

Aan de gemeente Utrechtse Heuvelrug
T.a.v. van M. van den Heuvel
Postbus 200
3940 AE Doorn

Zeist, 11 april 2022

Betreft: Zienswijze Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie gemeente Utrechtse Heuvelrug' en ook: 'Plan-MER Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug'.

*'Niet alles kan overal'*¹

en

'Duurzaam, duurzaam, duurzaam'

Geachte lezer,

Via de media is bekend gemaakt dat de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie gemeente Utrechtse Heuvelrug' en ook de bijbehorende: 'Plan-MER Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' voor het indienen van zienswijze voor de periode van 1 maart t/m 11 april 2022 ter inzage is gelegd. Gaarne maakt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van de geboden gelegenheid gebruik een zienswijze op zowel de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug', als de bijbehorende: 'Plan-MER Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' in te dienen. Eerst zal worden ingegaan op het planproces, waarna de inhoudelijke aspecten aan de orde worden gesteld. Afgesloten zal worden met een conclusie.

1. Planproces

Zoals ook op de website van de gemeente aangegeven en ook in de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' zelf, loopt het proces om op basis van participatie met de samenleving tot een Omgevingsvisie te komen al langere tijd. Dat ook aangezien door de regering het besluit tot invoering van de Omgevingswet te komen al meerdere keren is uitgesteld en nu is voorzien voor 1 januari 2023.

Zo is reeds in 2017 door de gemeenteraad het: 'Ambitieprogramma voor het Invoeringsprogramma Omgevingswet' vastgesteld. Kern daarbij was dat de gemeente in lijn met de intentie van de Omgevingswet weliswaar op basis van vertrouwen ruimte wil geven aan processen in de samenleving, maar daarbij wel duidelijke kaders stelt en dat dan met name ook t.a.v. de vele kwetsbare waarden van natuur, het landschap en de cultuurhistorie binnen de gemeentegrenzen. Ook is alsnog op basis van de inbreng vanuit de gemeenteraad aan een duurzame ontwikkeling van de gemeente een belangrijke betekenis toegekend.

Teneinde tot een: 'Hoofdpijnennotitie Omgevingsvisie' te kunnen komen is vervolgens een 'Denktank Omgevingsvisie' in het leven geroepen, evenals heeft een druk bezochte bijeenkomst plaatsgevonden om samen met (vertegenwoordigers vanuit) de samenleving de 'Droom van de Utrechtse Heuvelrug' te schetsen. Uiteindelijk is die: 'Hoofdpijnennotitie Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug', met als drietal centrale 'kernprincipes':

¹ Zie in deze dus o.a. het rapport: 'Niet alles kan overal (Commissie Remkes, 2020)' m.b.t. stikstofcrisis.

- Kwalitatief hoogwaardige leefomgeving;
 - Toekomstgericht;
 - Vitale dorpen,
- door de gemeenteraad dan in (juli) 2019 vastgesteld

Dan is in 2020 door de gemeenteraad besloten het proces breder op te pakken en toch allereerst samen met de samenleving tot een algehele toekomstvisie voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug te komen, dus niet alleen wat betreft het fysieke -, maar ook meteen het sociale domein. Daarbij is dan op basis van door de raad aangegeven kaders, inclusief ook die m.b.t. de participatie, gekozen voor een getrechterde aanpak, dus eerst de focus op de gemeente Utrechtse Heuvelrug als geheel, dat ook in relatie tot de (ontwikkelingen) in de regio('s), hetgeen dan heeft geleid tot een zogenaamde: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug (Utrechtse Heuvelrug, 2020)', waarna het accent meer op de afzonderlijke kernen/dorpen kwam te liggen.

Bij beide processen heeft daarbij een uitgebreide participatie plaatsgevonden, dat telkens op het niveau waarop een bepaald proces plaatsvond². Dus bij de gemeente als geheel door staatinterviews, een prijsvaag voor jongeren en ook een aantal (digitale) dialoogsessies, evenals later bij in afzonderlijke kernen/dorpen ook waar mogelijk live dialoogsessies, waarbij die in de Driebergen dan als een pilot werd gezien.

Door de gemeente is ook aan de bewoners de mogelijkheid gegeven een mondeling/schriftelijke reactie op de: 'Concept-Toekomstvisie' te kunnen geven, zij het dat die reacties uiteindelijk niet (meer) tot een bijstelling van de visie hebben geleid (zie in deze ook Bijlage 1: 'Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake Toekomstvisie gemeente Utrechtse Heuvelrug'). De betreffende reacties zouden dan worden meegenomen, althans zo heeft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat steeds begrepen, bij het opstellen van de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie' (zie in deze trouwens ook de in die zin ingediende/aangenomen: 'Motie Zienswijzenboek'), zij het dat op het moment dat de: 'Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' eind 2021 door de gemeenteraad werd vastgesteld de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie' er kennelijk al lag. Wel zijn een aantal teksten/ambities in de: 'Concept-Toekomstvisie' op basis van een aantal daartoe aangenomen amendementen nog wel bijgesteld (zie in deze dus ook het definitieve: 'Raadsbesluit vaststellen Toekomstvisie gemeente Utrechtse Heuvelrug', d.d. 20 december 2021).

Vervolgens is dan de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie' eind januari 2022 na een aanpassing op enkele punten door de gemeenteraad vrijgegeven voor de inspraak (zie in deze dus ook het: 'Raadsbesluit tot vrijgave ter inzage legging Omgevingsvisie mét Memo', d.d. 27 januari 2022). Alhoewel daarbij in een apart Memo eveneens wordt aangegeven hoe wordt omgegaan met de aanbevelingen zoals deze uit de TAUW opgestelde Plan-MER' naar voren komen (zie in deze dus ook het: 'Memo Hoe om te gaan met de aanbevelingen uit de MER', d.d. 7 december 2021)', is het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. toch niet geheel duidelijk of die aanbevelingen voor zover aan de orde uiteindelijk ook in de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' zijn verwerkt, want bijvoorbeeld wordt in de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie' toch nog niets teruggevonden over een visie op o.a. zoönosen.

Dan kan de Omgevingsvisie van de gemeente natuurlijk niet geheel los worden gezien van de ontwikkelingen die zich op de andere overheidsniveaus afspelen. In de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie' wordt daar ook bij stilgestaan. Meer in het bijzonder gaat het dan om de:

² Zie in deze dus met name ook het zogenaamde: 'Participatieboek Toekomstvisie Deel 1' en ook het: 'Participatieboek Toekomstvisie Deel 2'.

'Nationale Omgevingsvisie (NOVI)' en de: 'Provinciale Omgevingvisie en ook -verordening', evenals ook de ontwikkelingen binnen met name de Regio Utrecht. Verder moeten voor de gemeente natuurlijk ook de ontwikkelingen binnen de Regio Food Valley van belang worden geacht, ook al neemt de gemeente Utrechtse Heuvelrug daar dan zelf niet actief in deel, althans niet voor zover bij de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. bekend. Daarnaast zijn ook alle aan de gemeente Utrechtse Heuvelrug grenzende gemeenten actief met het opstellen van hun omgevingsvisies, dus mooi als ook in die zin toch van een bepaalde afstemming sprake zou zijn, want veel aspecten houden natuurlijk niet op bij de gemeentegrenzen, zoals o.a. die m.b.t. de natuur, luchtkwaliteit, etc..

Wat betreft de Regio Utrecht moet daarbij dan met name die m.b.t. het MIRT-Oost/U-Ned van belang worden geacht, waarvan dan eind 2020 de visie: 'Utrecht-Nabij (U-NED, 2020)' is gepresenteerd en waarvoor dan thans t.a.v. diverse thema's een nadere uitwerking plaatsvindt.

Verder is door de gemeenten die deel uitmaken van de Regio Utrecht zelf ook een ruimtelijke visie opgesteld, dat onder de titel: 'Integraal Ruimtelijke Plan (IRP) Regio Utrecht' evenals ook een: 'Regionale Energie Strategie (RES) 1.0'. Ook is door de gemeenten van Zuid-West Utrecht een: 'Ruimtelijke Adaptatie Strategie (RAS)' opgesteld.

Ten tijde van de behandeling van met name het: 'IRP Regio Utrecht' in de Commissie Ruimte van de gemeente Utrechtse Heuvelrug is daar door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. ook een reactie op gegeven. Alhoewel zij verheugd is dat er alsnog in het: 'REP/IRP' na de interventie door (bepaal)de gemeenteraden, waaronder die van de gemeente Utrechtse Heuvelrug, nu ook bijzondere aandacht is voor het groen³, blijft zij wel kritisch over de groeiambities van de Regio en dan in het bijzonder die t.a.v. zowel de bouw van het aantal extra woningen, namelijk van 145.000 tot 175.000, evenals de groei van de werkgelegenheid met 80.000 extra arbeidsplaatsen (zie in deze dus ook Bijlage 2: 'Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake Rv IRP gemeente Utrechtse Heuvelrug').

Wat betreft het planproces en dan met name wat betreft de wijze van aanpak en ook de participatie wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de gemeente Utrechts in algemene zin haar complimenten geven, ook al had het voor de hand gelegen dat de inspraakreacties zoals deze op de: 'Toekomstvisie' zijn gegeven toch meteen ook in de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' waren verwerkt, dat al dan niet op basis van een: 'Nota van Inspraak', zodat ook duidelijk wordt of daar al dan niet door de gemeente een bepaalde betekenis aan wordt toegekend. Anders heb je de kans dat velen zich gedwongen voelen met een (enigszins) vergelijkbare zienswijze op de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie' te komen, hetgeen in ieder geval voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. geldt.

2. Inhoudelijke aspecten

Hierbij zal in inhoudelijke zin zowel bij de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' worden stilgestaan, als bij de bijbehorende: 'Plan-MER'. Aangezien deze feitelijk niet los van elkaar kunnen worden gezien en ook in samenhang met elkaar zijn opgesteld, is het wel zo dat voor zover aan de orde de Stichting Mileiuzorg Zeist e.o. bij haar inhoudelijke zienswijze op de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechse Heuvelrug' wel ook meteen de bevindingen uit de: 'Plan-MER' zal betrekken.

³ Zie in deze dus ook de rapporten: 'Ontwikkelbeeld Groen en Landschap (BVR, 2019)', 'Verdieping groene routes en scheggen | Landschap van de Toekomst | Landbouwkerngebied (BVR, 2019)' en: 'U16 Ruimtelijke opgave Groen & Landschap 2020 - 2040 (BVR, 2020)'.

2.1 Ontwerp-Omgevingsvisie

De: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' kent een duidelijke opbouw, waarbij na een inleiding, waarin o.a. wordt ingegaan op de participatie en relatie met plannen op hogere overheidsniveaus, eerst de identiteit of het DNA van de gemeente wordt beschreven, waarna voor elk van de drie als zodanig onderscheiden 'kernprincipes' de ambities en keuzen worden aangegeven. Vervolgens worden deze dan per gebied en ook per dorp nader uitgewerkt, alvorens bij de toekomstige sturing en afweging wordt stilgestaan, die dan in een aparte bijlage nog verder nader wordt uitgewerkt.

Hieronder zal eerst een algemene reactie worden gegeven, waarna bij de ambities en keuzen, de nadere uitwerking per gebied en eventueel dorp, als ook de sturing en afweging zal worden stilgestaan. Dat dus ook i.r.t. hetgeen in de: 'Plan-MER' m.b.t. de diverse ambities en ook de daarmee eventueel samenhangende synergieën en tegenstrijdigheden wordt opgemerkt.

2.1.1 Algemeen

In de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' worden nadat eerst een beschrijving is gegeven van de identiteit van de gemeente op basis van het daartoe onderscheiden drietal 'kernprincipes', namelijk een: 'Kwalitatief hoogwaardige leefomgeving', 'Vitale dorpen' en 'Toekomstgericht' (zie in deze dus ook de: 'Hoofdpijnennotitie Omgevingsvisie'), de ambities uiteengezet die de gemeente uiteindelijk tot 2040 nastreeft, hetgeen dan resulteert in een totaal van 14 ambities.

Vervolgens worden die ambities dan per gebied en dorp nader doorvertaald, dat mede ook rekening houdend met hetgeen uit de participatie ten tijde van het opstellen van de: 'Toekomstvisie' naar voren is gekomen, evenals wordt een beeld gegeven hoe men er sturing aan wil geven om die ambities, dat al dan niet met afzonderlijke accenten per dorp, te bereiken en hoe dan een afweging plaats zal vinden, inclusief ook de participatie.

Meer in het algemeen kan worden gesteld dat de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' er op zich met de per thema/onderwerp in de betreffende kaders aangegeven ambities/doelen en ook de vele toelichtende foto's er op zich aantrekkelijk uitziet, maar aangezien het dé visie voor de fysieke ruimte van de gemeente is, is het dus o.i. wel ook van belang, dat ook gezien de doelstelling van de Omgevingswet, dat deze ook in inhoudelijke zin, ook al is de vorm dan overeenkomstig de Omgevingswet vormvrij, kan functioneren als een eenduidig kader wat de gemeente aan waarden/kwaliteiten voorstaat en ook welke plek men dan aan die waarden/kwaliteiten toekent t.a.v. toekomstige ontwikkelingen. Dat uiteraard ook op basis van hetgeen dan uit de participatie naar voren is gekomen. Juist vanuit dat perspectief wil de Stichting Mileuzorg Zeist e.o. t.a.v. voorliggende: 'Ontwerp-Omgevingsvisie' eerst een aantal algemene opmerkingen maken alvorens zij op een aantal aspecten meer specifiek wel ingaan.

Beschrijving identiteit/waarden/DNA gemeente

Na een algemene inleiding, waarbij dan o.a. wordt ingegaan op de betekenis van de: 'Omgevingvisie', de participatie en ook de relatie van de visie tot visies van hogere overheden, inclusief overigens ook de Regio Utrecht, wordt dan een beschrijving gegeven van de identiteit van de gemeente, zowel van de huidige inwoners, het wonen en werken, de geschiedenis, het erfgoed, het groene karakter, de bodem en het water en ook de infrastructuur.

Op zich is dat mooi, dat ook gezien de betekenis die daaraan in het kader van de Omgevingswet kan worden toegekend en waarbij het toch het doel is (zie ook de: 'Omgevingswet', Art. 3.1):

'Deze wet is, met het oog op duurzame ontwikkeling, de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu gericht op het in onderlinge samenhang: a. bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, ook vanwege de intrinsieke waarde van de natuur, en b. doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften'.

Wel is hierbij dan voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de vraag of toch de waarden/kwaliteiten die dan die identiteit van de gemeente bepalen, dat dus ook aangezien daaraan bij toekomstige ontwikkelingen een bijzondere betekenis moet worden toegekend, of die waarden/kwaliteiten dan toch niet veel explicieter hadden/zouden moeten worden beschreven. Natuurlijk wordt óók in de uitwerking per gebied en ook per dorp, dus de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug', Hoofdstuk 4: 'Uitwerking per gebied', aan die kwaliteiten gerefereerd, maar daar gaat het meteen ook om een doorvertaling van bepaalde ambities, zoals die m.b.t. wonen, etc..

Met name in de: 'Plan-MER' wordt dan ter beschrijving van de 'referentiesituatie' en ook de 'autonome ontwikkeling' ook een nadere beschrijving van diverse waarden gegeven, evenals ook van het beleid (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER' en dan met name de betreffende Bijlage 1: 'Factsheets beschrijving beoordelingskader, Huidige situatie & Autonome ontwikkeling (HSAO) en Beleid(s) per indicator'), dus zou het o.i. goed zijn als nog eens kan worden gekeken of op basis daarvan in de voorliggende omgevingsvisie niet een veel specifiekere en ook meer gebieds- en ook dorpgerichte beschrijving van de kwaliteiten/waarden van de gemeente kan worden gegeven, dat ook met toelichtende kaarten, zodat ook duidelijk wordt waar welke kwaliteiten in een bepaald gebied aanwezig zijn en hoe je daar bij eventuele toekomstige ontwikkeling, uiteraard voor zover gewenst/aanvaardbaar, zo zorgvuldig mogelijk rekening mee kunt houden.

In ieder geval kent de gemeente inmiddels vele documenten, zoals met name ook uit de: 'Plan-MER' naar voren komt waarin die kwaliteiten worden beschreven. Daarbij kan dan o.a., zonder meteen volledig te willen zijn, gedacht worden aan de/het:

- 'Structuurvisie Groen dus Vitaal (Utrechtse Heuvelrug, 2010)', inclusief vele toelichtend grafieken en kaarten;
- 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons & Partners, 2009)', wat betreft de kwaliteiten van het buitengebied;
- 'Groenstructuurplan Utrechtse Heuvelrug', met name ook wat betreft ecologische kwaliteiten en structuren van de binnenstedelijke gebieden;
- 'Nota Buitens op de Heuvelrug', met o.a. een beschrijving van de vele buitenplaatsen;
- 'Beleidsnota Schaapskooien'.

In ieder geval zou het dan goed zijn dat als er dan kaarten worden opgenomen, zoals bij het hoofdstuk over de bodem en het water de 'geomorfologische kaart', dat er dan daarbij meteen ook een legenda bij is opgenomen, zodat ook duidelijk is wat precies wordt afgebeeld. Wel dus mooi dat in het betreffende hoofdstuk dan meteen ook aan de kwel die zo karakteristiek is voor het overgangsgebied tussen de Heuvelrug en de lager gelegen aangrenzende gebieden, of dat nu de Gelderse Vallei of het Kromme Rijngebied is, aandacht wordt gegeven (zie ook onderstaande Fig.: 'Op de overgang van Heuvelrug naar het Kromme Rijngebied (uit: 'Bodemvisie provincie Utrecht')').

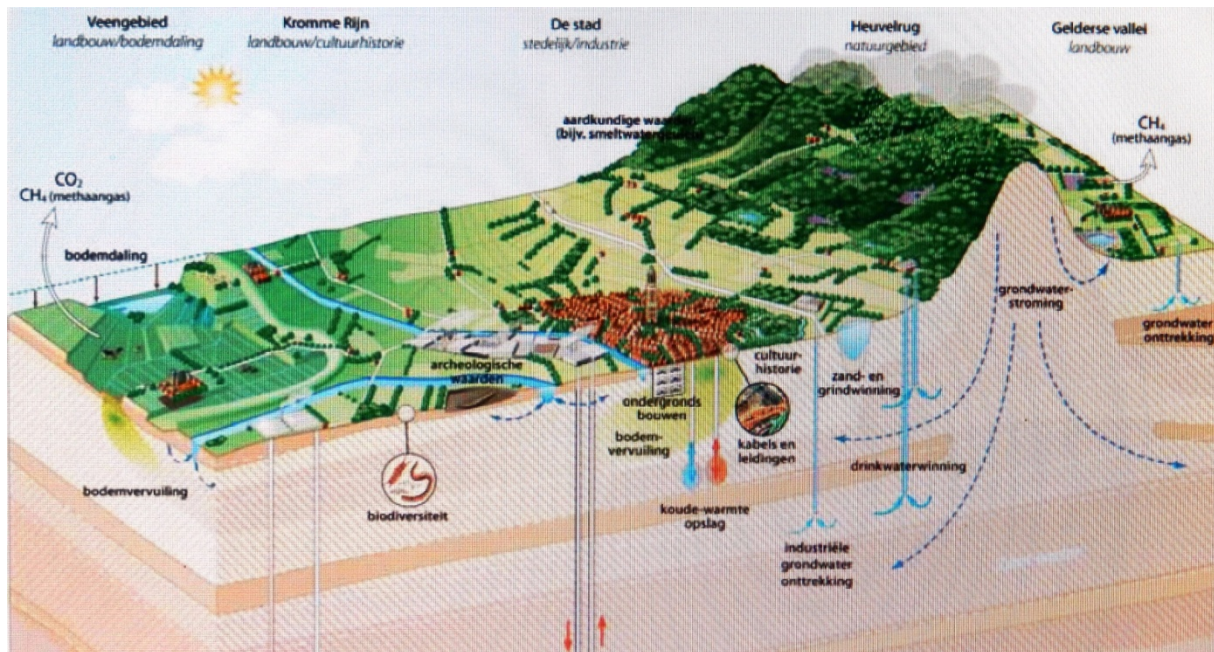

Fig.: *Op de overgang van Heuvelrug naar het Kromme Rijngebied (uit: 'Bodemvisie provincie Utrecht')*

Duurzaam, duurzaam, duurzaam

Bezien we dan de algehele koers van de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug', althans zoals deze kan worden afgeleid uit de ambities, dan waardeert de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het in het bijzonder dat de gemeente Utrechtse Heuvelrug m.b.t. haar toekomstige ontwikkelingen aan een: 'Kwalitatief hoogwaardige leefomgeving' een belangrijke betekenis toekent, dat juist ook gezien het bijzondere DNA van de gemeente en waarbij het groen toch als haar (natuurlijke) kapitaal kan worden gezien, dat ook gezien de vele ecosysteemdiensten die dat met zich mee brengt⁴. Dat dus naast de intrinsieke waarden die aan het groen voor vele planten en dieren kan worden toegekend.

Juist door bij toekomstige/toekomstgerichte ontwikkelingen nadrukkelijk met de waarden die dan deel uitmaken van een: 'Kwalitatief hoogwaardige leefomgeving' rekening te houden, dat op basis van de zogenaamde 'Lagenbenadering' (zie in deze dus ook onderstaande fig.: 'Lagenbenadering'), dat dus zowel wat betreft de diverse binnen de gemeente te onderscheiden (landelijke) gebieden, als ook de vitaliteit van haar dorpen, kan zo o.i. een belangrijke basis worden gelegd voor een ook echt duurzame ontwikkeling van de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Zeker ook als het de ambitie is de binnen de gemeente aanwezige kwaliteiten nog verder te verbeteren, hetgeen (gelukkig) ook de intentie is, ook al is het o.i. dan op basis van de voorliggende: 'Ontwerp Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' nog lang niet altijd (even) duidelijk hoe men dat dan wil gaan doen (zie in deze dus ook hierna onder het hoofde: 'Concrete ambities/SMART-doelen').

⁴ Zie in deze dus ook de website: 'www.atlasnatuurlijkkapitaal.nl', maar bijvoorbeeld ook de publicatie: 'Het geld groeit op onze Heuvelrug (Bade, T., 2005)'.

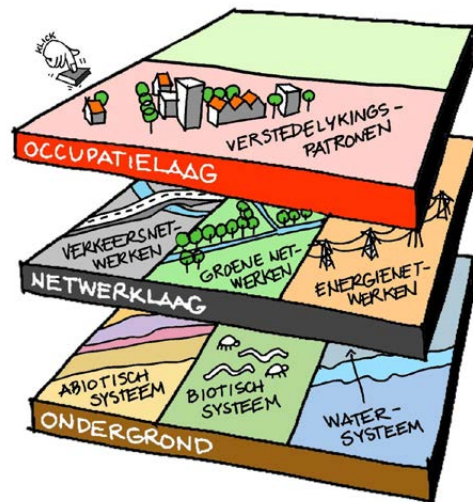

Fig.: 'Lagenbenadering'

Wel is het zo zoals ook in de: 'Plan-MER' aangegeven, dat er tussen de als zodanig aangegeven ambities, dus 14 in totaal, niet alleen synergie-mogelijkheden zijn, maar wel degelijk ook bepaalde strijdigheden (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER' en dan met name ook hoofdstuk 5.2: 'Conclusies synergie en strijdigheden tussen ambities'). Natuurlijk in de: 'Plan-MER' worden er in die zin ook een aantal aanbevelingen gedaan (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER', Hoofdstuk 5.5: 'Aanbevelingen'), maar de vraag is toch of 'alles wel overal kan' en of er in die zin toch niet bepaalde keuzen zouden moeten worden gemaakt.

Zoals o.i. toch ook uit de: 'Plan-MER' kan worden afgeleid bestaat er dan toch het grootste spanningsveld tussen enerzijds een bepaalde (kwantitatieve) groei van de gemeente, zowel wat betreft het aantal woningen en ook de werkgelegenheid, ook al zet de gemeente er daarbij dan op in om die woningen dan zo compact mogelijk en natuurinclusief te bouwen, evenals op een werkgelegenheid die (meer) in lijn is met de lokale beroepsbevolking, evenals innovatief en duurzaam is, èn anderzijds nu juist d(i)e 'Kwaliteit van de leefomgeving', die toch door die groei verder onder druk zal komen te staan, inclusief dus ook de natuur, de luchtkwaliteit, etc. (zie in deze dus de: 'Plan-MER' en dan met name ook de betreffende Fig. 4.1: : 'Overzicht mogelijke kansen en synergie en risico op tegenstrijdigheden', pag. 50-52).

Juist teneinde ook echt binnen de gemeente tot een duurzame ontwikkeling te kunnen komen, waarbij het: 'Planet-deel' van duurzame ontwikkeling dan centraal staat, aangezien deze betrekking heeft op de draagkracht van de aarde en daarmee ook als de drager van het leven (van dus ook de mens) kan worden gezien, is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er dan ook een voorstander van dat de Provincie Utrecht en ook de Regio's en ook de afzonderlijke gemeenten die daar deel vanuit maken zich ook echt veel meer natuurinclusief gaan ontwikkelen, waarbij dus op alle niveaus met d(i)e draagkracht van de aarde/natuur rekening wordt gehouden. Dat ook als voorbeeld voor de rest van Nederland. In die zin zou de provincie Utrecht dus in 2050 niet alleen de meest 'gezondste en gelukkigste' provincie van Nederland kunnen (en moeten) zijn⁵, maar o.i. dan ook meteen de meest 'natuurrijke en -inclusieve'. Dat dus niet alleen gezien de betekenis die aan de natuur voor de natuur zelf

⁵ Zie wat betreft de doelstelling om in 2050 de 'gezondste en gelukkigste' provincie van Nederland te willen zijn dus ook het: 'Programma Gezond en Veilig Provincie Utrecht'.

kan worden toegekend, dat vanuit de intrinsieke waarden van planten en dieren, maar ook voor de (gezondheid en het geluk) van de mens zelf⁶.

Zoals ook in diverse inspraakreacties in die zin eerder naar voren gebracht zet de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich - overigens net zoals diverse andere organisaties binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug, zoals de FGH, Goed Volk, als Tussen Heuvelrug en Wetering (THW), de Vereniging Dorp en Natuur Leersum/Amerongen en ook Maarn Maarsbergen Natuurlijk en ongetwijfeld ook vele anderen - in voor een duurzame ontwikkeling van de gemeente(n)/dorpen binnen haar/hun werkgebied. Inclusief dus ook de gemeente Utrechtse Heuvelrug, evenals voor zo ver van belang om dat te kunnen borgen ook op een hoger schaalniveau, zoals op dat van de het rijk, de provincie en de regio(s). Dat dan vanuit het perspectief: 'Think global, Act local'.

Bezien we dan vanuit dat perspectief de ontwikkelingen op aarde dan is het zo dat we t.a.v. een aantal aspecten de grenzen van de aarde hebben bereikt (zie in deze dus ook onderstaande fig. : '*Planetary boundaries (Rockstrom, J., 2009)*'), zoals die m.b.t. het klimaat (zie ook diverse rapporten IPCC⁷), de biodiversiteit (zie ook diverse rapporten IPBES⁸) en ook diverse nutriënten, zoals in Nederland die m.b.t. met name stikstof, maar ook fosfaat . Met name in het westen wordt daarbij door de levenswijze van de mens zoveel beslag gelegd op de aarde dat we 3.5 x de draagkracht van aarde gebruiken (zie in deze dus ook diverse: 'Living Planet Reports'), dat niet alleen met grote gevolgen voor plant en dier, maar uiteindelijk dus ook voor de mens⁹.

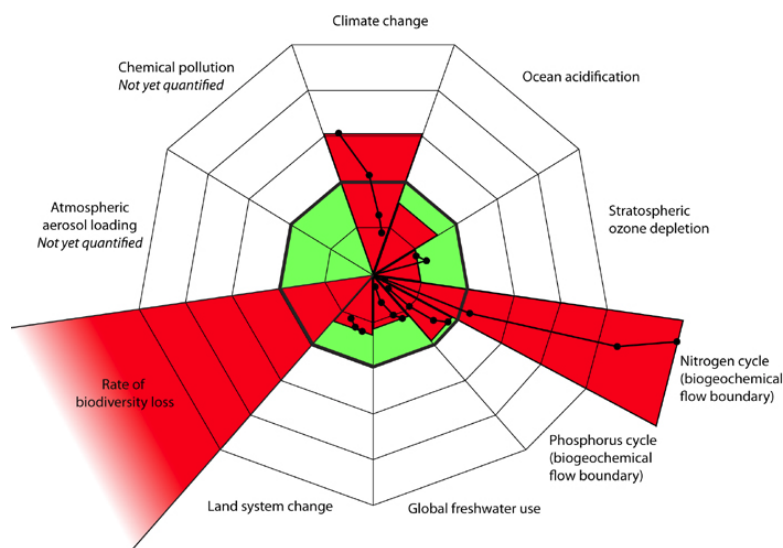

Fig.: Planetary boundaries (naar Rockstrom, J., 2009)

Met name door de econome K. Raworth is op basis van enerzijds de grenzen die de aarde aan ontwikkelingen stelt, dus de: 'planetary boundaries', en anderzijds de basisbehoeften van de mens het concept van de zogenaamde: 'Doughnut economics' ontwikkeld, tegenwoordig in Nederland ook wel als de: 'Donut-aanpak' aangeduid. In dat concept wordt

⁶ Zie in deze dus o.a. ook de publicatie: 'Green and blue space and mental health - New evidence and perspective for action (WHO, 2021)'.

⁷ Zie o.a. ook het rapport: 'Climate Change 2021 – The physical science basis (IPCC, 2021)' en ook het laatste rapport: 'Climate change 2022 - Mitigation and Climate Change (IPCC, 2022)'.

⁸ Zie o.a. ook het rapport: 'Global assessment report on biodiversity and ecosystem services (IPBES, 2019)'.

⁹ Zie in deze o.a. de publicatie: 'Future of the human climate niche (XU, C, et al, 2019)'.

dan mede aan de zogenaamde: 'Sustainable Development Goals (SDG's)' van de UN dan een belangrijke betekenis toegekend (zie in deze ook onderstaande Fig.: '*Doughnut economics (Raworth, K., 2016)*'). Inmiddels is dat model ook door onder andere Amsterdam omarmd als hét perspectief voor een duurzame ontwikkeling van de stad¹⁰.

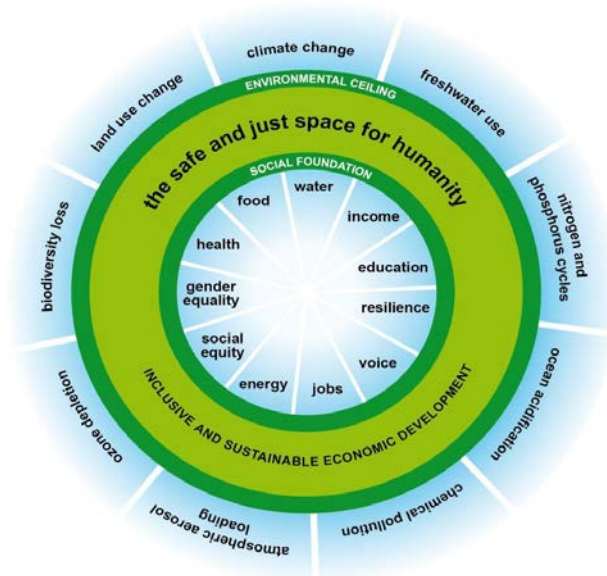

Fig.: '*Doughnut economics (Raowrt, K., 2016)*'

Gezien de diverse crisissen waarin wij i.r.t. de aarde/planeet waarop wij leven verkeren zullen wij dus met zijn allen ook echt anders moeten gaan leven en waarbij dan het respect voor de aarde en de daarop voorkomende ecosystemen natuur ook echt centraal zal moeten komen te staan. In die zin zullen we de neergaande curve van de achteruitgang van de natuur moeten ombuigen in een positieve curve door al ons handelen als mens daar op af te stemmen (zie ook het volgende Fig.: '*Bending the curve (IIASA, 2020)*'). Dat door veel meer 'natuurinclusief' te gaan denken en ook echt doen.

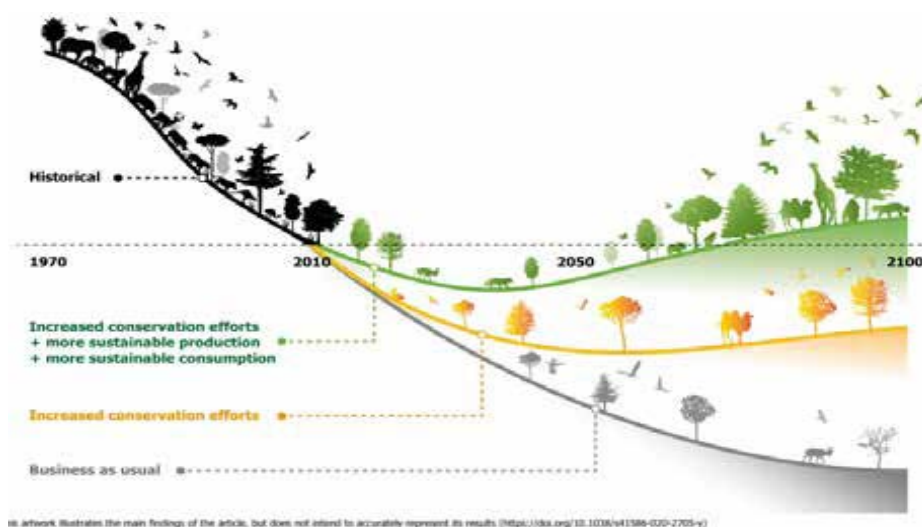

Fig.: '*Bending the curve (IIASA, 2020)*'

¹⁰ Zie ook de publicatie: 'The Amsterdam City Doughnut - A Tool For Transformative Action (Amsterdam, 2020)'

Inmiddels worden (gelukkig) op alle overheidsniveaus de uitdagingen waar we in die zin met zijn allen voor staan nu ook echt geagendeerd, zowel op het niveau van de wereld als geheel, dus de VN, als op de niveaus van de werelddelen en ook de afzonderlijke landen.

Uiteindelijk zal het mooi zijn als we met zijn allen niet langer het BNP centraal stellen, maar het: 'Bruto Nationaal Geluk' (vergelijk ook visie Bhutan)¹¹, uiteraard ook daarbij rekening houdend met intrinsieke waarde van de natuur¹².

Verenigde Naties

Zo stelt de VN met haar: '17 Sustainable Development Goals (SDG's)' duurzame ontwikkeling nu ook echt centraal en met het programma: 'Harmony with Nature' ook het leven in harmonie met en respect voor de natuur¹³. In die zin zou het dus mooi zijn als ook de gemeente Utrechtse Heuvelrug zich als: 'Sustainable development-gemeente' zou manifesteren¹⁴.

Europa

Verder werkt ook de Europese Commissie met de: 'Green Deal' aan een duurzame toekomst voor Europa, inclusief bijzondere aandacht voor het klimaat en ook de transformatie naar een circulaire economie¹⁵. Daarnaast staat in Europa met de: 'Biodiversiteitstrategie 2030' ook het stoppen van de achteruitgang van de biodiversiteit hoog op de agenda, dat met o.a. als doelstelling 30 % van het land en wateroppervlak primair voor natuur aan te wijzen. Uiteindelijk zal dit alles dus ook de gezondheid van de mens, waaraan eveneens in de Omgevingswet een belangrijke betekenis wordt toegekend, ten goede komen¹⁶.

Nederland

Ook wat betreft het op orde krijgen van het milieu, dus milieucondities, liep Nederland indertijd voorop, met publicaties als: 'Zorgen voor morgen (RIVM, 1988)', het: 'Nationale Milieubeleidsplan (VROM, 1989)', etc., maar die aandacht is toch in de loop van de tijd steeds meer op de achtergrond geraakt.

Pas door diverse, meer recente juridische procedures, denk hierbij o.a. aan de zaak van Mobilisation for the environment (MOB) i.v.m. de stikstofproblematiek (m.b.t. de zogenaamde: 'Programmatistische Aanpak Stikstof (PAS)'), de zaak van Urgenda (tegen de Nederlandse Staat) en de zaak van Milieudefensie (tegen Shell) m.b.t. klimaatproblematiek, is in Nederland in die zin weer een bepaalde 'sense of urgency' ontstaan. Dit heeft zich tot nu toe helaas nog niet tot nauwelijks vertaald in ook echt politieke daadkracht, zij het dat er in het nieuwe kabinet nu wel een aparte minister is benoemd voor Klimaat en energie en ook

¹¹ Overigens zet ook de provincie Utrecht in haar Programma Gezond en veilig dus erop in om in 2050 de gezondste en gelukkigste provincie van Nederland te zijn, dus zou de Utrechtse Heuvelrug met haar ontwikkeling daar mooi op aan kunnen sluiten.

¹² Die intrinsieke waarde natuur is overigens inherent aan het boeddhisme hetgeen de centrale levensfilosofie van het land is.

¹³ Zie in deze dus o.a. ook het document: 'Making peace with Nature (UNEP, 2021)'.

¹⁴ Zie in deze dus o.a. de publicatie: 'De Global Goals in het gemeentelijk beleid (VNG, 2020)' en ook het initiatief 'gemeente4globalgoals'.

¹⁵ Zie in deze ook de: 'Green Delta (EU, 2021)'.

¹⁶ Zie in deze dus wederom de publicatie: 'Green and blue spaces and Mental Health (WHO, 2021)', naast bijvoorbeeld de factsheet: 'Natuur en gezondheid (IVN, 2013)'.

voor Natuur en stikstof en de laatste minister recent in een brief de hoofdlijnen t.a.v. van de natuur en stikstof bekend heeft gemaakt¹⁷.

Wel wordt met name in de: 'Nationale Omgevingsvisie (NOVI) (Min BZ & Koninkrijksrelaties, 2019)' bijzondere aandacht aan duurzame ontwikkeling gegeven en dan in het bijzonder ook aan de: '17 Sustainable Development Goals (SDG's)' die toch als een leidraad door de hele 'NOVI' heen lopen¹⁸.

Wat betreft het stoppen van de achteruitgang van de biodiversiteit is daar met name door de Wageningen Universiteit met de visie: 'Een natuurlijker toekomst voor Nederland in 2120 (WUR, 2019)' dan een eerste integrale aanzet toe gegeven, dus inclusief ook de transitie naar een samenleving die klimaatneutraal is ingericht.

Intermezzo: Nederland Natuurinclusief

In de scenariostudie: 'Natuurverkenning 2050 - Scenario Natuurinclusief (WUR, 2022)' wordt dan een nader beeld gegeven wat het betekent als Nederland gezien de diverse opgaven waar we voor staan ook echt voor een natuurinclusieve inrichting zou kiezen.

Meer in het bijzonder is dan aangegeven wat dat voor de zogenaamde: 'ecosysteemdiensten' betekent (vergelijk ook het principe van het: 'Globaal Ecologisch Model (Van der Maarel, E., 1978)').

Duidelijk wordt dat door de keuze voor een dergelijk scenario we een aantal van de opgaven waar we met zijn allen voor staan het hoofd kunnen bieden, maar dat er vaak nog wel aanvullende maatregelen nodig zijn om ook echt bepaalde doelen, zoals die m.b.t. het klimaat, maar ook de biodiversiteit (denk aan o.a. de doelen m.b.t. de: 'Natura 2000-gebieden') te kunnen halen.

Verder dat als dit de richting/koers is welke wij als samenleving na willen streven, hetgeen op basis van de diverse crisissen waar wij voor staan evident lijkt, dat wij dan voor grote 'transitieopgaven' staan die wij dan wel ook echt met zijn allen samen zullen moeten oppakken. Daarbij gaat het dan o.a. om een transitie van de landbouw die natuurinclusief en (dus) circulair is, waarbij wij met zijn allen toch een eerlijke prijs voor onze voedingsproducten zullen moeten gaan betalen, dus inclusief de natuurwaarden die dat voor de aarde als geheel en daarmee ook voor ons allen oplevert.

Teneinde een en ander te versnellen, zullen we ook aan o.a.: 'true pricing' van producten moeten gaan denken, dat dus op basis van de gehele levenscyclus van een bepaald product, hetgeen ook wel als de: 'Levens Cyclus Analyse (LCA)' wordt aangeduid, inclusief dus ook de milieubelasting van elke fase (vergelijk ook het zogenaamde: 'Cradle tot cradle-' of: 'wiege tot graf-concept').

In die zin leeft dus in Nederland gelukkig de aandacht voor natuur en biodiversiteit nu weer op, zowel op het beleidsniveau¹⁹, als door diverse maatschappelijke initiatieven, zoals dat m.b.t. het: 'Deltaplan Biodiversiteitsherstel'. En meer recent is er het initiatief van met name de Vogelbescherming om in Nederland minimaal tot een: 'Basiskwaliteit Natuur' te komen.

¹⁷ Zie in deze dus ook de kamerbrief: 'Hoofdlijnen van de gecombineerde aanpak van natuur, water en klimaat in het landelijk gebied, en van het bredere stikstofbeleid', d.d. 1 april 2022.

¹⁸ Zie ook de: Nationale Omgevingsvisie (Min BZ & Koninkrijksrelaties, 2020)', Hoofdstuk 3.2: 'Nationale belangen' en dan onder nationaal belang 1: 'Bevorderen van duurzame ontwikkeling van Nederland als geheel en van alle onderdelen van de fysieke leefomgeving'.

¹⁹ Zie o.a. de beleidsnota: 'Nederland Natuurpositief – Ambitiedocument voor een gezamenlijke aanpak in natuurbeleid (LNV, 2019)'.

Meer in het bijzonder is het concept van: 'Nederland natuurinclusief' ook recent door het RLI nader uitgewerkt en als zodanig aan de Minister voor Natuur en Stikstof aangeboden (zie in deze dus ook de publicatie: 'Nederland Natuurinclusief (RLI, 2022)').

Naast een geheel andere inrichting van Nederland en dus ook het gebruik van de ruimte, dat om in die zin ook echt tot een: 'Natuurinclusief Nederland' te kunnen komen, zal dus ook de klimaatproblematiek tegelijkertijd voortvarend en met hoge urgentie moeten worden opgepakt en dat op verschillende niveaus. In het: 'Klimaatakkoord 2019' is daar dan een belangrijke aanzet toe gegeven.

Mede in verband met de klimaatproblematiek, maar ook wat betreft het terugdringen van gebruik van grondstoffen en zeldzame aardmetalen (voor o.a. elektrische auto's en windmolens) zullen we uiteindelijk toe moeten naar een economie die ook echt circulair is²⁰. Voorwaarde om eenmaal gebruikte producten ook echt te kunnen hergebruiken is dat deze ook zodanig ontworpen dat de grondstoffen die daarvoor zijn gebruikt ook eenvoudig kunnen worden teruggewonnen en dat die terugwinning tevens natuurlijk niet teveel energie kost.

Om meer in balans te komen met de aarde, dus de draagkracht van de natuur zal de samenleving als geheel zich o.i. dan ook minder op kwantitatieve groei moeten richten maar juist meer op de kwaliteit van het leven zelf. Dus door te ontgroeien (zie in deze ook de: 'Degrowth-movement') zo meer het wonder van het leven zelf te ontdekken, waarbij dan aan de natuur een belangrijke betekenis kan worden toegekend, zoals ook met Covid nog eens extra duidelijk is geworden.

Provincie Utrecht, inclusief Regio Utrecht

Kijken wij vanuit het bovenstaande perspectief naar de ontwikkelingen in de provincie Utrecht, de Regio Utrecht én dus ook de gemeente Utrechtse Heuvelrug, dan zien wij ook positieve ontwikkelingen of in ieder geval een aantal aanzetten daartoe (vergelijk o.a. ook de inspanningen in het kader van de: 'Cirkelregio Utrecht'). Ook is door de provincie Utrecht een: 'Natuurvisie' ontwikkeld (zie in deze ook de: 'Natuurvisie (provincie Utrecht, 2016)') met ook bijzondere aandacht voor de biodiversiteit (zie in deze dus ook de 'Natuurvisie (provincie Utrecht, 2016)', 'Supplement Biodiversiteit'). Verder heeft de provincie Utrecht recent ook haar: 'Strategisch Bosbeleid - Meer en beter bos (Provincie Utrecht, 2022)' gepresenteerd.

Wat betreft de Regio Utrecht is er nu, nadat eerst toch met name met het zogenaamde: 'Ruimtelijk Economisch Kompas (Regio Utrecht, 2017)' vooral de nadruk lag op de economische ontwikkeling van de Regio en ook de opgaven op het gebied van werkgelegenheid, het wonen, de infra/het OV en de energie, wel (gelukkig) ook meer aandacht voor het groen. Dat dus mede door inzet van de (diverse) gemeenteraden

Kernpunt bij die toekomstige is o.i. evenwel dat men de Regio Utrecht toch almaar verder wil laten blijven groeien (tot de Metropoolregio Utrecht), dat zowel wat betreft het aantal woningen (met tot 2040 104.000 tot 125.000 extra woningen), als m.b.t. het aantal arbeidsplaatsen (met tot 2040 80.000 extra arbeidsplaatsen) (zie in deze dus ook het: 'Integraal Ruimtelijk Perspectief Regio Utrecht (IRP) (Regio Utrecht, 2021)').

²⁰ Zie overigens ook m.b.t. de doelstellingen van rijksoverheid het beleidsdocument: 'Nederland circulair in 2050 - Rijksbreed programma circulaire economie (Min. EZ, 2016)' en ook m.b.t. die van de provincie Utrecht: 'Beleidsvisie circulaire samenleving (Provincie Utrecht, 2021)'.

Natuurlijk men wil daarbij het groen mee laten groeien (zie ook het: 'Groen Groeit Mee-Pact'), maar ook duidelijk is dat door die extra groei van het aantal woningen en ook arbeidsplaatsen de natuur en ook het landschap, zoals ook hiervoor reeds aangegeven, toch onder een nog veel grotere druk komen te staan, terwijl deze op dit moment al onder een (te) grote druk staan en daardoor ook extra kwetsbaar zijn ((zie in deze dus ook onderstaande Fig.: 'Effecten ontwikkelingen op thema 'Levend landschap, Erfgoed en Cultuur' (uit: 'Plan-MER POVI (TAUW, 2020)', *Hoofdstuk 4.6*) en waaruit dan naar voren komt dat die groei wel degelijk ook met negatieve effecten op met name de waarden van de Utrechtse Landschappen gepaard zal gaan). In die zin lijkt een echte 'omslag' in het denken en met name in het doen, ondanks de vele aanzetten tot een 'systeemverandering', nog (heel) ver weg.

Thema	Indicator	Huidig	Autonoom	Invloed omgevingsvisie (per saldo)
Levend landschap, erfgoed en cultuur	Utrechtse landschappen	Neutraal	Negatief	
	Cultuurhistorie	Neutraal	Neutraal	
	Archeologie	Neutraal	Neutraal	
	Aardkundige waarden	Neutraal	Neutraal	

Fig.: 'Effecten ontwikkelingen op thema 'Levend landschap, Erfgoed en Cultuur' (uit: 'Plan-MER POVI (TAUW, 2020)', *Hoofdstuk 4.6*)

Gezien het bovenstaande staat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus kritisch tegenover het steeds weer lanceren van nieuwe grote woningbouwplannen en ook extra werkgelegenheidslocaties vanuit de Regio en (dat dus mede) ook in de gemeente Utrechtse Heuvelrug, zoals die t.a.v. het Stationsgebied Driebergen-Zeist. Natuurlijk, mensen moet een plek worden aangeboden om te wonen en leven, evenals te werken, maar de vraag is of er in die zin niet tot een bredere spreiding over bepaalde regio's in het land moet worden gekomen met ook aandacht voor de krimpregio's (vergelijk ook het model van: 'Gebundelde deconcentratie').

Wellicht is het vanuit het perspectief van een duurzame aarde wel een nog belangrijkere vraag of je de economie in het algemeen en die van de Randstad in het bijzonder wel almaar sterker moet willen laten groeien. Niet alleen leidt dat tot een almaar grotere druk op het milieu, maar ook trek je daardoor in de Randstad mensen aan vanuit het hele land en ook van daarbuiten, dus door de binnenlandse en buitenlandse migratie. Dat levert dan weer een nog grotere druk op het milieu en de ruimte op. Ook in die zin is het dus de vraag of je die (economische) ontwikkeling niet veel beter over het hele land (en uiteindelijk ook Europa en de Wereld als geheel) kunt spreiden.

Bij spreiding van woningen en (economische) ontwikkeling over het gehele land dien je dan uiteraard wel nadrukkelijk ook rekening te houden met de bijzondere identiteit/het DNA en dus ook de kernkwaliteiten/waarden van de betreffende gebieden.

Voor zover voor een bepaalde (economische) ontwikkeling wordt gekozen zou deze dan natuurlijk meteen ook echt duurzaam moeten zijn, rekening houdend met de (lokale) draagkracht van de natuur, gecombineerd met de keuze voor 'circulariteit' van al het handelen, inclusief dus ook van de economie (vergelijk in deze wederom het principe van de: 'Doughnut economics/Donut-aanpak' en ook die vanuit het 'cradle tot cradle-concept').

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

Het zou in die zin dus mooi zijn als ook de gemeente Utrechtse Heuvelrug wat betreft haar toekomstige ontwikkeling - net als Amsterdam - voor de: 'Donut-aanpak' zou kiezen en dat dan, dat ook gezien haar groene DNA, vanuit het (centrale) perspectief de 'Utrechtse Heuvelrug Natuurinclusief'.

Met o.a. het: 'Manifest Biodiversiteit' zoals dat (tamelijk) recent door Goed Volk is gepresenteerd, mede namens een aantal andere organisaties, is daarvoor dan al een bepaalde grondslag gelegd. Evenals met de recent nog in opdracht van de gemeente Utrechtse Heuvelrug uitgevoerde 'Green City Challenge/Groene stad challenge'²¹.

Natuurlijk als je de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' zo leest wordt wat betreft diverse ontwikkelingen ook ingezet op een duurzame en ook natuurinclusieve ontwikkeling, hetgeen op zich natuurlijk mooi is, maar anderzijds zal de beoogde toename van het aantal woningen, ook al is dat dan gericht op de vitaliteit van de dorpen, waarnaar dan door Companen nog een nader onderzoek zou zijn gedaan, evenals ook de beoogde toename van de werkgelegenheid, ook al gaat het dan om een bepaalde specifieke werkgelegenheid, toch tot een verhoogde druk op bepaalde andere doelen, zoals die m.b.t. de kwaliteit van de leefomgeving en ook de natuur/biodiversiteit, leiden (zie in deze dus wederom ook de: 'Plan-MER' en dan voor het totale overzicht met name ook de betreffende Fig. 4.1: 'Overzicht mogelijke kansen en synergie en risico op strijdigheid', pag. 50-52, evenals dus met name ook het Hoofdstuk 4.2: 'Synergie en strijdigheid tussen ambities'). Weliswaar komen de uiteindelijke effecten van alle ambities tezamen dan vaak voor de als zodanig aangegeven afzonderlijke leefomgevingsthema's 'neutraal' uit (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER', het hoofdstuk 4.1: 'De effecten van het beleid van de Omgevingsvisie (invloed op kwaliteitsniveaus)'), waar de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus wel zo haar twijfels bij heeft (zie in deze dus ook hieronder onder het hoofdstuk 2.2: 'Plan-MER', inclusief Passende Beoordeling'), dat zeker ook als je bij die effecten rekening houdt met de groeipotenties van de gehele Regio Utrecht, maar moeten de negatieve effecten van een almaar toenemende kwantitatieve groei dus o.i. niet worden onderschat.

Met name ook hieronder in de hoofdstukken 2.1.2: 'Ambities en keuzen', 2.1.3 'Uitwerking per gebied' en ook 2.1.4: 'Sturing en afweging' zal hierop vanuit het perspectief 'Utrechtse Heuvelrug Natuurinclusief' nog verder worden teruggekomen.

Concrete ambities/SMART-doelen

Dan is het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in algemene zin dus opgevallen dat er in de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' dan wel per als zodanig onderscheiden 'kernprincipes, dus een: 'Kwalitatief hoogwaardige leefomgeving', 'Vitale dorpen' en ook 'Toekomstgericht' een aantal ambities zijn opgenomen, dus in totaal 14, waarvoor dan vaak ook nog een aantal sub-ambities of zo men wil sub-doelen zijn aangegeven (zie hiervoor met name ook het per ambitie als zodanig aangegeven kader met als titel: 'Hier kiezen we voor'), maar dat deze (sbu)ambities/(sub)doelen vaak toch niet tot nauwelijks concreet zijn, dus

²¹ Zie ook het document: 'Groene stad challenge Editie 2021 - Gemeente Utrechtse Heuvelrug'.

SMART. Een uitzondering geldt dan wellicht voor de ambitie om in 2050 voor 95 % klimaatneutraal te zijn, hetgeen overigens eerst nog 2035 was maar nu is aangepast aan de landelijke doelstelling uit het: 'Klimaatakkoord 2019', evenals die m.b.t. de luchtkwaliteit en waarbij wordt aangegeven dat men naar een permanente verbetering van de luchtkwaliteit streeft en in die zin dan wordt toegewerkt naar de recent nog aangescherpte WHO-Advieswaarden²², maar door daarbij dan geen concreet jaartal te noemen, blijft dus ook in die zin onduidelijk wanneer men daaraan dan wil gaan voldoen (zie in deze overigens ook het zogenaamde: 'Schone Lucht Akkoord (SLA)' en waarbij dan het jaartal van 2030 is aangegeven, zij het op basis van de oude WHO-Advieswaarden (uit 2005)).

Evenals worden de betreffende ambities o.i. ook niet tot nauwelijks concreet nader gebiedsgericht en ook per dorp uitgewerkt, dat dan m.u.v. de woningbouwaantallen (zie in deze dus ook de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie', Hoofdstuk 4: 'Uitwerking per gebied'), waardoor het toch wel heel moeilijk wordt tot een zorgvuldige toetsing te kunnen komen van de eventuele effecten van bepaalde ambities.

Feitelijk maakt ook de toetsing/beoordeling van de effecten van bepaalde ambities zoals deze ook overeenkomstig de: 'Plan-MER Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' op basis van het zogenaamde: 'Ambitiweb'²³ en daarbij dan weer behorende indicatoren heeft plaatsgevonden (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug (TAUW, 2021)'), Fig. 3.1: 'Voorbeeld leeg ambitieweb zoals ingevuld tijdens de ambitiewebsessie', pag. 24), althans een daar dan weer van afgeleid aantal leefomgevingsthema's (zie in deze dus dan met name ook de: 'Plan-MER Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' en dan met name het betreffende hoofdstuk 4.1: 'Effecten van het beleid van de Omgevingsvisie' en wat betreft de indicatoren die daarbij dan zijn gebruikt ook de betreffende Tabel 3.1: 'Beoordelingskader effectbeoordeling', pag. 22)²⁴, duidelijk dat een zorgvuldige toetsing nog niet zo eenvoudig is en dat in die zin ook moeilijk bepaalde conclusies zijn te trekken, waarbij men in voorkomende gevallen, ook al is dan per als zodanig onderscheiden thema en bijbehorende indicatoren gebruik gemaakt van zogenaamde 'Factsheets', die dan o.i. als een: 'Atlas van de leefomgeving' voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug kunnen worden gezien (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER Omgevingsvisie gemeente Utrechtse Heuvelrug', Bijlage 1: 'Factsheets Beschrijving beoordelingskader, Huidige situatie & Autonome Ontwikkeling (HSAO) en Beleidskader(s)

²² Zie in deze dus ook het rapport: 'WHO Global Air Qualities (WHO, 2021)'.

²³ Vergelijk in deze overigens ook het zogenaamde 'Rad van leefomgeving' zoals dat m.b.t. de Plan-MER in de NOVI is toegepast. Daarbij is het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan wel opgevallen dat allen in het betreffende 'Ambitiweb' aangegeven ambities (op basis van de zogenaamde Triple-P van duurzaamheid) toch weer niet één op één zijn door te vertalen in de 14 ambities zoals deze door de gemeente m.b.t. het 3-tal 'Kernprincipes', dus Kwalitatief hoogwaardige leefomgeving, 'Vitale dorpen' en ook 'Toekomstgericht' zijn vastgesteld, waarbij het wel zo is dat daar natuurlijk wel een bepaalde relatie mee is.

²⁴ In die zin blijft het dan toch voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. waarom dan niet bij de toetsing of toch de ambities van de gemeente ook echt bij de toetsing centraal zijn gesteld, inclusief bijbehorende indicatoren (vergelijk ook de: 'Plan-MER Omgevingsvisie Provincie Utrecht', hetzij ook echt het: 'Ambitiweb' en op basis daarvan aangegeven wat de gegeven ambities dan voor een duurzame ontwikkeling van de gemeente als geheel betekenen (vergelijk in deze dus ook systematiek: 'Rad van de leefomgeving' en ook diverse gemeentelijke duurzaamheidsindexen (GDI's)), zodat ook echt in die zin een bijsturing mogelijk is, althans voor zover daarvoor gezien in die zin analyses natuurlijk de aanleiding toe is. Anders kun je o.i. toch makkelijk op basis van de 'Plan-MER', ook al is dan in het de: 'Plan-MER Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug', Hoofdstuk 5: 'Conclusies en aanbevelingen' een overzicht gegeven van de effecten op de leefomgeving, als ook m.b.t. de synergie en strijdigheid tussen bepaalde ambities en ook het doelbereik van bepaalde ambities, het spoor kwijt raken.

per indicator')²⁵, dan (vrijwel) geheel op 'expert-judgement' is aangewezen, ook wat betreft het doelbereik van de diverse ambities (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug', Hoofdstuk 4.3: 'Beoordeling doelbereik').

Integrale visiekaart

Meer in het bijzonder heeft er dan wel in de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' een bepaalde meer gebiedsgerichte- en ook dorpsgerichte uitwerking plaatsgevonden, waarbij bij de meer gebiedsgerichte uitwerking er ook een aantal kaarten zijn opgenomen, maar deze zijn toch o.i. zodanig globaal dat daarvan niet tot nauwelijks iets over de toekomstige koers/ontwikkelingen valt af te leiden (zie in deze dus ook de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug', Hoofdstuk 4: 'Uitwerking per gebied').

In die zin zou het o.i. dus goed zijn als er alsnog een 'integrale visie kaart' aan de: 'Omgevingsvisie' zou worden toegevoegd, die dan mede de basis vormt voor de meer gebiedsgerichte uitwerking in de diverse deelgebieden (vergelijk in die zin overigens ook de diverse kaarten die in 'Structuurvisie Utrechtse Heuvelrug (Utrechtse Heuvelrug, 2011)'²⁶.

Wel dus goed dat in tegenstelling tot in de: 'Toekomstvisie' er nu in de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug', net als dat met de: 'Peilnota Utrechtse Heuvelrug (Utrechtse Heuvelrug, 2020)' het geval was er nu wel bijzondere aandacht voor de diverse (deel)gebieden van de gemeente is.

2.1.2 Ambities en keuze

Hierbij zal nog worden ingegaan op bepaalde ambities, althans voor zover daar althans aanleiding toe is.

2.1.2.1 Kwalitatief hoogwaardige leefomgeving

In dit hoofdstuk van de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' wordt dan nader ingegaan op de ambities t.a.v. de natuur, de recreatie, de waardevolle cultuurhistorie en ook de kwaliteit van de leefomgeving.

Robuuste natuur

De centrale ambitie t.a.v. de natuur is dan om de '*biodiversiteit te versterken*'. Daartoe worden dan ook een aantal nadere keuzen/doelen aangegeven, zoals het voltooiën van het NNN, maar het eveneens realiseren van extra ecologische verbindingen buiten het NNN, ook aansluitend op gebieden buiten de gemeentegrenzen, het versterken van de biodiversiteit, zowel in de buitengebieden als de dorpen, het samen met de provincie aanpakken van (stikstof)problematiek van de binnen gemeente gelegen Natura-2000 gebieden, het t.b.v. de opvang van de recreatie ontwikkelen van groene scheggen, bijvoorbeeld tussen Driebergen en Odijk, het versterken van de recreatieve zonering, waarbij dan wordt verwezen naar de als bijlage aan de visie toegevoegde: 'Zoneringskaart', bij ruimtelijke ontwikkelingen het principe van: 'Groen groeit mee' toepassen, het 'grondwaterneutraal bouwen', etc..

Laat voorop worden gesteld dat het allemaal ook gezien de opgaven op het gebied van de natuur hele mooie voornemens zijn, maar het punt is o.i. toch allereerst dat het toch

²⁵ Overigens is door diverse gemeenten, zoals de gemeenten Bunnik en De Bilt, een dergelijk Atlas opgesteld (zie in deze dus 'Atlas 2040 Bunnik (Bunnik, 2021)' en ook: 'Atlas van de Bilt – Bouwstenen voor de Omgevingsvisie (De Bilt, 2021)').

²⁶ Zie in deze overigens ook de opmerking die in die zin in de: 'Plan-MER', Hoofdstuk 2.2: 'Beleidsinvulling omgevingsvisie', pag. 15, is opgenomen.

onduidelijk blijft hoe al deze voornemens dan uiteindelijk ruimtelijk worden doorvertaald, dat uiteraard voor zover mogelijk. Dat terwijl daar ook gezien alle informatie die thans beschikbaar is een bepaalde mate van concretisering o.i. in die zin wel degelijk mogelijk is, ook of juist ook op visieniveau (zie voor het overzicht van diverse beleidsvoornemens dus met name ook de: 'Plan-MER', Bijlage 1: 'Factsheets - Beschrijving beoordelingskader, Huidige situatie & Autonome Ontwikkeling (HSAO) en beleidskader per indicator' en dan (met name) onder het betreffende Hoofdstuk 5: 'Natuur').

In ieder geval wordt wat betreft die druk op de natuur en dan in het bijzonder het NNN dus (o.a.) ook in de: 'Plan-MER, Bijlage 1: 'Factsheets - Beschrijving beoordelingskader, Huidige situatie & Autonome Ontwikkeling (HSAO) en beleidskader per indicator', Hoofdstuk 5: 'Natuur' o.a. aangegeven, dat:

'door de ruimtelijke opgaven binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug (woningbouwopgave, energieopgave, mobiliteitsopgave) en de gevolgen van klimaatverandering (droogte, hitte, hevige neerslag, verzuring van de bodem) komt het Natuur Netwerk Nederland onder druk te staan. Daarnaast ondervinden deze gebieden en de soorten die er leven en groeien in toenemende mate overlast van de recreatiedruk'.

Dus ook hierbij gaat het dan uiteindelijk om het vinden van de juiste balans door het maken van de juiste keuzen teneinde binnen de Regio en in het bijzonder ook de gemeente Utrechtse Utrechtse Heuvelrug ook echt tot een robuuste en ook veerkrachtige natuur te kunnen komen.

Wat betreft de Heuvelrug als geheel pleit de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er daarbij er al langer voor om deze ook echt robuust te maken, dat door deze niet alleen te verbinden langs de Lek/Rijn in de richting van de Veluwe, maar met name ook de realisatie van het zogenaamde: 'Valleilint'. Juist hier zijn ook kansen door met name ook de aanleg van bossen in het kader van de Bossenstrategie om zo ook echt tot deze al langer gewenste robuuste verbinding te kunnen komen (zie in deze dus ook de publicatie: 'Landschap versterken met bomen en bos - Advies voor het ontwikkelen van een Bossenstrategie (Cra, 2020)'), hetgeen uiteindelijk ook het duurzame voortbestaan van (beschermde) soorten op de Heuvelrug ten goede komt (zie in deze dus o.a. het rapport: 'Corridor Leusderheide (Alterra, 2004)').

Meer in het bijzonder is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus al veel langer voor de keuze op de Heuvelrug van echte zogenaamde 'wildernisnatuur', dus grote eenheden natuur waar ook echt de zelfregulatie van de natuur (inclusief grote grazers zoals het edelhert en ook predatoren zoals (dus) de wolf²⁷, dat dus naast ook het wilde zwijn) centraal komt te staan (zie in deze overigens ook het rapport: 'Bouwstenen voor een landschapsecologische visie t.b.v. het Streekverband Zuid-Oost utrecht (STL, 1991)'), dat ook aangezien de Heuvelrug toch na de Veluwe het grootste bosgebied van Nederland is en in die zin dus volop kansen biedt.

Ten aanzien van het Kromme Rijn-gebied/Langbroekerweteringgebied liggen er dan volop kansen tot de ontwikkeling van de zogenaamde Kromme Rijn-Corridor, dus een robuuste ecologische verbinding tussen het Vechtplassengebied en het Kromme-gebied/Langbroekerwetering gebied en waaraan dan in het rapport: 'Ontwikkelbeeld Groen en Landschap (BVR, 2019)' een eerste aanzet toe is gegeven en t.a.v. waarvan ook in het (kader van) het: 'IRP (Regio Utrecht, 2021)', een eerst nadere uitwerking heeft

²⁷ Zie in deze dus eventueel ook: <https://regiotvdebilt.nl/televisie/gemist/levende-monumenten/89b4b1d3-db61-497c-9aaf-3a4d2a08f0e9/levende-monumenten-de-wolf-van-de-utrechtse-heuvelrug> .

plaatsgevonden (zie in deze ook onderstaande Fig.: 'Groene scheggen' uit: 'IRP (Regio Utrecht, 2021)').

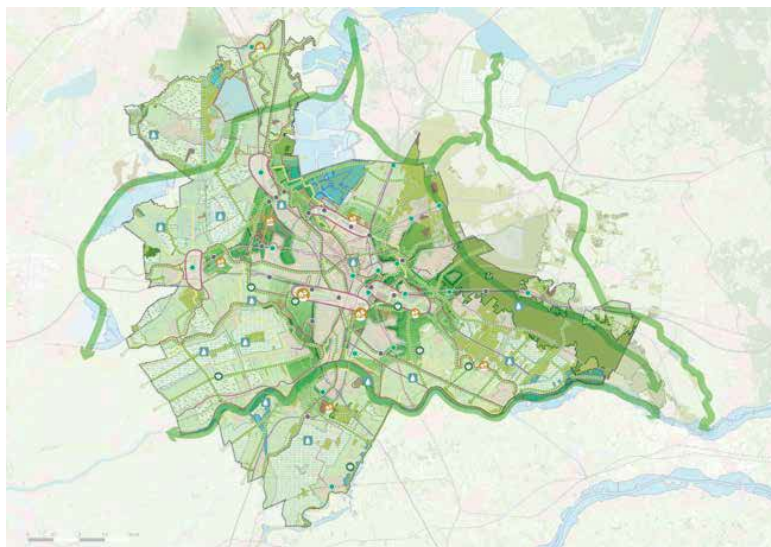

Fig.: 'Groene scheggen' uit: 'IRP (Regio Utrecht, 2021)

Wel tekent de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. t.a.v. de in die zin in de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' aangehaalde groene scheg tussen Driebergen en Odijk aan, waaraan dan mede een functie voor de recreatie zou moeten worden gegeven, dat nu juist hier al een vrijwel aangesloten groene scheg voorkomt. Een groene scheg waarvan dan thans een groot deel, dat na de recente verkoop door de betreffende eigenaar van het landgoed De Woerd en ook door de gemeente van de aldaar in haar bezit zijnde natuurgebieden, in de handen is gekomen van de Stichting Utrecht Landschap. Verder dat het accent hier, dat ook gezien de ligging binnen de hier gelegen robuuste verbinding tussen het Vechtplassengebied en het Kromme Rijngebied/Langbroekerweteringgebied, nu juist op het in stand houden van het hier thans aanwezig 'rust' is gelegen, dus op de functie als: 'rustgebied'.

In ieder geval liggen er dus in het buitengebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug volop kansen voor het versterken van de natuur/biodiversiteit, waarvan dan met name ook in het: 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons & Partners, 2009)' een beeld wordt gegeven (zie in deze dus ook het 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons & Partners, 2009)': 'Kaart Natuurvisie', als ook in landschappelijke zin (zie in deze dus ook het: 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons & Partners, 2009)', 'Kaart Landschapsvisie'), zij het dat in die zin nog wel een bepaalde mate van actualisatie gewenst is, dat ook gezien de inmiddels nog urgentere opgaven m.b.t. de biodiversiteit en ook het klimaat.

Wat betreft de 'omgevingsfactoren' moeten dan met name de effecten van de nutriënten, zoals de die m.b.t. stikstof (zowel die m.b.t. ammoniak (vanuit de landbouw) als NO_x (van het verkeer) en ook fosfaat van belang worden geacht, evenals die m.b.t. het geluid, de lichtvervuiling, etc..

Met name in de kader van de: 'Plan-MER' m.b.t. stikstof i.r.t. tot de 'Natura-2000-gebieden' uitgevoerde: 'Passende beoordeling' wordt dan aangegeven dat door de voorgenomen ontwikkelingen, zoals dus de uitbreiding van de woningbouw en ook de bedrijvigheid, evenals de daarmee gepaard gaande (verwachte toename) van de mobiliteit, significante

effecten niet bij voorbaat zijn uit te sluiten, maar in de toekomst bij een toetsing van concrete projecten duidelijk moet worden of dat ook daadwerkelijk het geval is (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER', 'Hoofdstuk 4.4: 'Passende beoordeling Natura 2000-gebieden').

Waar o.i. in de gegeven 'Passende beoordeling' evenwel geen rekening mee is gehouden, is met alle andere projecten die nog in die zin in de Regio Utrecht zijn voorzien en waarbij het dus om 145.000 - 175.000 extra woningen en ook 80.000 arbeidsplaatsen gaat (zie in deze dus ook het: 'IRP Regio Utrecht (Regio Utrecht, 2021)', dat dus naast de vele extra woningen in de Regio Amersfoort en ook diverse grote infraprojecten, zoals die m.b.t. A27/A12.

Daarbij komt dat indertijd ook in het kader van o.a. het: 'Bestemmingsplan Buitengebied Driebergen' een 'Plan-MER' is uitgevoerd en ook daarbij al naar voren kwam dat er t.a.v. toekomstige ontwikkeling i.r.t. de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden er maar een zeer beperkte ruimte is, dat ook gezien het gegeven dat in veel Natura 2000-gebieden de zogenaamde: 'Kritische Depositie Waarden (KDW's)' van de er voorkomende voor stikstofgevoelige habitats reeds worden overschreden (zie in deze dus ook: 'Plan-MER Bestemmingsplan Buitengebied Driebergen (TAUW, 2017)'). Overigens komt dat dus ook naar voren op basis van de t.b.v. de voorliggende 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' uitgevoerde: 'Plan-MER' (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER', Bijlage 1: 'Factsheets - Beschrijving beoordelingskader, Huidige situatie & Autonome Ontwikkeling (HSAO) en beleidskader per indicator', Hoofdstuk 5.1: 'Natura 2000', pag. 70). Dus dat er o.i. in die zin de vraag kan worden gesteld hoeveel ruimte er in die zin nog voor bepaalde ontwikkelingen is, ook al wordt deze problematiek nu wel ook (in een bepaalde mate) op een hoger schaalniveau opgepakt (zie in deze dus ook de: 'Kamerbrief hoofdlijnen van de gecombineerde aanpak van natuur, water en klimaat in het landelijk gebied, en van het bredere stikstofbeleid', d.d. 1 april 2022).

Dus in die zin mooi dat door de gemeente in de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' wordt aangegeven, dat zij met de provincie wil werken aan een gebiedsgerichte aanpak voor versterking van de Natura-2000 gebieden', maar ook hierbij blijft het dan toch de vraag, zoals overigens ook uit de: 'Plan-MER' naar voren komt, wat dan in die zin concreet de bijdrage vanuit de gemeente Utrechtse Heuvelrug zal zijn, dat ook aangezien er binnen de gehele gemeente geen specifiek beleid gericht op Natura 2000-gebieden is.

Naast de effecten van stikstof op Natura 2000-gebieden moet die problematiek natuurlijk voor de natuur als geheel, dus ook die buiten de zogenaamde Natura 2000-gebieden, van belang worden geacht, zoals die van de natuur op de Heuvelrug. Voor zover de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat heeft begrepen wordt daarnaar momenteel ook onderzoek gedaan, zodat wellicht ook in die zin gerichte acties mogelijk zijn.

In ieder geval heeft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er al langer voor gepleit om de gehele Heuvelrug alsnog net als de Veluwe als Natura-2000 gebied aan te wijzen, dat ook in het kader van de doelstelling vanuit de EU om 30 % van de landnatuur (en ook de waternatuur) als beschermd natuurgebied aan te wijzen, dus zou het mooi zijn als met name ook de gemeente Utrechtse Heuvelrug dit zou promoten.

Wat betreft de overige omgevingsfactoren is het dan weer wel mooi dat de gemeente in de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' aandacht geeft aan lichtvervuiling, dat vanuit het principe: 'Donker waar het kan, licht waar het moet', maar zou het mooi zijn als zij dat dan wel meer concreet zou maken, dat ook i.r.t. de natuur (zie in deze dus o.a. diverse

onderzoeken van TNO en anderen²⁸) zij het dat er wel een (soort van) verlichtingsplan zou zijn, dat ook in het kader van de energiebesparing.

In ieder geval liggen er in die zin dus ook kansen om binnen de gemeente, dat wellicht ook op basis van een/de voedselagenda tot een meer circulaire en met name ook 'natuurinclusieve landbouw' te kunnen komen. Ook dit thema wordt in de voorliggende: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' geagendeerd, maar ook niet nader concreet uitgewerkt, maar het zou o.i. dus goed zijn als er in die zin dus ook echt in het kader van het: 'Deltaprogramma Biodiversiteit' er een 'Pilot/Proeftuin' binnen het grondgebied en dan bij voorkeur in gedeelte van het Kromme Rijngebied/Landbroekerweteringgebied dat binnen de gemeente is gelegen zou worden opgestart.

Wat betreft de kansen die er m.b.t. de natuur/de biodiversiteit in het binnenstedelijke gebied zijn moet daarbij dan met name ook aan het: 'Groenstructuurplan Utrechtse Heuvelrug (Utrechtse Heuvelrug, 2018), zoals overigens ook in de: 'Plan-MER', Bijlage 1: 'Factsheets - Beschrijving beoordelingskader, Huidige situatie & Autonome Ontwikkeling (HSAO) en beleidskader per indicator' en dan (met name) onder Hoofdstuk 5: 'Natuur' aangegeven, een belangrijke betekenis worden toegekend, dus dat er ook in die zin nog volop kansen zijn ook daar tot een structuurversterking te kunnen komen. Ook op basis van de: 'Groene Stad Challenge 2021' zoals de gemeente deze heeft laten uitvoeren wordt dan duidelijk waar m.b.t. het groen er nog duidelijke kansen liggen.

Met name wat betreft de binnenstedelijke ontwikkelingen moet dan tevens aan 'natuurinclusief ontwerpen en ook -bouwen' een belangrijke betekenis worden toegekend en waarbij dan vanaf het begin van een bepaalde ontwikkeling met op een bepaalde plek aanwezige (natuur)waarden rekening wordt gehouden. Inmiddels is daartoe door bepaalde gemeenten ook een puntensysteem ontwikkeld, inclusief ook een (digitale) 'bio-morfologische kaart' met ook factsheets per wijk of gedeelte van het buitengebied (vergelijk ook gemeente Ede), dus zou de gemeente Utrechtse Heuvelrug daar dan een voorbeeld aan kunnen nemen²⁹.

Meer in het algemeen is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er dus een voorstander van dat de gemeente in ieder geval voor haar gehele grondgebied een 'Natuurvisie (inclusief natuur(doel)typen en bijbehorende doel-/icoonsoorten)' zou opstellen, zoals overigens ook al eerder in de haar: 'Structuurvisie Groen dus Vitaal' aangekondigd (zie in deze dus ook de: 'Structuurvisie Groen dus Vitaal (Utrechtse Heuvelrug, 2010)', Hoofdstuk 5.2.1: 'Natuur over de Heuvels', pag. 57) en waarbij zij dan voor haar gehele grondgebied minimaal een 'Basiskwaliteit Natuur' zou moeten uitgaan (zie in deze ook het initiatief van de Vogelbescherming) en waarvoor daar ook nu al bepaalde hogere waarden/potenties aanwezig zijn, zoals binnen de Natura 2000-gebieden en ook het NNN, natuurlijk een hogere natuurkwaliteit.

T.b.v. het bepalen van die 'Basiskwaliteit Natuur' zou dan in die zin nog een benchmark moeten worden uitgevoerd³⁰, zij het dat m.b.t. die basiskwaliteiten met name de in die zin in de: 'Plan-MER', Bijlage 1: 'Factsheets - Beschrijving beoordelingskader, Huidige situatie & Autonome Ontwikkeling (HSAO) en beleidskader per indicator' en dan (met name) onder

²⁸ Zie in deze o.a. de: 'Richtlijn licht op Natuur (Den Haag, 2017)' en ook: 'Licht en vleermuizen (Amersfoort, 2019)'.

²⁹ Zie voor diverse mogelijkheden m.b.t. natuurinclusief bouwen o.a. ook het rapport: 'Aan de slag met natuurinclusief bouwen (Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland, 2019)'.

³⁰ Zie in deze dus ook de rapporten: 'Vogels in hun domein (Vogelbescherming, 2021)' en ook: 'Verkenning basiskwaliteit natuur landschap Achterhoek (Natuur en Landschap Advies, 2021)'.

Hoofdstuk 5: 'Natuur' opgenomen 'kaart met soortendiversiteit rode lijsoorten' daar natuurlijk wel al een bepaalde indicatie voor geeft, ook al is deze dan (nog) niet compleet (zie in deze dus ook onderstaande Fig.: 'Kaart met soortendiversiteit rode lijsoorten').

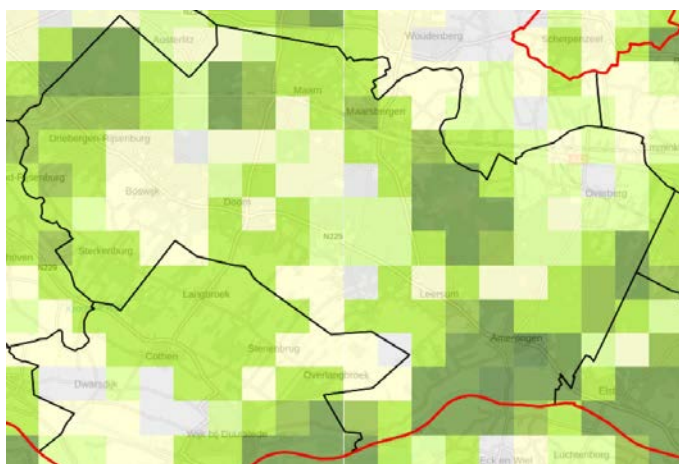

Fig.: 'Kaart met soortendiversiteit van rode lijstsoorten' (uit: 'Plan-MER')

Wel is het zo dat specifiek m.b.t. de Heuvelrug recent ook door het bureau FLUX een visie is gepresenteerd, dat ook vanuit de klimaatproblematiek (zie in deze dus ook de visie: 'Utrechts Heuvelrugland (Flux, 2021)'), maar alhoewel inspirerend blijft het voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. toch de (grote) vraag of we gezien de impact daarvan wel met zijn allen voor de Heuvelrug en aangrenzende gebieden die kant op zouden moeten willen gaan.

Bij het opstellen van zo'n 'Natuurvisie' zou dan inderdaad aan het herstel van de grondwaterbalansen en daarmee van de natuurlijke kwel een groot gewicht/betekenis moeten worden toegekend, inclusief ook het herstel van de voor de Utrechtse Heuvelrug karakteristieke sprengen en voor het overgangsgebied kenmerkende kwelnatuur (vergelijk dus ook het initiatief van de: 'Blauwe agenda')³¹. Dat staat dan wel in de tekst, maar wellicht is het toch goed hieraan nog expliciet aandacht te geven in het m.b.t. de 'Robuuste natuur' gegeven kader op pag. 33. Inmiddels is dus ook een rapport verschenen met de diverse opties en maatregelen die in die zin mogelijk zijn, dus ook goed deze wellicht meteen mee te nemen (zie in deze dus ook het rapport: 'Bouwstenen blauwe agenda Utrechtse Heuvelrug (Hydrologic, 2021)').

Wat betreft de bescherming van beschermde soorten zou het verder goed zijn als gemeente ook een: 'Soortenmanagementplan (SMP)' zou opstellen, althans voor zover zij die nog niet heeft, evenals als zij bij elke ontwikkeling een: 'Biodiversiteitstoets' zou uitvoeren (vergelijk ook gemeente Houten).

Ruimte voor recreatie en toerisme

Hierbij is dan de centrale ambitie: '*Recreatie en toerisme in balans met de natuur*'. Dat wil men dan met name ook doen door de recreatie beter te spreiden over de gemeente en ook door een betere zonering in het bosgebied, waarbij dan wordt verwezen naar de: 'Zoneringskaart (vanuit het NPUH)' in de bijlage.

³¹ Zie overigens ook de presentaties van de masterclass: 'De natuur snakt naar water (2021)' en ook die over de Blauwe agenda voor de Commissie Ruimte van de gemeente Utrechtse Heuvelrug, d.d. 17 januari 2022

Tegelijkertijd wil men dan kennelijk ook in de Regio de natuur en het landschap beter bereikbaar maken door met name betere fiets- en OV-verbindingen binnen zowel het Heuvelruggebied als het Kromme Rijngebied enerzijds, en tussen deze gebieden én het Stedelijk Gebied Utrecht anderzijds. In die zin wil men dus wel ook de recreanten verleiden de auto thuis te laten, of deze anders te parkeren bij zogenaamde Regiopoorten.

Ook wil men dan kennelijk ruimte bieden voor een duurzame ontwikkeling van binnen de gemeente aanwezige (verblijfs)-recreatieparken (vergelijk in deze dus o.a. ook het recent door de gemeenteraad vastgestelde: 'Bestemmingsplan Recreatieterreinen').

Op zich dus goed dat dit thema ook echt in de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' word geagendeerd, want inmiddels is ook duidelijk dat bepaalde gebieden gewoon zodanig worden 'overlopen' dat ook echt schade aan de natuur ontstaat, zij het niet door directe schade, zoals o.a. bij de aanleg van nieuwe (mountainbike) paden het geval kan zijn, dan wel door verstoring. Inmiddels wordt ook steeds meer duidelijk over de verstoringseffecten vanuit de recreatie op de natuur (zie in deze o.a. het rapport: 'Natuur en recreatie (Alterra, 2012)'), evenals ook meer specifiek op vogels (zie in deze o.a. ook de rapporten: 'Verstoring van vogels door recreatie - Deel 1 Hoofdrapport (Vogelbescherming, 2022)' en ook: 'Verstoring van vogels door recreatie - Deel 2 Soortbesprekingen (Vogelbescherming, 2022)').

In die zin zou het o.i. toch goed zijn als de gemeente alvorens zij tot een bepaalde recreatiezonering komt, ook al heeft zij dan nu het voorstel van het NPUH overgenomen, dat hiernaar eerst toch nog een zogenaamde dosis-effect-analyse plaatsvindt, dat dus op basis van een duidelijke 'Natuurvisie' (zie in deze dus ook hiervoor onder het hoofdje: 'Robuuste Natuur'), zodat in die zin ook echt bewuste keuzen kunnen worden gemaakt. Het kan o.i. immers niet zo zijn dat de recreatiedruk in bepaalde gebieden wordt afgeleid naar andere gebieden, die daarvoor eveneens gevoelig zijn.

Voor zover aan de orde zou dan o.i. beter kunnen worden gekeken hoe echt tot een herziene balans tussen de natuur en de recreatie te komen, dat dus bijvoorbeeld door ook groene gebieden aan te leggen waar de behoefte het grootste is, dus in de directe nabijheid van de grote stedelijke gebieden (vergelijk dus ook het programma: 'Groen in en om de Stad (GIOS)').

In ieder geval is het zo dat juist ook door de groei van het aantal woningen zoals deze voor de Regio Utrecht (en overigens ook de Regio Amersfoort) is voorzien dat kan worden verwacht dat de recreatieve druk op de gemeente Utrechtse Heuvelrug, zoals overigens ook in de: 'Plan-MER' aangegeven, wel degelijk ook (nog) groter zal worden, dus ook in die zin blijft het voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. toch ook de vraag of je wel altijd als Regio moet willen blijven groeien in het aantal woningen, of dat het ook in die zin van belang is veel meer tot een bepaalde balans te komen, zoals door een betere verdeling over het land.

Ten aanzien van de ruimtelijke mogelijkheden zoals deze overeenkomstig het: 'Bestemmingsplan Recreatieterreinen' aan (bepaalde) recreatieparken wordt geboden blijft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. kritisch, zeker voor zover deze zijn gelegen binnen het NNN, ook al heeft zij tegen dat bestemmingsplan dan geen beroep bij de Raad van State aangetekend. In ieder geval zou het o.i. goed zijn als de ontwikkelingen ook echt worden gemonitord en geëvalueerd en er zo nodig ook handhaving plaatsvindt.

Wat betreft het Henschotermeer zou het o.i. ook echt goed zijn als daar eerst een integrale visie voor wordt ontwikkeld, waarbij de natuurwaarden ook echt het uitgangspunt zijn, alvorens daar überhaupt een bepaalde ontwikkeling wordt toegestaan.

Waardevolle cultuurhistorie en landschap

Ook m.b.t. cultuurhistorie en landschap zet de gemeente dan primair in op het in stand houden van de waarden, dat dan (wel) vanuit het principe: 'Behoud door ontwikkeling'. Daarbij wil zij ook buiten de waarden kijken die thans reeds zijn beschermd, hetgeen natuurlijk mooi is.

Anderzijds wil men kijken waar het mogelijk is de regels m.b.t. welstand juist (verder) te versoepelen.

In ieder geval zijn de ervaringen van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. m.b.t. het toepassen van het principe: 'Behoud door ontwikkeling' niet positief, zoals m.b.t. de ontwikkelingen op het landgoed De Reehorst (t.a.v. de Triodosbank), die op het landgoed Broekbergen (met dus de bouw van een bouwhuis in de oude historische (moes)tuin) en ook die op het landgoed De Woerd, waarbij het wel zo is dat dat laatste landgoed inmiddels dus door de eigenaar aan de Stichting Utrechts Landschap is verkocht.

In principe is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus niet zondermeer tegen het principe: 'Behoud door ontwikkeling', maar dan wel op basis van een zorgvuldige cultuurhistorische en ook ecologische analyse en ook een bijbehorende financiële doorrekening/grondexploitatie (zie in deze dus ook de publicaties: 'Utrechtse Buitenplaatsbiotoop - De zones Vecht, Stichtse Lustwarande en Langbroekerwetering (Provincie Utrecht, 2013)' en ook de: 'Leidraad behoud door ontwikkeling op historische buitenplaatsen - Een handreiking voor het proces en realisatie (Provincie Utrecht, 2014)').

Meer in het bijzonder zou het mooi zijn als gemeente Utrechtse Heuvelrug net als de gemeente Zeist ervoor zou pleiten om het Kromme Rijngebied alsnog als: 'Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL)' aan te wijzen, hetgeen dan de basis kan bieden om ook echt aan dit gebied een kwaliteitsimpuls te geven.

Verder zou het goed zijn als gemeente in haar: 'Omgevingsvisie' ook het initiatief om te komen tot een: 'Geopark Heuvelrug, Gooi & Vecht' zou ondersteunen, dat ook gezien de bijzondere betekenis van de Heuvelrug als geologisch fenomeen (zie in deze dus o.a. ook het boekje: 'Ken je Ondergrond - Gemeente Utrechtse Heuvelrug 'Waar de geschiedenis aan en onder je voeten ligt!' (Geopark Heuvelrug, 2020)').

Wel dus goed te lezen dat men in ieder geval de aanleg van zogenaamde 'Kleine landschapselementen (KLE's)' wil bevorderen, waarvoor dan zowel het: 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons & Partners, 2009)', als ook de diverse: 'Kwaliteitsgidsen landschappen' van de provincie Utrecht een belangrijke inspiratiebron kunnen zijn.

Kwaliteit van de leefomgeving

Hierbij zet de gemeente zich dus in om een aantal kwaliteiten van de leefomgeving te verbeteren, dus die m.b.t.. de bodem, het water, de luchtkwaliteit, inclusief die m.b.t. geur(normen), de geluidskwaliteit, inclusief die in stiltegebieden, evenals de lichthinder.

Meer in praktische zin wil men eigenaren dan stimuleren om asbestdaken te verwijderen (vergelijk in deze overigens ook het initiatief: 'Asbest(dak) eraf, zon erop').

Op zich allemaal heel mooi, maar ook hierbij zou het o.i. dus goed zijn als de gemeente in die zin ook gebruik zou maken van de mogelijkheden die de Omgevingswet en ook het: 'Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL)' biedt om ook (per gebied) duidelijke 'Omgevingswaarden' vast te stellen, dus per gebiedstype duidelijke 'milieukwaliteitsprofielen' (vergelijk in deze dus ook de: 'Leidraad duurzame gebiedsontwikkeling - Vernieuwd instrumentarium leefbaarheid/duurzaamheid in ruimtelijke plannen (Provincie Utrecht, 2015)').

Meer in het bijzonder zou het ook t.a.v. dit thema dus goed zijn, behalve dat dan wordt aangegeven dat *'de kwaliteit van de leefomgeving op veel plaatsen beter is dan de wettelijke normen vereisen'*, dat ook m.b.t. de diverse factoren/aspecten die daarvoor bepalend zijn dan ook een zorgvuldige beschrijving van die kwaliteiten wordt gegeven, zodat op basis gegeven ambities ook duidelijk wordt voor wat voor opgave we dan met zijn allen staan. Juist ook in de: 'Plan-MER, Bijlage 1: 'Factsheets - Beschrijving beoordelingskader, Huidige situatie & Autonome Ontwikkeling (HSAO) en beleidskader per indicator' en dan in het bijzonder Hoofdstuk 1: 'Klimaatadaptatie' (m.b.t. o.a. wateroverlast, droogte en hittestress), Hoofdstuk 3: 'Gezondheid beschermen en bevorderen' (m.b.t. geluid, luchtkwaliteit, geur, zoönosen, externe veiligheid), Hoofdstuk 4: 'Ruimtelijke kwaliteit (m.b.t. het behouden en versterken van het groen, de energietransitie, het behouden en versterken van landschap en cultuurhistorie), Hoofdstuk 5: 'Natuur' (m.b.t. de Natura 2000-gebieden, het NNN en ook de flora en fauna) én Hoofdstuk 6: 'Bodem en water' (m.b.t. bodemkwaliteit, het drinkwater, de waterkwaliteit en de bodemdaling) wordt dan een meer gedetailleerd beeld van de huidige kwaliteiten (dus de zogenaamde 'referentiesituatie') en ook de op basis van het huidige beleid verwachte autonome ontwikkeling van die kwaliteiten gegeven, dus wellicht goed daar dan desgewenst ook naar te verwijzen. Dat dus ook aan gezien de betreffende factsheets, zoals ook hiervoor reeds aangegeven, toch als een soort van 'Atlas voor de leefomgeving' van de gemeente Utrechtse Heuvelrug kunnen worden gezien.

In die zin zou het toch dan mooi zijn als bijvoorbeeld op basis van de gegevens zoals deze uit diverse factsheets naar voren toch ook het: 'Ambitieweb' zou worden opgevuld, hetzij het 'Rad van Leefomgeving', zodat ook echt beeld kan worden gevormd hoe de gemeente als geheel er in die zin nu voorstaat.

Bezien we bijvoorbeeld de: 'Gemeentelijke Duurzaamheidsindex 2021' dan is duidelijk dat er in die zin dus wel degelijk nog bepaalde opgaven liggen (zie in deze dus ook onderstaande Fig.: 'GDI Utrechtse Heuvelrug 2021'), zoals m.b.t. o.a. de waterkwaliteit, die naar verwachting nog groter zal worden als de gemeente aan bepaalde ambities vast blijft houden, zoals aan de woningbouwprogrammering (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER' en dan in het bijzonder Hoofdstuk 5.2: 'Conclusie synergie en tegenstrijdigheden tussen ambities').

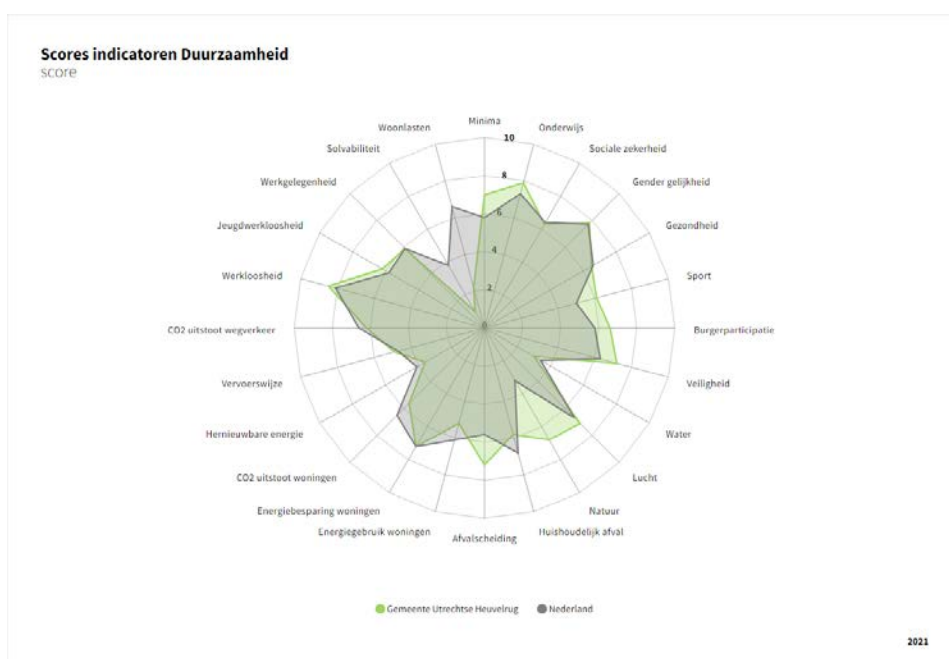

Fig.: 'GDI Utrechtse Heuvelrug 2021'

Zoals ook hiervoor in algemene zin al opgemerkt zou het mooi zijn als de diverse ambities ook echt meer concreet/SMART zouden worden gemaakt, zoals m.b.t. de luchtkwaliteit, als bijvoorbeeld ook m.b.t. het geluid en waarbij het dan mooi zou zijn als daarbij dan de meest recente (en dus de in die zin soms nog aangescherpte) gezondheidsnormen van de WHO als uitgangspunt worden genomen, zoals m.b.t. de luchtkwaliteit en de geluidskwaliteit en ook binnen welke termijn de gemeente deze dan ook wil bereiken (vergelijk in deze dus wat betreft de luchtkwaliteit ook de inspanningen van het: 'Schone Luchtakkoord (SLA)'³²).

Dan zou het dus goed zijn als in dit hoofdstuk dus alsnog ook bepaalde ambities m.b.t. zoönos en ook 'externe veiligheid' zouden worden opgenomen, dus in die zin wordt ingespeeld op de aanbevelingen zoals deze uit de: 'Plan-MER' voortkomen (zie in deze dus wel ook de: 'Memo Hoe om te gaan met de aanbevelingen vanuit de Plan-MER', d.d. 07 december 2021)).

Meer in het bijzonder wordt dan in de: 'Plan-MER' aangegeven dat de waterkwaliteit van het oppervlakte water voldoende zou zijn wat betreft de diverse gebruiksfuncties en ook de natuur, maar duidelijk zal ook zijn dat m.b.t. de KRW toch niet aan alle maatlaten wordt voldaan en dan in die zin wel degelijk voor de binnen de gemeente voorkomende 'waterlichamen' er nog extra maatregelen nodig zijn (zie in deze dus ook de: 'Factsheet KRW Langbroekerwetering 2021)').

Wat betreft het herstel van het grondwaterrelaties, dat ook van belang voor zowel de waterkwantiteit en ook -kwaliteit, is daar hiervoor onder het hoofdje: 'Robuuste natuur' al stilgestaan en waarbij dan tevens naar de: 'Blauwe agenda' is verwezen.

³² Doelstelling van het Schone Lucht Akkoord dat recent ook de door de gemeente Utrechtse Heuvelrug is ondertekend is om in 2030 50% gezondheidswinst t.o.v. 2016 te behalen en dat daarbij wordt in beginsel toegewerkt naar de WHO Advieswaarden, zij het (nog) de oude waarden uit 2005. Bijzondere aandacht gaat daarbij dan o.a. uit naar bijvoorbeeld houtstook.

2.1.2.2 Vitale dorpen

Prettig wonen voor jong en oud

Hierbij staat dan de ambitie centraal om *'bij de woningbouwprogrammering aan te sluiten bij het streven naar vitale dorpen'*, waarbij een 'vitaal dorp' dan (kennelijk) wordt gedefinieerd als een dorp waarbij er ook een bepaalde balans is in de demografische bevolkingsopbouw (zie in deze dus ook de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug', pag. 42)³³.

Nu is het uiteraard aan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. bekend dat door Companen in 2020 nog een nader woningmarktonderzoek is gedaan voor de kernen van de gemeente Utrechtse Heuvelrug, waarbij ook per kern een bepaalde woningbehoefte tot 2030 wordt aangegeven (zie in deze dus ook het rapport: 'Woningmarktonderzoek voor de kernen (Companen, 2020)')³⁴.

Punt hierbij is steeds dat Companen daarbij niet uitgaat van het zogenaamde 'migratiesaldo nul', maar gewoon gebruik maakt van de zogenaamde primos-cijfers, waarbij dus tevens ook al rekening wordt gehouden met een bepaalde plancapaciteit.

Nu is het dus zo, zoals overigens ook in het onderzoek van Companen aangegeven, dat er binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug nu juist ook gezien de opbouw van de bevolkingspiramide er sprake is van een bepaalde 'vergrijzing', waarin de mate waarvan daar sprake van is ook nog wel verschilt per kern, maar dat betekent dus ook dat er naar verwachting binnen een niet al te lange periode er een bovengemiddeld aantal mensen zal sterven en er zo dus ook plekken vrij komen voor mensen om binnen de gemeente door te stromen of voor (jonge) mensen van buiten, hetgeen je bijvoorbeeld in Driebergen vaak al ziet gebeuren bij jonge gezinnen die je vanuit de stad Utrecht naar Driebergen ziet verhuizen. Dus is het o.i. gewoon zo dat als je hiermee met je woningbouwprogrammering rekening houdt dat er dan als vanzelf de bevolkingspiramide er anders uit komt te zien. Vaak gaat het dan ook nog om jongeren die eerst in hun studietijd naar de stad zijn verhuisd en dan later weer terugkomen, hetgeen ook wel als het zogenaamde 'roltrapmodel' bekend staat (zie ook onderstaande Fig.: *'Illustratie roltrapmodel (uit het rapport: 'Kwalitatieve woningmarktanalyse U-16 (Companen, 2020)'*

³³ In de 'Plan-MER' wordt dan m.b.t. vitale dorpen aangegeven, dat *'deze vragen om voldoende toegankelijke basisvoorzieningen, passende ruimte voor woningen en ondernemerschap, een rijk verenigingsleven, een veilig leefklimaat en de mogelijkheid om volop mee te doen'* (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER', Hoofdstuk 4.1.4: 'Ruimtelijke kwaliteit' en dan onder het hoofdje: 'Effectbeoordeling Omgevingsvisie Passende woningvoorraad', pag. 43).

³⁴ Overigens is wel op een thema-avond voor de raad over 'vitale dorpen' nog wel ook een toelichting door de directeur van Companen gegeven over wat vitale dorpen dan voor de volkshuisvesting kan betekenen, maar heeft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. daar geen nadere informatie over kunnen vinden/achterhalen.

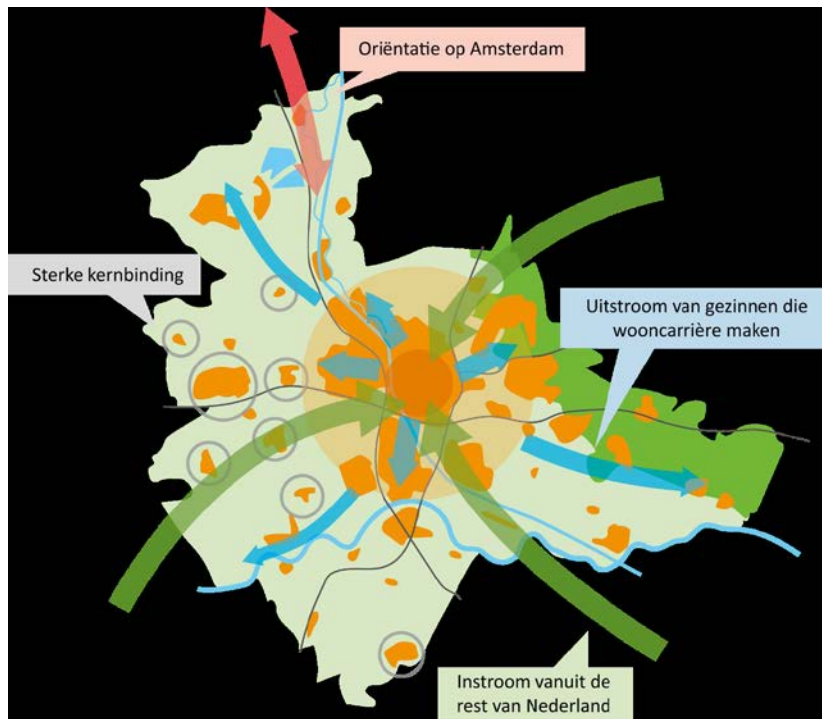

Fig.: 'Illustratie roltrapmodel (uit het rapport: 'Kwalitatieve woningmarktanalyse U-16 (Companen, 2020)

Natuurlijk is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. ook een voorstander van vitale (en bruisende) kernen, maar de vraag is dan of het daarbij juist ook niet veel meer zou moeten worden gezocht in het met elkaar zoeken naar samenhang en het waar mogelijk ook elkaar helpen, waarbij dan bepaalde nieuwe woonvormen en ook een groene leefomgeving die uitnodigt om elkaar te ontmoeten kan helpen.

Ook hierbij gaat het o.i. dus om het uiteindelijk vinden van een bepaalde balans. Wat betreft dat wonen wordt dan overeenkomstig de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' dan met name ook in eerste instantie ingezet om inbreiden (vergelijk in deze overigens ook de zogenaamde: 'Ladder van duurzame verstedelijking'), waarvoor indertijd ook de: 'Nota inbreidingslocaties' door de gemeenteraad is aangenomen, maar tegelijkertijd zet men voor alle dorpen (mogelijk m.u.v. Overberg) voor na 2030 ook in op het eventueel bouwen buiten wat dan als de zogenaamde 'rode contouren'/het: 'Stedelijke gebied' wordt aangeduid. Met name voor vrijkomende agrarische bebouwing (zogenaamde: 'VAB's) wil men dat dan zondermeer mogelijk maken, zij het zoals ongetwijfeld ook de gemeente bekend de 'Provinciale Omgevingsverordening', thans 'Interim-Omgevingsverordening' dat alleen onder (zeer) strikte voorwaarden toestaat.

Voor zover er dan wordt gebouwd dan zou daarvoor dus overeenkomstig de: 'Ladder van duurzame verstedelijking' dus primair ruimte moeten worden gezocht in de binnenstedelijke gebieden, waarbij dan wel ook daar zorgvuldig rekening zou moeten worden gehouden met aldaar aanwezige ecologische structuren (zie in deze dus met name ook het: 'Groenstructuurplan gemeente Utrechtse Heuvelrug (Utrechtse Heuvelrug, 2018)'), hetgeen niet alleen voor de planten en dieren die in het binnenstedelijke gebied voorkomen van belang moet worden gehad, maar uiteindelijk ook voor de mens, dat o.a. in verband met de met klimaatverandering samenhangende hittestress, etc..

In ieder geval is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus geen voorstander van het bouwen buiten de zogenaamde 'rode contouren', dat niet alleen vanwege de gevolgen/effekten voor

aldaar aanwezige kwetsbare waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie, maar ook vanwege de betekenis van die gebieden voor de (rustzoekende) mens.

Met name voor Driebergen wordt dan een grote woningbouwopgave aangegeven, namelijk tot 2040 van zo'n 1500 extra woningen, waarvoor op de daarvoor gegeven kaart kennelijk ook al bepaalde locatie buiten de rode contour is aangegeven, maar duidelijk zal ook zijn, dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich daar ook gezien de waarden die daarmee in geding zijn zondermeer tegen uitspreekt.

Meer in het bijzonder wil men dan kennelijk onder de (voorlopige) naam 'Rijnwijk', dat naar het landgoed dat daar in de directe omgeving is gelegen, kennelijk een gehele nieuw woon- en werkkern nabij het Station Driebergen-Zeist ontwikkelen, dat met 500 - 1500 nieuwe woningen. Dat dan samen met Zeist (zie in deze dus met name ook het: 'IRP (Regio Utrecht, 2021)'). Juist dit gebied is evenwel gezien de ligging te midden van landgoederen en ook de natuur, dat o.a. als deel van NNN en ook de CHS, zeer kwetsbaar voor verdergaande stedelijke ontwikkelingen. Meer in het bijzonder is voor het stationsgebied nog niet zo heel lang geleden de: 'Gebiedsvisie Stationsgebied Driebergen Zeist (12 N-Stedenbouw, 2014)') ontwikkeld, dat met als basis het vernieuwde landgoedstation, dat dan als poort van de Stichtse Lustwarande/Nationale Park Heuvelrug zou moeten gaan functioneren. In die zin zou die visie o.a. gewoon de basis moeten blijven voor de toekomstige ontwikkeling van dit gebied, dat dus met een ontwikkeling binnen de bestaande 'rode contouren'.

Voor zover er dan in de Regio Utrecht woningen dienen te worden gebouwd, maar zie wat in die zin hiervoor al onder het hoofdstuk 1. 'Algemeen' naar voren is gebracht, dan zouden deze toch primair in en in de directe nabijheid van de stad Utrecht moeten landen (zie in deze dus overigens ook de visie: 'Utrecht Nabij (U-NED, 2020)'), dat inclusief op basis van: 'Groen groeit mee' de aanleg van grotere groengebieden direct rondom die stad om al die extra mensen/bewoners op te kunnen vangen (zie in deze dus ook de studie: 'Utrecht buiten - Groene recreatie voor een gezond stedelijk leven (Bureau Buiten, 2019)' en ook de groene rapporten die in die zin door BVR voor de Regio Utrecht zijn opgesteld en dan met name ook het rapport: 'U 16 Ruimtelijke opgave Groen en Landschap 2020 – 2040 (BVR, 2020)'), waarbij dan met name ook de steden en dorpen die ten oosten van de stad Utrecht zijn gelegen dan m.b.t. het groen juist o.i. als de 'groene contramal' voor die stedelijke ontwikkeling zouden moeten worden aangemerkt, inclusief zich ook in hun beleid daar op in moeten zetten, wil je althans voorkomen dat uiteindelijk in die zin van een algehele nivellering optreedt.

Dat betekent dus niet dat die dorpen op slot gaan, maar dat je veel meer vanuit het principe van het: 'migratie-saldo nul' kijkt, dat uiteraard bij transformaties van bestaande bebouwing, zoals kantoorgebouwen, etc., ook kijkend naar de specifieke woningbehoefte die er is, daarbij uiteraard ook rekening houdend met de toekomstige behoefte, hoe je die steden en dorpen vanuit het groene DNA van de betreffende gemeenten tot echte duurzame/toekomstgericht voorbeeldsteden en -dorpen kunt ontwikkelen waar dan het groen en de kwaliteit van leven ook echt centraal komt te staan. Dat dus ook vanuit een bepaalde complementariteit.

Ook is het in die zin goed te bezien, met name ook wat betreft het voorzieningenniveau in de diverse dorpen binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug, waar gelukkig ook de aandacht voor is, dat de afzonderlijke dorpen elkaar juist ook vanuit een bepaalde complementariteit aanvullen.

Dat de ontwikkellocaties die worden ontwikkeld/ de woningen die worden gebouwd dan meteen 'natuurinclusief, klimaatadaptief en energieneutraal' dienen te zijn is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. uiteraard uit haar duurzame/groene hart gegrepen. Daarbij zou het dan wel goed zijn als in die zin ook duidelijke criteria worden aangegeven, zoals m.b.t. het 'natuurinclusief bouwen' van een puntensysteem, zoals o.a. de gemeente Ede dat kent (zie in deze dus ook hiervoor het hoofdstuk 2.1.2.1: 'Kwalitatief hoogwaardige leefomgeving' en dan onder het hoofdje: 'Robuuste natuur').

Dan wordt dus ook voorgesteld een maximale bouwlaag van 6 lagen aan te houden, mits dat aan de randvoorwaarden voldoet, waarbij dan tevens wordt aangegeven dat deze hoogtegrens niet van toepassing is voor locaties met een hoge bebouwingsdichtheid, zoals het Stationsgebied Driebergen-Zeist.

Wat dan de betreffende randvoorwaarden zijn is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan toch niet geheel duidelijk, dus zouden deze o.i. dan veel beter moeten worden aangegeven, bijvoorbeeld door het ontwikkelen van een eventuele visie op hoger bouwen. Dat dus ook van het basisprincipes (zie in deze dus ook: (zie in deze dus ook de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug', Hoofdstuk 5: 'Sturing en afweging'): 'We beschermen bijzondere kwaliteiten en bijzondere waarden binnen de gemeente' én ook: 'Kwaliteit gaat boven kwantiteit'.

Verder kent het Station Driebergen-Zeist o.i. nu juist geen hoge bebouwingsdichtheid, zeker als je daarbij de landelijke/landschappelijk omgeving met alle daar voorkomende landgoederen in aanmerking neemt. Juist hier zou je dan ook met de bebouwing aan moeten sluiten bij maximale hoogte (en ook architectuur) van de hoofdhuizen van de landgoederen van de Stichtse Lustwarande, zodat de totale groene beleving van dit: 'landgoedstation', inclusief de daarbij karakteristieke monumentale bomen, hier centraal blijft staan.

Openbare ruimte en groen in de dorpen

Hierbij kiest de gemeente dan voor de ambitie: *'Kwaliteit en toekomstbestendigheid zijn in balans'*.

Aan groen in het algemeen en dus ook in de openbare ruimte moet een steeds belangrijkere betekenis worden toegekend, dat niet alleen vanwege de intrinsieke waarde van dat groen, dus de betekenis voor planten en dieren, maar ook voor de mens. Zo is bekend dat daar waar het groener is er van minder hittestress sprake is, maar ook extreme buien beter kunnen worden opgevangen. Ook nodigt het groen mensen uit om te bewegen, evenals bevordert groen in algemene zin je gezondheid (zie dus ook de publicaties: 'Green and Blue Spaces and Mental Health (WHO, 2021)' en ook de factsheet: 'Natuur en gezondheid (IVN, 2013)'). Juist ook in stedelijke omgevingen moet dan ook aan het groen een bijzondere betekenis worden toegekend (zie in deze dus ook de publicatie: 'Groen in en om de stad (Staat van Utrecht, 2018)').

Voor zover er dan (toch) bepaalde ontwikkelingen plaatsvinden zouden deze dan ook echt natuurinclusief (in brede zin) moeten zijn, dus niet alleen daarmee rekening houdend met de ter plaatse en in de directe omgeving aanwezige ecologische waarden, evenals ook de betekenis binnen het ecologische netwerk, maar ook de cultuurhistorische/landschappelijke waarden, evenals wat een bepaalde ontwikkeling dan voor de (algehele) leefomgeving betekent. Dus dat in die zin, zoals ook hiervoor al onder het hoofdstuk 2.1.2.1 en dan onder het hoofdje: 'Kwaliteit van de leefomgeving' al in algemene zin aangegeven, ook per gebied m.b.t. het groen ook duidelijke: 'Milieukwaliteitsprofielen' in de voorliggende 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' worden vastgelegd.

In die zin zou het dan wellicht ook goed zijn als men eveneens daarbij ook duidelijk kaders meegeeft, waarvan dan bijvoorbeeld de 'Barcode' zoals deze door de gemeente Utrecht is ontwikkeld t.b.v. haar: 'Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040 (RSU) Utrecht, 2021)' dan een voorbeeld is (zie m.b.t. het inbreiden overigens ook Bijlage 3: 'Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist inzake de Nota Woonkwaliteit bij inbreiding in stedelijke gebieden').

Meer in het bijzonder worden dan in de: 'Groene stad Challenge 2021' de kansen op het (verder) vergroenen van de dorpen aangegeven.

2.1.2.3 Toekomstgericht

Een toekomstgericht economie

Hierbij zet de gemeente dus in op: *'het versterken van groene (en duurzame) innovatie als economische motor van de gemeente'*, dat dus passend bij haar groene DNA. In die zin wil de gemeente, dat dan op het snijvlak is gelegen van de Regio U-16, alwaar dan gezond stedelijk leven centraal staat, én de Regio Food Valley, die met name is gericht op duurzame voedselproductie, dan een bijdrage leveren aan een transitie naar een duurzame en circulaire economie.

Natuurlijk mooi dat t.a.v. de economie ook echt duurzaamheid en met name ook groene innovatie centraal wordt gesteld. Wel is het dan voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de vraag hoe de gemeente dit dan wil stimuleren. Zoals ook hiervoor al aangegeven is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. een voorstander van een ontwikkeling overeenkomstig het model van de: 'Donut economics', waarbij enerzijds bij ontwikkelingen de draagkracht van de aarde worden gerespecteerd en anderzijds de minimale basisbehoeften van de mens. In die zin zou het dus mooi zijn als de gemeente Utrechtse Heuvelrug dat model als basis voor haar toekomstige ontwikkeling zou nemen, dat eventueel samen met de Regio, en in die zin net als dat in Amsterdam het geval is duurzame allianties met bedrijven/coöperaties zou sluiten, zodat in die zin ook echt een nieuwe beweging kan ontstaan.

In ieder geval mooi te lezen dat er t.a.v. een (meer) duurzame ontwikkeling van de economie in de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' gelukkig ook een aantal aanzetten worden gegeven, zoals m.b.t. o.a. een circulaire voedselproductie (zie in deze ook hieronder onder het hoofdje: 'Duurzame Voedselproductie').

Een klimaatbestendige omgeving

Dat we gezien de klimaatverandering ook m.b.t. klimaatadaptatie een hoge urgentie hebben zal inmiddels na de overstromingen in Zuid-Limburg en ook de valwind in Leersum, ook al kunnen dat ook toevallige incidenten zijn, voor iedereen duidelijk zijn.

M.b.t. tot de Regio is daartoe ook een: 'Ruimtelijke Adaptatie Strategie (RAS)' opgesteld (zie in deze dus ook de: 'Regionale Adaptatie Strategie Regio Utrecht Zuid-West (Netwerk Water & Klimaat, 2020)').

Met de: 'Locale Adaptatie Strategie - Waterrobuuste en klimaatadaptieve Heuvelrug (Utrechtse Heuvelrug, 2022)', inclusief ook een: 'Hemelwaterverordening', heeft de gemeente dit thema gelukkig ook hoog op de agenda gezet.

Zoals ook in haar inspraakreactie op het: 'Rv Locale Adaptatie Strategie - Waterrobuuste en klimaatadaptieve Heuvelrug' aangegeven moet hierbij, met name ook wat betreft het met klimaatverandering samenhangende thema droogte een belangrijke betekenis aan het herstel van de grondwaterbalans tussen de Heuvelrug en de lager gelegen gebieden van belang worden geacht (zie in deze overigens ook de: 'Motie Bolle Buik'), dat overigens niet alleen m.b.t. aanpak droogte, maar ook m.b.t. het herstel van de met het herstel van de kwel samenhangende kwelnatuur (zie in deze dus ook Bijlage 4: 'Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake het: 'Rv Locale Adaptatie Strategie - Waterrobuuste en klimaatadaptieve Heuvelrug').

Gelukkig wordt aan het herstel van de natuurlijke grondwaterstanden in de voorliggende: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' dus wel de aandacht gegeven die dat toekomt, zij het dat het mooi zou zijn, zoals ook hiervoor reeds onder het hoofdje: 'Robuuste Natuur' aangegeven, dat dat ook echt in de omgevingsvisie als keuze/doel zou worden opgenomen, inclusief ook een bepaalde termijn waarbinnen men dat dan wil bereiken, dat uiteraard ook in samenhang met de: 'Blauwe agenda'.

Dan op zich dus mooi dat men hierbij m.b.t. verhardingen vanuit het principe: 'Groen, tenzij', wil gaan werken, waartoe nog er nog vele kansen zijn (zie in deze dus met name ook de kansen die daartoe per dorp in de: 'Green City Challenge 2021' zijn aangegeven).

In die zin is het natuurlijk ook mooi de burger te verleiden/stimuleren om hun eigen tuinen en verharde oppervlakten, zoals hun daken, te vergroenen, inclusief zo ook een bijdrage aan de biodiversiteit te geven, waaraan o.a. met het initiatief van 'Operatie Steenbreek', maar ook met dat van: 'Heuvelrugtuinen' of: 'Zuster-Parken' (vanuit het NPUH) een belangrijke bijdrage kan worden geleverd.

Teneinde een en ander te versnellen zou zo mogelijk nog wel aan een 'Tegeltax' kunnen worden gedacht, dat in aanvulling op de: 'Regenwaterverordening', hetzij ook door een maximaal oppervlakte aan verharding per woning in het toekomstige: 'Omgevingsplan' vast te leggen.

Wat betreft de buitengebieden kan inderdaad ook aan de landbouw en ook aan het beheer van de bossen m.b.t. de klimaatadaptatie een belangrijke betekenis worden toegekend, dat dan met name ook door te zorgen voor een gezonde (en dus rijke/organische) bodem.

Wat betreft de voorstellen die er in die zin zijn om op de Heuvelrug de aanwezige naaldbossen te verlossen, dat teneinde meer regenwater te kunnen infiltreren, is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. daarover dan weer wel kritisch, zeker als het gaat om bossen die hier van nature thuishoren, zoals grove dennenbossen. Wel kan de droogte in bepaalde bossen worden aangepakt door de aanplant van zogenaamde 'rijkstrooiselsoorten', zij het dat deze dan wel in de bossuccessie moeten passen, evenals de betreffende soorten dan wel uit genetisch autochtoon plantmateriaal dienen te bestaan.

Meer in het algemeen zou wat betreft de doelen m.b.t. klimaatadaptatie dus wel ook kunnen worden aangesloten bij het: 'Waterbeheerprogramma 2022-2027' van de HDSR en waarbij dan een beeld wordt gegeven van de diverse opgaven en kansen die er liggen m.b.t. (grond)water in het gebied van de Utrechtse Heuvelrug/Kromme Rijngebied, dat ook in relatie tot de klimaatadaptatie (zie dus ook onderstaande Fig.: '*Gebiedsgerichte uitwerking*

visie HDSR Utrechtse Heuvelrug/Kromme Rijngebied (uit: 'Ontwerp-Waterbeheerprogramma 2022-2027').

Fig.: 'Gebiedsgerichte uitwerking visie HDSR Utrechtse Heuvelrug/Kromme Rijngebied (uit: 'Ontwerp-Waterbeheerprogramma 2022 - 2027')'

Duurzame energie

Hierbij wordt dan aangegeven dat 'de gemeente de landelijke doelstelling volgt om in 2050 95% minder CO₂ uit te storen dan in 1990', waarmee zij dus wel haar eerdere doel om dat in 2035 te bereiken (zie in deze dus ook de: 'Routekaart energieneutraal grondgebied 2035 (Utrechtse Heuvelrug, 2017)'), net als overigens alle andere gemeenten in de Regio, heeft losgelaten. In die zin wordt dan als tussendoel voor 2030 in de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' een vermindering van de uitstoot met 49% aangegeven, maar naar verwachting zal dat nog worden aangescherpt tot 55 %.

Als het gaat om de aanpak van de klimaatproblematiek dan gaat het natuurlijk om veel meer dan alleen het opwekken van duurzame energie, maar vergt dat echt een integrale aanpak, dus op tal van gebieden en niveaus. Meer in het bijzonder gaat het dan om een inzet vanuit de industrie, de landbouw en het grondgebruik, de mobiliteit, de gebouwde omgeving (vergelijk in deze dus ook diverse sectoren uit het: 'Klimaatakkoord 2019')³⁵. Wat betreft de industrie zullen we dan uiteindelijk naar een circulaire economie toe moeten, met ook daarbij bijzondere aandacht voor de energie die ook het hergebruik van producten, hoe mooi ook, met zich mee kan brengen.

³⁵ Zie wat betreft diverse kansen in de provincie Utrecht dus ook het zogenaamde 'Drawdown-rapport Provincie Utrecht (DERA, 2021)'.

In ieder geval wel goed dat ook aan energiebesparing ruim aandacht wordt gegeven, want alles wat wordt bespaard hoeft niet duurzaam te worden opgewekt (vergelijk ook de: 'Trias energetica').

Wat betreft het opwekken van duurzame energie wordt dan aangegeven dat er binnen de gemeente in 2025 0.08 TWh aan duurzame energie wordt opgewekt, dat in overeenstemming met het bod in het kader van de: 'RES Regio Utrecht 1.0', waarbij het dan wel zo is dat de zoekgebieden voor (o.a.) wind zoals deze wel al in de Regionale energievisie Kromme Rijngebied, in casus het: 'Participatieboek Zonnevelden en windmolens - Samen vinden we de beste plekken in het Kromme Rijngebied (van 2021)' waren opgenomen, dat ook na een nader onderzoek van de potenties door het bureau Pondera Consult (zie in deze ook het rapport: "Verkenning windenergie Kromme Rijnstreek (Pondera consult, 2020)'), in de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' niet nader concreet zijn gemaakt (zie in deze overigens ook de betreffende kanttekening in de 'Plan-MER'), dat n.a.v. de weerstand die in die zin tegen het eventueel plaatsen van windmolens nabij de A12 bij Overberg onder de bevolking was ontstaan. Wel is de gemeente kennelijk nog wel van plan omtrent de zoekgebieden voor windmolens een afzonderlijk participatieproces op te starten.

Wel is er inmiddels, althans zo heeft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat begrepen, een positieve grondhouding voor de aanleg van een tweetal zonnevelden, zoals deze uit de 1^e tranche op basis van het in die zin opgestelde beleidskader: 'Afwegingskader energie in landschap' naar voren zijn gekomen. Uiteraard blijft wel ook hier een zorgvuldige landschappelijke en ook ecologische inpassing van belang, inclusief ook de effecten op de bodem³⁶.

Duurzame bereikbaarheid

Hierbij zet de gemeente dan in op 'een ontlasting van het wegennet', dat door primair in te zetten op duurzame mobiliteit, zoals het aantrekkelijker maken van de fiets, het (H)OV, etc.. Daarbij wordt dan tevens aangegeven dat men geen nieuwe of zwaardere doorsnijdingen of intensivering van doorgaand gemotoriseerd verkeer door hoogwaardige natuur of dorpskernen wil.

Meer concreet wordt dan aangegeven dat de verstedelijking in de Regio niet mag leiden tot extra of zwaardere bewegingen van het auto- en vrachtverkeer door de gemeente, maar ook hierbij blijft het toch de vraag hoe de gemeente dat dan wil bereiken.

Verder is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan weliswaar vanuit het gezichtspunt van duurzame mobiliteit voor het bevorderen van het fietsverkeer, maar is zij wel kritisch tegenover het aanleggen van (nieuwe) (snel)fietsroutes, tenminste als dat tot extra doorsnijdingen, hetzij een toename van de barrièrewerking in daarvoor kwetsbare natuurgebieden leidt, hetgeen o.i. m.b.t. de snelfietsroute USP en Veenendaal en dat met name voor het gedeelte tussen Amerongen en Veenendaal via het zogenaamde: 'Veense (fiets)pad' wel degelijk het geval is.

Wel wil men dan kennelijk de mogelijkheid van een aansluiting van de A-12 in Maarn in oostelijke richting nader laten onderzoeken, waarbij dan wel als voorwaarde is meegegeven dat een dergelijke aansluiting dan geen negatieve gevolgen voor de leefbaarheid van de dorpen en ook de natuur met zich mag brengen. Maar verwacht kan o.i. toch worden dat dat

³⁶ Zie in de deze o.a. ook de: 'Toolbox natuurinclusieve energietransitie'.

uiteindelijk maar moeilijk zal zijn te waarborgen, dat ook aangezien toch mag worden verwacht dat daardoor door nog meer automobilisten vanuit Wijk bij Duurstede dan voor een route via de N-227 zal worden gekozen.

Dan zet men dus in op het behoud van de IC-status van het Station Driebergen-Zeist, waarbij men dan een *'functieverrijking met bijvoorbeeld kantoren en woningen en een verdichting van de directe omgeving van dit knooppunt als een voorwaarde ziet'*. Zoals ook hiervoor reeds aangegeven moet de omgeving van dit stationsgebied, dat dus rijk is aan landgoederen/buitenplaatsen en ook natuur, inclusief ook ecologische verbindingen, daarvoor veel te kwetsbaar worden geacht. Beter is het o.i. in die zin te zorgen voor een goede bereikbaarheid per fiets, waarvan velen na de aanleg van de grote overdekte fietsparkeervoorziening gebruik maken, evenals per OV. In die zin zou dit station o.i. dus veel meer als de groene poort naar de Heuvelrug, inclusief de Stichtse Lustwarande (SLW), moeten gaan functioneren, dus als ook echt een: 'Landgoedstation', dat passend bij het algehele groene karakter/DNA van de gemeente Utrechtse Heuvelrug.

Verder is het toch niet helemaal duidelijk of de gemeente een verplaatsing van het treinstation van Maarn naar Maarsbergen nu al dan niet open wil houden, want eigenlijk laat de in die zin in de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' aangegeven doelstelling dat o.i. toch nog steeds open.

Tenslotte wordt dan aangegeven dat men open staat voor nieuwe mogelijkheden om de verkeersdrukte op de N-225 terug te kunnen dringen. Nu is het bekend dat de gemeente en provincie thans bezien of toch ook op (bepaalde) provinciale wegen er een maximum snelheid van 60 km kan worden aangehouden, dat zeker als deze door natuurgebieden lopen, zoals dat bij een aantal provinciale wegen door de Heuvelrug het geval is. Dat ook op basis van een initiatief daartoe in het kader van: 'Heuvelrug in goede banen'. Dus zou het mooi als de gemeente een dergelijke maximumsnelheid voor de betreffende wegen ook als haar ambitie in haar omgevingsvisie opneemt. Dat dus niet alleen vanuit het oogpunt van verkeerveiligheid, maar ook een slachtoffers onder dieren, dus valwild, zoveel mogelijk te kunnen voorkomen³⁷.

Meer in het bijzonder zou het in die zin goed zijn als ook een algehele kaart met de functie diverse wegen wordt opgenomen, inclusief de bestaande faunapassages en waar deze nog gewenst zijn³⁸.

Wel dus goed dat op de kaarten van de afzonderlijke deelgebieden en ook dorpen wordt aangegeven alwaar men dan doorgaand verkeer wil voorkomen, zoals o.a. op de Langbroeker- en ook Gooijerwetering (zie in deze dus ook de diverse kaarten zoals deze bij de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug', Hoofdstuk 4: 'Uitwerking per gebied' zijn opgenomen, zowel wat betreft de daarbij onderscheiden gebieden als ook dorpen), althans zo interpreteert de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de op de betreffende kaarten in die zin ter hoogte van de betreffende wegen gegeven arceringen. Dat zal uiteindelijk niet alleen de verkeersveiligheid ten goede komen, maar ook de recreatieve beleving van de betreffende wegen, zoals van de Lekdijk tussen Amerongen en Wijk bij Duurstede, die wat de Stichting Milieuzorg Zeist betreft geheel autoluw, inclusief luw t.a.v. de (vele) motorrijders, mag worden.

³⁷ Zie in deze dus ook het rapport: 'Onderzoek naar oorzaken van valwild op enkele gemeentewegen met handreiking oplossingen gemeente Utrechtse Heuvelrug (EcoNatura, 2017)'.

³⁸ Zie in deze dus wederom het rapport: 'Onderzoek naar oorzaken van valwild op enkele gemeentewegen met handreiking oplossingen gemeente Utrechtse Heuvelrug (EcoNatura, 2017)'.

Ook wordt het m.b.t. veiligheid van wegen van belang geacht dat voor zover wegen binnen de kernen zijn gelegen een maximum snelheid van 30 km/uur wordt aangehouden, waarvoor mogelijk (in het kader van 'Duurzaam Veilig') de nieuwe wegcategorie: 'Gebiedsontsluitingsweg 30 (GOW 30)' in het leven geroepen gaat worden.

Duurzame voedselproductie

Dan fantastisch dat in de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' aan het thema 'duurzame voedselproductie' bijzondere aandacht wordt gegeven. Dus een voedselproductie met zo min mogelijke effecten op het milieu (zoals m.b.t. stikstof, maar ook fosfaat, gewasbeschermingsmiddelen, etc.), klimaatneutraal, natuurinclusief, diervriendelijk en gezond voor de omwonenden (denk aan o.a. fijnstof en ook zoönosen). Feitelijk wil men daarbij aansluiten bij de transitie zoals ook het rijk en de provincie Utrecht t.a.v. de landbouw voor ogen staan.

Wel blijft het ook hier wel voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de vraag hoe de gemeente Utrechtse Heuvelrug dit dan wil gaan oppakken. In het verleden heeft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in die zin al eens voorgesteld dat de gemeente gewoon voor bepaalde gebieden in die zin een: 'Proeftuin' in het leven zou moeten roepen, dat in het kader van bijvoorbeeld het: 'Deltaprogramma Biodiversiteit', maar tot op heden is het daar nog niet van gekomen.

In ieder geval staat wat dan als een 'natuurinclusieve landbouw' wordt aangeduid steeds hoger op de agenda, waarvoor binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug, dat ook gezien haar groene DNA, volop kansen zijn³⁹.

In die zin zijn er inmiddels in de gemeente dus gelukkig al tal van voorbeelden waarop dan bij nieuwe initiatieven zou kunnen worden aangesloten, zoals dat van o.a. de Kraaybeekerkhof, de Hondspol, evenals ook het initiatief van de: 'Natuurplaats Binnenhof', met o.a. een voedselbos.

Tegelijkertijd wil men dan kennelijk ook tal van andere functies in het buitengebied toelaten, dat dan kennelijk zonder een verdere nadere begrenzing, waarvan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan weer geen voorstander is, dat dus buiten die m.b.t. een 'verbrede landbouw' met dus ook een nadruk op groen-blauwe diensten. Anders leidt dit al snel tot een verdere verstening/verrommeling van dat buitengebied hetgeen overigens ook tegen het beleid van de provincie Utrecht overeenkomstig de: '(Interim-)Omgevingsverordening' in gaat.

Verder klinkt het wellicht gezien de te plaatse aanwezige waarden logisch dat men zich wat betreft de transitie in eerste instantie richt op het Kromme Rijngebied, maar dat maakt de problematiek van de (intensieve) veehouderij in de Geldersche Vallei niet minder, dus zou het o.i. goed zijn als ook de aldaar aanwezige problematiek, inclusief die m.b.t. stikstof en ook fijnstof, geur en zoönosen, hoog op de agenda blijft staan.

2.1.3 Uitwerking per gebied en dorp

In dit hoofdstuk wordt dan eerst stilgestaan bij de diverse landschappen zoals deze in de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' worden onderscheiden, dat als deel van het 'Landschap van de toekomst', waarna aan de toekomstige ontwikkeling van de dorpen aandacht wordt gegeven.

³⁹ Zie wat betreft de kansen voor een 'natuurinclusieve landbouw' o.a. ook het rapport: 'Natuurinclusieve landbouw – Food for Thought (WUR, 2016)'.

2.1.3.1 Landschap van de toekomst

Aangegeven wordt dan *'dat de gemeente om aan alle opgaven – energieopwekking, circulaire landbouw, klimaatadaptatie, natuurversterking, recreatietoename en woningbouw – zo goed mogelijk een plek te (kunnen) geven met het behoud van zo veel mogelijk kwaliteit de gemeente het principe hanteert van het 'Landschap van de toekomst'.* Aangezien de ruimte beperkt is dan het combineren van diverse functies het uitgangspunt. Daarvoor wil men dan ruimte bieden voor experimenten.

Op zich mooi te lezen dat men m.b.t. de diverse opgaven ook echt voor een integrale aanpak wil gaan, dat op basis van de waarden van een gebied. Wel wordt het door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van belang geacht dat in die zin dan echt wordt gewerkt vanuit een integrale gebiedsgerichte visie⁴⁰, waarbij de waarden van het betreffende gebied ook echt centraal staan.

In die zin zou je o.i., dat juist gezien de specifieke waarden die in bepaalde gebieden aanwezig zijn, dus wel voorzichtig moet zijn overal experimenten toe te staan, bijvoorbeeld m.b.t. de energietransitie. Juist daarvoor zijn inmiddels ook bepaalde kaders in het leven geroepen, zoals met het: 'Afwegingskader energie in landschap'. Ook hierbij blijft o.i. dus wel degelijk, dat ook om verrommeling te voorkomen, een duidelijke sturing en regievoering van groot belang.

Meer in het bijzonder zijn dan met name ook in de: 'Structuurvisie Groen dus Vitaal (Utrechtse Heuvelrug, 2010)' ook per als zodanig onderscheiden deelgebied een groot aantal (ruimtelijke) richtlijnen opgenomen (zie in deze voor het algehele overzicht dus ook de: 'Structuurvisie Groen dus Vitaal (Utrechtse Heuvelrug, 2010)', Kaart 1: 'Structuurvisiekaart, pag. 51), dat mede ook afhankelijk van de kwaliteiten van de betreffende gebieden, dus is het dan voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de vraag of deze richtlijnen niet ook in de voorliggende omgevingsvisie zouden moeten landen, uiteraard voor zover ze nog van toepassing moeten worden geacht.

In ieder geval dus wel goed dat in de voorliggende: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug', dat i.t.t. de 'Toekomstvisie' nu dus wel bijzondere aandacht aan de diverse binnen de gemeente voorkomende landschappen wordt gegeven (vergelijk in deze dus ook de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug, Deel 1)').

Nederrijngebied

Een belangrijk deel van dit gebied wordt dan gevormd door het buitendijkse gelegen Natura 2000-gebied Amerongse Bovenpolder en binnendijs door het Natura 2000-gebied Kolland. Wat betreft de gevoeligheid van stikstof wordt daarbij dan aangesloten bij de aanpak die de provincie Utrecht in die zin voorstaat (zie in deze overigens ook de recente : 'Kamerbrief hoofdlijnen gecombineerde aanpak natuur, water en klimaat in het landelijke gebied en van het bredere stikstofbeleid (Min voor Natuur en Stikstof, d.d. 1 april 2022)').

Bij eventuele toekomstige ontwikkelingen zal daarmee dus nadrukkelijk rekening moeten worden gehouden (zie in deze overigens dus ook de: 'Plan-MER', Hoofdstuk 4.4: 'Passende beoordeling Natura 2000-gebieden'). In ieder geval zal door het terugbrengen van kleine

⁴⁰ Zie wat betreft een integrale aanpak diverse opgaven dus o.a. ook het rapport: 'Grote opgaven in een beperkte ruimte – Ruimtelijke keuzen voor een toekomstbestendige leefomgeving (PBL, 2021)' en t.a.v. van een nadere invulling daarvan dus ook de publicaties: 'Een natuurlijkere toekomst voor Nederland in 2120 (WUR, 2020)' én ook: 'Nederland Natuurinclusief (RLI, 2022)

landschapselementen aan dit gebied wel ook een extra kwaliteitsimpuls kunnen worden gegeven.

Dan wil men kennelijk ook de mogelijkheden onderzoeken voor een westelijk Groene entree bij/voor Amerongen. Maar juist gezien de aldaar aanwezige kwetsbare waarden van natuur (denk aan beide Natura 2000-gebieden, maar ook aan die van het landgoed Zuylenstein'), cultuurhistorie (denk aan met name ook het landgoed Zuylenstein en ook het kasteel Amerongen) en landschap staat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. daar (zeer) kritisch tegenover, dat ook aangezien er dus al nabij Amerongen een oostelijke Groene entree is. Ook zou kunnen worden gezien hoe de bereikbaarheid met het OV of de (OV)fiets nog verder zou kunnen worden verbeterd, ook al loopt hier natuurlijk al wel ook het: 'Fietspad van de Toekomst' (met zogenaamde: 'boomveren').

Heuvelrug

Hierbij zet men dan o.a. in op het versterken van de biodiversiteit door het aanpassen van de vegetatie aan het veranderende klimaat en ook het aanleggen van ecologische verbindingzones. Daarnaast op het aanpakken van de stikstof-problematiek, evenals kiest men voor een duidelijke zonering van de recreatie, zodat er ook echt gebieden zijn die helemaal zijn afgesloten omwille van de natuur.

Op zich allemaal o.i. mooie uitgangspunten, waarbij de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus wel aantekent, zoals ook hiervoor al aangegeven, dat je voorzichtig moet zijn, dat ook m.b.t. de daarmee in geding zijnde natuurwaarden, met het overal maar aanpassen van de aanwezige vegetatie aan klimaatverandering, zeker als die vegetatie uit ter plaatse thuishorende levensgemeenschappen bestaat. Uiteindelijk moet in die zin een aanpak aan de bron, dus van de klimaatproblematiek zelf, dus altijd nog wezenlijker worden geacht.

Meer in het bijzonder zou het dus goed zijn, dat teneinde op de Heuvelrug ook echt tot een ecologische structuurversterking te kunnen komen, dat daarvoor een (integrale) 'Natuurvisie' wordt opgesteld met dus ook de aandacht voor grote eenheden zelfregulerende/wildernis natuur. Natuurlijk er is voor de Heuvelrug het ambitiedocument: 'Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug - Ruimtelijke ambities voor het gebied (OKRA, 2017)' en op basis daarvan ook een: 'Samenwerkingsagenda Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug', met ook een aantal concrete projecten, maar een echte integrale natuurvisie ontbreekt o.i. nog steeds.

Teneinde de Heuvelrug ook echt meer robuust en ook veerkrachtig te maken, dat ook met het oog op klimaatverandering, zouden dus in ieder geval de robuuste verbindingen met de Veluwe veel hoger op de agenda moeten worden gezet, zowel die via de Lek/Rijn, als die via het zogenaamde 'Valleilint'. Dat dus naast goede verbindingen met de uiterwaarden op zich, hetgeen (op termijn) met name ook van belang moet worden geacht als leefgebied voor grotere grazers, zoals bijvoorbeeld het edelhert, tenminste als ook deze soort (inmiddels) welkom is, net als het wildzwijn en de wolf.

Dan moet dus net als m.b.t. de binnen de gemeente voorkomende Natura 2000-gebieden dus ook de aanpak van stikstofproblematiek van de (droge) bossen, heiden en zandverstuivingen op de Heuvelrug van belang worden geacht, dus goed als er ook in die zin een (integraal): 'Plan van Aanpak' zou komen.

Bij de recreatiezonering zou dan in ieder geval nadrukkelijk rekening moeten worden gehouden met daarvoor kwetsbare natuurgebieden, evenals ook daar waar belangrijke

ecologische verbindingen aanwezig zijn, inclusief ook de bijbehorende of nog te realiseren/gewenste faunapassages (zie in deze dus o.a. ook de visie: 'Ontsnippering van de Heuvelrug (Ecologisch adviesbureau Van den Bijtel, 2004)').

Verder moet voor de Heuvelrug en aangrenzende gebieden met name ook het herstel van de grondwaterrelaties/-balans wezenlijk worden geacht, dat met name ook m.b.t. herstel van de voor de flanken en aangrenzende gebieden wezenlijke kwelnaatuur. Voor zover dan ook een natuursvisie wordt opgesteld zou het goed zijn de aan de Heuvelrug grenzende gebieden meteen mee te nemen, dus bijvoorbeeld door uit te gaan van de grenzen die daarbij (vooralsnog) in die zin door het: 'Geopark Heuvelrug, Vecht & Gooi' worden aangehouden.

Gelderse Vallei

Mooi dat men ook hier, net als op de Heuvelrug, inzet op een herstel/versterken van de biodiversiteit door het aanleggen van ecologische verbindingzones en ook kleine landschapselementen.

Met name in dit gebied moet evenwel nu juist ook de aanpak van stikstof (m.b.t. de natuur), evenals die m.b.t. fijnstof en ook geur en zoönosen van belang worden geacht, dus ook in die zin zou daar o.a. een (integraal): 'Plan van Aanpak' moeten komen, uiteraard voor zover er dat nog niet is (vergelijk dus wel ook de: 'Menukaart Regio Food Valley (Regio Food Valley, 2018)').

Verder komen ook in dit gebied diverse wateren voor, inclusief kwelgebonden sloten en beken, dus zou ook daarvoor moeten worden gezien hoe de waterkwaliteit kan worden verbeterd. Hetgeen overigens ook voor sommige beken door het Waterschap Vallei en Veluwe, al dan niet in samenwerking met provincie Utrecht, wordt opgepakt.

De Noordelijke flank

Ook hier liggen zeker ook kansen om tot een herstel van de biodiversiteit te komen, dat ook gezien aanwezige potenties, o.a. i.r.t. de kwel. In die zin dus wel goed daar zorgvuldig rekening mee te houden (zie in deze dus o.a. de presentatie: 'Van Blauwe agenda naar Lokale Adaptatiestrategie' van de Stichting Heuvelrug in goede Banen, d.d. 17 januari 2022)').

Langbroekerweteringgebied

Ook in dit in cultuurhistorisch en ook ecologisch opzicht bijzondere gebied wil men dan de biodiversiteit versterken, door o.a. de overgang van de beboste Heuvelrug naar het meer open gebied van het Kromme Rijnlandschap te 'verzachten' door het aanbrengen van nieuwe verbindingen (zoals houtopstanden) en natuurkerngebieden (kleinschalige stepping-stones in het landschap)⁴¹.

Een en ander dan kennelijk mede op basis van hetgeen daartoe in die zin in het: 'IRP (Regio Utrecht, 2021)' en dan in het bijzonder op de kaarten: 'Opgaven groen en landschap', pag. 38, is aangegeven, ook al wordt dit in de voorliggende 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' dan niet nader op kaartbeelden geduid. Alhoewel op zich een mooie intentie dient ook daarbij nadrukkelijk met aanwezige waarden van natuur en landschap rekening te worden gehouden, inclusief ook de kwelnaatuur.

⁴¹ Zie wat betreft d(i)e ecologische verbindingen overigens o.a. het rapport: 'Ecologische verbindingzones Langbroekerweteringgebied (Grontmij, 2011)'.

Verder is er o.i. ook zeker in dit gebied te bezien hoe het met de waterkwaliteit is gesteld, inclusief dus ook de kwelnaam, dus wellicht goed ook daaraan in de toekomst de nodige aandacht te geven, dat ook in relatie tot het stimuleren van een natuurinclusieve en natuurlijk ook circulaire landbouw.

Verder liggen er met name in dit gebied ook kansen door gerichte maatregelen voor de hier van oudsher voorkomende populatie aan patrijzen (vergelijk ook het zogenaamde: 'Partridge-project' vanuit Vogelbescherming Nederland) en waarvoor inmiddels ook bij diverse natuurbeherende organisaties en ook boeren bijzondere belangstelling is, evenals vanuit de: 'Stuurgroep Kromme Rijnlandschap'.

2.1.3.2 Dorpen

Hierbij zal nog kort bij bepaalde ontwikkelingen in de dorpen worden stilgestaan, voor zover daar aanleiding toe is.

Amerongen

Mooi dat wordt gekeken waar nog groen kan worden toegevoegd dat bijdraagt aan het historische karakter van dit dorp (zie in deze wat betreft kansen dus ook de: 'Green City Challenge 2021').

Wat betreft het zoeken van een nieuwe westelijke Groene Entree om de parkeeroverlast in het oude dorp te beperken, hoewel vanuit de gegeven problematiek wellicht logisch, zijn daar toch de nodige kritische kanttekeningen bij te plaatsen (zie in deze dus ook hiervoor het hoofdstuk 2.1.3.1: 'Landschap van de toekomst' en dan onder het hoofdje: 'Nederrijng gebied').

Dat men verder het bedrijventerrein wil revitaliseren is op zich natuurlijk altijd goed, dat vanuit het principe: 'Recycle de ruimte', maar dus wel goed daarbij nadrukkelijk rekening te houden met de nabijgelegen (historische) eng (inclusief ook het gebruik daarvan als foerageergebied door de das).

Doorn

Hier speelt natuurlijk al langer de problematiek van de N-227, dat dan met name ook in het centrum van Doorn, waarbij het nog niet zo eenvoudig zal zijn daar natuurinclusieve oplossingen voor te vinden, dus zonder nieuwe doorsnijdingen door de kwetsbare aan het dorp grenzende natuurgebieden. Ook in die zin dus wel goed dat een 'Centrumvisie' wordt opgesteld.

Driebergen

Voor Driebergen wordt dan aangegeven dat dit dorp teneinde vitaal te kunnen blijven daar tot 2040 (maar liefst) 1.500 woningen zouden moeten worden bijgebouwd. Nu zal dat aantal ongetwijfeld uit een bepaald rapport naar voren zijn gekomen, maar als er een dorp op de Heuvelrug vitaal is dan moet dat o.i. wel Driebergen-Rijnsenburg zijn, met ook een vrijwel altijd levendige winkelstraat en ook vele voorzieningen. Dus blijft het in die zin toch de vraag waar dan die behoefte van 1.500 woningen vandaan komt, tenzij dat is terug te voeren op het: 'IRP Regio Utrecht' en waarbij dan wordt gesproken van de bouw van 500 – 1500 woningen nabij het Station Driebergen-Zeist.

Daarnaast worden op de bijgevoegde kaart kennelijk ook bepaalde bouwlocaties aangeduid, zoals die bij het SDZ en (nota bene) ook in het buitengebied Driebergen-Zuid. Zoals ook

hiervoor reeds aangegeven is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. vanwege aldaar aanwezige kwetsbare waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie niet voor het bouwen buiten de rode contouren in het algemeen en dan buiten de rode contouren in het Stationsgebied Driebergen-Zeist en ook het buitengebied Driebergen-Zuid in het bijzonder.

Wat betreft de gevolgen voor het bouwen in en nabij het Stationsgebied Driebergen-Zeist is daar al eerder ingegaan (zie in deze dus ook hiervoor en dan onder hoofdstuk 2.1.2.3: 'Toekomstgericht' en dan onder het hoofdje: 'Duurzame bereikbaarheid').

Wat betreft het bouwen in het buitengebied Driebergen-Zuid zou het o.i. dus goed het in die zin buiten de 'rode contouren'/het 'stedelijk gebied' aangegeven 'icoontje' alsnog van de plankaart te verwijderen, dat niet alleen gezien de aldaar aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie, maar ook aangezien toch m.b.t. het bouwen buiten de 'rode contouren' in de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' in algemene zin is aangegeven dat daarvan de komende 10 jaar (zeker) (nog) geen sprake zal zijn.

Natuurlijk wel ook goed dat wordt gezien hoe aan het 'Hart van Driebergen' een kwaliteitsimpuls kan worden gegeven, dat mede op basis van het bewonersinitiatief dat daartoe als weer enige jaren terug is genomen.

Verder liggen ook hier wel degelijk bepaalde kansen voor een verdere vergroening van het dorp (zie in deze dus o.a. ook de: 'Green city Challenge').

Leersum

Dat hier kansen liggen om de groene beeldkwaliteit van de rijksstraatweg te verbeteren daar kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het geheel mee eens zijn.

Dan ligt er natuurlijk ook nog een grote opgave t.g.v. de Valwind, hetgeen gelukkig door velen wordt opgepakt.

Ook is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. verheugd dat voor de Broekhuizerlaan een oplossing is gevonden, hetgeen wellicht als een voorbeeld voor een meer natuurinclusieve aanpak van historische bomenlanen kan worden gezien.

Maarn

Hierbij wordt dan aandacht gegeven aan problematiek N-227 en ook die m.b.t. het station Maarn.

Wat betreft het aansluiten van de N227 op de A12 in de richting Arnhem en wat dat eventueel voor verkeerintensiteiten op de N227 kan betekenen is in het voorgaande reeds ingegaan.

Maarsbergen

Hierbij speelt dan met name ook de ondertunneling van het spoor.

Verder wordt dan als een van de doelen, net als dat overigens bij de andere dorpen het geval is, aangegeven, dat men de biodiversiteit wil herstellen, hetgeen natuurlijk mooi is. Wel zou het dan goed zijn dat er daarbij dus ook bijzondere aandacht is voor de hier aanwezige de kwetsbare grondwaterrelaties, dat o.a. mede i.r.t. de hier gelegen KAMM-landgoederen, zoals die van het Kombos en het Landgoed Maarsbergen, evenals ook de zogenaamde

Maarsbergse Meent (zie in deze dus o.a. ook de presentatie: 'Van Blauwe agenda naar Lokale Adaptatiestrategie' van de Stichting Heuvelrug in goede Banen, d.d. 17 januari 2022). In die zin zou het dus goed zijn dat als daar wat betreft de doelen ook specifiek de aandacht voor zou zijn.

Overberg

Goed dat hierbij dus zowel aandacht is voor het verbeteren van de luchtkwaliteit van agrarische bedrijven met dus als uitgangspunten het bereiken van de WHO-Advieswaarden, evenals ook geluidsproblematiek van de A12. Daarnaast zou het o.i. goed zijn als hier toch ook de eventuele problematiek van geur en zoönosen wordt opgepakt (zie wat betreft met name zoönosen dus ook de aanbevelingen uit de: 'Plan-MER').

2.1.4 Sturing en afweging

Aangegeven wordt dat het bereiken van de ambities en doelen nog niet zo eenvoudig zal zijn, aangezien bepaalde ambities/doelen tegenstrijdig met elkaar zijn (zie in deze dus met name ook de: 'Plan-MER', Hoofdstuk 5.2: 'Conclusies synergie en strijdigheden tussen ambities'). Bij de in de toekomst te maken afwegingen wil de gemeente dan een vijftal basisprincipes centraal stellen, waarbij ook in de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug', Bijlage 1: 'Sturing en afweging' nog wat verder wordt stilgestaan, namelijk:

- We schuiven geen problemen door naar volgende generaties;
- We beschermen kwaliteiten en bijzondere waarden van de gemeente;
- We stellen kwaliteit boven kwantiteit;
- We geven de voorkeur aan meervoudig gebruik van schaarse ruimte;
- We benaderen opgaven vanwege het algemeen belang in beginsel gemeentebreed, waarbij we de eigenheid van de dorpen en verschillende gebieden respecteren.

Daarbij wil men dan aan participatie een belangrijke rol toekennen (vergelijk in deze ook de: 'Omgevingswet'), zij het dat dat (nog) niet nader wordt uiteengezet hoe men daar dan vorm aan wil gaan geven, dus bijvoorbeeld via zogenaamde: 'Omgevingstafels'.

Op zich klinkt dit allemaal positief, maar hoe die afweging dan uiteindelijk plaats gaat vinden, bijvoorbeeld via een 'Waardenweger' (vergelijk ook de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Zeist'), hetgeen dan is gebaseerd op het zogenaamde 'mengpaneel', evenals of daarbij m.b.t. de participatie het bereiken van 'consent' dan centraal staat blijft dus vooralsnog onduidelijk. Dus ook in die zin, ook al kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich dus vinden in de algemene basisprincipes, zou het goed zijn als in die zin alvorens de: 'Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' wordt vastgesteld er nog een verdere nadere uitwerking zou plaatsvinden.

Dat bij die afweging dan met name ook naar de ambities en keuzen (zie dus ook de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug', Hoofdstuk 3: 'Ambities en keuzen') en ook de uitwerking per gebied/dorp 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug', Hoofdstuk 4: 'Uitwerking per gebied' wordt gekeken ligt dan natuurlijk voor de hand, maar dan zullen die ambities en met name ook de beschrijvingen van de waarden per gebied en ook dorp wel (zeer) zorgvuldig moeten zijn, zodat ook echt een afweging van waarden mogelijk is (zie ook hiervoor onder het hoofdstuk 2.1.1: 'Algemeen' en dan onder het hoofdje: Beschrijving identiteit/waarden/DNA van de gemeente').

In ieder geval zou het dus goed zijn als ook aan de 'evaluatie en ook monitoring' in de voorliggende 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' nog bijzondere aandacht zou worden gegeven, dat ook m.b.t. de bijsturing van de ambities en programma's (zie in deze

overigens ook (aanbevelingen uit) de: 'Plan-MER', Hoofdstuk 6.2: 'Evaluatie en Monitoring beleid'), waarbij dan bijvoorbeeld aan het in de: 'Plan-MER' daartoe aangegeven 'Ambitiweb', hetzij het zogenaamde: 'Rad van de Leefomgeving' een bijzondere betekenis zou kunnen worden toegekend (zie in deze dus ook onderstaand Fig.: 'Rad van de Leefomgeving (uit: 'Plan-MER NOVI)'):

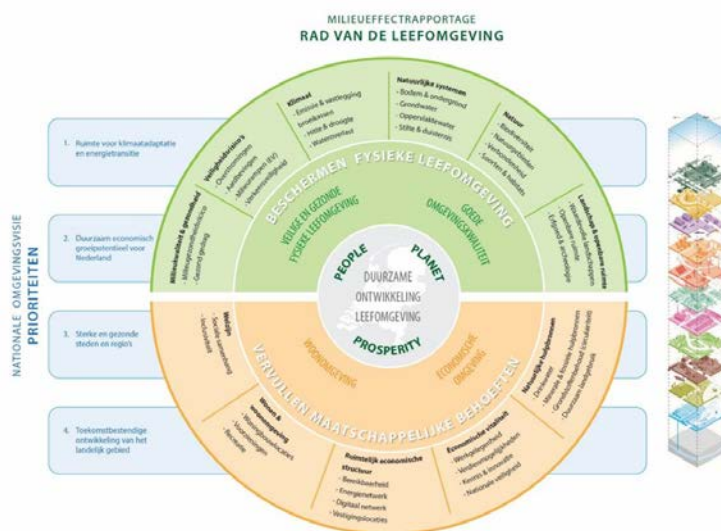

Fig.: 'Rad van de Leefomgeving (uit: 'Plan-MER NOVI)'

2.2 Plan-MER, inclusief Passende Beoordeling

Hierbij zal zowel bij de 'Plan-MER' worden stilgestaan, als ook de zogenaamde: 'Passende beoordeling' die daar deel vanuit maakt.

2.2.1 Plan-MER

In de: 'Plan-MER' wordt dan op basis van een daartoe gegeven: 'Beoordelingskader' (zie in deze dus met name ook de: 'Plan-MER', Hoofdstuk 3.1: 'Beoordelingskader') een beeld gegeven van de effecten van de in de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie' aangegeven ambities op een aantal in die zin relevante (leefomgevings)themas, zoals m.b.t. de Klimaatadaptatie, de Mobiliteit, de Gezondheid beschermen en bevorderen, de Ruimtelijke kwaliteit, de Natuur én ook Bodem en water. Dat wordt dan gedaan door op basis van een aantal per (leefomgevings)thema relevante indicatoren, waarvan dan in de: 'Plan-MER', Bijlage 1: 'Factsheets Beschrijving beoordelingskader, Huidige situatie & Autonome Ontwikkeling (HSAO) en Beleidskader(s) per indicator', dat (veelal) op basis van 'expert-judgement', een beeld van zowel de zogenaamde 'referentiesituatie' als de 'autonome ontwikkeling' wordt gegeven (zie wat betreft die effecten dan met name ook de: 'Plan-MER', Hoofdstuk 4.1: 'Effecten van het beleid van de omgevingsvisie (invloed op kwaliteitsniveaus)' en ook in samenvattende zin de: 'Plan-MER', Hoofdstuk 5.1: 'De leefomgeving en de effecten van de omgevingsvisie').

Daarnaast wordt een beeld gegeven van de synergie en strijdigheden tussen de diverse ambities (zie in deze ook de: 'Plan-MER' Hoofdstuk 4.2: 'Synergie en strijdigheden tussen ambities'), evenals ook van de beoordeling per ambitie van het zogenaamd doelbereik (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER', Hoofdstuk 4.3: 'Beoordeling doelbereik').

Uiteindelijk worden ook basis gegeven bevindingen ook een aantal aanbevelingen gedaan (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER', Hoofdstuk 5: 'Aanbevelingen'), waardoor door de gemeente dus ook in een apart: 'Memo aanbevelingen Plan-MER' ook al een reactie is gegeven hoe zij in die zin de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' wil aanvullen

(zie in deze dus ook het: 'Memo hoe om te gaan met aanbeveling vanuit het MER', d.d. 07 december 2021).

Zonder hier nu al te diep op in te gaan, blijft het voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. toch allereerst de vraag waarom men een overall toetsing op basis van het zogenaamde 'Ambitiweb' niet verder heeft toegepast zodat in die zin van de gekozen richting/koers ook een beter totaalbeeld kan ontstaan (vergelijk bijvoorbeeld ook als referentie de score in de: 'Gemeentelijke DuurzaamheidsIndex (GDI) 2021').

Verder had het o.i. dus toch ook goed geweest als er ook bijvoorbeeld in die zin ook een vergelijking was gemaakt met een: 'Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA)' of zo men wil een: 'Meest Natuurvriendelijk Alternatief (MNA)', dat bijvoorbeeld op basis het scenario 'Utrechtse Heuvelrug Natuurinclusief', dat dan natuurlijk nog wel nader dient te worden uiteengezet en zo nodig uitgewerkt.

Verder wordt dan wel op basis van de in de: 'Plan-MER' gegeven in die zin gegeven analyses duidelijk, dat dus (veelal) op basis van: 'expert-judgement' dat er tussen de diverse ambities en doelen toch bepaalde tegenstrijdigheden aanwezig zijn en dan met name ook tussen de (veronderstelde) woningbouwopgave en de ambities t.a.v. van de (hoogwaardige) kwaliteit van de leefomgeving (in brede zin), zoals die m.b.t. de natuur, het landschap, de cultuurhistorie, maar ook de leefomgevingskwaliteiten (sec), zoals die m.b.t. de luchtkwaliteit, etc.. (zie voor een overzicht van in potentie strijdige ambities dus ook de: 'Plan-MER', Fig. 4.1: 'Overzicht mogelijke kansen en synergie en risico op strijdigheden', pag. 50-52). Hetgeen betekent, althans zoals de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat ziet, dat er uiteindelijk wil men althans bepaalde doelen ook echt halen dat er dan toch ook echt bepaalde keuzen zullen moeten worden.

Dit komt feitelijk ook naar voren als we het 'doelbereik' van de diverse ambities bezien en op basis waarvan het dan duidelijk wordt (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER', Hoofdstuk 4.3: 'Beoordeling doelbereik'), ook al zijn dus (helaas) lang niet alle ambities in de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' concreet beschreven, dus ook SMART, hetgeen o.i. een goede en zorgvuldige toetsing (van het doelbereik) feitelijk onmogelijk maakt, dat ook in die zin ook echt keuzen zullen worden gemaakt, tenminste als men bepaalde ambities ook echt wil behalen, inclusief daarbij behorende prioritering.

Dat dan nog even afgezien dat wordt aangegeven dat m.b.t. de ambitie/het doel: 'Een gezonde en duurzame leefomgeving' niet kan worden ingeschat/bepaald, aangezien dat te afhankelijk is van de samenwerking met anderen (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER', pag. 77.)

In ieder geval is dus op basis van de betreffende analyse(s) ook duidelijk dat we het, voor zover dat al niet duidelijk was, teneinde bepaalde ambities/doelen te kunnen behalen ook echt met zijn allen samen zullen moeten doen, dus samen diverse overheden, dat op diverse overheidsniveaus, maar dus ook met diverse bedrijven, evenals (met name) ook de burgers. Dat er wat betreft de laatste dan al vele initiatieven, zoals o.a. van Goed Volk, geeft dan iedereen moed.

In ieder geval zou het in die zin dus mooi zijn als een van de aanbevelingen uit de: 'Plan-MER' ook direct zou worden opgepakt en wel het maken van een: 'Programma Duurzaamheid', dat dan als opvolger van het: 'Milieubeleidsplan Utrechtse Heuvelrug Natuurlijk Duurzaam'). Naast bijvoorbeeld ook een programma m.b.t. het verduurzamen van

de agrarische sector, dat dan mede op basis van een 'Pilot GLB Kringlooplandbouw' en/of 'Proeftuin Deltaprogramma Biodiversiteit', evenals ook m.b.t. het versterken van de biodiversiteit een: 'Programma Natuur/Biodiversiteit'⁴², inclusief ook de aanbeveling die in die zin in de: 'Plan-MER', Hoofdstuk 5.5.2: 'Maatregelen om het doelbereik te vergroten' worden gegeven.

2.2.2 Passende Beoordeling

Met name m.b.t. de in de: 'Plan-MER' m.b.t. mogelijk effecten op de Natura 2000-gebieden uitgevoerde: 'Passende Beoordeling' (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER', Hoofdstuk 4.4: 'Passende beoordeling'), is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de mening toegedaan dat daar feitelijk van een onderschatting sprake is, dat aangezien daarmee onvoldoende rekening is gehouden met eventuele cumulatieve effecten, zoals met de (veronderstelde) grote verstedelijkingsopgave van zowel de Regio Utrecht (met 145.000 - 175.000 extra woningen en ook 80.000 extra arbeidsplaatsen) als die van Amersfoort, inclusief dus naar verwachting ook een grotere druk op het wegennet (vergelijk in deze ook de plannen m.b.t. de verbreding van de A27), hetgeen naar verwachting dus in ieder geval tot een grotere belasting met stikstof zal leiden, terwijl veel gebieden al overbelast zijn.

Verder is het ook de vraag waarom in die zin m.b.t. stikstof dus toch geen doorrekening met Aeries heeft plaatsgevonden, zodat ook duidelijk is wat eventuele effecten zijn op de Natura 2000-gebieden zoals deze binnen de gemeentegrenzen aanwezig zijn, maar ook daarbuiten en dan niet alleen het gebied van de Oostelijke Vechtplassen, maar ook de Veluwe (vergelijk in deze dus ook de doorrekeningen die in die zin in het kader van het TB 2020 A27/A12 hebben plaatsgevonden).

Daarnaast wordt dan weliswaar aangegeven dat de energietransitie, zoals het plaatsen van zonnenvelden, mogelijk ook met bepaalde effecten gepaard kan gaan, die dan zouden zijn te migreren. Dat zal wellicht zo zijn, maar zonnenvelden gaan ook gepaard met ruimtebeslag en aangezien m.b.t. Natura 2000-gebieden i.t.t. het NNN wel een 'externe werking' van kracht is zou daarmee dus wel degelijk rekening moeten worden gehouden. Hoe belangrijk de aanpak van de klimaatverandering ook is, ook voor de natuur.

Meer in het bijzonder geldt dat dus ook m.b.t. de plaatsing van windmolens, die dus wel degelijk bepaalde effecten op de soorten kunnen hebben waarvoor dan overeenkomstig de aanwijzingsbesluiten van de betreffende Natura 2000-gebieden een instandhoudingsdoelstelling is opgenomen, zoals vleermuizen en vogels, dus was het o.i. goed geweest als ook in die zin wel degelijk voor het grondgebied van de gemeente, ook al zijn dan in die zin niet langer bepaalde zoekgebieden aangegeven, een nadere effect-analyse had plaatsgevonden (vergelijk in deze ook onderstaande fig.: *'Natura 2000-gebieden in en in de nabijheid van de provincie Utrecht met een instandhoudingsdoelstelling voor een of meerdere soorten vogels'* (uit de: 'Plan-MER Omgevingsvisie provincie Utrecht (TAUW, 2020)'. 'Passende beoordeling', Fig. 4.1)

⁴² Zie wat betreft kansen 'Programma Natuur/Biodiversiteit' o.o. ook het rapport: 'Bouwstenen biodiversiteit in de het omgevingsplan (Bureau Stadsnatuur, 2021)', het rapport: 'Natuurbouwstenen (Buite-gewoon, 2021)', de 'Biodiversiteitsvisie Zeist (Zeist, 2020) en natuurlijk ook het: 'Manifest Biodiversiteit (Goed Volk, 2022)'.

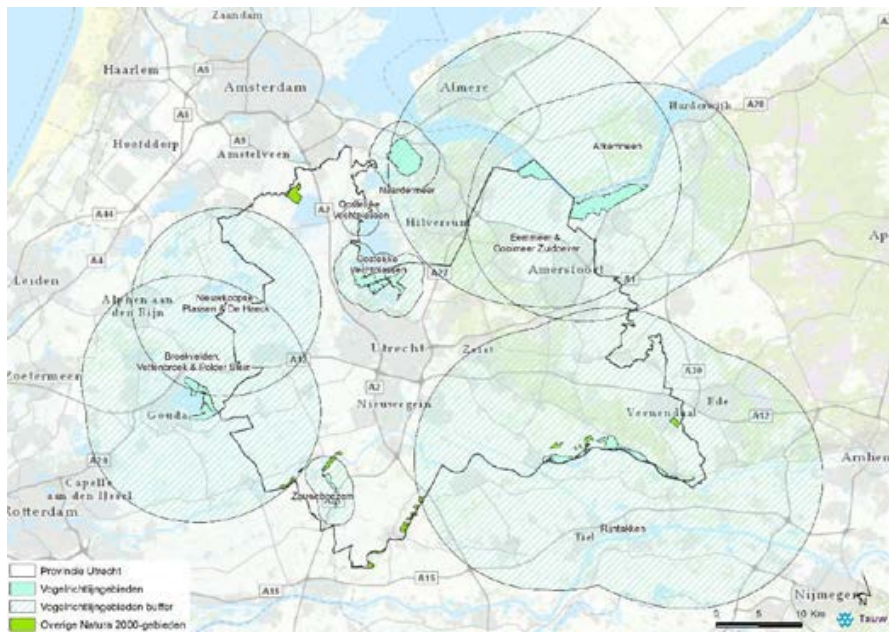

Fig.: Natura 2000-gebieden in en in de nabijheid van de provincie Utrecht met een instandhoudingsdoelstelling voor een of meerdere soorten vogels. Per gebied is de maximale foerageerafstand op de kaart aangegeven (uit de: 'Plan-MER', 'Passende beoordeling', Fig.: 4.1)

3. Conclusie

Mooi dat de gemeente in haar: 'Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug', dat mede op basis van de in die zin gevoerde participatie, zowel m.b.t. de zogenaamde: 'Hoofdpijnennotitie', als de: 'Toekomstvisie' met een aantal ambities komt, dat dus mede op basis van haar (groene) DNA, ook al zijn deze lang niet altijd concreet/SMART omschreven.

Wat betreft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. was het wel goed geweest als toch ook echt een: 'Meest Natuurvriendelijk Alternatief (MNA)' was ontwikkeld, dat dan op basis van de: 'Donut-aanpak' in het algemeen en die van: 'Utrechtse Heuvelrug Natuurinclusief' in het bijzonder.

Als je vanuit een dergelijk perspectief de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' beziet, dan worden op basis van de gegeven ambities ook een aantal stappen in die richting gezet, waarvoor ook waardering.

Wel is het doelbereik van (bepaalde) ambities (relatief) beperkt, hetgeen er dan mee samenhangt, zoals ook de: 'Plan-MER' duidelijk maakt, dat (relatief) veel ambities niet concreet/SMART zijn, evenals er tussen de ambities onderling er niet alleen synergieën zijn, maar ook tegenstrijdigheden, zoals tussen de groei van bijvoorbeeld het aantal woningen en bepaalde leefomgevingskwaliteiten. Verder is het bijvoorbeeld ook de vraag of met de beoogde groei van de Regio de recreatie en het toerisme wel zo zijn te sturen zoals de gemeente dat beoogd, namelijk dat er door het vinden van een (nieuwe) balans tussen de recreatie en de natuur er ook echt voldoende echte rustgebieden voor de natuur (over) blijven. Ook zijn bepaalde ambities mede afhankelijk van de inzet van partners, waardoor er bijvoorbeeld voor de ambitie 'Een gezonde en duurzame leefomgeving' in de: 'Plan-MER' geen doelbereik kon worden bepaald.

In de zienswijze van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. worden op basis van de daartoe in die zin gegeven analyses, inclusief ook de uitkomsten van de: 'Plan-MER', een aantal reacties op diverse ambities, inclusief ook de bijbehorende sub-ambities/subdoelen, gegeven, evenals ook een aantal aanbevelingen gedaan.

Laten we met zijn allen op pad gaan naar een “groene (en) dus vitale” (gemeente Utrechtse Heuvelrug⁴³).

Hoogachtend,

P. Greeven

B. de Wolf

Afz.: Stichting Milieuzorg Zeist e.o.

P/a: B. de Wolf

Kometenlaan 70

3721 JV Bilhoven

⁴³ Vergelijk dus ook het centrale thema van de: ‘Structuurvisie 2030 “Groen dus vitaal” (Utrechtse Heuvelrug, 2010).

Bijlagen

Bijlage 1: Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake Toekomstvisie gemeente Utrechtse Heuvelrug

Bijlage 2: Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake 'Rv IRP gemeente Utrechtse Heuvelrug'

Bijlage 3: Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist inzake de Nota Woonkwaliteit bij inbreiding in stedelijke gebieden

Bijlage 4: Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake het 'Rv Locale Adaptatie Strategie - Waterrobuuste en klimaatadaptieve Heuvelrug', inclusief ook de zogenaamde: 'Hemelwaterverordening'

Bijlage 1: Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake Toekomstvisie gemeente Utrechtse Heuvelrug

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
Van de gemeente Utrechtse Heuvelrug
Postbus 200
3940 AE Doorn

Zeist, 20 september 2021

Betreft: Reactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake: 'Concept-Toekomstvisie'

Geacht College,
Overeenkomstig diverse media is door de gemeente Utrechtse Heuvelrug haar: 'Concept-Toekomstvisie' vanaf 22 juli tot en met 21 september 2021 voor het indienen van reacties ter inzage gelegd. Gaarne maakt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van de geboden gelegenheid gebruik op de: 'Concept-Toekomstvisie' een reactie te geven. Eerst zal nog kort worden stilgestaan bij het planproces, waarna een inhoudelijke reactie zal worden gegeven. Afgesloten zal worden met een conclusie.

1. Planproces

Mede gezien de invoering van de nieuwe Omgevingswet, waarvan de invoering overigens al diverse keren is uitgesteld, is de gemeente Utrechtse Heuvelrug al vroeg gestart met het proces om samen met de bevolking tot een: 'Omgevingsvisie' te komen. Zo is al in de 2017 een zogenaamd: 'Ambitiedocument voor het invoeringsprogramma' door de gemeenteraad vastgesteld, evenals na een daartoe gevoerd interactief traject met de samenleving in 2019 een zogenaamde: 'Hoofddlijnennotitie (Utrechtse Heuvelrug, 2019)'.

Aangezien een: 'Omgevingsvisie' zich dan met name richt op de (kwaliteiten van de) fysieke leefomgeving, heeft de gemeente alvorens deze op te stellen besloten toch eerst nog een: 'Toekomstvisie' op te stellen. In die: 'Toekomstvisie' wordt dan niet alleen aandacht gegeven aan de (kwaliteiten van de) fysieke leefomgeving, zoals deze dus centraal staan bij de: 'Hoofddlijnennotitie' en de dus nog op te stellen 'Omgevingsvisie', maar dus ook aan het 'sociale domein'⁴⁴, dus feitelijk een integrale visie op de toekomst van de gemeente en dat tot 2040.

Met betrekking tot het opstellen van een dergelijke toekomstvisie is men niet over een nacht ijs gegaan. Feitelijk heeft men er daarbij voor gekozen eerst op het niveau van de gemeente als geheel een aantal thema's aan de orde te stellen en dat dan vanuit een viertal perspectieven, althans bij de dialoogsessies, namelijk:

- Mijn naaste en ik;
- Mijn dorp;
- Mijn gemeente;
- Mijn regio,

alvorens meer werd ingezoomd op afzonderlijke dorpen, dat dus door per afzonderlijk dorp georganiseerde zogenaamde 'dorpsgesprekken'.

⁴⁴ Wat betreft het sociale domein zou er dan overigens in de periode 2019(-2020) wel ook al een uitgebreide participatie hebben plaatsgevonden (zie in deze dus ook de: 'Nota Samen leven, Samen doen (Utrechtse Heuvelrug, 2020)').

Wat betreft de participatie op het niveau van de gemeente als geheel is daarbij dan gekozen voor een brede aanpak met zowel straatinterviews, een prijsvraag voor de jeugd/jongeren, een digitale enquête en dus ook dialoogsessies waar in principe iedereen aan kon meedoen. Ook wat betreft de participatie op het niveau van de afzonderlijke dorpen is daar per dorp op verschillende wijzen vorm aan gegeven, althans zo heeft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat begrepen.

Met name de participatie op het niveau van de gemeente als geheel heeft dan geleid tot de zogenaamde: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug (Utrechtse Heuvelrug, 2020)', inclusief o.a. ook een: 'Participatieboek Toekomstvisie deel 1'. Die: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' is ook aan het begin van het jaar in de gemeenteraad aan de orde gesteld (zie in deze ook het: 'Rv Peilnota Toekomstvisie'), waarop toen o.a. ook door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. ten tijde van de behandeling van de betreffende nota in de beeldvormende vergadering van december 2020 een uitgebreide reactie is gegeven (zie in deze overigens ook Bijlage 1.1: 'Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake het Rv Peilnota Toekomstvisie').

Daarna hebben diverse dorpsessies plaatsgevonden, met dus o.a. ook al net voor de coronacrisis in Driebergen een pilot. Van de uitkomsten van de diverse in de afzonderlijke dorpen gehouden sessies zijn ook verslagen gemaakt (zie in deze dus ook de website van de gemeente en dan onder 'Toekomstvisie' waaraan ook diverse verslagen van de gehouden dorpsessies zijn toegevoegd).

Uiteindelijk is dus de: 'Concept-Toekomstvisie' gepresenteerd en is deze ook in een digitale bijeenkomst van 14 september j.l. aan de bewoners, etc., toegelicht. Ook is een you-tube filmpje gemaakt.

Behalve in de gemeente Utrechts Heuvelrug lopen er ook in de omringende gemeenten en ook regio's, evenals op het niveau van de provincie(s) en ook het rijk processen die mede ook van invloed kunnen zijn op de ontwikkelingen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug en daarmee dus ook m.b.t. haar toekomst.

Zo is in september vorig jaar de: 'Nationale Omgevingsvisie (NOVI)' door de Minister van Binnenlandse Zaken aan de Tweede en Eerste Kamer aangeboden en nog maar vrij recent door de provincie Utrecht de: 'Provinciale Omgevingsvisie en Verordening' vastgesteld, evenals loopt in de Regio Utrecht het proces van het 'REP/IRP', dat dan weer nauw is gerelateerd aan dat in het kader van het MIRT-Oost/UNED en op basis waarvan dan eind vorig jaar de visie: 'Utrecht Nabij (UNED, 2020)' is gepresenteerd.

Met name ook ten tijde van de behandeling in de gemeenteraad van het: 'Rv Concept-IRP' in juni van dit jaar, althans de zienswijze vanuit de gemeente op dat: 'Concept-IRP', is daar toen ook de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. nog een uitgebreide reactie op gegeven (zie dus ook Bijlage 1.2: 'Inspraakreactie SMZ e.o. inzake Rv Concept-IRP gemeente Utrechtse Heuvelrug').

Verder loopt er natuurlijk ook het proces van de zogenaamde: 'Regionale Energie Strategie (RES)', waarbij de gemeente Utrechtse Heuvelrug dan (eveneens) deel uitmaakt van de RES Regio Utrecht (zie in deze dus met name ook de: 'RES 1.0 Regio Utrecht (Regio Utrecht, 2021)'). Binnen dat kader is dan zowel aandacht voor het opwekken van duurzame energie, dat met gangbare technieken, zoals dus zon en wind, evenals voor de zogenaamde warmtetransitie.

Verder speelt naast de aanpak van de klimaatverandering bij de bron/oorzaak, dat dus door te stoppen met het gebruik van fossiele brandstoffen, ook het voorkomen van de gevolgen daarvan, dus door klimaatadaptatie. In die zin is dan o.a. de: 'Regionale Adaptatie Strategie Regio Utrecht Zuid-West (Water & Klimaat, 2020)' opgesteld.

In ieder geval wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de gemeente met zowel het op de agenda zetten van het samen met de bevolking opstellen van een: 'Toekomstvisie', evenals ook door de wijze waarop dat is aangepakt, dus op basis van een brede participatie en waarbij ook echt eerst naar waarden is gekeken, dus wat de participanten onder het DNA van de gemeente verstaan en vervolgens pas naar de (al dan niet veronderstelde) opgaven, althans in de diverse 'dialogosessies', de gemeente haar complimenten geven.

2. Inhoudelijke aspecten

Eerst zal een algemene reactie worden gegeven, waarna op aantal meer specifieke aspecten zal worden ingegaan, zowel op niveau gemeente als geheel, als voor afzonderlijk dorpen.

2.1 Algemeen

Overall impressie

In de: 'Toekomstvisie' wordt eerst een impressie gegeven van de kernwaarden van gemeente Utrechtse Heuvelrug, dat ook in historische zin, evenals van de uitdagingen waar we met zijn allen voor staan. O.i. wordt daarbij, dat ook als je verslagen leest, een goed beeld gegeven van de waarden die bij veel bewoners centraal staan, zoals de bijzondere betekenis die zij aan hun groene leefomgeving toekennen, maar ook aan de zorg voor elkaar.

Vervolgens wordt dan m.b.t. diverse thema's een toekomstig perspectief geschetst, dat dus op het niveau van de gemeente als geheel, dat ook rekening houdend met de diverse uitdagingen waar we met zijn allen voor staan, evenals een toekomstperspectief voor de afzonderlijke dorpen.

Zoals ook door de wethouders ten tijde van de informatiebijeenkomst van 14 september j.l. aangegeven is het nog niet altijd eenvoudig op basis van hetgeen tijdens de participatiebijeenkomsten is opgehaald op een zorgvuldige en ook juiste wijze door te vertalen in de diverse perspectieven. Voor zover de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. daarbij betrokken is geweest, heeft zij wel het idee dat de gemeente dat op zo'n zorgvuldig mogelijke wijze heeft proberen te doen. In ieder geval heeft zij daarbij een zo'n groot mogelijke transparantie betracht, dat ook door verslagen van de bijeenkomsten te maken en deze ook de website te publiceren.

Wel is het zo dat in de: 'Toekomstvisie' dus wel ook meteen wordt ingespeeld op beleidsvoornemens zoals deze op het niveau van de provincie en ook de regio aan de orde zijn, zoals dus 'groen groeit mee', evenals (in zekere zin) ook het bouwen aan de randen van (kennelijk) (bepaal)de dorpen, de ontwikkeling van een nieuwe woonkern nabij Station Driebergen-Zeist en ook het eventueel verplaatsen van het station van Maarn in de richting van Maarsbergen.

Meer in bijzonder waardeert de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de bijzondere aandacht die er in de: 'Toekomstvisie' is voor het groen/duurzaamheid en ook de 'voorwaarde' dat men bij

toekomstige ontwikkelingen het DNA van de gemeente, dus in feite ook de groene kwaliteiten van de gemeente, als uitgangspunt neemt.

Een en ander neemt niet weg dat er ook bij de geschetste perspectieven wel degelijk ook door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. een relatief groot aantal kanttekeningen worden geplaatst, juist ook teneinde het groene DNA van de gemeente, dat uiteindelijk toch de drager van (al) het leven is, o.i. toch nog beter tot haar recht te laten komen.

Uiteindelijk gaat het altijd om het vinden van een bepaalde/de juiste 'balans'. Juist ook gezien de crisissen waar we met zijn allen voor staan, zoals die met betrekking tot het klimaat- en ook de biodiversiteit, maar ook de uitdagingen op het vlak van het 'sociale domein', is dit o.i. het moment om nu echt een 'omslag' in ons denken en doen te maken, dat zowel vanuit het belang van de aarde als geheel, als ook m.b.t. onze medemens. De 'Concept-Toekomstvisie' van de gemeente Utrechtse Heuvelrug geeft daar gelukkig zeker ook bepaalde aanzetten toe, maar zou o.i. nu juist vanuit dat perspectief van de aarde als geheel nog wel op aantal punten kunnen (en ook moeten) worden aangescherpt.

Participatieproces

Zoals ook hiervoor al aangegeven allereerst de complimenten voor het algehele proces. Ondanks de onvoorziene gevolgen van de coronacrisis heeft de gemeente zich daarbij creatief opgesteld om toch zoveel mogelijk mensen te bereiken en dus bij de: 'Toekomstvisie' van de gemeente te betrekken.

Ook wordt in de visie, zoals ook hiervoor onder het hoofdje: 'Overall impressie' reeds aangegeven, o.i. een evenwichtige reflectie gegeven van wat in de samenleving is opgehaald, dat dus ook als je diverse verslagen leest, zij het dat dus wel ook meteen wordt ingespeeld op ontwikkelingen die op provinciaal en regionaal niveau aan de orde zijn.

Wel vraagt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich af, dat als je de: 'Toekomstvisie' tot je neemt, of daarbij uiteindelijk wel ook rekening is gehouden met hetgeen bijvoorbeeld door derden is ingebracht ten tijde van de behandeling in de gemeenteraad van de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug', want in die zin is het voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. toch niet altijd duidelijk wat met de toen door haar en ook anderen daarop gegeven reacties in de: 'Toekomstvisie' is gedaan, waarbij het natuurlijk altijd de vrijheid van de gemeente is daar al dan niet iets mee te doen.

In ieder geval zal in de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in de navolgende reactie op de: 'Concept-Toekomstvisie' in die zin nog op diverse punten terugkomen zoals deze toen ook al aan de orde zijn gesteld, althans voor zover de betreffende punten o.i. in onvoldoende mate zijn terug te vinden in de: 'Concept-Toekomstvisie'.

Voor zover er thans n.a.v. de op de: 'Concept-Toekomstvisie' ingebrachte inspraakreacties er nog een: 'Reactienota' komt, zodat de gemeenteraad ook terug kan zien wat er met de betreffende reacties is gedaan, dan zou het dus o.i. goed zijn als ook meteen op de indertijd op de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' gegeven reacties nog een reactie wordt gegeven.

Abstractieniveau

Dan is het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. opgevallen, zoals ook door diverse participanten ten tijde van met name ook de informatieavond op 14 september 2021 opgemerkt, dat er

weliswaar t.a.v. de diverse thema's die in de 'Toekomstvisie' op basis van de participatie aan de orde worden gesteld, dat ook gezien de uitdagingen waar we voor staan, een bepaalde richting/koers wordt aangegeven, maar dat deze veelal wel heel algemeen wordt geformuleerd. Dus veelal niet met duidelijke doelen, dus doelen die SMART zijn, zoals deze i.r.t. bepaalde doelen wel in zowel de: 'Hoofdpijnennotitie' als ook de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' zijn aangegeven.

Met name door ook helder en concreet aan te geven welke doelen men t.a.v. relevant geachte thema's voor ogen heeft, zoals bijvoorbeeld t.a.v. de te bereiken omgevingskwaliteiten, zet je als gemeente ook daadwerkelijk in die zin een duidelijke 'stip op de horizon', waar je dan met zijn allen naar toe kunt werken.

Gelukkig zijn er in die zin ook uitzonderingen. Zo geeft de gemeente m.b.t. het thema 'Duurzame voedselproductie' aan dat zij ervan uitgaat dat de agrarische sector in 2040 duurzaam en circulair is, waarbij die bedrijven zoveel mogelijk volgens de kringloopprincipes werken, evenals natuurinclusief en ook diervriendelijk zijn, een ander overigens in lijn met de Landbouwvisies van het Rijk en de provincie Utrecht.

Ook geeft men aan dat in de gemeente in 2040 een groot deel van de woningen aardgasvrij is en de gemeente in die zin hard op weg is om in 2050 aardgasvrij te worden, maar wil je dat bereiken dan zijn o.i. dus wel ook 'tussendoelen' van groot belang, zoals die wel ook in het kader van de: 'RES 1.0' worden aangehouden.

In ieder geval zou het o.i. dus goed zijn te bezien, dat ook in relatie tot diverse eerder in die zin vastgestelde beleidsdocumenten, of bepaalde perspectieven en daarbij aangegeven doelen toch niet concreter zouden kunnen worden gemaakt. Dat dan uiteraard wel nog op basis van duidelijke 'analyses', die thans veelal toch ook ontbreken, althans een bepaalde achtergrondinformatie, die veelal overigens dus wel in bepaalde beleidsvisies zijn terug te vinden die eerder in die zin door de gemeente zijn opgesteld, maar waaraan lang niet altijd wordt gerefereerd, ook niet in bijvoorbeeld voetnoten.

Wat betreft het aangeven van heldere doelen geldt dat o.i. dan in het bijzonder ook t.a.v. van bepaalde 'omgevingskwaliteiten', waarbij de gemeenten overeenkomstig de nieuwe 'Omgevingswet' de vrijheid hebben wel degelijk ook zelf waarden vast te stellen (zie in deze overigens ook het: 'Besluit kwaliteit Leefomgeving').

Voor zover dat ook juridisch mogelijk is, zou de gemeente bijvoorbeeld wat betreft de luchtkwaliteit en ook het geluid de advieswaarden van de WHO als uitgangspunt kunnen nemen t.a.v. toekomstige ontwikkelingen (zie in deze dus ook het zogenaamde: Scone Lucht Akkoord').

Ook zijn bepaalde beoogde landschappelijke/cultuurhistorische en ook ecologische kwaliteiten wel degelijk nader te omschrijven, dus deze vast te leggen als na te streven 'omgevingswaarden', dat indien gewenst ook per als zodanig onderscheiden gebiedstype (vergelijk in deze dus o.a. ook de: 'Leidraad duurzame gebiedsontwikkeling – Vernieuwd instrumentarium leefbaarheid/duurzaamheid in ruimtelijke plannen (Provincie Utrecht, 2015)'). Zo zou men dus bij die waarden minimaal per landschapstype uit kunnen gaan van een 'Basiskwaliteit natuur' en daarbij behorende 'Meetlatten' (zie in deze dus ook het initiatief van de Vogelbescherming om in Nederland tot een: 'Basiskwaliteit Natuur' te komen). Door die 'omgevingswaarden' concreet in de: 'Toekomstvisie' aan te geven, kan ook in die zin dan uiteindelijk een doorvertaling naar de: 'Omgevingsvisie' plaatsvinden.

Juist om tot een zorgvuldige afweging te komen, zou het o.i. in ieder geval dus goed zijn alsnog aan de 'Toekomstvisie' een literatuurlijst met ook de diverse beleidsvisies, etc., zoals die in de loop van de tijd zijn vastgesteld en uiteraard voor zover deze voor de 'Toekomstvisie' relevant moeten worden geacht, wordt opgenomen, zo mogelijk ook met een digitale link⁴⁵, zodat iedereen daar indien gewenst ook kennis van kan nemen, inclusief ook bijbehorende achtergrondinformatie.

Integrale visiekaart

Verder is het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. opgevallen dat eigenlijk een 'integrale visiekaart' ontbreekt. Weliswaar zijn dan bij de afzonderlijke dorpen bepaalde '(toekomst)schetsen' opgenomen met dus kennelijk ook bepaalde beelden/impressies/ideeën die tijdens de dorpsgesprekken door de inwoners zijn ingebracht, maar behalve dat deze o.i. niet tot nauwelijks een toekomstige visie op de betreffende dorpen verbeelden, dat overigens zonder aan de in die zin ingebrachte beelden/impressies/ideeën tekort te willen doen, is het ook de vraag wat dan de status van de betreffende (toekomst)schetsen is.

Wellicht zou in die zin dus ook een voorbeeld kunnen worden genomen hoe een en ander dan indertijd is verbeeld in de 'Structuurvisie 2030 – Groen dus Vitaal (Utrechtse Heuvelrug, 2010)'.

Ontbreken duidelijk toekomstperspectief diverse delen buitengebied

Verder valt het op dat weliswaar in het hoofdstuk: 'Perspectief op 2040' t.a.v. een aantal thema's een perspectief wordt geschetst op het niveau van de gemeente als geheel, dat ook in relatie tot de regio, evenals in het hoofdstuk: 'Dorpen in 2040' ook van de afzonderlijke dorpen, maar dat een nadere koers voor met name het buitengebied/landelijk gebied toch ontbreekt. Dat terwijl er juist voor diverse gebieden die deel uitmaken van het buitengebied, inclusief de aldaar voorkomende waarden, juist ook in de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' wel ook bijzondere aandacht is gegeven, dat overigens ook in relatie tot de ontwikkelingen in de Regio en dan met name die in de Regio Utrecht (zie in deze dus ook de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug', Deel 2: 'Uitwerking op landschapsniveau' en ook de onderstaande fig. '*Indeling binnen de gemeente als zodanig voorkomende landschapstypen*' die in die zin in de 'Peilnota' is opgenomen).

⁴⁵ Vergelijk ook verslagen diverse dorpsgesprekken.

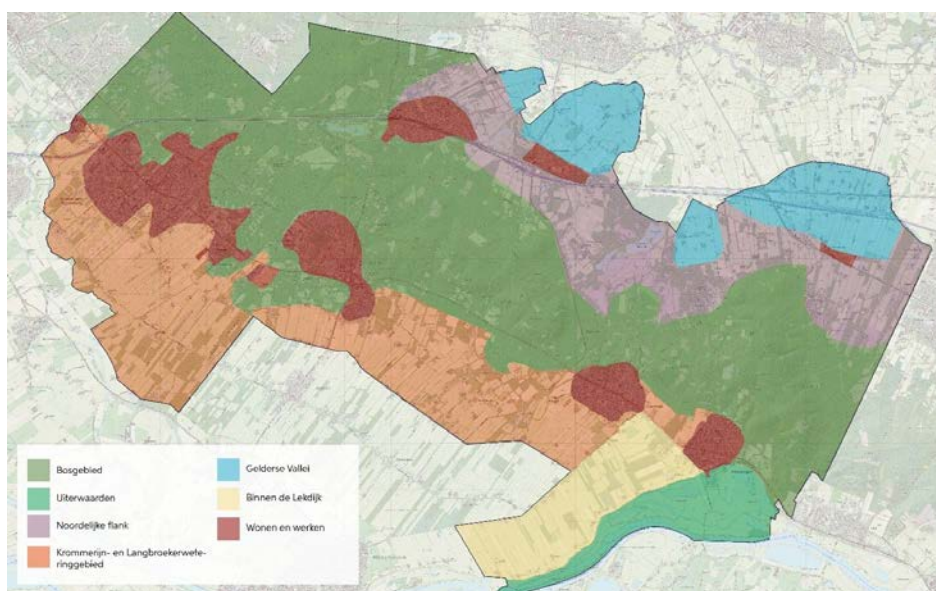

Fig.: 'Indeling binnen de gemeente als zodanig voorkomende landschapstypen (uit: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug, 2020)'

O.i. is het ontbreken van de bijzondere aandacht voor het buitengebied/landelijk gebied eigenlijk toch één van de grootste omissies van het gehele plan. Hetgeen overigens niet wegneemt dat bij hetgeen t.a.v. de in die zin onderscheiden deelgebieden en met name in die zin per deelgebied in de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' geschetste toekomstbeelden door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. en ook de Federatie Groene Heuvelrug (FGH) wel degelijk een aantal kanttekeningen zijn geplaatst (zie in deze wat betreft de reactie van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus ook de betreffende Bijlage 1.1: 'Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake het Rv Peilnota Toekomstvisie').

Weliswaar wordt dan in de: 'Toekomstvisie' aangegeven dat 'groen' voor de gemeente een belangrijke, zo niet de belangrijkste omgevingswaarde/-kwaliteit is, een kwaliteit/waarde die men ook wil versterken, evenals deze waarde ook leidend is m.b.t. het toetsen van eventuele toekomstige ontwikkelingen, maar als je dan die kwaliteiten niet ook in beeld brengt en dan in het bijzonder die van het buitengebied/landelijk gebied, evenals ook niet aangeeft 'hoe' je die verder kunt versterken, zoals in ecologische, landschappelijke als cultuurhistorische zin, dan is dat o.i. toch een gemiste kans.

Dat een bepaalde visie op het buitengebied/landelijk gebied zich dan eventueel moeilijk zou laten doorvertalen naar ruimtelijke beelden, kan o.i. toch ook niet het probleem zijn dat niet tot nauwelijks in de: 'Concept-Toekomstvisie' een visie wordt gegeven voor de betreffende gebieden die nu juist in belangrijke mate de identiteit en ook kwaliteiten van de gemeente bepalen, dat dus naast de dorpen. In die zin kan dan bijvoorbeeld worden verwezen naar het: 'Ontwikkelbeeld Groen en Landschap (U-16, 2020)' en dan met name ook de nadere uitwerkingen daarvan, zoals deze in het kader van het: 'REP/IRP' met name ook het verzoek van de gemeente Utrechtse Heuvelrug zijn opgesteld (zie in deze o.a. onderstaande fig.: 'Ruimtelijk opgaven Groen en Landschap (uit: 'Concept-IRP U-16 (U-16, 2021)'), ook al plaatst de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. ook daar bepaalde kanttekeningen bij. Maar waar het om gaat is dat zo o.i. dus wel degelijk op een aansprekende wijze een bepaalde toekomstperspectief is te schetsen met ook bepaalde kansen, zoals het versterken van de Kromme Rijn als levende rivier, etc..

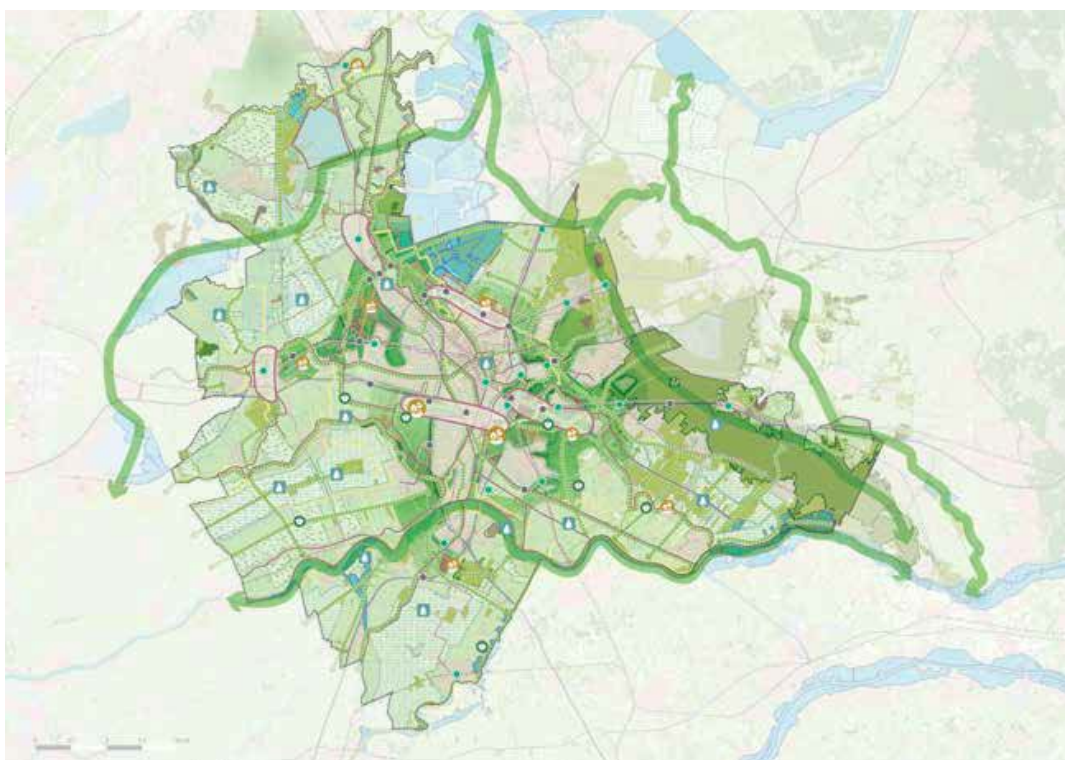

Fig.: 'Ruimtelijke opgaven Groen en Landschap U-16 (uit: 'Concept-IRP U-16 (U-16, 2021)

Ook wordt bijvoorbeeld in het: 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons & Partners, 2009)' een toekomstvisie voor met name het buitengebied/landelijk gebied geschetst, zij het dat daar nu wel nog met name de opgaven m.b.t. de klimaatverandering, dus die m.b.t. de klimaatmitigatie en ook klimaatadaptatie, zijn bijgekomen, dat dus naast die m.b.t. de ecologie/biodiversiteit, ook al wordt daar gelukkig in het 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons & Partners, 2009)' wel al de nodige aandacht aan gegeven⁴⁶.

Verder wordt bijvoorbeeld ook voor in het: 'Ontwerp-Waterbeheerprogramma 2022-2027' van de HDSR een beeld gegeven van de diverse opgaven en kansen die er liggen m.b.t. (grond)water in het gebied van de Utrechtse Heuvelrug/Kromme Rijngebied (zie dus ook onderstaande fig.: 'Gebiedsgerichte uitwerking visie HDSR Utrechtse Heuvelrug/Kromme Rijngebied (uit: 'Ontwerp-Waterbeheerprogramma 2022-2027)'), dat ook in relatie tot de klimaatadaptatie.

⁴⁶ Zie daarbij met name ook het rapport: 'Ecologische verbindingzones van het Kromme Rijngebied (Ecologisch adviesbureau Van den Bijtel, 2009)'.

Fig.: 'Gebiedsgerichte uitwerking visie HDSR Utrechtse Heuvelrug/Kromme Rijngebied (uit: 'Ontwerp-Waterbeheerprogramma 2022 - 2027')

Dus is er o.i. op zich voldoende (achtergrond)informatie aanwezig om uiteindelijk ook in ruimtelijke zin een doorvertaling te kunnen geven, waar bepaalde opgaven en met name ook kansen liggen om die opgaven op te pakken, dat dus wel nadrukkelijk ook rekening houdend met de kwaliteiten en dus identiteit van bepaalde gebieden, dus mede op basis van de zogenaamde 'Lagenbenadering'.

Duurzaamheid en in het bijzonder ook de aanpak van de achteruitgang biodiversiteit en de ook klimaatproblematiek

Aan bepaalde thema's wordt dan in de: 'Concept-Toekomstvisie' weliswaar bijzondere betekenis toegekend, dat ook gezien de identiteit/het DNA van de gemeente, zoals dus aan 'groen', evenals ook aan 'duurzaamheid', hetgeen natuurlijk ook wordt gewaardeerd, maar ontbreekt bij sommige thema's o.i. toch de daarbij behorende 'urgentie', terwijl daar tijdens de diverse dialoogbijeenkomsten toch bijzondere aandacht voor is gevraagd.

Allereerst gaat het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan om het thema 'biodiversiteit'. Natuurlijk wordt aan biodiversiteit in de: 'Concept-Toekomstvisie' gelukkig zowel bij de diverse perspectieven die gemeentebreed aan de orde worden gesteld gerefereerd, zoals met name ook bij het thema: 'Robuuste natuur in een afwisselend landschap', evenals ook bij de per dorp gegeven perspectieven, maar biodiversiteit is gewoon de 'drager van het leven op aarde' en ook gezien de achteruitgang zoals deze optreedt (zie in deze dus met name ook de diverse rapporten van het IPBES) zou het 'verbeteren van de biodiversiteit', dus daarmee ook het stoppen van de achteruitgang, in de: 'Toekomstvisie' toch o.i. een van

de centrale thema's moeten zijn (zie in deze overigens o.a. ook de beleidsvisies van de UN⁴⁷, de Europese Unie⁴⁸, de Rijksoverheid⁴⁹ en ook de provincie Utrecht⁵⁰).

Daarnaast speelt ook natuurlijk ook de klimaatproblematiek, waar dan met name toekomstige generaties door zullen worden getroffen en waarbij in de: 'Concept-Toekomstvisie' dus gelukkig wel duidelijke doelen worden gesteld, maar ook daarbij zou het dus goed zijn dat wordt geschetst hoe men deze 'uitdaging' ook echt wil oppakken, dat bijvoorbeeld ook met duidelijke beelden en kaarten (zie in deze dus o.a. ook het: 'Afwegingskader Energie in landschap (Utrechtse Heuvelrug, 2020)').

Zowel de achteruitgang van de biodiversiteit, als ook de met de klimaatverandering samenhangende opwarming van de aarde, zal uiteindelijk met grote gevolgen gepaard gaan voor de op de aarde voorkomende ecosystemen, dus voor de daarmee samenhangende planten en dieren, evenals dus uiteindelijk ook voor de mens (vergelijk ook het begrip: 'Generatiegerechtigheid').

Teneinde dus te voorkomen, dat er inderdaad, zoals gelukkig in de: 'Toekomstvisie' wel gesteld, *'geen problemen worden doorgeschoven naar de toekomst'* (zie in deze dus ook de: 'Toekomstvisie', Hoofdstuk : 'Hoe komen we daar?', pag. 40-41), zal zowel de aanpak van de achteruitgang van de biodiversiteit, als ook die van de klimaatproblematiek, in de voorliggende Toekomstvisie o.i. dus toch nog hoger op de agenda moeten worden gezet. Zo zou men wat betreft de natuur/biodiversiteit voor de gehele gemeente uit kunnen gaan van een (minimale) 'Basiskwaliteit natuur' (zie in deze dus ook het initiatief van de Vogelbescherming) en deze ook per landschapstype als 'omgevingswaarde' in de 'Toekomstvisie' en daarmee dus ook in de/het 'Omgevingsvisie/-plan' kunnen vastleggen. Daarnaast zou dus biodiversiteit bij welke ontwikkeling en besluit dan ook als een belangrijk toetsingscriteria moeten worden genomen, dat dus bijvoorbeeld o.a. door de invoering van een: 'Biodiversiteitstoets' die dan niet alleen is gericht op de effecten van bepaalde activiteiten op de op een bepaalde plek aanwezige biodiversiteit, maar tevens hoe deze ten alle tijde te versterken/verbeteren (vergelijk ook initiatief in de gemeente Houten), dus daarbij uitgaande van het principe van: 'natuur- en landschapsinclusief ontwerpen'. Wat betreft de klimaatproblematiek zou men dus duidelijke tussendoelen kunnen opnemen, ook i.r.t. de diverse thema's die daarbij spelen, zoals m.b.t. de Elektriciteit, de Mobiliteit, de Industrie/Bedrijvigheid, de Gebouwde omgeving en ook de Landbouw en het Landgebruik (vergelijk dus ook de diverse klimaattafels uit het: 'Klimaatakkoord'). Dus die problematiek ook echt integraal op te pakken, want alleen zo kan o.i. die aanpak succesvol zijn, evenals aan iedereen daarbij ook echt een toekomstperspectief bieden.

Model van de doughnut economics

Zoals ook tijdens o.a. de raadsbehandeling van zowel de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug', als ook het: 'REP/IRP' door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. naar voren gebracht, zou o.i. dus voor een ontwikkeling moeten worden gekozen waarbij enerzijds de grenzen van de aarde daaraan stelt worden gerespecteerd, dus de zogenaamde: 'Planetary boundaries'⁵¹ en anderzijds de minimale behoeften mens, dat dus vanuit een 'inclusieve

⁴⁷ Zie dus o.a. het 'Biodiversiteitsverdrag/Convention on Biological diversity' en dan in het bijzonder ook de zogenaamde 'Aichi Biodiversity Targets', evenals ook de: 'Sustainable Development Goals (SDG's)' en dan in het bijzonder nummer 15: 'Leven op het land'

⁴⁸ Zie met name 'Biodiversiteitsstrategie Europese Unie 2030'.

⁴⁹ Zie behalve de 'Natuurvisie Natuurlijk Verder (Min. Economische zaken, 2014)', met name ook het beleidsdocument: 'Nederland Natuurpositief'

⁵⁰ Zie met name de: 'Natuurvisie – Een plus op het Natuurbeleid 2.0 (Provincie Utrecht, 2016)' en dan met name het 'Supplement biodiversiteit'.

⁵¹ Zie in deze dus ook de publicatie: 'Planetary boundaries (Rockstrom, J., 2009)'

samenleving', waarbij dan o.i. bijvoorbeeld het daartoe door K. Raworth ontwikkelde model van de: 'Doughnut economics' als een goed voorbeeld kan worden gezien (zie in deze dus ook de onderstaande fig: 'Doughnut economics (naar K. Raworth, 2016)')⁵². Wat de betreffende doelen betreft zou dan in die zin naar de: 'Sustainable Development Goals (SDG's) van de UN kunnen worden verwezen, evenals naar het begrip: 'Brede welvaart'.

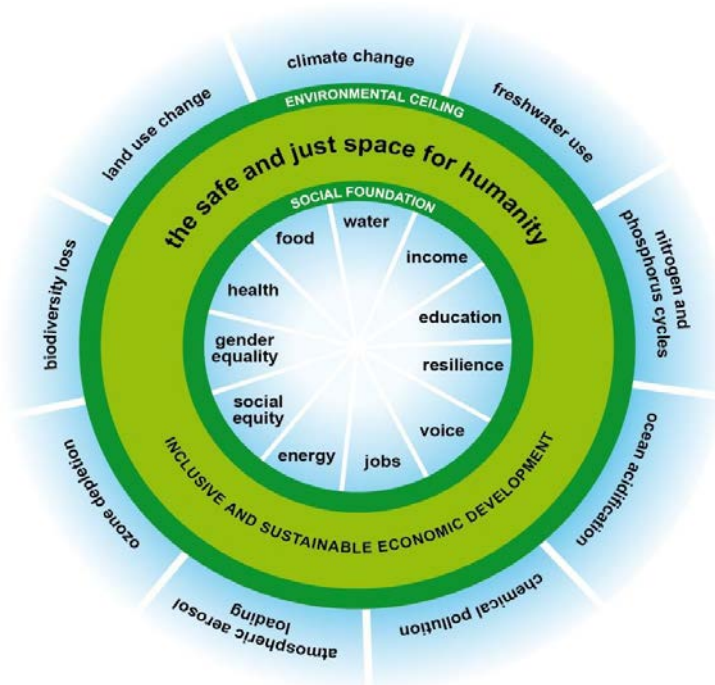

Fig.: 'Doughnut economics (naar: K. Raworth, 2016)

Juist door op alle niveaus bijzondere aandacht aan biodiversiteit/ecologische basisprincipes te geven, niet alleen bij te maken keuzen (vergelijk ook principe van: 'Natuur- en landschapsinclusief ontwerpen'), maar ook bij de uitvoering/het beheer (zie in deze dus ook het: 'Groenstructuurplan gemeente Utrechtse Heuvelrug (Utrechtse Heuvelrug, 2018)'), zou zo daadwerkelijk een ecologische kwaliteitsimpuls aan het gehele grondgebied van de gemeente kunnen worden gegeven, dus zowel van het landelijke als het binnenstedelijke gebied. Hetgeen uiteindelijk niet alleen bijdraagt aan het groene imago van de gemeente, maar ook het 'Natuurlijke kapitaal' (zie in deze o.a. de website: 'www.altasnatuurlijkkapitaal.nl'), dus de diverse ecosysteemdiensten, waaronder ook bepaalde economische diensten.

Juist door in die zin ook echt verder naar de toekomst te kijken, kan dus o.i. pas echt een duurzame toekomst van de gemeente worden geschetst en dat ook op diverse niveaus (vergelijk in deze o.a. ook de visie: 'Een natuurlijkere toekomst voor Nederland in 2120 (WUR, 2019)'). In die zin zou de gemeente dus een voorbeeldgemeente voor 'nature based solutions (NBS)' kunnen worden (zie in deze dus o.a. de publicatie: 'Economic rationale of NBS in freshwater ecosystems (Deltaris, 2021)' en dan in het bijzonder ook onderstaande fig.: 'Action perspectives for climate resilient River valleys').

⁵² Overigens is niet alleen door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. aandacht gevraagd voor het toepassen van het model van de Doughnut economics, maar tijdens de dialoogsessies ook door andere participanten.

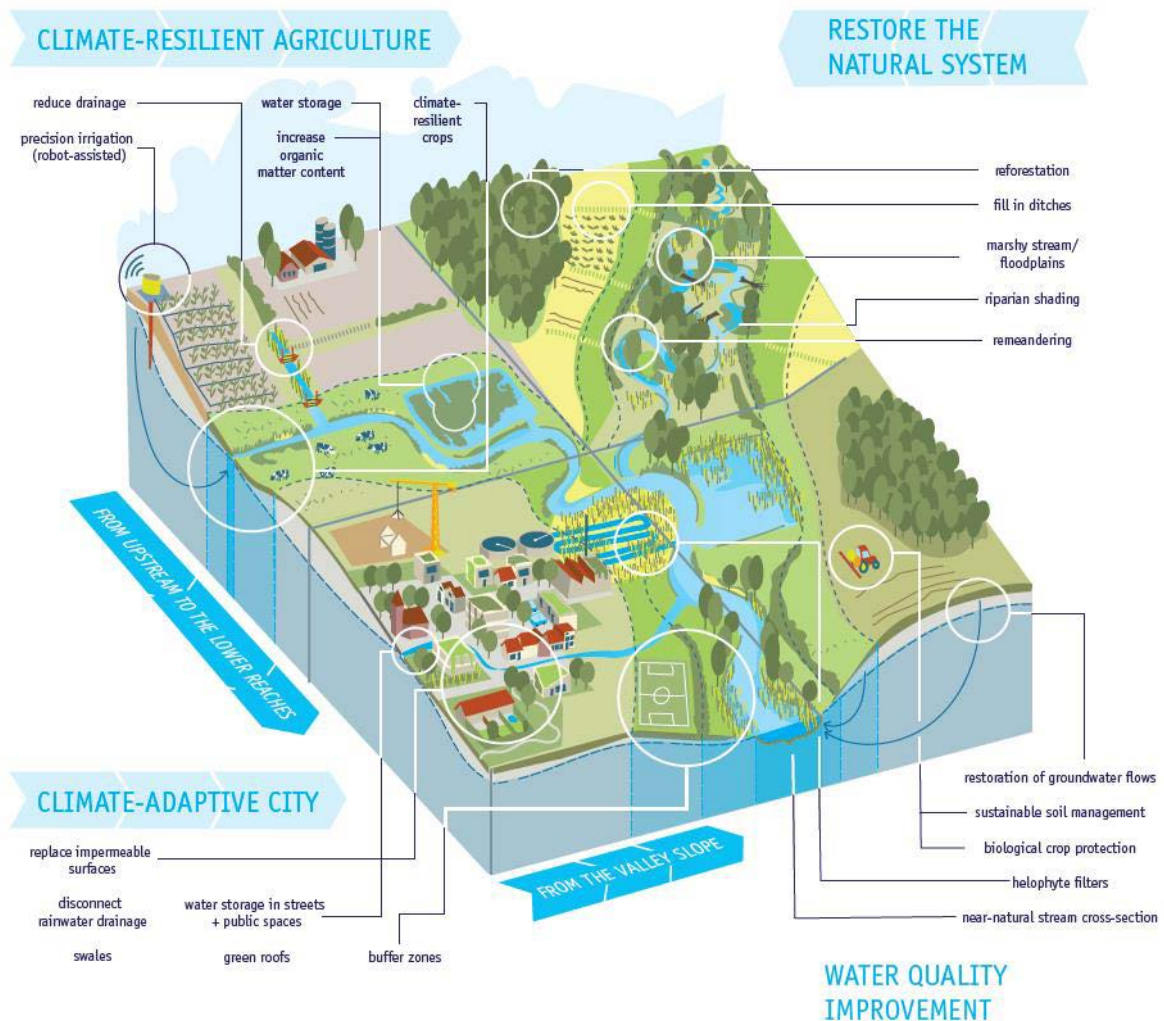

Fig.: 'Action perspectives for climate resilient River valleys' (uit: 'Economic rationale of NBS in freshwater ecosystems (Deltaris, 2021)

Meer in het bijzonder heeft dus Amsterdam er voor gekozen het model van de: 'Doughnut economie' als basis voor haar toekomstig ontwikkeling te nemen, inclusief dus ook een nadere uitwerking wat dit betekent (zie in deze dus ook het rapport: 'The Amsterdam City Doughnut - A tool for transformative action (Amsterdam, 2020)'), dus zou het mooi zijn als de gemeente Utrechtse Heuvelrug daar een voorbeeld aan zou nemen, zij het natuurlijk wel vanuit het perspectief van de (groene) kwaliteiten van de gemeente Utrechtse Heuvelrug die natuurlijk toch uiteindelijk anders zijn dan die van een grootstedelijke agglomeratie als Amsterdam, maar het gaat ons om de 'grondhouding'.

Dat er in deze dus binnen de gemeente volop kansen zijn laat ook Paul Roncken, dus de Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit binnen de provincie Utrecht, in zijn bijdrage zien, zoals kansen t.a.v. lokale landschapszorg, lokale voedselproductie, uiteraard duurzaam én natuurinclusief, lokale energieproductie, lokaal zorgen, locale woonvormen, dus waar zouden we met zijn allen op wachten.

2.2 Specifieke aspecten

Hierbij zal eerst bij de: 'kernprincipes' en bijbehorende thema's worden stilgestaan zoals deze voor de gemeente als geheel in de: 'Concept-Toekomstvisie' aan de orde worden gesteld, waarna vervolgens op de t.a.v. diverse 'dorpen' geschetste toekomstperspectieven

zal worden ingegaan, uiteraard voor zover daar aanleiding toe is. Ook zal nog kort aandacht worden gegeven 'Hoe we daar komen'.

2.2.1 Gemeente als geheel

In lijn met de in de: 'Hoofdpijnennotitie' en ook in de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' reeds voor de gemeente centraal gestelde 'Kernprincipes, te weten: 'Kwalitatief hoogwaardige leefomgeving', 'Vitale dorpen' én 'Toekomstgericht', wordt dan in de 'Concept-Toekomstvisie' daarvan een beeld geschetst (vergelijk overigens ook de: 'Beleidslijnen' zoals deze daartoe met name ook eerder in zowel de 'Hoofdpijnennotitie' als ook de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' zijn gegeven).

Eerst zal bij de per 'kernprincipe' gegeven thema's worden stilgestaan, waarna nog wel ook een toekomstperspectief zal worden geschetst t.a.v. de diverse landschapstypen zoals deze in met name de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' aan de orde zijn gesteld, althans zal daar alsnog een reactie op worden gegeven, dat dus vanuit het perspectief dat dergelijke toekomstperspectieven o.i. wel degelijk, zoals ook hiervoor onder het hoofdstuk 2.1: 'Algemeen' reeds aangeven, voor de toekomstige ontwikkeling van de gemeente als geheel van groot belang moeten worden geacht.

2.2.1.1 Uitwerking van de kernprincipes

Kwalitatief hoogwaardige leefomgeving

Laat voorop staan dat het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. uit haar groene en duurzame hart is gegrepen, dat de gemeente er ook echt voor kiest om aan de natuur en het landschap, dus de 'groene leefomgeving', waaraan tijdens de participatie een belangrijke waarde werd toegekend, zo niet (voor veel bewoners) de belangrijkste waarde, zowel tijdens de gemeentebrede consultatie (zie in deze dus o.a. ook het: 'Rv Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug', Bijlage 2: 'Participatieboek Toekomstvisie deel 1', de figuren op de pag. 14 en (in zekere zin) ook pag. 15), als ook in de 'dorpsgesprekken', een kwaliteitsimpuls te geven.

Robuuste natuur in een afwisselend landschap

Dat men dan de bossen van de Utrechtse Heuvelrug als '*de groene longen van een gezonde en vitale regio*' ziet is natuurlijk mooi. Uit diverse publicaties komt immers naar voren hoe belangrijk groen voor de gezondheid van de mens is (zie in deze o.a. de factsheet: 'Natuur en gezondheid (IVN, 2014)' en ook de meer recente publicatie: 'Green and Blue Spaces and Mental Health (WHO, 2021)'). Ook ligt dit aan de basis van wat dan als 'Healthy Urban Living' wordt aangeduid.

Daarbij wordt dan tevens aangegeven dat men '*de hoeveelheid groen mee wil laten groeien met de ontwikkelingen om ons heen*', dus kennelijk op basis van het principe: 'Groen groeit mee', dat dan door de provincie Utrecht en met name ook de Regio Utrecht als een van de basisprincipes is omarmt m.b.t. de voorgenomen groei van de Regio Utrecht.

In met name de publicatie: 'U16 Ruimtelijke opgave Groen & Landschap 2020 – 2040 (BVR, 2020)' wordt daar ook een beeld van gegeven en die opgave is dan uiteindelijk ook doorvertaald in de: 'Concept-IRP U-16 (U-16, 2021)'. Men wil dat dus kennelijk o.a. doen, zoals overigens ook door de wethouder tijdens de informatiebijeenkomst van 14 september j.l. aangegeven, door samen met de Regio U16 te bezien hoe de natuur, dus zowel de groene als blauwe natuur, meer robuust kan worden gemaakt, waarbij de gemeente Utrechtse Heuvelrug als een soort van groene contramal zou kunnen worden beschouwd

van de stedelijke ontwikkelingen zoals deze met name rondom de stad Utrecht en ook daarom gelegen OV-Knooppunten zijn voorzien (zie in deze dus behalve de: 'Concept-IRP U-16 (U-16, 2021)', ook de visie: 'Utrecht Nabij (UNED, 2020)' én met name ook de 'Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040 (RSU) (gemeente Utrecht, 2021)').

Nu is het geven van een kwaliteitsimpuls aan de natuur, dus o.a. door deze robuust te maken, o.i. dringend noodzakelijk, dat ook gezien de 'Staat van de biodiversiteit', evenals zijn daartoe vele kansen (zie in deze dus o.a. ook het document: 'Een natuurlijker toekomst voor Nederland in 2120 (WUR, 2019)'), maar het zal duidelijk zijn, dat de bouw van dergelijke grote aantallen woningen zoals men deze in en rondom de stad Utrecht wil gaan bouwen, dus minimaal de bouw van 104.000 woningen en waarbij zelfs al wordt gesproken van de bouw van 125.000/170.000 woningen, de druk op de regio en dan in het bijzonder van de er voorkomende landschappen en ook natuur alleen maar groter zal worden, met dus ook naar verwachting sterk negatieve gevolgen voor de kwaliteiten van die landschappen (zie in deze dus met name ook de: 'Plan-MER Provinciale Omgevingsvisie en -Verordening (TAUW, 2020)')⁵³.

Wat betreft het versterken van de robuustheid van de natuur binnen de provincie Utrecht, dat ook i.r.t. de klimaatverandering, wordt het door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in ieder geval van belang geacht dat nu (eindelijk) de robuuste verbinding tussen de Heuvelrug en de Veluwe, dus het zogenaamde 'Valleilint', wordt gerealiseerd, hetgeen voor het overleven van tal van diersoorten van belang moet worden geacht, waaronder dus de boommarter (zie in deze ook het rapport: 'Corridor Leusderheide (Alterra, 2004)'), maar (in zekere zin) ook het edelhert.

Voor met name het Kromme Rijngebied moet dan met name ook het behoud en waar mogelijk een verdere versterking van de robuuste natuurcorridor met het Vechtplassengebied van belang worden geacht (zie in deze dus met name ook Bijlage 1.3: 'Folder Natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West, 2020)', evenals (in zekere zin) ook de motie: 'Groen Denken en Doen' zoals deze door diverse partijen in het kader van de vaststelling van het: 'Rv Ontwikkelbeeld Groen en Landschap (BVR, 2019)' is ingebracht.

Met name in de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' wordt dan aangegeven, dat men voorstelt *'teneinde de status van het Nationale Park Utrechtse Heuvelrug te vergroten te onderzoeken of het Kromme Rijngebied daaraan alsnog kan worden toegevoegd'*, maar zien we die zinsnede (helaas) dus niet meer terug in de: 'Concept-Toekomstvisie'. Duidelijk zal zijn dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. hier een groot voorstander van zou zijn en dan in het bijzonder ook het toevoegen van het 'Langbroekerwetering' gebied aan het Nationale Park, dat ook gezien de aldaar aanwezige cultuurhistorische/landschappelijke en ook ecologische kwaliteiten.

Meer in het bijzonder zou dan wat de begrenzing van het NPUH kunnen worden aangesloten bij de begrenzing van het: 'Geopark Heuvelrug, Gooi en Vecht i.o.', die in die zin ook van een veel grotere eenheid uitgaat dan waarvan zelfs bij het: 'Nationale Park Nieuwe Stijl' voor de Heuvelrug wordt uitgegaan. Dit moet met name van vanuit een landschapsecologisch perspectief van belang worden geacht, aangezien juist ook in die zin aan de gradiënten/overgangen tussen de Heuvelrug en de aangrenzende lager gelegen

⁵³ Zie in deze overigens ook de: 'Contour REP' en dan hoofdstuk 3.1: 'Kaart van Altijd' (met 67.000 woningen tot 2030) en ook hoofdstuk 3.2: 'Kaart van Alles' (met ook alle mogelijke opties voor na 2030 met in totaal 200.000 woningen).

gebieden, inclusief bijvoorbeeld ook de daarbij (van oorsprong) behorende kwel, een belangrijke betekenis kan worden toegekend. Zo zou o.i. dus ook echt, mits dit dus ook in een daartoe nog op te stellen: 'Natuurvisie' nader wordt uitgewerkt, aan de natuur een integrale kwaliteitsimpuls kunnen worden gegeven⁵⁴.

Ook het in het bijzonder in de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' aangegeven idee om binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug per als zodanig in ecologische zin te onderscheiden gebied zogenaamde 'ambassadeursoorten' aan te wijzen, inclusief dus ook voor de dorpskernen, dat dus om de biodiversiteit te versterken, is een idee dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. bijzonder aanspreekt (zie in deze dus overigens ook het: 'Deltaplan Biodiversiteitsherstel – In actie voor een rijker Nederland (Samen voor biodiversiteit, 2018)'). Wel acht zij het daarbij van belang dat dat dan wel plaatsvindt als aanvulling van het beleid zoals dat inmiddels in die zin door de provincie Utrecht in haar: 'Natuurvisie - Een plus op het Natuurbeleid 2.0 (Provincie Utrecht, 2016)' is uitgestippeld en waarbij zij dus met zogenaamde: 'Icoonsoorten' werkt en waarbij op basis daarvan ook al een aantal zogenaamde: 'Natuurparels' zijn onderscheiden, waaronder grote delen van de Utrechtse Heuvelrug en ook het Kromme Rijngebied (zie in deze ook onderstaande fig.: 'Natuurparels provincie Utrecht (uit: 'Natuurvisie – Een plus op het natuurbeleid 2.0 (Provincie Utrecht, 2016)', 'Supplement biodiversiteit')'⁵⁵.

In ieder geval zou het dus ook goed zijn als hierbij eveneens wordt aangesloten bij het initiatief van de Vogelbescherming om in geheel Nederland tot een: 'Basiskwaliteit Natuur' te komen (zie in deze dus o.a. de publicatie: 'Nederlandse vogels in hun Domein (Vogelbescherming, 2021), waarvoor dan men name voor de Achterhoek al een nadere uitwerking heeft plaatsgevonden (zie ook het rapport: 'Verkenning Basiskwaliteit Natuur Achterhoekse Landschap (Stortelder, A., 2021)'.⁵⁵

⁵⁴ Hierbij zij nog wel aangetekend dat o.a. de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. (en ook de gemeente Zeist) er in het kader van haar zienswijze op de: 'Ontwerp-Provinciale Omgevingsvisie (POVI)' er bij de provincie Utrecht voor heeft gepleit het Kromme Rijngebied alsnog als: 'Bijzonder Provinciaal Landschap' aan te wijzen, zij het dat de provincie daar tot op heden (nog) geen gehoor aan heeft gegeven..

⁵⁵ Wat betreft eventuele 'Ambassadeursoorten' zou ook nog kunnen worden aangesloten bij de ecologische analyses die in die zin door het Ecologische adviesbureau Van den Bijtel voor zowel de Heuvelrug (zie met name ook het rapport: 'Ontsnippering van de Heuvelrug (Ecologische adviesbureau Van den Bijtel, 2004)' en ook het Kromme Rijngebied (zie dus ook het rapport: 'Ecologische verbindingzones Kromme Rijngebied (Ecologisch adviesbureau Van den Bijtel, 2009)' zijn gemaakt

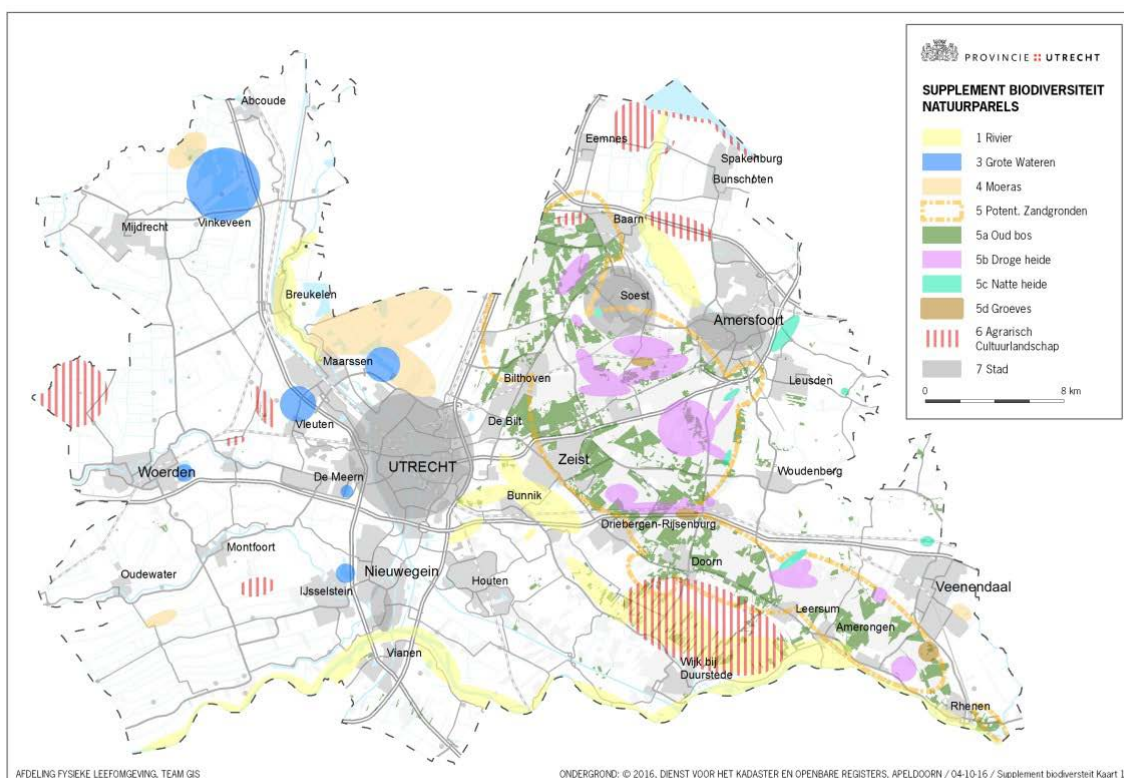

Fig.: 'Natuurparels provincie Utrecht (uit: 'Natuurvisie – Een plus op het natuurbeleid 2.0 (Provincie Utrecht, 2016)', 'Supplement biodiversiteit')

Dan is het wel mooi om in de: 'Concept-Toekomstvisie' te lezen, dat de gemeente 'zwaar verkeer zoveel mogelijk om het Nationaal park en de dorpen heen wil leiden' (zie in deze dus ook de 'Toekomstvisie' en dan onder 'Toekomstgerichte gemeente' en vervolgens onder het hoofdje 'Duurzame bereikbaarheid'), maar wellicht zou dat nog wel nader kunnen aangevuld met het uitgangspunt zoals dat in die zin in de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' is aangegeven, namelijk dat men '*geen nieuwe of zwaardere doorsnijding of intensivering van doorgaand gemotoriseerd verkeer door de hoogwaardige natuur of dorpskernen wil*'. Nog mooier zou het natuurlijk zijn als de gemeente volledig achter het burgerinitiatief 'Heuvelrug in goede banen' zou gaan staan en gewoon zou kiezen voor maximaal 60 km/uur op de wegen die door natuur of waardevolle landschappen gaan en daar dan ook (op een of andere manier) op zou gaan handhaven, een en ander uiteraard in goed overleg met de provincie Utrecht die over de provinciale wegen gaat.

Verder wordt dan in de: 'Toekomstvisie' aangegeven dat men '*de natuur weerbaar wil maken, waardoor de biodiversiteit aanzienlijke is toegenomen en voldoende ruimte is voor het bergen en bufferen van regenwater*'. Ook dit uitgangspunt is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. natuurlijk uit haar groene hart gegrepen, maar waar het ook in deze omgaat dat dan wel ook concreet wordt aangegeven wat dan een en ander betekent. Behalve het meer robuust maken van de natuur, dat mede ook in relatie tot de klimaatverandering, spelen hierbij diverse 'omgevingsfactoren' die nu een negatieve invloed op de kwaliteiten van de natuur uitoefenen, zoals de waterhuishouding, maar ook belasting met nutriënten, waaronder fosfaat en stikstof, evenals het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, etc., een belangrijke rol.

Natuurlijk kan wat betreft het herstel van waterhuishouding aan het project van de 'Blauwe agenda' (vanuit het NPUH) een bepaalde betekenis worden toegekend, maar zolang niet ook echt wordt gekeken hoe de oorspronkelijke (grond)waterbalans op de Heuvelrug en aangrenzende lager gelegen gebieden kan worden hersteld en daarmee de kwel, zullen we in die zin achter de feiten aan blijven lopen. Immers alleen zo kan o.i. de kweldruk zoals deze karakteristiek is voor de overgangsgebieden tussen de Heuvelrug en de lager gelegen aangrenzende gebieden pas echt worden hersteld, evenals dus ook de natuurpotenties die daarmee samenhangen.

Verder zou ook binnen de gemeente kunnen worden gekeken, ook al is de gemeente zelf dan niet het bevoegde gezag, hoe stikstoflast binnen de op haar grondgebied voorkomende natuurgebieden kan worden vermindert, evenals dus ook het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, dat uiteraard ook samen met de landbouw, etc. (zie overigens ook inspanningen van LAMI).

Wat betreft de toekomstige woningen wil de gemeente dat deze *'natuurinclusief'⁵⁶, klimaatadaptieve en ook duurzaam en circulair worden gebouwd'*, hetgeen wederom van harte door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. wordt onderschreven, maar nog beter zou het o.i. zijn als bij ontwikkelingen, meteen ook met de op een bepaalde plek aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie als uitgangspunt worden genomen (vergelijk dus ook het beginsel van: 'Natuur- en landschapsinclusief ontwerpen/ontwikkelen'), uiteraard voor zover een bepaalde ontwikkeling op een bepaalde plek al aanvaardbaar moet worden geacht (zie hiervoor ook hierna onder het kernprincipe: 'Vitale dorpen' en dan onder het hoofdje 'Evenwichtige bevolkingsopbouw').

Voor zover dat er dan bepaalde (grootschalige) ruimtelijke ontwikkelingen zijn, zoals bijvoorbeeld de Regio Utrecht deze voorstaat, waar de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus (zeer) kritisch over is, wil de gemeente dan uitgaan van het principe: *'Groen groeit mee'* (zie in deze dus ook de: 'Toekomstvisie' en dan met name ook het hoofdstuk: 'Opgaven voor Utrechtse Heuvelrug'). Voor zover bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen dan in ruimtelijk opzicht aanvaardbaar worden geacht is dit op zich natuurlijk een mooi principe, maar zijn daarbij o.i. toch een aantal kritische kanttekeningen te plaatsen.

Allereerst is het dus dat er aan dit principe nu tal van de rode ontwikkelingen ten grondslag zijn gelegd, hetgeen toch oorspronkelijk niet het uitgangspunt van het: 'Ringpark Utrecht' was, zoals aanvankelijk de naam van dit principe/programma was.

Verder is het de ervaring van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat bij vergelijkbare programma's, zoals dat van het: 'Programma Hart van de Heuvelrug', waarbij dan van een 'neutrale rood-groenbalans' werd uitgegaan, daarbij weliswaar door het verbinden van het zuidelijk met het noordelijke deel van de Heuvelrug in landschapsecologisch opzicht een belangrijke kwaliteitsimpuls aan de natuur op die Heuvelrug is gegeven, maar dat uiteindelijk wel ook ten koste is gegaan van belangrijke waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie.

Verder blijft het ook de grote vraag waar men dan de ruimte voor al dat nieuwe groen wil vinden, dat ook gezien de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van de diverse gebieden binnen de gemeente, evenals ook hoe een en ander dan te financieren, want in de praktijk is het aanleggen van groen bij veel projecten, zelfs bij de grotere projecten, toch vaak een sluitpost (maar vergelijk kansen die 'verevening' biedt).

⁵⁶ Overigens is door diverse gemeenten inmiddels t.a.v. 'natuurinclusief bouwen' een puntensysteem ingevoerd, zoals in Amsterdam, Ede, Den Haag en Groningen).

Natuurlijk door de provincie Utrecht wordt een en ander thans uitgewerkt, dat mogelijk ook in een programma, maar hoe een en ander uit zal uitwerken blijft vooralsnog dus nog een groot vraagteken.

En ook al is daar in de voorliggende 'Concept-Toekomst' dan geen bijzondere aandacht meer aangegeven, dat dus i.t.t. in de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug', in die zin dus wel mooi dat men dus kennelijk wel ook ruimte wil bieden aan klimaat- en voedselbossen (zie dus o.a. ook de publicatie: 'Kansen voor soortenrijk klimaatbos – Ruimtelijke verkenning nieuwe klimaatbossen in het Kromme Rijngebied en het Veenweidegebied (Bosgroep Midden-Nederland, 2020)'), hetgeen de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van harte ondersteund (zie in deze overigens ook het beleidsdocument: 'Bos voor de toekomst – Uitwerking ambities en doelen landelijke bossenstrategie en beleidsagenda 2050 (Min. LNV, 2020)'). Wel is het ook hierbij de vraag waar men daar dan gezien aanwezige landschappelijke kwaliteiten ook echt de ruimte voor ziet.

Ruimte voor recreatie en toerisme

Wat betreft de recreatie en het toerisme ziet de gemeente dan kennelijk zichzelf als de: 'Landschapstuin' van de regio. In die zin wil men dan kennelijk nog meer ruimte aan recreatie en toerisme bieden, zij wel op basis van een bepaalde recreatieve zonering zodat er ook plekken zijn waar de natuur zijn gang kan gaan. Ook wil men dan de komst van recreanten met het OV en de fiets stimuleren.

Dat wat betreft de recreatie de gemeente zich dan neerzet als dé: 'Landschapstuin van de Regio' waarbij men inzet op toekomstbestendig recreëren roept toch ook bij de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de nodige vraagtekens op.

Natuurlijk is het mooi als bewoners en ook bezoekers kunnen genieten van de mooie landschappen en ook de natuur die de gemeente rijk is, maar als je je gaat profileren als dé: 'Landschapstuin' binnen de Regio dan zal dat ongetwijfeld tot een grotere recreatieve druk gaan leiden, dat ook gezien de groeipotenties van de Regio, met dus alle gevolgen voor aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie. Dus ook in die zin gaat het (wederom) om het vinden van de juiste 'balans'.

Meer in het bijzonder is het dan m.b.t. de recreatie en het toerisme voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de vraag, of we door de almaar toenemende druk op de natuur, die door de groei van Regio dus naar verwachting nog verder toe zal nemen, niet inmiddels ook in die zin bepaalde grenzen hebben bereikt.

Zo is het de ervaring van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat bepaalde natuurgebieden thans al worden overlopen en dat tijdens de Coronacrisis zelfs bepaalde natuurorganisaties hebben moeten besluiten bepaalde gebieden geheel af te sluiten, zoals dus o.a. Heidestein. Natuurlijk door uit te gaan van een bepaalde recreatiezonering zijn hiervoor bepaalde oplossingen mogelijk, maar ook daaraan zijn gezien de draagkracht van de natuur bepaalde grenzen.

Verder dus wel goed als met een recreatieve zonering wordt gewerkt, die dus ook op verzoek van de gemeente door het NPUH nader is gewerkt, ook al zou daarbij o.i. aan de ecologie nog wel meer aandacht kunnen (en moeten) worden gegeven.

Wellicht dat wat betreft de grote recreatieve druk de aanleg van nieuwe bossen hier dan een oplossing voor kan bieden, zeker als deze in de nabijheid grootstedelijke agglomeraties worden gerealiseerd (zie deze dus ook de voorstellen van de Min. LNV in haar zogenaamde:

'Bossenstrategie'), maar het is voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. – zoals ook hiervoor al meerdere keren naar voren gebracht - nog maar de grote vraag, alhoewel zij hier dus een voorstander van is, waar daarvoor dan binnen het Nederlandse landschap de ruimte kan worden gevonden, zeker in de Randstad, en dat dus nog even los van de realisatie van het NNN die ook nog voor 2027 dient te worden afgerond (zie in deze overigens wel ook de publicatie: 'Landschap versterken met bomen en bossen – Advies en ontwerpverkenning (College voor Rijksadviseurs, 2020)' met ook bijzondere aandacht voor kansen die in die zin de Gelderse Vallei biedt).

Meer in het bijzonder speelt dan thans binnen de gemeente ook de problematiek hoe om te gaan met de verblijfsrecreatie. In met name de: 'Peilnota toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' zet de gemeente dan in op een vitale, kwalitatieve verblijfsrecreatie. Op zich kan natuurlijk niemand iets op tegen hebben, maar ook daarbij blijft het o.i. toch onduidelijk wat de gemeente daar dan uiteindelijk onder verstaat of wil verstaan, dat ook gezien het gegeven dat veel van de verblijfsrecreatieve bedrijven binnen het NNN zijn gelegen (zie in deze dus ook de: 'Zienswijze Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake het Ontwerp-bestemmingsplan Recreatiebedrijven Utrechtse Heuvelrug'). Ook in die zin zou het o.i. dus goed zijn daarbij dan in ieder geval duidelijke randvoorwaarden aan te geven.

Groen in de dorpen

Dat men aan groen in de dorpen een belangrijke betekenis wil toekennen is uiteraard de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. uit het hart gegrepen. Dat moet inderdaad niet alleen vanuit het gezichtspunt van de biodiversiteit van belang worden geacht, maar ook met betrekking tot een aantrekkelijk leefklimaat (denk o.a. aan het: 'Healthy Urban Living'), dat met name ook i.r.t. de klimaatverandering/-adaptatie. Gelukkig is hier nu steeds meer aandacht voor, zowel bij de overheid, maatschappelijke organisaties, bedrijven als bij de burgers zelf, inclusief ook de scholen (zie in deze o.a. ook de publicatie: 'Groen in en om de Stad (Staat van Utrecht, 2018)').

Wel zou het op zich mooi zijn als de gemeente dit nog actiever oppakt, dat ook in een regierol (vergelijk ook de diverse activiteiten in kader van: 'Operatie Steenbreek'), dus niet alleen wacht tot burgers met initiatieven komen, hetgeen de gemeente ook ondersteunt, maar dus in die zin ook echt zelf die vergroening op gang te brengen.

Daarnaast zou natuurlijk: 'Natuurinclusief ontwerpen' en ook 'Natuurinclusief bouwen' en ook: 'Klimaatadaptief bouwen' en ook 'Duurzaam bouwen' standaard moeten worden, dus goed voor zover mogelijk dat ook in de 'Toekomstvisie' en dus ook de: 'Omgevingsvisie' en 'Omgevingsplan/-verordening' vast te leggen⁵⁷.

Cultuurhistorie en archeologie

Wat betreft cultuurhistorie kiest de gemeente dan voor het principe van: 'Behoud door ontwikkeling', dat ook overeenkomstig haar eerdere beleid.

Nu kent de gemeente veel buitenplaatsen, zowel de buitenplaatsen van de Stichtse Lustwarande (SLW), maar ook de ridderhofsteden van het Langbroekerweteringgebied, althans voor zover zij deel uitmaken van het grondgebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug, dus goed dat hieraan in de: 'Concept-Toekomstvisie' aandacht wordt gegeven,

⁵⁷ Zie wat betreft de kansen voor natuur/biodiversiteit in het stedelijk gebied, dat ook i.r.t. het: 'Omgevingsplan' o.a. ook de publicatie: 'Bouwstenen biodiversiteit voor het Omgevingsplan (Bureau Stadsnatuur Rotterdam, 2021)'.

maar toch is het voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de vraag of ook m.b.t. het basisprincipe van: 'Behoud door ontwikkeling' dan geen nadere spelregels zouden moeten worden meegegeven, dat ook gezien de ervaringen die de afgelopen jaar met behoud door ontwikkeling zijn opgedaan (zie in deze overigens ook diverse beleidsnota's, zowel die van de provincie Utrecht, zoals de: 'Leidraad Behoud door Ontwikkeling op de historische buitenplaatsen (provincie Utrecht, 2014), als die van de gemeente, zoals: 'Buitens in het groen', maar bijvoorbeeld ook bepaalde voorwaarden zoals deze in die zin in de: 'Structuurvisie Groen dus Vitaal (Utrechtse Heuvelrug, 2011)' zijn opgenomen).

Een gezonde leefomgeving

Ook voor een gezonde leefomgeving is gelukkig steeds meer aandacht, zowel op rijksniveau, maar ook bij de provincie en gemeenten. In die zin is o.a. wat betreft de luchtkwaliteit recent door een groot aantal partners het zogenaamde 'Schone lucht Akkoord' afgesloten.

Zoals ook hiervoor onder het hoofdstuk 2.1: 'Algemeen' reeds aangegeven, zou het mooi zijn als de gemeente m.b.t. de luchtkwaliteit, inclusief geur, evenals de geluidbelasting dus ook een duidelijke ambitie neerlegt, hetgeen dus laat zien waar de gemeente in deze voor staat.

Meer in het bijzonder wordt dus ook steeds duidelijker wat de betekenis van groen voor een gezonde leefomgeving is (vergelijk ook principe: 'Healthy Urban Living'), groen dat meteen ook uitnodigt voor bewegen, dus goed daar ook onder dit hoofdje dan bijzondere aandacht aan te geven.

Vitale dorpen

Hierbij staat dan, zoals de titel al zegt, het behoud van vitale dorpen voorop, waarbij het dan met name gaat om het voorzieningenniveau, maar ook de mogelijkheid voor iedereen om in een inclusieve samenleving mee te doen. Allen o.i. lovenswaardige doelen⁵⁸.

Wel wordt hierbij kennelijk als een van de randvoorwaarden een evenwichtige bevolkingsopbouw gegeven, hetgeen dan mede tot de: 'Hoofdpijnennotitie Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' zou zijn te herleiden.

Prettig wonen voor jong en oud

Hierbij gaat het dan kennelijk met name om een evenwichtige bevolkingsopbouw. Kernvraag daarbij is dan natuurlijk, zoals overigens ook al door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in haar: 'Inspraakreactie inzake het Rv Hoofdpijnennotitie Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' aan de orde gesteld, zij het voornamelijk wat betreft de gevolgen daarvan voor de bouwambitie van de gemeente, wat dan volgens de gemeente een evenwichtige bevolkingsopbouw is.

Nu heeft de gemeente, net als overigens vrijwel alle gemeente aan de oostkant van de stad Utrecht, een zogenaamd 'sterfteoverschot', dat dus door wat men dan de 'vergrijzing' noemt, hetgeen dus betekent dat ook al zou je niet bouwen en dat dan wel nog even los van wat dan de 'gezinsverdunning' wordt genoemd er dan toch van een bepaalde instroom van woningzoekenden van buiten de gemeente sprake is (zie in deze dus ook het: 'Woningmarktonderzoek gemeente Utrechtse Heuvelrug (Companen, 2020)', Tabel 1: 'Samenvatting woningbehoefte gemeente Utrechtse Heuvelrug 2019-2050', pag. 5). Dat je

⁵⁸ Overigens zou het o.i. dus goed zijn als men dus in de: 'Toekomstvisie' ook echt aangeeft wat men dan onder: 'Vitale dorpen' verstaat, dus in de: 'Verklarende woordenlijst'.

daarbij dan als gemeente ook in een bepaalde richting wil sturen, met name ook bij de mogelijkheden die er voor nieuwbouw zijn, dat dus ook vanuit de vraag die er vanuit bepaalde doelgroepen voor bepaalde categorieën van woningen is (zie in deze dus het: 'Woningmarktonderzoek voor bepaalde kernen (Companen, 2020)', Fig. 3.5: 'Fricties tussen vraag en aanbod', pag. 24), spreekt uiteraard voor zich, maar dat men ook van een vergrote bouw van woningen uit wil gaan, dus groter dan wat vanuit een 'migratie saldo nul' noodzakelijk is, dat teneinde tot de kennelijk gewenst meer evenwichtige bevolkingsopbouw te kunnen komen, daar plaatst de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus grote kritische kanttekeningen bij, zeker als die bouw ten koste gaat van aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie, evenals de leefomgevingskwaliteiten.

Dan wordt met name ook in de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug', dat dus i.t.t. de: 'Concept-Toekomstvisie' m.b.t. het bouwen van nieuwe woningen ook een bepaalde 'voorkeursvolgorde' uitgegeven (vergelijk in deze dus overigens ook de: 'Ladder van duurzame verstedelijking'):

- Eerst kijken naar binnenstedelijke locaties, ook daarbij rekening houdend met aldaar aanwezige kwaliteiten en ook bepaalde voorwaarden, dus 'Ruimtelijke kwaliteit', 'Natuurwaarden', 'Toegankelijkheid', 'Vereisten klimaatadaptatie' en 'Ruimte voor spelen en ontmoeten';
- Indien binnen de dorpen geen ruimte meer is dan uitbreiden aan de randen rekening houdend met het maximum van 50 woningen dat daartoe overeenkomstig de: 'Provinciale Omgevingsvisie en – verordening' wordt aangegeven;
- Voor zover dan alsnog voor vitaliteit dorpen noodzakelijk het ontwikkelen van een hoogwaardig woon-werkgebied rondom het Station Driebergen-Zeist.

Teneinde later dus bepaalde misverstanden te voorkomen, alhoewel de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus wel kritische kanttekeningen plaatst bij de bouwambitie van de gemeente, zou het o.i. dus wel goed zijn een bepaalde voorkeursvolgorde in de voorliggende: 'Toekomstvisie' op te nemen.

Wat betreft die kanttekeningen is het voor dus allereerst de vraag of je als gemeente nog wel buiten de locaties die zij dus reeds in wat dan als 'stedelijke gebied'⁵⁹ als zodanig heeft aangewezen (zie in dus ook de nota: 'Kansrijke inbreidingslocaties (Utrechtse Heuvelrug, 2020)') en waar de Stichting t.a.v. bepaalde locaties dus ook zo haar kanttekeningen bij had (zie in deze dus met name ook de: 'Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake de notitie Inventarisatie Inbreidingslocaties'), nog wel meer woningen zou moeten willen bouwen. Ook al is dat dan zoals in de: 'Concept-Toekomstvisie' aangegeven aan de randen van (bepaal)de dorpen.

Voor zover je dan toch buiten wat dan als het 'Stedelijk gebied' wordt aangeduid wil bouwen, dus buiten de zogenaamde 'Rode contour', wil gaan bouwen, waar de Stichting gezien de aldaar aanwezige waarden dus absoluut geen voorstander van is, dan is het o.i. wel van belang dat je daar dan wel meteen een aantal voorwaarden aan meegeeft, dus een helder 'afwegingskader'.

Verder staat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus ook zeer kritisch tegenover de bouw van een geheel nieuwe woon- en werkkern bij het Station Driebergen-Zeist. Nog niet zo heel lang geleden is voor dat gebied reeds een integrale 'Gebiedsvisie SDZ' opgesteld en waarbij weliswaar in een bepaalde ontwikkeling werd voorzien, maar dan wel binnen de daartoe

⁵⁹ Zie in deze dus ook de: 'PRS/PRV (Herijking 2016)'.

aangegeven 'rode contouren' (zie in deze dus ook de: 'Gebiedsvisie Stationsgebied Driebergen-Zeist 2030 (12N Stedenbouw, 2014)').

Meer in het bijzonder zou nu juist dit stationsgebied zich tot een landgoedstation ontwikkelen, dat als deel van de Stichtse Lustwarande (SLW), evenals als groene entree van het NPUH, evenals ligt het gebied dus te midden van het NNN (inclusief bijbehorende 'ecologische verbindingen'), evenals in de CHS, dus is hier o.i. dus gewoon gezien aldaar aanwezige waarden geen ruimte voor de ontwikkeling van een geheel nieuwe woon- en werkkern (onder de voorlopige plaatsnaam Rijnwijk).

Een en ander dan nog afgezien van de vraag of door de ontwikkeling van een gehele nieuwe woon- en werkkern ter hoogte van het Station Driebergen-Zeist wel een bijdrage kan worden geleverd aan de vitaliteit van de dorpen binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug, aangezien allereerst veel dorpen binnen de gemeente daarvoor o.i. op een te grote afstand zijn gelegen, evenals zowel Driebergen als Doorn toch al als vitale dorpen kunnen worden gezien. Dat het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in die zin dus onduidelijk is hoe de gemeente dan de ontwikkeling van een nieuwe woon- en werkkern bij het Station Driebergen-Zeist als bijdrage aan de vitaliteit van de dorpen van de gemeente Utrechtse Heuvelrug ziet.

Wel zou men dus ook als er gebouwd wordt dus kunnen kijken hoe plek kan worden gegeven aan ouderen, bijvoorbeeld door ruimte te geven aan de bouw van een zogenaamde 'knarrenhof', dat uiteraard voor zover op een bepaalde plek passend. Daardoor kan er mogelijk ook weer een bepaalde doorstroming ontstaan.

Bedrijvigheid in en rond de dropen

Hierbij zet de gemeente dan kennelijk met name in om het ruimte bieden aan '*lokaal ondernemerschap*'. Wel zou het o.i. dus goed zijn als wordt omschreven wat de gemeente daar dan onder verstaat, zoals bijvoorbeeld dat zij zich daarbij dan met name richt op sectoren die passen binnen het groene en duurzame profiel van de gemeente en dus bijvoorbeeld circulariteit en respect voor waarden hoog in het vaandel dragen.

Dan wil men dus kennelijk aan '*grootschalige kantoren en bedrijven de ruimte bieden op een aantal compacte bedrijventerreinen*', waarbij dan niet is aangegeven waar deze dan zijn gesitueerd.

Duidelijk is dat men met name overeenkomstig de: 'Peilnota Toekomstvisie' dan aan grootschalige kantoren de ruimte wil bieden bij 'OV-Knooppunten', hetgeen dan wellicht logisch klinkt, maar allereerst is het de vraag of aan al die extra kantooruimte nog wel behoefte is (zie in deze dus met name ook de: 'Thematische Structuurvisie Kantoren (Provincie Utrecht, 2016)'), dat ook aangezien mensen (vanwege o.a. Covid) steeds meer thuis gaan werken, evenals of je daaraan dan juist bij bijvoorbeeld het Stationsgebied Driebergen-Zeist ruimte zou moeten willen bieden, aangezien dat Station zoals ook hiervoor al aangegeven gewoon in een in ecologisch, landschappelijk en cultuurhistorische opzicht bijzonder kwetsbare omgeving ligt.

Voorts staat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er ook kritisch tegenover, zij het dat dat dus alleen in die zin in de: 'Peilnota Toekomstvisie' is aangegeven, dat men op de landgoederen ruimte aan nieuwe economische dragers wil bieden, zij het rekening houdend met zowel de omgeving als de aldaar aanwezige cultuurhistorische waarden, dat juist ook gezien de waarden die daarbij vaak in het geding zijn.

In ieder geval zou het goed zijn, zoals ook hiervoor reeds aangegeven, dat ook daaraan dan een aantal duidelijke randvoorwaarden worden meegegeven, zoals de: 'Ontwikkelladder voor

ruimtelijke ontwikkeling op buitenplaatsen (zie in deze dus ook: 'Leidraad behoud door ontwikkeling historische buitenplaatsen (Provincie Utrecht, 2014)' én ook (bepaal)de randvoorwaarden uit zowel de: 'Structuurvisie Groen dus vitaal (Utrechtse Heuvelrug, 2011)', als met name ook de: 'Nota buiten in het groen (Utrechtse Heuvelrug, 2012)').

Vrije tijd en voorzieningen

Een goed aanbod van voorzieningen is uiteraard van belang, maar juist door goed met elkaar samen te werken, ook tussen de dorpen onderling, is heel veel mogelijk.

In ieder geval zou ook moeten worden gekeken of er in de dorpen en wijken geen gemeenschappelijke wijkposten/wijkgezondheidscentra kunnen komen, waar mensen ook samen kunnen komen, uiteraard voor zover deze er nog niet zijn.

In ieder geval is het wat betreft de vrije tijd ook mooi als er ook aandacht voor zogenaamde 'Trage paden' zou zijn, naast dus de aandacht voor klompenpaden, waarvan er gelukkig al een aantal in de gemeente zijn. Dat dus wel ook altijd rekening houdend met waarden die ook daarmee in het geding kunnen zijn.

Toegankelijke openbare ruimte

Hierbij is er dan met name aandacht voor toegankelijkheid van de openbare ruimte, evenals voor het klimaatadaptief inrichten van met name ook de dorpen.

Dat men daarbij dan overeenkomstig hetgeen in de zin in de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' is aangegeven, namelijk dat men bij die: 'Dorpsgericht inrichting (en ook het beheer) van de Openbare Ruimte (DIOR)' rekening houdt met het dorpseigen karakter van de dorpen is natuurlijk op zich mooi, maar ook wat betreft de inrichting en met name ook het beheer is wat betreft het rekening houden met biodiversiteit o.i. toch nog wel heel wat te winnen (zie in deze dus overigens ook de doelstellingen zoals deze daartoe in het gemeentelijke: 'Groenstructuurplan Utrechtse Heuvelrug (Utrechtse Heuvelrug, 2018)' zijn opgenomen). Ook al zou daar nu wel ook bij de gemeente meer aandacht voor zijn, dat ook in relatie tot de problematiek van de eikenprocessierups (EPR).

Toekomstgericht

Mooi dat de gemeente gezien de uitkomsten van de participatie zich gezien haar groene karakter, dus primair ook richt op de verduurzaming van sectoren die daarbij passen, zoals dus de agrarische sector. Dat dus kennelijk naast het inzetten op een stevig en divers economisch profiel, althans overeenkomstig de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug', waar de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. toch zo, zo zal op basis van het voorgaande duidelijk zijn, bepaalde vraagtekens plaatst, dat ook vanuit het perspectief van de grenzen die we t.a.v. een (bepaal)de groei inmiddels hebben bereikt. Verder zet men dus in op een klimaatneutrale en klimaatbestendige gemeente, die duurzaam bereikbaar is.

Een toekomstbestendige economie

Wat betreft de economie wordt dan aangegeven dat de gemeente '*in 2040 onderdeel is van een regionale dynamiek*'. Wat dat dan eventueel betekent blijft dan toch voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. onduidelijk, aangezien dat natuurlijk alle kanten op kan gaan.

Meer in het bijzonder geeft de gemeente wat betreft de bedrijven dan met name in de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' aan, dat men inzet op '*een stevig en divers economisch profiel dat complementair is aan dat van andere gemeenten in oostelijk Utrecht*'

(zoals dus het USP, Zeist en Veenendaal)', maar onduidelijk blijft toch ook daarbij om welke sectoren het dan meer specifiek gaat.

In die zin wordt wel t.a.v. de landbouw aangegeven dat waar mogelijk de samenwerking met de Food Valley wordt gezocht om bijvoorbeeld de verduurzaming van de agrarische sector te faciliteren (zie in deze dus met name ook de zogenaamde: 'Menukaart Food Valley (Regio Food Valley, 2018)').

Nu is het voor de Stichting ook daarbij de vraag of nu juist de gemeente Utrechtse Heuvelrug zich wat betreft de binnen de gemeente beoogde transitie van de agrarische sector de samenwerking moet zoeken met de Food Valley, aangezien het daarbij toch veelal om intensieve agrarische bedrijven gaat, terwijl je o.i. toch met name binnen het Kromme Rijngebied/Langbroekerweteringgebied aan grondgebondenheid de voorrang zou moeten geven.

Een klimaatneutrale en klimaatbestendige gemeente

Dat men voorts in de: 'Concpet-Toekomstvisie' aandacht geeft aan de o.i. wel degelijk noodzakelijke energietransitie, evenals een klimaatbestendige gemeente, wordt uiteraard door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. gewaardeerd. Wel zou het dus goed zijn, zoals ook in het hoofdstuk 2.1: 'Algemeen' reeds aangegeven, dat zowel de doelen nog nader in de tijd, als ook wat betreft daarbij relevante thema's/sectoren nader worden gespecificeerd. Dat dus ook gezien de urgentie.

Ook zou het o.i. goed zijn als wat betreft de energietransitie nog wel naar o.a. het 'afwegingskader' te verwijzen zoals dat eerder m.b.t. 'energielandschappen' is opgesteld (zie in deze dus ook het: 'Afwegingskader energie in landschap (gemeente Utrechtse Heuvelrug, 2020)'). Dat men dan wat windenergie de voorkeur uit laat gaan langs de infra kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich op zich in vinden, zij het dat ook daar natuurlijk kwetsbare locaties voorkomen, dus gebieden die deel uitmaken van het NNN. In ieder geval moet 'lokaal eigenaarschap', dus minimaal 50%, evenals een 'natuurinclusieve inrichting' wel degelijk ook van belang worden geacht (zie in deze o.a. ook de publicatie: 'Toolbox natuurinclusieve energietransitie (Natuur en Milieufederaties, 2021)').

Verder speelt thans natuurlijk ook het bod van de gemeente in het kader van de: 'RES 1.0', hetgeen op dit moment bij de gemeenteraad ter besluitvorming voor ligt.

Duurzaam bereikbaar

Meer in het algemeen zou de gemeente als er dan toch keuzen moeten worden gemaakt wat betreft de mobiliteit ook in algemene zin voor het toepassen van de basisprincipes uit de zogenaamde: 'Ladder van Verdaas' kunnen kiezen

Dat men wat betreft het: 'Knooppunt Station Driebergen-Zeist' zich dan richt op het behoud van de intercity status (zie in deze dus met name ook de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug'), kan de Stichting zich uiteraard in vinden, maar dus niet, zoals ook hiervoor reeds aangegeven, tot de ontwikkeling van dit station tot een functieverrijking met kantoren en woningen, tenminste voor zover daarbij ook buiten de aldaar thans van toepassing zijnde contour van het 'stedelijk gebied', dus 'rode contour', wordt gekeken.

Waarom men voorts de verplaatsing van het Station Maarn naar Maarsbergen wil onderzoeken, althans overeenkomstig hetgeen daartoe in de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' is aangegeven, is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. toch ook niet

geheel duidelijk, aangezien Maarsbergen toch kleiner is dan Maarn, tenzij men zich dus op bewoners Woudenberg wil gaan richten. Daarbij wordt dan aangegeven dat men wat betreft de eventuele woningbouw daarvoor dan alleen ruimte ziet voor zover nodig voor de vitaliteit, maar zover de Stichting dat tijdens de dialoogsessies heeft begrepen gaan de bewoners zelf daarbij juist ook van een bepaalde complementariteit tussen de dorpen onderling uit.

Duurzame voedselproductie

Dan mooi dat men inzet op een duurzame voedselproductie, dus voor een landbouw die naast economisch rendabel ook circulair, klimaatneutraal, natuurinclusief, diervriendelijk en gezond voor de omgeving is (zie in deze overigens ook het beleidsdocument: 'Landbouw, natuur en voedsel - Waardevol en verbonden (LNV, 2018)' en ook: 'Landbouwvisie - Landbouw met perspectief (Provincie Utrecht, 2018)'). Naast dus ook nog bij voorkeur lokaal.

En alhoewel je dat niet terug leest in de: 'Concept-Toekomstvisie' is dienaangaande wel ook door een van de wethouders op met name tijdens de informatiebijeenkomst van 14 september j.l. aangegeven, dat de gemeente wat betreft het verduurzamen/vergroenen van de landbouw met name kansen ziet in het Kromme Rijngebied, dat i.t.t. het landbouwkerngebied van Overberg waar de landbouw thans toch intensiever is. Op zich lees je dat toch niet terug in de: 'Concept-Toekomstvisie' zelf, zij het dus wel in de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug'.

In die zin vraagt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich af als je echt voor een duurzame landbouw kiest, dus een landbouw die naast economisch rendabel ook circulair, klimaatneutraal, natuurinclusief, diervriendelijk en gezond voor de omgeving is, of daar (op termijn) dan nog wel plek is voor de 'intensieve veehouderij', ook binnen het gebied wat dan nu als landbouwkerngebied is aangewezen, zoals dus binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug het gebied rondom Overberg en Maarsbergen. Natuurlijk ook op dat gebied zijn er tal van innovaties, maar de vraag blijft o.i. toch of je daarmee uiteindelijk de doelen die daartoe zijn gesteld, inclusief ook die met betrekking tot een diervriendelijke omgang met dieren, uiteindelijk wel kunt halen.

In ieder geval zou het mooi zijn als de gemeente binnen haar grondgebied wat betreft het (verder) verduurzamen van de er voorkomende agrarische bedrijven een 'Proeftuin' zou starten, dat in het kader van het: 'Deltaplan Biodiversiteitsherstel', net als dat overigens in bepaalde delen van het land al is gedaan (zie in deze dus o.a. ook de publicatie: 'Op weg naar een New Deal tussen boer en maatschappij – Advies en essays (CRA, 2020)'), evenals o.a. ook de publicatie: 'Maatregelen Natuurinclusieve landbouw (BOLK, 2017)').

2.2.1.2 Uitwerking op niveau landschap

Met name in de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' wordt dan een toekomstperspectief geschetst voor de binnen de gemeente aanwezige landschapstypen. Gezien de betekenis die daaraan dient te worden toegekend, dat als deel van de identiteit van de gemeente, wordt hierbij in de reactie van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. op de: 'Concept-Toekomstvisie', dus toch nadrukkelijk stilgestaan, zoals in meer algemene zin, als per als zodanig onderscheiden landschapstype.

Algemeen

In het algemeen zou het goed zijn als wat de indeling in het landschapstypen betreft, evenals kwaliteiten nog naar het: 'LOP Kromme Rijnlandschap + (Brons & Partners, 2009)' wordt

verwezen, evenals ook naar de mogelijkheden deze te verbeteren (zie in deze overigens ook de publicatie: 'Zorgen voor landschap – Naar een landschapsinclusief omgevingsbeleid (PBL, 2019)').

Afzonderlijke landschappen

Bosgebied Utrechtse Heuvelrug

De (Utrechtse) Heuvelrug is qua grootte het tweede bosgebied van Nederland, dus goed dat te koesteren en met name toch ook (nog meer) robuust te maken, dat dus door o.a. de Heuvelrug alsnog via het zogenaamde 'Valleilint' met de Veluwe te verbinden, inclusief de aanleg van een ecoduct bij Terschuur ter hoogte van de A1 (zie in deze dus o.a. ook de publicatie: 'Landschap versterken met bomen en bossen – Advies en ontwerpverkenning (College voor Rijksadviseurs, 2020)').

Dan is dus met name ook voor de Heuvelrug gezien de aldaar reeds voorkomende recreatiedruk inderdaad een duidelijke 'recreatieve zonering' gewenst, waaraan momenteel binnen het Nationaal Park (Utrechtse) Heuvelrug wordt gewerkt, zodat ook aan andere levensvormen dan de mens voldoende ruimte kan worden geboden.

In ieder geval zou het o.i. goed zijn als voor de Heuvelrug als geheel, ook al ligt er dan inmiddels een: 'Ambitiedocument' (zie dus ook de brochure: 'Nationaal Park Heuvelrug - Ruimtelijke ambities voor het gebied (OKRA, 2017)'), toch ook een nadere: 'Natuurvisie' (inclusief het herstel van de kwel in de flanken) wordt opgesteld, dat als nadere uitwerking van het: 'Ambitiedocument' (zie in deze overigens ook de: 'Structuurvisie Groen dus Vitaal (Utrechtse Heuvelrug, 2011)'), dat dus ook om aan de Heuvelrug als geheel ook echt in ecologische zin een kwaliteitsimpuls te kunnen geven (zie in deze overigens ook o.a.: 'Ontsnippering van de Heuvelrug – Visie op verbindingzones en andere ontsnipperende maatregelen (Ecologisch adviesbureau Van den Bijtel, 2004)').

Dan zou het o.i. dus goed als met name ook aan het burgerinitiatief van het: 'Geopark Utrechtse Heuvelrug i.o.' in de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' die bijzondere aandacht zou worden gegeven die dat initiatief toekomt.

Dat gezien klimaatverandering en daarbij optredende extreme droogten bijzondere aandacht aan bosbranden en ook aan het meer klimaatbestendig maken van bossen wordt gegeven wordt door de Stichting gewaardeerd.

Niet alleen met het ook op de klimaatverandering, maar dus ook voor een algeheel ecologisch herstel zou het dus goed zijn als de van oorsprong op de Heuvelrug aanwezige '(grond)waterbalans' zou worden hersteld, dat ook met het oog op het herstel van de kwel en daarvan afhankelijke aquatische en ook terrestrische natuurwaarden.

Dat men voorts toch ook in deze landschapszone aan met name zonnevelden ruimte wil geven heeft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan weer wel verbaasd, aangezien nu juist in het kader van de: 'Gedragscode zon op land' is afgesproken dat Nationale Parken daarvoor niet in aanmerking komen (zie in deze dus de: 'Gedragscode zon op land (Holland Solar, 2019)').

Uiterwaarden

Gezien de binnen de uitwaarden aanwezige waarden van natuur (denk met name ook aan het Natura 2000-gebied van de Amerongse Bovenpolder'), evenals cultuurhistorische waarden (denk dus met name aan het Kasteel Amerongen), zet de gemeente o.i. hierbij terecht in op het verder versterken van de biodiversiteit, evenals daarvan afgeleide extensieve recreatie.

Binnen de Lekdijk

Ook binnen dit gebied komen bijzondere natuurwaarden voor (denk aan o.a. het Natura 2000-gebied van Kolland (en Overlangbroek)), evenals cultuurhistorische waarden (denk aan landgoed Zuylenstein), dus acht de Stichting het ook binnen dit gebied van belang, zoals overigens binnen elk van de gegeven landschapstypen, dat zeer zorgvuldig met aldaar aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie wordt omgegaan. Zo komt hier o.a. een kernpopulatie aan ringslangen voor.

Juist vanwege de er voorkomende waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie zal het duidelijk zijn dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in die zin kritisch staat tegenover het uitgangspunt dat men hier: *'binnen de middeleeuwse ontginningsstructuur ruimte voor nieuwe ontwikkelingen op het gebied van recreatie (nieuw recreatiebos?), voedselvoorziening (voedselbos?), extensieve nieuwe woonvormen en duurzame energieopwekking ziet'*. Dat wellicht met uitzondering van de realisatie van een voedselbos, ook al zal ook daarbij uiteraard rekening moeten worden gehouden met de er aanwezig landschappelijke structuur en ook bodemgesteldheid, want of voedselbossen het hier met name in de lagere delen ook goed zullen doen, dus op de voorkomende de nattere gronden, die ook in het gebied aanwezig zijn, daar kun je je grote twijfels bij hebben, tenzij natuurlijk van bijzondere soorten wordt uitgegaan.

Gelderse Vallei

Met name ook in dit gebied liggen er o.i. grote kansen voor een transitie naar een meer duurzame landbouw, evenals herstel van de biodiversiteit (zie in deze dus met name ook het: 'Deltaplan Biodiversiteitsherstel - In actie voor een rijker Nederland (Samen voor biodiversiteit, 2018)').

Of er daarbij ook ruimte is voor woningbouw dat is voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de grote vraag, behalve voor zover het om 'Ruimte voor ruimte' gaat;

Noordelijke flank

Met hetgeen in de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' wordt gesteld t.a.v. de het landschapstype/gebiedstype 'Noordelijke flank' kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. geheel mee instemmen, zij het dat nog wel goed naar gebiedsindeling zou moeten worden gekeken, aangezien daar nu ook o.a. het Leersumse veld in valt, hetgeen toch niet de bedoeling kan zijn.

Kromme Rijn en Langbroekerweteringgebied

Voor dit gebied zet men dan in op wat dan het 'Landschap van de Toekomst' wordt genoemd, dat dan op basis van de ambitie van dit gebied zoals deze daartoe reeds in de zogenaamde: 'Contour REP' is aangegeven. Natuurlijk op zich fantastisch dat men daarbij inzet op een *' aantrekkelijke mix van duurzame en circulaire landbouw, natuur, bos, recreatie, cultuurhistorie, water en energie'*, maar ook daarbij zal het uiteindelijk gaan om het vinden van de juiste balans.

O.i. zou met name ook dit gebied dus als: 'Proeftuin' m.b.t. de transitie naar duurzame en met name ook natuurinclusieve landbouw' geschikt zijn, evenals 'herstel biodiversiteit' (in het kader van het programma: 'Deltaplan Biodiversiteitsherstel - In actie voor een rijker Nederland (Samen voor biodiversiteit, 2018)'), dus wellicht goed daar dan ook specifiek op in te zetten (vergelijk overigens o.a. ook het zogenaamde: 'Partridge project' van Vogelbescherming).

Meer in het bijzonder wordt het door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. tevens van belang geacht, zoals ook hiervoor reeds in meer algemene zin aangeven, dat de thans reeds aanwezige natuurverbinding tussen het Kromme Rijngebied en het Vechtplassengebied verder wordt versterkt (zie in deze dus o.a. ook de folder: 'Natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West, 2020)', evenals ook het rapport: 'Ecologische verbindingzones Kromme Rijngebied (Ecologisch adviesbureau Van den Bijtel, 2009)' en voor het deel van de Langbroekerwetering met name ook het rapport: 'Ecologische verbindingzone Langbroekerweteringgebied (Grontmij, 2011)').

2.2.2. Uitwerking op niveau dorpen

Dat men wat betreft de ontwikkelingen binnen de dorpen, dat dus om de dorpen vitaal te houden, nadrukkelijk ook met bestaande kwaliteiten rekening wil houden, dus het DNA, wordt uiteraard door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. gewaardeerd, zij het dat het voor haar dus wel de vraag is hoe zwaar de gemeente daarmee dan uiteindelijk rekening wil houden (zie in deze dus ook de: 'Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist inzake het Rv Kansrijke inbreidingslocaties').

Meer in het bijzonder liggen ook hier vele kansen tot een verdere vergroening, hetgeen niet alleen van belang moet worden geacht m.b.t. het creëren van een gezonde leefomgeving (in het kader van: 'Healthy Urban Living'), maar ook met het oog op de klimaatverandering, zoals de aanpak van hittestress, evenals m.b.t. de kansen die dat voor de biodiversiteit biedt (zie in deze dus ook de publicatie: 'Groen in en om de stad (Staat van Utrecht, 2018)').

Dan wil men dus ook bij de randen van (bepaal)de dorpen mogelijkheden zoeken voor de bouw van woningen en dan in het bijzonder bij Driebergen-Rijsenburg, Leersum, Maarsbergen en Overberg (zie in deze dus met name ook de per dorp gegeven perspectieven).

Zoals ook hiervoor al aangegeven staat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. daar gezien de daarmee in het geding zijnde kwaliteiten zeer kritisch tegenover (zie dus ook hiervoor onder het hoofdje: 'Evenwichtige bevolkingsopbouw').

Meer in het bijzonder heeft dus ook het verleden al eens een uitgebreid landschapsonderzoek plaatsgevonden naar de mogelijkheden die er voor de bouw van woningen zijn op kwetsbare locaties binnen en buiten de rode contour (zie in deze dus o.a. het rapport: 'Landschapsonderzoek Zuid-Oost Utrecht (Fysisch-geografisch en Bodemkundig Laboratorium UvA, 1987) en eigenlijk ook: 'Bouwstenen voor een landschapsecologische visie Streekverband Zuid-Oost Utrecht (STL, 1991)'), die voor zover aanvaardbaar toen ook zijn benut. Ook heeft naar de bouw mogelijkheden binnen diverse kernen recent dus nog een nader verkennend onderzoek plaatsgevonden (zie in deze dus ook de: 'Rv Kansrijke inbreidingslocaties' en bijbehorende achtergrond documenten). Dus blijft het de vraag of uiteindelijk wat betreft de bouw in kwetsbare gebieden en zeker ook wat betreft die in het buitengebied de grenzen niet zijn bereikt.

Afzonderlijke dorpen

Hierbij zal dan nog kort bij geschetste toekomstbeelden van de afzonderlijke dorpen worden stilgestaan, althans voor zover daar aanleiding toe bestaat.

Amerongen in 2040

Wat betreft Amerongen is natuurlijk het kasteel en ook het bijzondere karakter van het oude dorp alles bepalend, naast natuurlijk de fantastische natuur van de bossen van de Heuvelrug, inclusief het Amerongse bos en die van de uiterwaarden, waaronder de Amerongse bovenpolder die dan deel uitmaakt van de Natura 2000-gebieden. Verder is het dorp natuurlijk bekend van haar Grytmarkt, waar het dorpsleven zich in al haar (kunst)vormen aan de buitenwereld presenteert.

Wat betreft de kansen voor vernieuwing liggen die o.i. wellicht toch ook ter plaatse van het bedrijventerrein, dat in ieder geval o.i. nog wel in landschappelijke zin beter zou kunnen worden ingepast.

Doorn in 2040

Ook Doorn kent een rijke historie met haar kasteel. Dat er wat betreft vernieuwing hier met name ook kansen liggen op het terrein van de Marinierskazerne zal voor iedereen duidelijk zijn, zij het dat ook hier een 'natuurinclusief ontwerp' van belang moet worden geacht, dus dat bij toekomstige ontwikkelingen nadrukkelijk ook rekening wordt gehouden met aanwezige natuurwaarden, inclusief het NNN.

Driebergen-Rijsenburg in 2040

Goed dat er mede op basis van de participatie bijzondere aandacht is voor het: 'Hart van Driebergen', waarvoor inmiddels diverse ideeën zijn ingebracht. Meer in het bijzonder moet natuurlijk ook het: 'Hart van Rijsenburg, inclusief het plein, van bijzondere betekenis worden geacht, hetgeen niet voor niets als: 'beschermde dorpsgezicht' is aangewezen.

Verder is Driebergen rijk aan vele buitenplaatsen, dat als deel van de Stichtse Lustwande (SLW)', dus goed bij eventuele ontwikkelingen met de kwaliteiten van die buitenplaatsen, dus met het zogenaamde 'buitenplaats-biotoop', nadrukkelijk rekening te houden.

De wijze waarop op de Kraaybeekhof op duurzame, dus biologische wijze voedsel wordt geproduceerd, evenals ook bloemen enkruiden, dat/die ook nog lokaal wordt/worden afgezet, kan dan als inspirerend voorbeeld voor een duurzame toekomst worden gezien.

Dan ziet men kennelijk ook bij Driebergen kansen voor het bouwen van woningen aan de randen, maar ook gezien de uitbreidingen in het verleden, zoals Hoenderdaal en meer recent de Groene Tuinen ter zijde van de Lange Dreef, ziet de Stichting Milieuzorg Zeist die mogelijkheden niet, dat ook gezien de kwaliteiten van het buitengebied zoals dat aan alle zijden van de huidige kern voorkomt.

Wel zijn er dus nog bepaalde kansen voor transformatie en ook inbreiding, zij het dat deze o.i. zeer beperkt zijn (zie in deze dus ook de: 'Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist inzake het Rv Kansrijke inbreidingslocaties').

Ook ziet men kennelijk kansen voor de ontwikkeling van een nieuwe woonwijk nabij het Station Driebergen-Zeist. Zoals eerder al gesteld is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. ook daar dus zeer kritisch over, zeker als men deze ook buiten de bestaande stedelijk gebied/rode contour wil gaan bouwen, dat ook gezien de effecten die daarvan kunnen worden verwacht op aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie.

Leersum in 2040

Net als in veel dorpen liggen ook hier kansen voor een verdere vergroening, met op dit moment ook bijzondere aandacht voor de gevolgen van de valwind

Maarn in 2040

Maarn ligt midden op de Heuvelrug en is dan ook rijk aan bosnatuur. Door herontwikkeling van bepaalde delen van het centrum kan daaraan een kwaliteitsimpuls worden gegeven. Met name ook het oude raadhuis, dat een rijksmonument is, is daarbij van bijzondere waarde.

Verder had de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. begrepen dat er op initiatief van de Vereniging Bewonersbelangen Maarn Maarsbergen voor beide dorpen aan een: 'Dorpsvisie' wordt gewerkt, maar onduidelijk is of daarmee ook bij het voor deze dorpen geschetste perspectief rekening is gehouden.

Maarsbergen in 2040

Hier speelt al enige jaren de ondertunneling van het spoor, hetgeen naast bedreigingen (lees: van de omringende natuur en ook omgevingskwaliteit deel bestaande woningen) ook bepaalde kansen biedt. Dus goed naar de kansen die het biedt zorgvuldig te kijken, dat ook ter versterking van het dorpshart.

Verder wordt ook hier aangegeven dat men kennelijk mogelijkheden ziet voor het bouw van woningen nabij de randen van het dorp. Ook hierbij is het dan wel de vraag waar de gemeente dan die kansen ziet, aangezien ook de uitbreiding van zowel het bedrijventerrein Maarsbergen-Oost en daarmee eveneens gepaarde bouw van aantal woningen al heel wat voeten in de aarde heeft gehad.

En ook al wordt ook dat niet met zoveel woorden genoemd, kennelijk speelt toch ook hier het eventueel verplaatsen van het Station Maarn in de richting van Maarsbergen, zoals overigens ook nog eens door de wethouder ten tijde van de informatiebijeenkomst van 14 september 2021 is bevestigd. Daar zijn o.i. dus wel degelijk bepaalde kritische kanttekeningen bij te plaatsen, zeker als dat leidt tot verdergaande woningbouw ter hoogte van dat nieuwe station.

Overberg in 2040

Bij deze kern speelt momenteel o.a. het zoekgebied voor windmolens in het kader van de RES, dus wellicht toch goed hier in de: 'Toekomstvisie' ook iets over te zeggen.

Daarnaast speelt met name gezien de ligging in de Gelderse Vallei juist ook hier de problematiek van de intensieve veehouderij, dus wellicht toch ook goed nog iets te zeggen over de kansen die verduurzaming in die zin nu juist ook kan bieden.

2.2.3 Hoe komen we daar

Zoals (wellicht) uit het bovenstaande valt af te leiden, kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich in algemene zin in vinden dat de gemeente bij te maken integrale afwegingen:

- Geen problemen doorschuift naar de volgende generatie;
- Het DNA van de gemeente beschermd;
- De voorkeur geeft aan het meervoudig gebruik van de ruimte;
- Opgaven in wezen gemeentebreed benaderd,

maar dan zal wel van o.a. dat 'DNA' in de: 'Toekomstvisie' een duidelijker beeld moeten worden gegeven en dan in het bijzonder ook van de diverse groene kwaliteiten, evenals wat het dan concreet betekent dat men geen problemen doorschuift naar de toekomst, zoals dus die m.b.t. klimaat én ook de biodiversiteit, evenals die m.b.t. het overmatig gebruik van nutriënten (en andere stoffen), waarvoor de aarde inmiddels de grenzen heeft bereikt (zie in deze dus o.a. ook de publicatie: 'Planetary boundaries (Rockstrom, J., 2009)' én ook de rapporten van het IPCC, het IPBES, het WWF⁶⁰, etc.).

Juist gezien de betekenis van het groen in het algemeen en voor de identiteit van de gemeente in het bijzonder, zou het wellicht dus goed zijn dat de gemeente nog aan de gegeven uitgangspunten voor integrale afwegingen expliciet het principe van 'natuur- en landschapsinclusief ontwerpen', inclusief dan ook een: 'Biodiversiteitstoets' toevoegt.

Uiteindelijk gaat het daarbij ook om het samen-werken aan een duurzame toekomst van de gemeente, dat dus nadrukkelijk ook rekening houdend met haar DNA, dus mede ook haar groene kwaliteiten, waarbij dan de gemeente wel degelijk als een belangrijke partner moeten worden gezien, mede ook gezien haar rol om t.a.v. die toekomstige ontwikkelingen duidelijke kaders te stellen, zoals op basis van de voorliggende 'Toekomstvisie'.

3. Conclusie

Natuurlijk weten we niet hoe de wereld er over 20 jaar uitziet en kunnen we in die zin dus ook niet stappen in de schoenen van diegene die nog niet verwekt zijn, maar we kunnen wel kiezen voor een toekomst die echt duurzaam is, dus daarbij zorgvuldig rekening te houden met de grenzen die de aarde aan die ontwikkeling stelt, evenals ook m.b.t. de minimale behoeften die de medemens aan een vol-waardig leven stelt, dus vanuit het perspectief van een 'inclusieve samenleving'. In die zin is het dus wel degelijk van belang dat in de: 'Toekomstvisie' duidelijke heldere doelen en kaders worden geschetst, dat ook op basis van een daartoe gegeven nadere analyses, doelen en kaders die nu toch veelal ontbreken.

Juist ook gezien het 'Natuurlijke kapitaal' van de gemeente Utrechtse Heuvelrug, waaronder het Nationale Park Utrechtse Heuvelrug, maar ook het Kromme Rijngebied/ Langbroekerwetering, zou de gemeente o.i. een voorbeeld kunnen zijn (en worden) van een gemeente die duurzame ontwikkeling, dus een planet-proof ontwikkeling met groen als basis, ook echt centraal stelt en dat ook met vele fantastische voorbeelden laat zien, dat uiteraard samen met de bevolking en alle andere partners. Kansen zijn er in die zin volop, maar ze zullen dan wel samen met ieder-een moeten worden opgepakt.

Hoogachtend,

P. Greeven

B. de Wolf

⁶⁰ Zie dus ook diverse: 'Living Planet Reports', waaronder het: 'Living Planet Report Nederland – Natuur en landbouw verbonden (WWF, 2020).

Afz.: Stichting Milieuzorg Zeist e.o.

P/a: B. de Wolf

Kometenlaan 70

3721 JV Bilhoven

Bijlagen 1.1 t/m 1.3

Bijlage 1.1: Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake het Rv Peilnota
Toekomstvisie

Bijlage 1.2: Inspraakreactie SMZ e.o. inzake Rv Concept IRP gemeente Utrechtse Heuvelrug

Bijlage 1.3: Folder Natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-
West, 2020)

Bijlage 1.1: Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake: 'Rv Peilnota Toekomstvisie'

Geachte raadsleden, wethouders, overigens aanwezigen,

1. Thans ligt ter besluitvorming het: 'Rv Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' voor. Gaarne maakt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van de geboden gelegenheid gebruik een reactie op het: 'Rv Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' te geven. Eerst zal kort worden stilgestaan bij het planproces, waarna met name op de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' zelf een inhoudelijke reactie zal worden gegeven. Afgesloten zal worden met een conclusie;

Planproces

2. Door de gemeenteraad is op 16 juli 2020 het raadsbesluit genomen om een integrale Toekomstvisie voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug op te stellen, dus zowel wat betreft het fysieke als het sociale domein, evenals op basis van een brede participatie vanuit de samenleving (zie in deze met name ook het procesvoorstel: 'Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug – Definitie en aanpak'). Dat dan mede n.a.v. de bezuinigingsdialoog zoals deze in 2019 heeft plaatsgevonden, met o.a. als vragen: Wat voor gemeente willen zijn en bij welke prioriteiten leggen we daarbij dan het accent, dat mede ook bezien vanuit de regio?;
3. Naast het proces van de Toekomstvisie is eerder ook al het proces van de Omgevingsvisie opgestart, dat i.r.t. de Omgevingswet, zoals deze eerder al op 1 januari 2021 zou worden ingevoerd, evenals ook al eerder, maar die telkenmale is uitgesteld, waarbij dan nu als invoeringsdatum van 1 januari 2022 wordt uitgegaan. Een en ander wel weer afhankelijk van een goede werking van het zogenaamde: 'Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)'.
Wat betreft die Omgevingsvisie heeft dan eerder al in de gemeente een uitgebreid participatieproces plaatsgevonden, althans m.b.t. de centrale thema's die op het gebied van de fysieke ruimte/leefomgeving spelen, hetgeen uiteindelijk tot de zogenaamde: 'Hoofddijnennotitie omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' heeft geleid. Deze: 'Hoofddijnennotitie omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' is dan bij besluit van 11 juli 2019 door de gemeenteraad vastgesteld. Indertijd is ook door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. ten tijde van de raadsbehandeling een uitgebreide reactie op het betreffende raadsvoorstel gegeven (zie in deze ook: 'Inspraakreactie SMZ inzake 'Rv Hoofddijnennotitie Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug'), hetgeen toen overigens niet tot een bijstelling van de notitie heeft geleid;
4. Naast de processen in de gemeente zelf, spelen ook die op internationaal - (denk aan o.a. klimaat- en biodiversiteitscrisis), rijks- (denk aan o.a. de: 'NOVI'), provinciaal (denk aan o.a. de: 'POVI' en bijbehorende: 'POVER') en regionaal niveau (denk aan o.a. de: 'REP'), waar de processen binnen de gemeente natuurlijk niet geheel los van kunnen worden gezien, dat wel mede afhankelijk van het schaalniveau waarop bepaalde processen zich afspelen.
Wat betreft de processen die spelen op de diverse overheidsniveaus heeft de gemeente Utrechtse Heuvelrug zelf daarbij nog wel vrij recent een zienswijze op de: 'Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie en -verordening (POVI en POVER)' ingediend, evenals op wat dan als de: 'Contour REP' wordt aangeduid. Met name ook ten tijde van de behandeling van het: 'Rv Contour-REP' is daar toen ook de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. nog een uitgebreide reactie op gegeven (zie dus ook de: 'Inspraakreactie SMZ e.o. inzake Rv Contour REP gemeente Utrechtse Heuvelrug');

5. Ten behoeve van het opstellen van een Toekomstvisie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug zijn daaraan dus bij het besluit van juli 2020 door de gemeenteraad niet alleen een aantal kaders meegegeven, maar ook een procesvoorstel voor de participatie.

Ook gezien de complexiteit teneinde tot een integrale Toekomstvisie te kunnen komen, met dus niet alleen een relatief groot aantal thema's, maar ook de diverse schaalniveaus waarop bepaalde thema's kunnen spelen, is dus gekozen voor een 'getrechterde aanpak'. Daarbij is ervoor gekozen om eerst de diverse thema's op het schaalniveau van de gemeente als geheel aan de orde stellen, zij het wel vanuit een viertal perspectieven, althans bij de dialoogsessies, te weten:

- Mijn naasten en ik;
- Mijn dorp;
- Mijn gemeente;
- Mijn regio,

waarna dan begin volgend jaar een aantal zogenaamde dorpgesprekken zullen volgen⁶¹.

Wat betreft de participatie op het niveau van de gemeente als geheel is daarbij dan gekozen voor een brede aanpak met zowel straatinterviews, een prijsvraag voor de jeugd/jongeren, een digitale enquête en dus ook dialoogsessies waar in principe iedereen aan kon meedoen (zie voor de uitkomsten van het participatieproces dus ook het: 'Rv Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug', Bijlage 2: 'Participatieboek Toekomstvisie deel 1');

6. Wel zou dus wat betreft het sociale domein er al in de periode 2019(-2020) een uitgebreide participatie hebben plaatsgevonden (zie in deze dus ook de: 'Nota Samen leven, Samen doen (Utrechtse Heuvelrug, 2020)');
7. Uiteindelijk heeft het tot op heden samen met de samenleving doorlopen participatie-proces dus geleid tot de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug', die dus thans ter besluitvorming voorligt.

In de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' wordt dan eerst aan de hand van een drietal zogenaamde kernprincipes, kernprincipes zoals deze overigens reeds in zowel de: 'Hoofdpijnennotitie' als ook in het procesvoorstel: 'Toekomstvisie gemeente UH - Definitie en aanpak' waren aangegeven, te weten:

- Kwalitatief hoogwaardige leefomgeving;
- Vitale dorpen;
- Toekomstgericht,

een aantal '(beleids)lijnen' aangegeven (zie dus ook de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug', Deel 1: 'Uitwerking van de kernprincipes').

Aangezien het uiteindelijk ook gaat om het vinden van de juiste balans tussen diverse gegeven (beleids)lijnen, een en ander dan mede afhankelijk van de waarden die een bepaald als zodanig onderscheiden landschap kenmerken, wordt vervolgens in de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' per als zodanig onderscheiden landschapstype, te weten: 'Bosgebied', 'Uiterwaarden', 'Binnen de Lekdijk', 'Gelderse Vallei', 'Noordelijke flank', 'Kromme Rijn- en Langbroekerweteringgebied' én 'Wonen en werken' een bepaalde uitwerking gegeven (zie in deze dus: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug', Deel 2: 'Uitwerking op landschapsniveau');

8. Wat betreft het op de agenda zetten van het samen met de bevolking opstellen van een Toekomstvisie, evenals ook door de wijze waarop dat wordt aangepakt, dus op basis van een brede participatie en waarbij ook echt eerst naar waarden is gekeken, dus wat

⁶¹ Overigens heeft er m.b.t. de kern Driebergen al als pilot een dergelijk dorpsgesprek plaatsgevonden.

de participanten onder het DNA van de gemeente verstaan en vervolgens pas naar de (al dan niet veronderstelde) opgaven, althans in de 'dialogsessies', wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de gemeente in ieder geval haar complimenten geven;

Inhoudelijke aspecten

9. Hierbij zal eerst nog kort in algemene zin bij de wijze van aanpak worden stilgestaan en ook de uitkomsten van de participatie, alvorens op de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' zelf zal worden ingegaan;

Algemeen

10. Op zich dus fantastisch dat de gemeente samen met de bevolking, dus burgers en ook belangenorganisaties, aan een toekomstvisie werkt. Wel is het dus zo, althans zo ziet de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat, dat hetgeen dan uit het participatieproces met de samenleving naar voren is gekomen, toch o.i. niet altijd één op één is doorvertaald naar de daartoe per kernprincipe gegeven (beleids)lijnen en dus uiteindelijk ook in de per als zondanig onderscheiden landschapstype gegeven balans.

Op zich wordt dat als zodanig ook in het: 'Rv Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' aangegeven, althans door de gemeente wordt erkend dat bij de per kernprincipe gegeven (beleids)lijnen en ook per landschapstype gegeven balans tegelijkertijd ook al rekening wordt gehouden met met name ook de processen die op een hoger schaalniveau spelen, zoals deze in het kader van de Regio Utrecht, dus de: 'REP', evenals ook die op provinciaal niveau, dus de: 'POVI'. Op zich is aan de gegeven processen op dat hogere schaalniveau tijdens de participatie ook wel aandacht gegeven, maar dus niet op de specifieke wijze waarop deze thans wordt gepresenteerd, dus ook per als zodanig onderscheiden landschapstype, of zo men wil gebiedstype. Een en ander neemt niet weg dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er op zich wel waardering voor heeft dat de diverse per kernprincipe gegeven (beleids)lijnen uiteindelijk ook gebiedsgericht (dus per als zodanig onderscheiden 'landschapstype') zijn uitgewerkt en dat dan op basis van de binnen een bepaald gebied (dus 'landschapstype') aanwezige kwaliteiten en er waarbij nu juist ook per gebied afhankelijk van de aldaar aanwezige en ook beoogde kwaliteiten ook bepaalde accenten worden gelegd. Maar o.i. was het in die zin dus toch goed geweest als de keuzen die daarbij dan uiteindelijk zijn gemaakt, ook al gaat het dan om een 'Peilnota', toch nog voor een reactie waren teruggelegd bij de diverse participanten. Dus dat daarvoor toch de mogelijkheid was geboden tot het geven van een inspraakreactie;

11. Meer in het bijzonder komt dus o.i. duidelijk uit de participatie naar voren dat gemeentebreed aan het behoud van de groene leefomgeving, evenals aan duurzaamheid door de bewoners uiteindelijk toch de belangrijkste betekenis (of zo men wil het belangrijkste gewicht) wordt toegekend. En alhoewel de betreffende thema's dus o.i. wel degelijk ook als leidend zijn genomen in de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug', waarvoor ook waardering, zou het wellicht toch goed zijn er dan samen met de bevolking bij stil te staan wat een en ander dan overall betekent en hoe we daar dan met zijn allen vorm aan kunnen geven.

Natuurlijk, zoals aangegeven, wordt aan de betreffende thema's in de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' de aandacht gegeven die beide thema's o.i. overeenkomstig de participatie dient toe te komen, dat ook gezien vanuit de huidige waarden die voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug kenmerkend zijn, dus het DNA, evenals waarbij de gemeente zich in die zin ook echt zou kunnen onderscheiden, ook t.o.v. van andere gemeenten in de Regio, maar een echte uitwerking daarvan wordt o.i. toch gemist. Zo zou de gemeente als leidend principe of zo u wilt model, zoals door de

Stichting Milieuzorg Zeist e.o. ook al bij diverse andere gelegenheden naar voren gebracht, het model van de: 'donut economie' van Kate Raworth kunnen omarmen, waarbij bij ontwikkelingen enerzijds wordt rekening gehouden met de grenzen die de aarde daaraan stelt, evenals anderzijds van een inclusieve samenleving wordt uitgegaan (zie in deze dus ook onderstaande fig.: 'Doughnuth economics (Kate Raworth, 2016)')⁶².

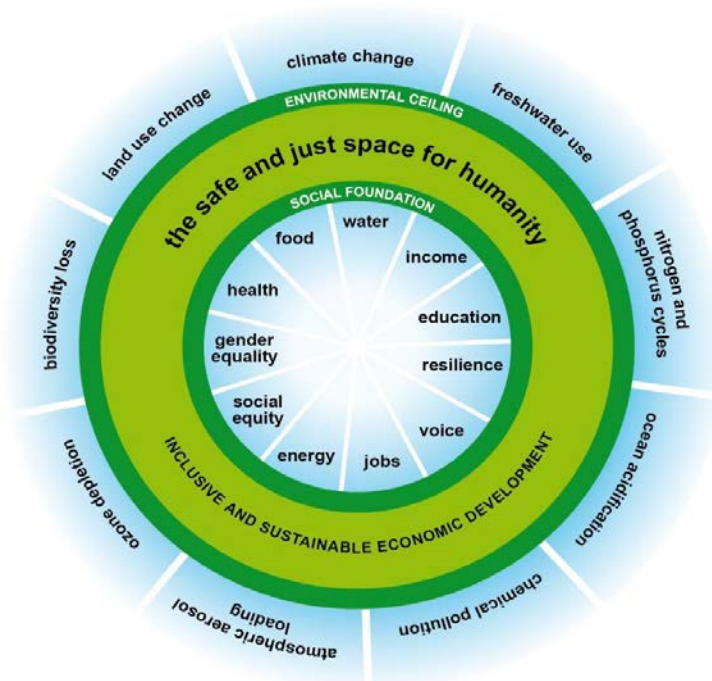

Fig. : 'Doughnut economics (naar Kate Raworth)'

Inmiddels heeft dus ook Amsterdam dit model omarmt, dus wellicht kan de gemeente Utrechts Heuvelrug dit model ook omarmen en daar op lokaal niveau samen met alle inwoners nader vorm aangegeven;

12. Dan wel dus goed dat t.a.v. de nog op te stellen Omgevingsvisie, dat dus kennelijk mede n.a.v. de uiteindelijke: 'Toekomstvisie', alsnog een (verplichte) 'Plan-MER' zal worden opgesteld, zodat ook meer inzicht kan worden verkregen in de (milieu)effecten van de diverse voorstellen, alvorens de echte keuzen worden gemaakt. Wel wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. voorstellen dat daarbij dan het zogenaamde: 'Rad voor de leefomgeving' als toetsingskader gebruikt gaat worden (zie in deze dus met name ook de 'Plan-MER NOVI (Royal HaskoningDHV, 2019)');
13. Meer in het algemeen was het o.i. dus ook goed geweest als in de: 'Peilnota Toekomstvisie' dus ook verschillende referenties waren opgenomen, zodat ook duidelijk wordt waar bepaalde inspiratiebronnen en/of waarin bepaalde (beleids)lijnen hun basis vinden, dat ook gezien de complexiteit van bepaalde vraagstukken;

Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug

14. Zoals ook hiervoor onder het hoofdje: 'Planproces' reeds aangegeven wordt in de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' dan eerst in: 'Deel 1' aan de hand van een daartoe dus eerder in de: 'Hoofdlijnennotitie' en ook het procesvoorstel: 'Toekomstvisie gemeente UH - Definitie en aanpak' gegeven drietal kernprincipes, of zo men wil

⁶² Overigens is tijdens een van de dialoogsessies dit model ook door een van de participanten ingebracht, met name ook m.b.t. toekomstige economie gemeente, maar is dat kennelijk niet direct opgepakt, althans niet met gegeven titel.

centrale thema's, te weten: 'Kwalitatief hoogwaardige leefomgeving', 'Vitale dorpen' én 'Toekomstgericht', een aantal (beleids)lijnen aangegeven, waarna in: 'Deel 2' op basis van de binnen een bepaald als zodanig onderscheiden landschapstype aanwezige waarden op een (bepaal)de balans tussen aldaar (eventuele) mogelijke ontwikkelingen wordt ingegaan;

15. Eerst zal bij de per kernprincipe gegeven (beleids)lijnen worden stilgestaan, waarna nog op de per landschapstype gegeven balans zal worden ingegaan en dat dan weer mede in relatie tot de uitkomsten van het participatieproces. Dat uiteraard voor zover daar voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. een aanleiding toe is;

Deel 1: Uitwerking van de kernprincipes

Kwalitatief hoogwaardige leefomgeving

16. Laat voorop staan dat het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. uit haar groene en duurzame hart is gegrepen, dat de gemeente er op basis van de uitkomsten van de participatie er ook echt voor kiest om aan de natuur en het landschap, dus de groene leefomgeving, waaraan tijdens de participatie een belangrijke, zo niet de belangrijkste betekenis werd toegekend (zie in deze dus o.a. ook 'Rv Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug', Bijlage 2: 'Participatieboek Toekomstvisie deel 1, de figuren op de pag. 14 en (in zekere zin) ook pag. 15), een kwaliteitsimpuls te geven;

17. Men wil dat dus o.a. doen door samen met de Regio U16 te bezien hoe de natuur, dus zowel de groene als blauwe natuur, meer robuust kan worden gemaakt.

Nu staat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. hier natuurlijk, dat ook gezien haar doelstellingen, geheel achter en gezien de 'Staat van de biodiversiteit' acht zij dat ook dringend noodzakelijk, evenals zijn daartoe vele kansen (zie in deze met name ook het document: 'Een natuurlijker toekomst voor Nederland in 2020 (WUR, 2019)'), maar anderzijds blijft het dus vooralsnog onduidelijk, ook al ligt er dan op het niveau van de Regio U16 inmiddels op verzoek bepaalde gemeenten, waaronder de gemeente Utrechtse Heuvelrug, het document: 'Ontwikkelbeeld groen en landschap (BVR, 2019)'), hoe men daaraan binnen de Regio en dus ook binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug dan vorm wil gaan geven. Dat dus ook aangezien men binnen de Regio U16 tot 2040 inzet op de bouw van 104.000 woningen en er zelfs al wordt gesproken over de bouw van 125.000 woningen, hetgeen de druk op wat dan als de: 'Utrechtse Kwaliteiten' wordt aangeduid alleen maar zal vergroten (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER Provinciale Omgevingsvisie en -Verordening (TAUW, 2020)')⁶³.

Wat betreft het versterken van de robuustheid van de natuur binnen de provincie Utrecht, dat ook i.r.t. de klimaatverandering, wordt het door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in ieder geval van belang geacht dat nu (eindelijk) de robuuste verbinding tussen de Heuvelrug en de Veluwe, dus het zogenaamde 'Valleilint', wordt gerealiseerd, hetgeen voor het overleven van tal van diersoorten van belang moet worden geacht, waaronder dus de boommarter (zie in deze ook het rapport: 'Corridor Leusderheide (Alterra, 2004)', maar (in zekere zin) ook het edelhert.

Voor met name het Kromme Rijngebied moet dan met name ook het behoud en waar mogelijk een verdere versterking van de robuuste natuurcorridor met het Vechtplassengebied van belang worden geacht (zie in deze dus met name ook de folder: 'Natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West, 2020)', evenals (in zekere zin) ook de motie 'Groen Denken en Doen' zoals deze door

⁶³ Zie in deze overigens ook de: 'Contour REP' en dan hoofdstuk 3.1: 'Kaart van Altijd' (met 67.000 woningen tot 2030) en ook hoofdstuk 3.2: 'Kaart van Alles' (met ook alle mogelijke opties voor na 2030 met in totaal 200.000 woningen).

diverse partijen in het kader van de vaststelling van het: 'Rv Ontwikkelbeeld Groen en Landschap (BVR, 2019)' is ingebracht).

Wel dus in die zin mooi dat men voorstelt teneinde de status van het Nationale Park Utrechtse Heuvelrug te vergroten te onderzoeken of het Kromme Rijngebied daaraan alsnog kan worden toegevoegd. In die zin zou qua begrenzing o.i. dus kunnen worden aangesloten bij de begrenzing van het: 'Geopark Heuvelrug, Gooi en Vecht i.o.', die in die zin ook van een veel grotere eenheid uitgaat dat waarvan zelfs bij het 'Nationale Park Nieuwe Stijl' voor de Heuvelrug wordt uitgegaan. Met name ook in landschapsecologische zin, waarbij juist ook in ecologische zin aan gradienten/overgangen, inclusief bijvoorbeeld ook kwel, een belangrijke betekenis kan worden toegekend, zou o.i. zo ook echt, mits dat dus ook in een daartoe nog op te stellen natuurvisie nader wordt uitgewerkt, aan de natuur een integrale kwaliteitsimpuls kunnen worden gegeven⁶⁴;

Dat de natuur/het groen overigens ook belangrijk is voor de algemene leefomgevingskwaliteiten, dat ook gezien de klimaatverandering, evenals ook de gezondheid van de mens (denk aan 'Healthy Urban Living'), wordt ook steeds duidelijker (zie in deze dus o.a. ook de factsheet; 'Natuur en gezondheid (IVN, 2013)');

18. Ook het versterken van bijzondere flora en fauna binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug en ook de Regio Heuvelrug door het per specifiek gebied aanwijzen van zogenaamde 'ambassadeursoorten', inclusief dus ook voor de dorpskernen, is een idee dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. bijzonder aanspreekt (zie in deze dus overigens ook het: 'Deltaplan Biodiversiteitsherstel – In actie voor een rijker Nederland (Samen voor biodiversiteit, 2018)'). Wel acht zij het daarbij van belang dat dat dan wel plaatsvindt als aanvulling van het beleid zoals dat inmiddels door de provincie Utrecht in haar: 'Natuurvisie – een plus op het Natuurbeleid 2.0' is uitgestippeld en waarbij zij dus met zogenaamde: 'Icoonsoorten' werkt en waarbij op basis daarvan ook al een aantal zogenaamde: 'Natuurparels' zijn onderscheiden;
19. Ook mooi om te lezen dat de gemeente geen nieuwe of zwaardere doorsnijding of intensivering van doorgaand gemotoriseerd verkeer door de hoogwaardige natuur of dorpskernen wil, maar nog mooier zou het natuurlijk zijn als zij volledig achter het burgerinitiatief 'Heuvelrug in goede banen' zou gaan staan en gewoon zou kiezen voor maximaal 60 km/uur op de wegen die door natuur of waardevolle landschappen gaan en daar dan ook (op een of andere manier) op zou gaan handhaven.
Meer in het algemeen zou de gemeente als er dan toch keuzen moeten worden gemaakt wat betreft de mobiliteit ook in algemene zin voor het toepassen van de basisprincipes uit de zogenaamde: 'Ladder van Verdaas' kunnen kiezen (maar zie hiertoe ook onder het kernprincipe 'Toekomstgericht' en dan onder (beleids)lijn 3.7);
20. Wat betreft de toekomstige ontwikkellocaties wil de gemeente zich dan richten op een 'natuurinclusieve, klimaatadaptieve en duurzame ontwikkeling', hetgeen wederom van harte door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. wordt onderschreven, maar dus wel goed óók hier dan meteen ook een bepaalde voorkeursrichting aan te geven (zie in deze overigens ook onder het kernprincipe 'Vitale dorpen' en dan onder (beleids)lijn 2.4), evenals dat er juist bij ruimtelijke ontwikkelingen gezien de binnen de gemeente aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie ook grenzen zijn (zie ook hierna onder het hoofdje: 'Vitale dorpen' en dan onder aandachtspunt 24: 'Evenwichtige bevolkingsopbouw');

⁶⁴ Hierbij zij nog wel aangetekend dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. (en ook de gemeente Zeist) er in het kader van haar zienswijze op de: 'Ontwerp-Provinciale Omgevingsvisie (POVI)' er bij de provincie Utrecht voor heeft gepleit het Kromme Rijngebied alsnog als: 'Bijzonder provinciaal landschap' aan te wijzen.

21. Dat men voor zover dat er dan bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen zijn, waar de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus (zeer) kritisch over is, dan wil uitgaan van het principe: 'Groen groeit mee' is natuurlijk op zich mooi, maar de grote vraag blijft dan toch, waar men daar dan de ruimte voor wil vinden, evenals de financiën, want de ervaring is toch dat ontwikkelingen veelal eerder ten koste van de op een bepaalde plek aanwezige groene kwaliteiten (zijn ge)gaan dan dat de (algemene) kwaliteiten van het groen zijn meegegroeid (zie in deze overigens ook de diverse: 'Staat(en) van Utrecht'). Dat men in die zin dan een groene scheg tussen Driebergen en Odijk wil ontwikkelen is natuurlijk mooi, maar deze is er met de Kromme Rijn en de Langbroekerwetering toch al (zie in deze overigens ook het recente initiatief van het 'Binnenbos' (zie ook de website: www.natuurplaatsbinnenbos.nl)); Wel in die zin mooi dat men ook ruimte wil bieden aan klimaat en voedselbossen, hetgeen de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van harte ondersteund (zie in deze overigens ook het beleidsdocument: 'Bos voor de toekomst – Uitwerking ambities en doelen landelijke bossenstrategie en beleidsagenda 2050 (Min. LNV, 2020)'), maar ook hierbij is het wel ook de vraag waar men daar dan gezien aanwezige landschappelijke kwaliteiten ook echt de ruimte voor ziet;
22. Dat met de (almaar) groeiende bevolking, met name ook binnen de Randstad en ook de Regio U16, ook de behoefte aan de mogelijkheden voor recreatie toeneemt zal duidelijk zijn. Maar de kernvraag in deze is voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan toch, voor zover je dus al aan (al) die groei binnen de Regio tegemoet moet willen komen, ook aangezien een aanzienlijk deel van die groei ook wordt veroorzaakt door instroom van buiten de Randstad (dus door binnenlandse en ook buitenlandse migratie), of je aan de toenemende behoefte aan recreatie wel binnen de gemeentegrenzen tegemoet moet willen komen. Zo is het de ervaring van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat bepaalde natuurgebieden thans al worden overlopen en dat tijdens de Coronacrisis zelfs bepaalde natuurorganisaties hebben moeten besluiten die gebieden af te sluiten. Natuurlijk door uit te gaan van een bepaalde recreatiezonering zijn hiervoor bepaalde oplossingen mogelijk, maar ook daaraan zijn gezien de draagkracht van de natuur bepaalde grenzen. Wellicht dat de aanleg van nieuwe bossen daar een oplossing voor kan bieden (zie deze dus ook de voorstellen van de Min. LNV in haar zogenaamde: 'Bossenstrategie'), maar het is voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. – zoals ook hiervoor al meerdere keren naar voren gebracht - nog maar de grote vraag, alhoewel zij hier dus een voorstander voor is, waar daarvoor dan binnen het Nederlandse landschap de ruimte kan worden gevonden, zeker in de Randstad, en dat dus nog even los van de realisatie van het NNN die ook nog voor 2027 dient te worden afgerond;

Vitale dorpen

23. Hierbij staat dan, zoals de titel al zegt, het behoud van vitale dorpen voorop, waarbij het dan met name gaat om het voorzieningenniveau, maar ook de mogelijkheid voor iedereen om in een inclusieve samenleving mee te doen. Allen o.i. lovenswaardige doelen;
24. Wel wordt hierbij als (een van de) randvoorwaarden een evenwichtige bevolkingsopbouw gegeven, hetgeen dan mede tot de: 'Hoofdpijnennotitie Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' zou zijn te herleiden. Kernvraag daarbij is dan natuurlijk, zoals overigens ook al door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in haar: 'Inspraakreactie inzake het RvHoofdpijnennotitie Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug' aan de orde gesteld, zij het voornamelijk wat betreft de gevolgen daarvan voor de bouwambitie van de gemeente, wat dan volgens de gemeente een evenwichtige bevolkingsopbouw is.

Nu heeft de gemeente, net als overigens vrijwel alle gemeente aan de oostkant van de stad Utrecht, een zogenaamd sterfteoverschot, dat dus door wat men dan de 'vergrijzing' noemt, hetgeen dus betekent dat ook al zou je niet bouwen en dat dan wel nog even los van wat dan de 'gezinsverdunding' wordt genoemd er dan toch van een bepaalde instroom van woningzoekenden van buiten de gemeente sprake is (zie in deze dus ook het: 'Woningmarktonderzoek gemeente Utrechtse Heuvelrug (Companen, 2020)', Tabel 1: 'Samenvatting woningbehoefte gemeente Utrechtse Heuvelrug 2019-2050', pag. 5). Dat je daarbij dan als gemeente ook in een bepaalde richting wil sturen, met name ook bij de mogelijkheden die er voor nieuwbouw zijn, dat dus ook vanuit de vraag die er vanuit bepaalde doelgroepen voor bepaalde categorieën van woningen is (zie in deze dus het: 'Woningmarktonderzoek voor bepaalde kernen (Companen, 2020)', Fig. 3.5: 'Fricties tussen vraag en aanbod', pag. 24), spreekt uiteraard voor zich, maar dat men ook van een vergrote bouw van woningen uit wil gaan, dus groter dan wat vanuit een 'migratie saldo nul' noodzakelijk is, dat teneinde tot de kennelijk gewenst meer evenwichtige bevolkingsopbouw te kunnen komen, daar plaatst de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus grote kritische kanttekeningen bij, zeker als die bouw ten koste gaat van aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie, evenals de leefomgevingskwaliteiten;

25. Dat als men dan toch t.b.v. vitaliteit dorpen bij het bouwen van nieuwe woningen van een bepaalde voorkeursvolgorde uitgaat (zie in deze dus overigens ook de: 'Ladder van duurzame verstedelijking'), dus (zie in deze dus ook (beleids)lijn 2.4):

- Eerst kijken naar binnenstedelijke locaties, ook daarbij rekening houdend met aldaar aanwezige kwaliteiten en ook bepaalde voorwaarden, dus 'Ruimtelijke kwaliteit', 'Natuurwaarden', 'Toegankelijkheid', 'Vereisten klimaatadaptatie' en 'Ruimte voor spelen en ontmoeten';
- Indien binnen de dorpen geen ruimte meer is dan uitbreiden aan de randen rekening houdend met het maximum van 50 woningen dat daartoe overeenkomstig de: 'Provinciale Omgevingsvisie en – verordening' wordt aangegeven;
- Voor zover dan alsnog voor vitaliteit dorpen noodzakelijk het ontwikkelen van een hoogwaardig woon-werkgebied rondom het Station Driebergen-Zeist,

wordt dan door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. op zich gewaardeerd, zij het dat zij ook daarbij toch een aantal kritische kanttekeningen plaatst.

Allereerst is het voor dus de vraag of je als gemeente nog wel buiten de locaties die zij dus reeds in wat dan als 'stedelijke gebied' is aangeduid⁶⁵ als zodanig heeft aangewezen (zie in dus ook de nota: 'Kansrijke inbreidingslocaties (Utrechtse Heuvelrug, 2020)') en waar de Stichting t.a.v. bepaalde locaties dus ook zo haar kanttekeningen bij had, nog wel meer woningen zou moeten willen bouwen (zie in deze dus ook hiervoor onder aandachtspunt 24).

Daarnaast zou het voor de hand liggen voor zover je dan toch buiten wat dan als het 'stedelijk gebied' wordt aangeduid, dus buiten de zogenaamde 'rode contour', wil gaan bouwen, waar de Stichting dus gezien aldaar aanwezige waarden dus geen voorstander van is, dat je daar dan wel meteen ook een aantal voorwaarden aan mee geeft, dus een helder 'afwegingskader'.

Tenslotte staat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus ook zeer kritisch tegenover de bouw van een geheel nieuwe woon- en werkkern bij het Station Driebergen-Zeist. Nog niet zo heel lang geleden is voor dat gebied een integrale 'Gebiedsvisie SDZ' opgesteld en waarbij weliswaar in een bepaalde ontwikkeling werd voorzien, maar dan wel binnen de daartoe aangegeven 'rode contouren' (zie in deze dus ook de: 'Gebiedsvisie

⁶⁵ Zie in deze dus ook de: 'PRS/PRV (Herijking 2016)'.

Stationsgebied Driebergen-Zeist 2030 (12N Stedenbouw, 2014)'). Meer in het bijzonder zou nu juist dit stationsgebied zich tot een landgoedstation ontwikkelen, dat als deel van de Stichtse Lustwarande (SLW), evenals als groene entree van het NPUH, evenals ligt het gebied dus te midden van het NNN (inclusief bijbehorende 'ecologische verbindingen'), evenals in de CHS, dus is hier o.i. dus gewoon gezien aldaar aanwezige waarden geen ruimte voor de ontwikkeling van een geheel nieuwe woon- en werkkern (onder de voorlopige plaatsnaam Rijnwijck). Een en ander dan nog afgezien van de vraag of door de ontwikkeling van een gehele nieuwe woon- en werkkern ter hoogte van het Station Driebergen-Zeist wel een bijdrage kan worden geleverd aan de vitaliteit van de dorpen binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug, aangezien allereerst veel dorpen binnen de gemeente daarvoor o.i. op een te grote afstand zijn gelegen, evenals Driebergen en Doorn toch o.i. al als vitale dorpen kunnen worden gezien. Dat het in die zin dus onduidelijk is hoe de gemeente dan de bijdrage van de ontwikkeling van een nieuwe woon- en werkkern aan de vitaliteit van de dorpen van de gemeente Utrechtse Heuvelrug ziet;

26. Wat betreft de werkgelegenheid en bedrijvigheid zou het o.i. dus goed zijn als de gemeente ook daarbij meteen al aangeeft, net als zij dat later onder het kernprincipe: 'Toekomstgericht' (in zekere zin) dus wel doet (zie dus ook (beleids)lijn 3.2), dat zij zich daarbij met name richt op sectoren die passen binnen het groene en duurzame profiel van de gemeente en dus bijvoorbeeld circulariteit en respect voor waarden hoog in het vaandel dragen.

Dat men dan met name bij 'OV-Knooppunten' ruimte wil bieden aan grootschalige kantoren klinkt wellicht logisch, maar allereerst is het de vraag of aan die extra kantoorruimte nog wel behoefte is (zie in deze dus met name ook de: 'Thematische Structuurvisie Kantoren (Provincie Utrecht, 2016)'), dat ook aangezien mensen steeds meer thuis gaan werken, evenals of je daaraan dan juist bij bijvoorbeeld het Stationsgebied Driebergen-Zeist ruimte zou moeten willen bieden, aangezien dat Station zoals ook hiervoor al aangegeven gewoon in een in ecologisch, landschappelijk en cultuurhistorische opzicht bijzonder kwetsbare omgeving ligt.

Voorts staat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er ook kritisch tegenover dat men ook op landgoederen ruimte aan nieuwe economische dragers wil bieden, zij het rekening houdend met zowel de omgeving als de aldaar aanwezige cultuurhistorische waarden, dat juist ook gezien de waarden die daarbij vaak in het geding zijn. In ieder geval zou het goed zijn ook daarbij dan een aantal duidelijke randvoorwaarden mee te geven, zoals de 'Ontwikkelladder voor ruimtelijke ontwikkeling op buitenplaatsen (zie in deze dus ook: 'Leidraad behoud door ontwikkeling historische buitenplaatsen (Provincie Utrecht, 2014)' én ook (bepaal)de randvoorwaarden uit zowel de: 'Structuurvisie Groen dus vitaal (Utrechtse Heuvelrug, 2011)', als met name ook de: 'Nota buiten in het groen (Utrechtse Heuvelrug, 2012)');

27. Dat men bij de: Dorpsgericht inrichting (en ook het beheer) van de Openbare Ruimte (DIOR) in de dorpen rekening houdt met het dorpseigen karakter is natuurlijk op zich mooi, maar ook wat betreft de inrichting en met name ook het beheer is wat betreft het rekening houden met biodiversiteit o.i. toch nog wel heel wat te winnen (zie in deze dus overigens ook de doelstellingen zoals deze daartoe in het gemeentelijke: 'Groenstructuurplan Utrechtse Heuvelrug (Utrechtse Heuvelrug, 2018)' zijn opgenomen);

Toekomstgericht

28. Mooi dat de gemeente gezien de uitkomsten van de participatie zich gezien haar groene karakter dus primair ook richt op de verduurzaming van sectoren die daarbij passen, zoals dus de agrarische sector. Dat dus kennelijk naast een het inzetten op een stevig

en economisch en divers economisch profiel, waar de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. toch wat vraagtekens bij heeft;

29. Wel vraagt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich af als je echt voor een duurzame landbouw kiest, dus een landbouw die behalve economisch rendabel ook circulair, klimaatneutraal, natuurinclusief, diervriendelijk en gezond voor de omgeving is (zie in deze overigens ook het beleidsdocument: 'Landbouw, natuur en voedsel – Waardevol en verbonden (LNV, 2018)' en ook: 'Landbouwwisie – Landbouw met perspectief (Provincie Utrecht, 2018)'), of daar (op termijn) dan nog wel plek is voor de intensieve veehouderij, ook binnen wat dan nu als landbouwkerngebied is aangewezen, zoals dus binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug het gebied rondom Maarsbergen. Natuurlijk ook op dat gebied zijn er tal van innovaties, maar de vraag blijft o.i. toch of je daarmee uiteindelijk de doelen die daartoe zijn gesteld, inclusief ook die met betrekking tot een diervriendelijke omgang met dieren, uiteindelijk wel kunt halen.

Dat men dan in de overige agrarische gebieden binnen de gemeente, zoals dus o.a. het Kromme Rijngebied, inzet op het 'Landschap van de Toekomst', dus '*een mixlandschap met combinaties van landbouw, natuur, bos, recreatie, cultuurhistorie, water en energie*' klinkt mooi, maar ook daarbij zal het uiteindelijk gaan om het vinden van de juiste balans, dus nadrukkelijk ook rekening houdend met de op een bepaalde plek aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie (zie in deze overigens ook het: 'LOP Kromme Rijn + (Brons & Partners, 2009)').

In ieder geval zou het mooi zijn als de gemeente binnen haar grondgebied wat betreft het (verder) verduurzamen van de er voorkomende agrarische bedrijven een 'Proeftuin' zou starten, net als dat overigens in bepaalde delen van het land al is gedaan (zie in deze dus o.a. ook de publicatie: 'Op weg naar een New Deal tussen boer en maatschappij – Advies en essays (CRA, 2020)'), evenals o.a. ook de publicatie: 'Maatregelen Natuurinclusieve landbouw (BOLK, 2017)';

30. Dan geeft de gemeente wat betreft (overige) bedrijven aan dat men inzet op een stevig en divers economisch profiel dat complementair is aan dat van andere gemeenten in oostelijk Utrecht (zoals dus het USP, Zeist en Veenendaal), maar onduidelijk blijft toch om welke sectoren het dan meer specifiek gaat.

In die zin wordt wel t.a.v. de landbouw aangegeven dat waar mogelijk de samenwerking met de Food Valley wordt gezocht om bijvoorbeeld de verduurzaming van de agrarische sector te faciliteren (zie in deze dus met name ook de zogenaamde: 'Menukaart Food Valley (Regio Food Valley, 2018)'). Nu is het voor de Stichting ook daarbij de vraag of nu juist de gemeente Utrechtse Heuvelrug zich wat betreft de binnen de gemeente beoogde transitie van de agrarische sector de samenwerking moet zoeken met de Food Valley, aangezien het daarbij toch veelal om intensieve agrarische bedrijven gaat, terwijl je o.i. toch met name binnen het Kromme Rijngebied/Langbroekerweteringgebied aan grondgebondenheid de voorrang zou moeten geven;

31. Dat wat betreft de recreatie de gemeente zich dan neerzet als de 'Landschapstuin van de Regio' waarbij men inzet op toekomstbestendig recreëren roept toch ook bij de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de nodige vraagtekens op. Natuurlijk is het mooi als bewoners en ook bezoekers kunnen genieten van de mooie landschappen en ook de natuur die de gemeente rijk is, maar als je je gaat profileren als dé landschapstuin binnen de Regio dan zal dat ongetwijfeld tot een grotere recreatieve druk gaan leiden, dat ook gezien de groeipotenties van de Regio, met dus alle gevolgen voor aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie. Dus ook in die zin gaat het (wederom) om het vinden van de juiste balans.

Dat men (aansluitend daarop) als gemeente dan inzet op een vitale, kwalitatieve verblijfsrecreatie kan natuurlijk niemand iets op tegen hebben, maar ook daarbij blijft het

o.i. toch onduidelijk wat de gemeente daar dan onder verstaat, dat ook gezien het gegeven dat veel van de verblijfsrecreatieve bedrijven binnen het NNN zijn gelegen (zie in deze dus ook de: 'Zienswijze Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake ontwerp-bestemmingsplan Recreatiebedrijven Utrechtse Heuvelrug'). Ook in die zin zou het o.i. dus goed zijn daarbij dan duidelijke randvoorwaarden aan te geven;

32. Dat men wat betreft het Knooppunt Station Driebergen-Zeist zich dan richt op het behoud van de intercity status kan de Stichting zich uiteraard in vinden, maar dus niet, zoals ook hiervoor reeds aangegeven, tot de ontwikkeling van dit station tot een functieverrijking met kantoren en woningen, tenminste voor zover daarbij ook buiten de aldaar thans van toepassing zijnde contour van het 'stedelijk gebied', dus 'rode contour', wordt gekeken.

Waarom men voorts de verplaatsing van het Station Maarn naar Maarsbergen wil onderzoeken is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. toch ook niet geheel duidelijk, aangezien Maarsbergen toch kleiner is dan Maarn, tenzij men zich dus op bewoners Woudenberg wil gaan richten. Daarbij wordt dan aangegeven dat men wat betreft eventuele woningbouw men daarvoor dan alleen ruimte ziet voor zover nodig voor de vitaliteit, maar zover de Stichting dat tijdens de dialoogsessies heeft begrepen gaan de bewoners zelf daarbij juist ook van een bepaalde complementariteit tussen de dorpen onderling uit;

33. Dan ligt het op zich wellicht voor de hand dat men de aansluiting van Maarn op de A-12 in de richting van Arnhem, dus in oostelijke richting, wil onderzoeken, dat teneinde tot meer spreiding van het verkeer te komen en lokale wegen te ontlasten, maar toch staat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. daar kritisch tegenover, aangezien o.i. kan worden verwacht dat dat juist tot meer verkeer over de N-227 zal leiden, terwijl deze provinciale weg toch al in de dorpen en dan met name Doorn tot veel overlast leidt;
34. Dat men voorts in de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' ruim aandacht geeft aan de o.i. wel degelijk noodzakelijke energietransitie, inclusief bijbehorende 'afwegingskaders' (zie in deze dus ook de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug', onder de (beleids)lijnen 2.8 t/m 3.11) wordt door de Stichting gewaardeerd;

Deel 2: Uitwerking op landschapsniveau

35. Meer in het algemeen zou het goed zijn als wat de indeling in het landschapstypen betreft, evenals kwaliteiten nog naar het: 'LOP Kromme Rijnlandschap + (Brons & Partners, 2009)' was verwezen, evenals de mogelijkheden deze te verbeteren (zie in deze overigens ook de publicatie: 'Zorgen voor landschap – Naar een landschapsinclusief omgevingsbeleid (PBL, 2019)');

Bosgebied

36. De (Utrechtse) Heuvelrug is qua grootte het tweede bosgebied van Nederland, dus goed dat te koesteren en met name toch ook (nog meer) robuust te maken, dat dus door o.a. de Heuvelrug alsnog via het zogenaamde 'Valleilint' met de Veluwe te verbinden;
37. Dan is dus met name ook voor de Heuvelrug gezien de aldaar reeds voorkomende recreatiedruk inderdaad een duidelijke recreatieve zonering gewenst, waaraan momenteel binnen het Nationaal Park (Utrechtse) Heuvelrug wordt gewerkt, zodat ook aan andere levensvormen dan de mens voldoende ruimte kan worden geboden;
38. In ieder geval zou het o.i. goed zijn als voor de Heuvelrug als geheel, ook al ligt er dan inmiddels een: 'Ambitiedocument' (zie dus ook de brochure: 'Nationaal Park Heuvelrug - Ruimtelijke ambities voor het gebied (OKRA, 2017)'), toch ook een nadere natuurvisie (inclusief het herstel van de kwel in de flanken) wordt opgesteld, dat als nadere uitwerking van het: 'Ambitiedocument' (zie in deze overigens ook de: 'Structuurvisie

- Groen dus Vitaal (Utrechtse Heuvelrug, 2011)'), dat dus ook om aan de Heuvelrug als geheel ook echt in ecologische zin een kwaliteitsimpuls te kunnen geven (zie in deze overigens ook o.a.: 'Ontsnippering van de Heuvelrug – Visie op verbindingzones en andere ontsnipperende maatregelen (Ecologisch adviesbureau Van den Bijtel, 2004)');
39. Dan zou het o.i. dus goed als met name ook aan het burgerinitiatief van het: 'Geopark Utrechtse Heuvelrug i.o.' in de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' die bijzondere aandacht zou worden gegeven die dat initiatief toekomt;
 40. Dat gezien klimaatverandering en daarbij optredende extreme droogten bijzondere aandacht aan bosbranden en ook aan het meer klimaatbestendig maken van bossen wordt gegeven wordt door de Stichting gewaardeerd;
 41. Dat men voorts toch ook in deze landschapszone aan met name zonnenvelden ruimte wil geven heeft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan weer wel verbaasd, aangezien nu juist in het kader van de: 'Gedragscode zon op land' is afgesproken dat Nationale Parken daarvoor niet in aanmerking komen (zie in deze dus de: 'Gedragscode zon op land (Holland Solar, 2019)');

Uiterwaarden

42. Gezien de binnen de uitwaarden aanwezige waarden van natuur (denk met name ook aan het Natura 2000-gebied van de Amerongse Bovenpolder'), evenals cultuurhistorische waarden (denk dus met name aan het Kasteel Amerongen), zet de gemeente o.i. hierbij terecht in op het verder versterken van de biodiversiteit, evenals daarvan afgeleide extensieve recreatie;

Binnen de Lekdijk

43. Ook binnen dit gebied komen bijzondere natuurwaarden voor (denk aan o.a. het Natura 2000-gebied van Kolland (en Overlangbroek)), evenals cultuurhistorische waarden (denk aan landgoed Zuylenstein), dus acht de Stichting het ook binnen dit gebied van belang, zoals overigens binnen elk van de gegeven landschapstypen, dat zeer zorgvuldig met aldaar aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie wordt omgegaan. Zo komt hier o.a. een kernpopulatie aan ringslangen voor;
44. Juist vanwege de er voorkomende waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie zal het duidelijk zijn dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in die zin kritisch staat tegenover het uitgangspunt dat men hier: '*binnen de middeleeuwse ontginningsstructuur ruimte voor nieuwe ontwikkelingen op het gebied van recreatie (nieuw recreatiebos?), voedselvoorziening (voedselbos?), extensieve nieuwe woonvormen en duurzame energieopwekking ziet*'. Dat wellicht met uitzondering van de realisatie van een voedselbos, ook al zal ook daarbij uiteraard rekening moeten worden gehouden met de er aanwezig landschappelijke structuur en ook bodemgesteldheid, want of voedselbossen het hier met name in de lagere delen ook goed zullen doen, dus op de voorkomende de nattere gronden, die ook in het gebied aanwezig zijn, daar kun je je grote twijfels bij hebben, tenzij natuurlijk van bijzondere soorten wordt uitgegaan;

Gelderse Vallei

45. Met name ook in dit gebied liggen er o.i. grote kansen voor een transitie naar een meer duurzame landbouw, evenals herstel van de biodiversiteit (zie in deze dus met name ook het: 'Deltaplan Biodiversiteitsherstel - In actie voor een rijker Nederland (Samen voor biodiversiteit, 2018)');
46. Of er daarbij ook ruimte is voor woningbouw dat is voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de grote vraag, behalve voor zover het om 'Ruimte voor ruimte' gaat;

Noordelijke flank

47. Met hetgeen in de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' wordt gesteld t.a.v. de het landschapstype/gebiedstype 'Noordelijke flank' kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. geheel mee instemmen;

Kromme Rijn en Langbroekerweteringgebied

48. Voor dit gebied zet men dan in op wat dan het 'Landschap van de Toekomst' wordt genoemd, dat dan op basis van de ambitie van dit gebied zoals deze daartoe reeds in de zogenaamde: 'Contour REP' is aangegeven. Natuurlijk op zich fantastisch dat men daarbij inzet op een '*aantrekkelijke mix van duurzame en circulaire landbouw, natuur, bos, recreatie, cultuurhistorie, water en energie*', maar ook daarbij zal het uiteindelijk gaan om het vinden van de juiste balans;
49. O.i. zou met name ook dit gebied dus als 'Proeftuin' m.b.t. de transitie naar duurzame en met name ook natuurinclusieve landbouw' geschikt zijn, evenals 'herstel biodiversiteit' (in het kader van het programma: 'Deltaplan Biodiversiteitsherstel - In actie voor een rijker Nederland (Samen voor biodiversiteit, 2018)'), dus wellicht goed daar dan ook specifiek op in te zetten (vergelijk overigens o.a. ook het zogenaamde: 'Partridge project' van Vogelbescherming);
50. Meer in het bijzonder wordt het dus door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. tevens van belang geacht, zoals ook hiervoor reeds in meer algemene zin aangegeven, dat de thans reeds aanwezige natuurverbinding tussen het Kromme Rijngebied en het Vechtplassengebied verder wordt versterkt (zie in deze dus o.a. ook de folder: 'Natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West, 2020)', evenals ook het rapport: 'Ecologische verbindingzones Kromme Rijngebied (Ecologisch adviesbureau Van den Bijtel, 2009)' en voor het deel van de Langbroekerwetering met name ook het rapport: 'Ecologische verbindingzone Langbroekerweteringgebied (Grontmij, 2011)');

Wonen en werken

51. Dat men wat betreft de ontwikkelingen binnen de dorpen, dat dus om de dorpen vitaal te houden, nadrukkelijk ook met bestaande kwaliteiten rekening wil houden, wordt uiteraard door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. gewaardeerd, zij het dat het voor haar dus wel de vraag is hoe zwaar de gemeente daarmee dan uiteindelijk rekening wil houden (zie in deze dus ook de: 'Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist inzake het Rv Kansrijke inbreidingslocaties');
52. Meer in het bijzonder liggen ook hier vele kansen tot een verdere vergroening, hetgeen niet alleen van belang moet worden geacht m.b.t. het creëren van een gezonde leefomgeving (in het kader van: 'Healthy Urban Living'), maar ook met het oog op de klimaatverandering, zoals aanpak hittestress, evenals m.b.t. de kansen die dat voor de biodiversiteit biedt (zie in deze overigens ook de publicatie: 'Groen in en om de stad (Staat van Utrecht, 2018)');

Conclusie

53. Alhoewel in algemene zin de Stichting zich redelijk goed kan herkennen in de in de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' daartoe per kernprincipe gegeven '(beleids)lijnen', evenals de ook daarbij per landschapstype gegeven nadere balans, blijft zij toch (zeer) kritisch t.a.v. van bepaalde daarbij gemaakte keuzen;
54. Daarnaast vindt zij het toch jammer dat de uiteindelijk op basis van het doorlopen participatieproces gemaakte keuzen niet toch aan een bredere inspraak zijn voorgelegd, dus door met name de: 'Peilnota Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug' voor het indienen

van inspraakreacties ter inzage te leggen, zodat wellicht ook meer bewustere (en dus ook afgewogen) keuzen hadden kunnen worden gemaakt.

Patrick Greeven

Bijlage 1.2: Inspiraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake het: 'Raadsvoorstel zienswijze UHR Concept-IRP'

Geachte raadsleden, wethouder, overige betrokkenen,

1. Thans is de het: 'Rv Zienswijze UHR Concept-IRP' aan de orde. Door het College is ook al eerder een zienswijze op een eerder concept van het IRP ingediend;
2. Eerst zal nog kort worden stilgestaan bij het planproces, waarna het: 'Concept-IRP' en daarmee samenhangende raadsvoorstel vanuit de gemeente UHR in inhoudelijke zin aan de orde zal worden gesteld. Afgesloten zal worden met een conclusie (zie ook onder de aandachtspunten 62 t/m 66);

Planproces

3. Nadat eerst het RBU en daarna het BRU is opgeheven⁶⁶, is daarna door diverse gemeenten binnen de Regio Utrecht naar een nieuwe samenwerkingsvorm gezocht, eerst met 10 gemeenten, daarna met 16 gemeenten. Uiteindelijk heeft in 2018 ook de gemeente Utrechtse Heuvelrug zich bij deze samenwerkingsvorm aangesloten;
4. Door in eerste instantie 10 gemeenten is dus eerst een koersdocument opgesteld t.a.v. van de beoogde ruimtelijke economische ontwikkeling van de regio (zie in deze ook het document: 'Ruimtelijke Economische Koers U 10 - Ontmoetingsplaats voor Healthy Urban Living (U10, 2017)');
5. Daarna hebben er t.a.v. diverse thema's/pijlers eerst een aantal verkenningen plaatsgevonden, zoals m.b.t. wonen, werken (inclusief analyse kantorenmarkt), mobiliteit (inclusief een zogenaamde: 'knooppuntenanalyse') en ook energie (inclusief per gemeente ook zogenaamde: 'energiepaspoorten'). Mede n.a.v. van diverse moties door de diverse gemeenteraden heeft er daarna nog een aanvulling m.b.t. het thema/de pijler groen en landschap plaatsgevonden, ook wel als de 5^e Pijler aangeduid (zie in deze dus het rapport: 'Ontwikkelbeeld Groen en Landschap (BVR, 2019)').
Op basis van de informatie zoals deze uit de betreffende analyserapporten naar voren kwam is dan vervolgens de: 'Contour-REP (U-10, 2020)' opgesteld, inclusief ook een 'Kaart van Altijd (tot 2030)' en een 'Kaart van Alles (tot 2040)', hetgeen wederom aan de gemeenteraden van de U16-gemeenten ter besluitvorming is voorgelegd. Dat ook inclusief een zogenaamd: 'Beoordelingskader'. Ten tijde van de behandeling in de Raadscommissie Ruimte is op zowel de: 'Contour-REP', als ook het: 'Beoordelingskader' toen ook al door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. een uitgebreide reactie gegeven. Uiteindelijk zijn toen ook door diverse gemeenten een aantal amendementen en ook moties aangenomen en niet in de laatste plaats ook m.b.t. het: 'Beoordelingskader' (zie o.a. voor het overzicht en ook de reactie vanuit de U-16 dus ook het: 'Raadsvoorstel Zienswijze UHR Concept-IRP', Bijlage 5: 'Overzicht amendementen/moties Beoordelingskader' én ook Bijlage 6: 'Overzicht amendementen/moties Contour');
6. Die: 'Contour-REP' is dan uiteindelijk nader uitgewerkt in wat dan als het: 'Integraal Ruimtelijk Perspectief (IRP)' wordt aangeduid, dat dan weer in nauwe samenwerking met zowel het Rijk in het kader van (o.a.) U-NED (zie dus ook de visie: 'Utrecht Nabij (U-NED, 2019)'), de provincie Utrecht in het kader van de provinciale Omgevingsvisie (zie dus o.a. de: 'POVI'), de stad Utrecht (in relatie tot de: 'Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040') en uiteraard de deelnemende gemeenten.
Met name m.b.t. het thema/de Pijler groen en landschap heeft er nog wel een nadere uitwerking plaatsgevonden, zowel wat betreft een nadere verdieping van diverse daarbij aan orde zijnde thema's (zie dus ook het rapport: 'Verdieping groene routes en

⁶⁶ Zie o.a. het: 'Regionaal Structuurplan 2005-2015 (BRU, 2005)'.

scheggen/Landschap van de toekomst/landbouw kerngebied (BVR, 2019)'), als t.a.v. de uiteindelijke ruimtelijke opgaven en waar deze dan zouden moeten landen (zie het rapport: 'U16 Ruimtelijke opgave Groen en Landschap 2020-2040 (BVR, 2020)');

7. Aan de gemeenten wordt dan thans de mogelijkheid geboden om op het: 'Concept-IRP', waarop door het College op een eerder concept al een reactie is gegeven (zie in deze dus ook het: 'Raadsvoorstel Zienswijze UHR Concept IRP', Bijlage 11: Reactiebrief College Concept-IRP, d.d. 10 maart 2021), een zienswijze in te dienen. Door het College wordt m.b.t. de zienswijze dan een voorzet gegeven, waarbij zij dus in het bijzonder ook aandacht geeft aan de (verwerking van de) eerdere amendementen en moties die in die zin m.b.t. de 'REP' door de gemeenteraad zijn aangenomen (zie in deze dus ook het: 'Raadsvoorstel Zienswijze UHR Concept-IRP', Bijlage 12: 'Overzicht gemeenteraad UHR in relatie tot REP');
- Die door de bij de U 16 betrokken gemeenten ingebrachte zienswijzen moeten dan uiteindelijk tot een definitief IRP leiden, nog gevolgd door een: 'Uitvoeringsstrategie' en ook een: 'Integraal Ruimtelijk Programma';
8. Het: 'Programma wonen en werken U-16' zal dan weer, net als van andere regio's binnen de provincie Utrecht worden opgenomen in het: 'Regionaal programma wonen en werken provincie Utrecht', waarvoor inmiddels een m.e.r.-procedure is opgestart⁶⁷;
9. Wat betreft de participatie met de samenleving heeft deze (uiteindelijk) kennelijk wel plaatsgevonden, maar dan vooral met een aantal regionale 'stakeholders' (zie in deze dus ook de aan het Raadsvoorstel toegevoegde Bijlage 8: 'Stand van zaken en vooruitblik - Participatie Integraal Ruimtelijk Perspectief'), dat ondanks diverse moties vanuit diverse gemeenten om toch ook echt actief de bevolking te betrekken (zie dus o.a. ook de aan het: 'Raadsvoorstel Zienswijze UHR Concept- IRP' toegevoegde Bijlage 6: 'Overzicht amendementen/moties Contour-REP').

Zonder hier nu op dit moment al te diep op in te gaan blijft het niet breed laten participeren van de burgers/bevolking bij de thans overeenkomstig het: 'Concept-IRP' voorgestelde ruimtelijke ontwikkelingen o.i. toch een grote gemiste kans, terwijl het uiteindelijk met name die burger natuurlijk toch aangaat. Natuurlijk er lopen diverse processen in het kader van locale omgevingsvisies, waarbij (soms) ook aandacht voor de positie van de betreffende gemeente in de regio, maar veel burgers zijn van de beoogde ontwikkelingen in de regio zoals nu met het IRP voorgestaan niet of nauwelijks op de hoogte, behalve dan mogelijk via de media, terwijl de voorgenomen ontwikkelingen naar verwachting wel degelijk een grote invloed op de leefomgeving zullen uitoefenen.

In die zin zou het o.i. toch goed zijn als er ook alsnog voor derde belanghebbenden, waaronder de burgers, belangenorganisaties, etc., de mogelijkheid komt om zienswijzen op het: 'Concept-IRP', hetgeen toch een (soort van) 'Regionale Omgevingsvisie (ROVI)' is, te kunnen indienen. Dat ook voorafgaand met een goede voorlichting/communicatie, alvorens het definitieve IRP door diverse gemeenteraden (op basis van 'consent') wordt aangenomen (vergelijk overigens ook het uitgebreide planproces in het kader van de: 'POVI').

Weliswaar heeft het IRP dan geen officiële wettelijke status, aangezien de Regio U-16 niet onder de WGR valt, maar daarom moet o.i. een inbreng vanuit de samenleving/burgers niet minder belangrijk worden geacht. Dat ook aangezien de gemeenten het IRP kennelijk toch als een (soort van) 'convenant' zien, waarbij de deelnemende gemeenten afspreken met behoud van de eigen publiekrechtelijke verantwoordelijkheden t.a.v. bijvoorbeeld gemeentelijke omgevingsplannen, de ambities

^{67 67} Overigens ligt het betreffende 'Regionaal programma Wonen en Werken', inclusief ook de: 'Plan-MER' thans voor het indienen van zienswijzen ter inzage.

en doelen van het IRP naar vermogen te helpen realiseren (zie in deze overigens ook het zogenaamde: 'Governance document').

Hoe dat ook zij, in ieder geval zou het op zich goed zijn als de gemeente Utrechtse Heuvelrug, dat in navolging van de gemeente De Bilt, in haar zienswijze op het:

'Concept-IRP' aangeeft dat zij het IRP eerder als een 'tussenstap' ziet, ook al aangezien het proces in het kader van haar Toekomstvisie (en dus ook Omgevingsvisie) dus nog loopt en dat zij er in die zin aan hecht dat elementen die voortkomen uit de betreffende lokale participatieprocessen dan ook echt nog in de programmeringsfase van het REP/IRP aan de orde kunnen komen, dat ook gezien het voorgenomen adaptieve karakter van het IRP.

Natuurlijk door de gemeente Utrechtse Heuvelrug wordt hieraan ook in haar: 'Zienswijze URP Concept-IRP' aandacht aangegeven, waarbij zij dan stelt dat zij aan de regionale ontwikkelingen bij de participatie in het kader van haar Toekomstvisie/Omgevingsvisie ook al aandacht heeft gegeven, evenals dat vanuit die participatie nog bijstellingen kunnen ontstaan op de inbreng van de gemeente. De ervaring van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. is evenwel, dat die regionale ontwikkelingen daarbij toch maar zeer beperkt aan de orde zijn gesteld, waarbij er bij de deelnemers, zonder deze overigens tekort te willen doen, veelal maar een zeer beperkt inzicht aanwezig is van alle plannen die in die zin relevant moeten worden geacht, teneinde zo dus ook echt op een zorgvuldige wijze in die zin de reacties te kunnen peilen⁶⁸.

Bovendien is het o.i. gewoon zo dat als er eenmaal een definitief IRP ligt, het dan later niet eenvoudig zal zijn een eenmaal ingezette koers nog te wijzigen, dat dus n.a.v. de uitkomsten van het participatieproces in het kader van de Toekomstvisie/Omgevingsvisie, zodat ook al zou de gemeente Utrechtse Heuvelrug net als de gemeente De Bilt en mogelijk ook andere gemeenten, zoals o.a. de gemeente Zeist, dergelijke kanttekeningen bij het IRP plaatsen, het o.i. nog steeds een gemiste kans blijft dat burgers, etc., ook hierbij niet op een actieve wijze direct zijn betrokken;

10. Verder is het o.i. wel zo is dat het uiteindelijk niet alleen om reactie vanuit het lokale perspectief van de gemeente Utrechtse Heuvelrug zou moeten gaan, maar ook om een reactie op het gehele IRP, dat ook aangezien ontwikkelingen in andere gemeenten ook weer gevolgen kunnen hebben voor de keuzen waar de gemeente Zeist dan in haar eigen Omgevingsvisie voor staat (en natuurlijk ook vice versa);
11. Ook aangezien de invoering van de Omgevingswet wederom met een half jaar is uitgesteld, zou men o.i. eenvoudigweg ook de besluitvorming m.b.t. de IRP kunnen aanhouden, nadat dus eerst een uitgebreide participatie heeft plaatsgevonden;

Inhoudelijke aspecten

12. Eerst zal een algemene reactie worden gegeven, waarna nog bij een aantal deelaspecten zal worden stilgestaan en dan ook meer specifiek bij hetgeen in die zin in de: 'Concept-zienswijze' van de gemeente naar voren wordt gebracht;

Algemeen

13. In het: 'Concept-IRP' wordt dan aan de hand van de 'opgaven' t.a.v. het groen (inclusief nu ook de opgaven m.b.t. water, klimaatadaptatie en biodiversiteit), mobiliteit, het wonen en werken én de energie hét (algemene) perspectief voor de Regio geschetst, namelijk een: '*Gezond leven in en stedelijk regio voor iedereen*', hetgeen dan weer in een 'zevental perspectieven' op meer thematische basis wordt uiteengezet. De gegeven perspectieven leiden dan weer tot integrale ruimtelijke keuzen die dan worden toegelicht

⁶⁸ Overigens is dus net ook vanavond nu juist ook een participatiebijeenkomst gepland i.r.t. de Toekomstvisie voor de kern Driebergen, hetgeen dus in die zin wel uitermate ongelukkig uitkomt.

op basis van een 'achtal redeneerlijnen'. Vervolgens vindt dan een thematische verdieping t.a.v. de thema's groen en landschap, mobiliteit (met dus o.a. het 'wiel met spaken'), wonen en werken en energie plaats, alvorens een nadere uitwerking in een vijftal deelgebieden plaatsvindt. Dat alles wordt dan op basis van een aantal (globale) schetsen per laag en ook een integrale: 'Perspectiefkaart' in beeld gebracht (zie dus ook het: 'IRP', 'Perspectievenkaart Regio Utrecht in 2040', pag. 28-29 en ook 100-101). Tenslotte vindt dus een uiteenzetting van de uitvoering plaats, inclusief wat dan als een 'Adaptief ontwikkelpad' wordt aangeduid;

14. Laat voorop wordt gesteld dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. verheugd is dat nu alsnog in het 'Concept-IRP' t.o.v. de eerdere: 'Contour-REP' en zeker t.o.v. de: 'Koers' aan groen en landschap, dus wat dan als de 'Trots van Utrecht' wordt aangeduid, zo'n hoge prioriteit, zo niet de hoogste prioriteit, wordt gegeven, dat niet alleen in algemene zin, maar ook in voorwaardelijke zin t.a.v. voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen (zie dus ook het 'Concept-IRP', 'Redeneerlijn 1: 'De Utrechtse Trots als basis', pag. 39);
15. Die prioritering voor groen en landschap, hoe mooi ook, neemt evenwel niet weg dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. bij de overeenkomstig het: 'Concept-IRP' voorgestane sterke groei van de regio Utrecht tot een Metropoolregio - waarbij het dan niet alleen om het aantal inwoners gaat, maar ook om de economische groei, zoals m.b.t. de groei van het aantal arbeidsplaatsen, met dus ook weer verdergaande gevolgen voor diezelfde woningmarkt en naar verwachting ook de mobiliteit - dus wel (zeer) kritische kanttekeningen plaatst.

Zoals iedereen die in de Regio Utrecht woont en werkt bekend is, staan de ruimtelijke kwaliteiten in de Regio al decennia onder een grote druk, dat ook na eerdere grote uitbreidingen in met name de jaren zestig en zeventig, de jaren negentig (met diverse zogenaamde VINEX-locaties)⁶⁹ en dan nu weer een nieuwe golf.

De kernvraag is o.i. gewoon of je die sterke groei in de regio wel moet willen en in die zin dus ook accommoderen, dus in kwantitatieve zin, dat ook aangezien deze o.i. toch uiteindelijk vrijwel altijd ten koste zal gaan van de kwaliteiten van de regio, dus wat dan in het IRP als de 'Utrechtse trots' wordt aangeduid (zie in deze dus o.a. ook de diverse: 'Staat-en van Utrecht');

16. Als je dan het: 'Beoordelingskader' ziet, ook al liggen daar dan m.b.t. het bepalen van de eventuele effecten met name kwalitatieve inschattingen op basis van 'expert-judgement' aan te grondslag, dan zou de Regio daar op vrijwel alle punten naar verwachting beter op worden, ook al zijn m.b.t. een aantal subdoelen de inschattingen nog onzeker aangezien bijvoorbeeld een nadere uitwerking nog ontbreekt, zoals bijvoorbeeld m.b.t. het subdoel: 'Het bevorderen van een gezonde leefomgeving' het geval is (zie in deze dus ook het: 'Beoordelingskader IRP', Hoofdstuk 3.1: 'Bevorderen van een gezonde, duurzame en energieke regio' en dan onder het hoofdje: 'Bevorderen gezonde leefomgeving', pag. 9/10).

Nu hangt een dergelijk toetsing allereerst af van welke toetsingcriteria wordt uitgegaan, maar anderzijds is het o.i. gewoon zo dat kennelijk van veel veronderstellingen wordt uitgegaan, waarbij de uiteindelijke effecten vooralsnog alleen inschattingen zijn;

17. Nu is dus in het kader van de: 'POVI' (wel) een: 'Plan-MER' (inclusief ook zogenaamde: 'botsproeven') uitgevoerd en daarbij komt men toch o.i. tot een iets andere inschatting van de effecten van alle ruimtelijke ontwikkelingen dan op basis van het: 'Beoordelingskader' zoals dat in het kader van het voorliggende IRP is toegepast, namelijk dat er van gegeven ruimtelijke ontwikkelingen wel degelijk een negatief effect op met name de Utrechtse Landschappen zal uitgaan (zie in deze dus ook

⁶⁹ Zie in deze overigens o.a. het rapport: 'Ecologische toetsing stedenbouwkundige modellen Regio Utrecht (Bureau Waardenburg, 1990)'.

onderstaande fig.: 'Effecten ontwikkelingen op thema 'Levend landschap, Erfgoed en Cultuur (uit 'Plan-MER POVI', Hoofdstuk 4.6)). Dat terwijl deze dus al onder een grote druk staan;

Thema	Indicator	Huidig	Autonoom	Invloed omgevingsvisie (per saldo)
Levend landschap, erfgoed en cultuur	Utrechtse landschappen	Neutraal	Negatief	
	Cultuurhistorie	Neutraal	Neutraal	
	Archeologie	Neutraal	Neutraal	
	Aardkundige waarden	Neutraal	Neutraal	

Tabel.: Effecten ontwikkelingen op thema 'Levend landschap, Erfgoed en Cultuur (uit: 'Plan-MER POVI', Hoofdstuk 4.6)

18. Natuurlijk men probeert een en ander te ondervangen door wat dan als: 'Groen groeit mee' wordt aangeduid, dat als opvolger van het eerdere: 'Ringpark-concept'⁷⁰, hetgeen op zich als men er dan voor kiest om de bevolking en werkgelegenheid sterk te willen laten groeien natuurlijk mooi is.

Een dergelijke voorwaarde, voor zover dus al hard (denk aan o.a. de financiën), neemt o.i. evenwel niet weg dat door de bouw van die minimaal 124.100 en maximaal 147.500 (inclusief kennelijk 30 % overprogrammering) extra woningen⁷¹ én ook 80.000 extra arbeidsplaatsen, zij het dat dus kennelijk ook al met de bouw van 167.265 extra woningen⁷² rekening wordt gehouden, ook al zal de bouw van al die woningen dan voornamelijk rondom diverse zogenaamde 'Metropoolpoorten' en 'Regionale poorten' moeten gaan landen (zie in deze dus wat betreft de zogenaamde 'Metropoolpoorten' (en ook bepaalde 'Regiopoorten') met name ook het zogenaamde: 'Wiel met spaken'), hoe dan ook de druk op de regio als geheel sterk zal toenemen. Is het niet door het ruimtegebruik ter plaatse van die poorten zelf, dan wel door een toename die daarvan via het zogenaamde 'roltrap-model' (op termijn) op de woningbehoefte van omliggende gemeenten zal uitgaan (zie in deze ook hieronder onder aandachtspunt 20), evenals op de mobiliteit (in brede zin) en ook de recreatieve druk.

Natuurlijk men wil voornamelijk bouwen rondom de betreffende 'Metropoolpoorten' en daarnaast ook nabij een aantal 'Regiopoorten', dat ook om het gebruik van het OV en ook de fiets te stimuleren t.o.v. de auto(mobiliteit), hetgeen in die zin ook een mooi streven is (vergelijk in deze dus ook de zogenaamde: 'Ladder van Verdaas'), maar (veel) meer mensen betekent hoe dan ook gewoon meer ruimtegebruik. Daarbij komt dan ook nog bij hoe slim men bepaalde functies ook wil combineren, hetgeen ook een mooi

⁷⁰ Zie in deze ook het: 'Ringpark Magazine'.

⁷¹ Zie dus ook de betreffende getallen in het 'IRP' op pag. 21.

⁷² Zie dus ook het betreffende getal in het 'IRP' op pag. 156.

streven is, dat ook daarbij toch geldt, wil men tenminste ook echt kwaliteit realiseren, dat ook dan *'niet alles overal kan'*⁷³;

19. Meer in algemene zin kan hier nog de kanttekening bij worden geplaatst dat overeenkomstig de diverse rapporten van het NIDI/CBS de scenario's voor de toekomstige groei van bevolking toch onzeker zijn (zie in deze o.a. het rapport: 'Bevolking 2050 in beeld (NIDI et al, 2020)'), evenals hoe de samenleving zich ook na ervaringen met COVID verder zal ontwikkelen, zodat het wellicht ook in die zin goed was geweest, voor zover men de groei dus al wil accommoderen dat dan met diverse 'scenario's' was gewerkt, dus toch grotere bandbreedtes dan nu aangehouden, inclusief ook met een heldere prioritering/planning.

Natuurlijk men heeft op het einde van IRP met bepaalde onzekerheden rekening gehouden, dat door uit te gaan van wat dan een: 'Adaptief ontwikkelpad' wordt genoemd, maar in de praktijk is het de ervaring, dat als je eenmaal koers hebt gezet in de richting van een maximaal ontwikkelmodel dat dan een latere bijsturing lastig, zo niet onmogelijk is. Vele ontwikkelingen zijn dan feitelijk in gang zijn gezet, inclusief een bepaalde grondspeculatie, die dan nog lang een bepaalde schaduw vooruit zullen (kunnen) werpen;

20. Dan is op zich dus wel een inschatting van de woningbehoefte van de Regio gemaakt, dat kennelijk op basis van de zogenaamde PRIMOS-prognoses, die ook door Companen zijn gebruikt voor kwalitatieve woninganalyse (zie dus ook het rapport: 'Kwalitatieve woningmarktanalyse U-16 gemeenten (Companen, 2020)').

Bij die PRIMOS-prognoses gaat men allereerst evenwel vaak ook uit van de gegeven plancapaciteit, dus t.o.v. het zogenaamde 'migratie saldo nul' komen daar altijd hogere aantallen m.b.t. de woningbehoefte uit. Duidelijk is dus wel ook dat er binnen de Utrechtse Regio wel degelijk ook sprake is van een aanzienlijke binnenlandse en buitenlandse migratie, die dan mede samenhangt met de druk op de Randstad als geheel⁷⁴.

Wat evenwel met name ook opvalt dat in het 'Concept-IRP', ook al zou men dus groei willen faciliteren, er o.i. toch van de bouw van veel hogere aantallen extra woningen wordt uitgegaan dan zoals deze uit gegeven PRIMOS-prognoses naar voren komen. Zo zou er dan volgens de PRIMOS-prognoses (2020) tot 2040 van een woningtekort sprake zijn van 96.300 woningen (zie dus ook het rapport: 'Woningvraag Regio Utrecht - Kwalitatieve en kwantitatieve woningbehoefte 2040 (Stec-groep, 2020)', 'Tabel 10: 'Confrontatie U16 woningvraag en plancapaciteit totaal', pag. 17)⁷⁵, terwijl men dus in het: 'Concept-IRP' voor betreffende periode uitgaat van 124.100 extra woningen, inclusief planuitval van 147.500 woningen (zie in deze dus ook het: 'Concept-IRP', de gegeven getallen op pag. 21). Tenzij de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de betreffende cijfers dus op een verkeerde wijze interpreteert.

⁷³ Zie in deze dus o.a. ook het eindrapport van de zogenaamde Commissie Remkes m.b.t. stikstofproblematiek: 'Niet alles kan overal (Commissie Remkes, 2020)' en bijvoorbeeld ook het rapport: 'Kiezen en delen - Advies van de Studiegroep Ruimtelijke inrichting landelijk gebied (ABD TOPConsult, 2021)'.

⁷⁴ Zie in deze o.a. het rapport: 'Wonen in de provincie Utrecht - Knelpunten, veranderrichtingen en knelpunten (STEC-groep, 2017) en met name ook het rapport: 'Woningvraag Regio Utrecht – Kwalitatieve en kwantitatieve woningbehoefte 2040 (Stec-groep, 2020)'. Met name uit dat laatste rapport komt dan naar voren dat het aandeel van de binnenlandse en buitenlandse migratie in de loop van het afgelopen decennium in de Regio Utrecht is toegenomen tot iets meer dan 50%.

⁷⁵ Een en ander geldt dus o.i. in vergelijkbare zin als we het deelrapport: 'Locatieonderzoek woningbouw Regio Utrecht - De opgave (SITE Urban Development, 2018)' er op na slaan en waarbij de cijfers uit van de PRIMOSprognoses uit 2017 als basis heeft gebruikt en waarbij men uiteindelijk op 90.000 woningen en inclusief sloop 104.00 woningen voor 2040 uitkwam (zie dus ook het: 'Locatieonderzoek woningbouw Regio Utrecht - De opgave (SITE Urban Development, 2018), het kader op pag. 11).

Verder is ook duidelijk dat alhoewel de bouw van woningen en kantoren, etc., dan voornamelijk rondom 'Metropoolpoorten' en 'Regionale poorten' is geprojecteerd daarvan toch ook op basis van wat dan als het zogenaamde 'roltrapmodel' wordt aangeduid een bepaalde druk vanuit de stad Utrecht op de omliggende in het groen gelegen gemeenten zal uitgaan, zowel wat betreft de woningbehoefte (zie in deze dus ook onderstaande fig.: *'Illustratie roltrapmodel (uit het rapport: 'Kwalitatieve woningmarktanalyse U-16 (Companen, 2020)'*), als ook de mobiliteit en ook de recreatieve druk;

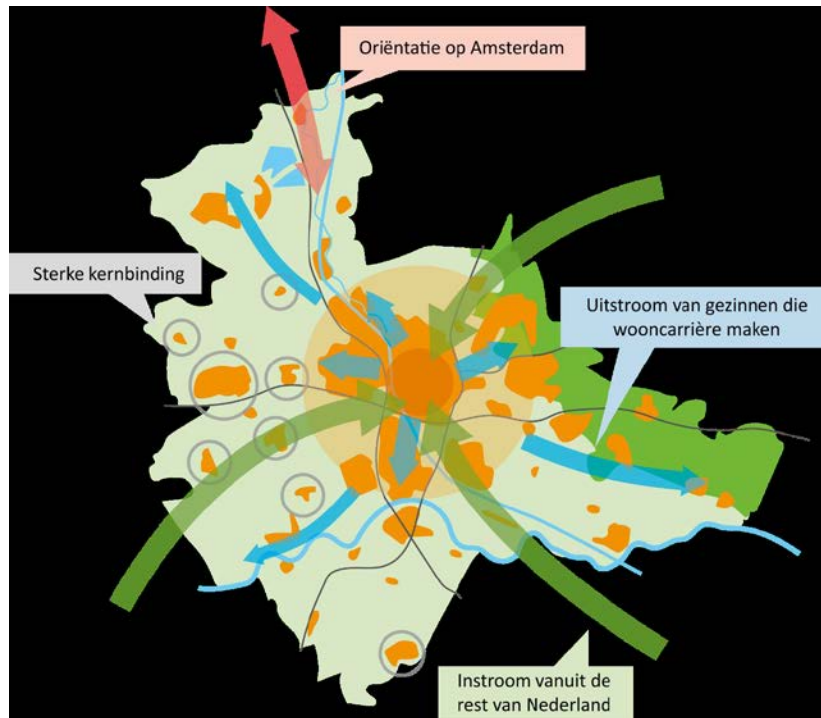

Fig.: *'Illustratie roltrapmodel (uit het rapport: 'Kwalitatieve woningmarktanalyse U-16 (Companen, 2020)'*

21. Hoe dat ook zij, de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zet zich in voor een duurzame ontwikkeling in het algemeen en dus ook van de Regio Utrecht, inclusief ook de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Ook in haar eerdere reacties op o.a. de: 'Contour-REP' heeft de Stichting daarbij o.a. verwezen naar de kansen die in die zin het zogenaamde model van de: 'Doughnut Economics (Kate Raworth, 2016)' biedt en waarna ook in een motie van de gemeente Utrecht in haar reactie op het: 'Beoordelingskader' wordt verwezen.

Overeenkomstig dat model wordt dus enerzijds rekening gehouden met de grenzen die de aarde aan ontwikkelingen stelt en anderzijds met de minimale basisbehoeften van de mens (zie in deze dus ook onderstaande fig.: *'Doughnut economics (naar K. Raworth, 2016)'*), dus met wat als de 'inclusieve samenleving' wordt aangeduid. Door de stad Amsterdam is dit model inmiddels omarmt⁷⁶, dus het zou mooi zijn als de Regio Utrecht haar in die zin alsnog zou volgen.

⁷⁶ Zie dus ook het rapport: 'The Amsterdam City Doughnut – A Tool for transformative Action (Amsterdam, 2020)'.

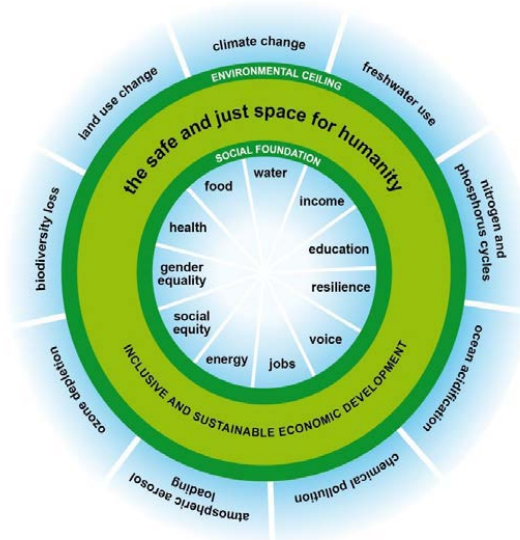

Fig.: 'Doughnut economics (naar K. Raworth, 2016)'

Voor zover dan het model van de: 'Doughnut economics' niet direct wordt overgenomen, zou het dan het dus mooi zijn als in ieder geval wat dan als: 'Brede welvaart' wordt aangeduid in de Regio centraal zou komen te staan, dat dus op basis SDG's van UN (vergelijk in deze dus o.a. ook de: 'NOVI'), inclusief dus wel ook de bijzondere aandacht voor de biodiversiteit;

22. Dan dus wel mooi dat wat betreft (het thema) groen/natuur/biodiversiteit er behalve aandacht voor het in algemene zin versterken van het natuurnetwerk er ook bijzondere aandacht is voor 'landschapsinclusief ontwikkelen/ontwerpen'⁷⁷ en ook 'natuur-/groeninclusief bouwen'⁷⁸ (zie in deze dus het 'IRP', Hoofdstuk 2.2: 'Acht redeneerlijnen die leiden tot ruimtelijke keuzen' en dan met name onder 'Redeneerlijn 1: 'De Utrechtse trots als basis', pag. 39). Wel is het o.i. zo dat bepaalde aspecten nog wel verder nader zouden moeten worden uitgewerkt, ook al ligt er met de diverse rapporten zoals deze m.b.t. Pijler 5: 'Groen en landschap' zijn opgesteld natuurlijk wel in die zin een goede basis.

Zo zou het mooi zijn als bijvoorbeeld t.a.v. de te bereiken natuurwaarden ook duidelijke (streef)doelen zou worden aangegeven, dat dus als een soort van 'Meetlat' (vergelijk ook het initiatief van de Vogelbescherming m.b.t. het weer bereiken van een: 'Basiskwaliteit Natuur' in Nederland⁷⁹), evenals men ook echt zou kiezen voor wat dan als: 'Nature base solutions (Nbs)' wordt aangeduid (zie o.a. ook de publicatie: 'Een natuurlijkere toekomst voor Nederland in 2021 (WUR, 2020)', het: 'Handvest Nederland Natuurinclusief (IPO, 2021)', evenals ook de betreffende motie van Bunnik m.b.t.: 'Contour-REP'/Beoordelingskader').

Daarnaast zou dus ook het belang van 'landschapsinclusief ontwerpen' en ook 'natuurinclusief bouwen' nog wel sterker kunnen worden benadrukt, met name ook door deze aspecten nader uit te werken, bijvoorbeeld in een: 'Handreiking landschaps- en natuurinclusief ontwerpen' en wat betreft: 'Natuurinclusief bouwen' bijvoorbeeld ook m.b.t. aanbestedingen met een puntensysteem te gaan werken (vergelijk ook de puntensystemen dat in die zin reeds door de gemeenten Den Haag, Groningen, Arnhem en Ede worden toegepast);

⁷⁷ Zie o.a. het rapport: 'Zorg voor landschap - Naar een landschapsinclusief omgevingsbeleid (PBL, 2019)'

⁷⁸ Zie in deze ook het: 'Manifest natuurinclusief bouwen'.

⁷⁹ Zie in deze ook het: 'Manifest Basiskwaliteit Natuur'.

23. Juist vanuit het rekening houden met die groene waarden, dus de totale balans, dat dus met name ook vanuit het perspectief van een duurzame ontwikkeling van de Regio als geheel, is het dan toch voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de vraag, zoals ook hiervoor al aangegeven, of je dan alle groei wel moet willen accommoderen, of juist wat betreft de werkgelegenheid en ook het wonen deze beter te spreiden over het gehele land, dat dan op basis van het principe van de 'gebundelde deconcentratie', ook daarbij uiteraard rekening houdend met aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie en ook de leefomgeving⁸⁰;
24. Dan wordt dus aangegeven dat veel nog een nadere uitwerking verdient, dat o.a. in het kader van de nog vast te stellen: 'Regionale programmering' en ook: 'Groen groeit mee', waarbij wat betreft dat laatste overigens nog geen gelden beschikbaar zijn. Maar dan zou het toch goed zijn, voor zover de gemeenten dan instemmen met de nu aangegeven programmering van extra aantallen woningen, arbeidsplaatsen, etc., dat een aantal punten zoals nu in het 'zevental perspectieven', 'achtal redeneerlijnen, etc., worden aangegeven dus veel harder in voorwaardelijke zin zouden moeten worden geformuleerd, dus op basis duidelijke 'Meetlatten', zoals die m.b.t. de biodiversiteit, maar ook m.b.t. een integrale ruimtelijke ontwikkeling in het algemeen, zoals bijvoorbeeld op basis van de 'bar-codes' die Utrecht t.a.v. stedelijke ontwikkelingen in het kader van haar 'RSU 2040' heeft aangegeven⁸¹, dat dus naast harde grenzen/contouren waar al dan niet bepaalde ontwikkelingen kunnen plaatsvinden (vergelijk dus ook de: 'POVI'). Anders bestaat er toch een grote kans dat we straks met name wat betreft de te bereiken kwaliteiten, inclusief die van de natuur, het landschap en ook de cultuurhistorie en de leefomgeving, toch (wederom) achter heel veel feiten aan gaan lopen (zie dus wederom diverse: 'Staat-en van Utrecht');
25. Feitelijk ontbreekt in die zin o.i. toch een echt integraal (en zorgvuldig) 'Afwegingskader' (m.b.t. waarden) en leefomgevingskwaliteiten), evenals een echte: 'Plan-MER', inclusief een: 'Passende beoordeling' m.b.t. met name de effecten van stikstof op Natura 2000-gebieden, zij het wat betreft de: 'Plan-MER' daar dan, zoals ook hiervoor onder het hoofdje: 'Planproces' al aangegeven, ook op basis van het: 'Regionaal programmeren' in het kader van de 'POVI' zal worden voorzien⁸²;
26. Juist in die zin is het dus ook van belang dat voortdurend van een goede 'monitoring' en ook 'evaluatie' sprake is, dat dus ook met een eenduidig toetsingskader, zoals bijvoorbeeld dat van het: 'Rad van de leefomgeving' (vergelijk dus o.a. ook de: 'Plan-MER' in kader NOVI);

Specifieke aspecten

27. Hierbij zal nog bij aantal specifieke aspecten worden stilgestaan, die dan o.i. met name voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug relevant moeten worden geacht. Dat dan mede ook op basis van hetgeen dan thans in die zin in de: 'Zienswijze Concept-IRP' van de gemeente Utrechtse Heuvelrug wordt voorgesteld. Dat zal dan zowel tegelijkertijd themagewijs, als gebiedsgericht worden gedaan;

Koepelthema: Gezond leven in een stedelijke regio voor iedereen

⁸⁰ Zie bijvoorbeeld dus ook recente aanbod noordelijke provincies voor bouw van 210.000 extra woningen.

⁸¹ Maar zie dus mogelijk ook de in het vooruitzicht gestelde Handreiking vitaliteit met kwaliteit' en ook de: 'Handreiking maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen' m.b.t. gezond leven in een stedelijke regio voor iedereen.

⁸² Zo is inmiddels wat betreft het 'Regionaal programmeren' in het kader van de POVI de 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau' m.b.t. de op te stellen: 'Plan-MER' inmiddels voor het indienen van zienswijzen ter inzage gelegd.

28. Zoals ook in algemene zin al aangegeven is het voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus nog maar de grote vraag of gezien het woningbouwprogramma (tussen de 124.100 en 147.500/167.265 extra woningen) en ook aan het aantal extra arbeidsplaatsen (80.000) dat men wil realiseren, men uiteindelijk dit doel, dus een: 'Gezond leven in een stedelijke regio voor iedereen', uiteindelijk wel kan halen. Zoals ook hiervoor al reeds onder het hoofdje: 'Algemeen' reeds aangegeven, is dus zo dat met name ook t.a.v. dit overkoepelende thema en dan m.b.t. bepaalde o.i. in die zin wel degelijk wezenlijke aspecten in het: 'Beoordelingskader' een nadere uitwerking feitelijk nog ontbreekt (zie in deze dus ook het: 'Beoordelingskader IRP', Hoofdstuk 3.1: 'Bevorderen van een gezonde, duurzame en energieke regio' en dan bijvoorbeeld onder het hoofdje: 'Bevorderen gezonde leefomgeving', pag. 9/10). Dan is o.i. dus uiteindelijk ook in die zin eigenlijk geen goede afweging mogelijk;
29. Verder zou het o.i. hierbij niet alleen moeten gaan om de mens, maar ook over het leven van binnen de provincie Utrecht voorkomende planten en dieren (zie in deze dus o.a. ook het: 'Manifest Tijd voor Biodiversiteit - Een leefbare wereld is een kwestie van kiezen' (JongerenxNaturalis, 2021), waaraan toch ook een intrinsieke waarde kan worden toegekend;
30. Ook moet nu juist ook de natuur van belang worden geacht voor tal van wat dan 'ecosysteemdiensten' wordt aangeduid, dus als het: 'Natuurlijk kapitaal', dus eveneens in die zin van belang om daar extra zorgvuldig mee om te gaan (zie in deze dus ook de website: 'www.atlasnatuurlijkkapitaal.nl');
31. Gezien het gestelde zou het dus goed zijn, dat bij toekomstige ontwikkelingen dus alsnog in het IRP (en dus eigenlijk ook het 'Beoordelingskader') (nog) beter wordt gewaarborgd dat (nog) zorgvuldiger met (bepaalde) kwaliteiten, zoals leefomgevingskwaliteiten (denk dus aan o.a. de luchtkwaliteit en ook de geluidsbelasting), evenals dus ook waarden, zoals die van natuur, landschap en cultuurhistorie, rekening zou moeten worden gehouden, bijvoorbeeld door daar bij de te maken afwegingen ook echt een hogere prioriteit aan worden gegeven. Dat met name ook door het maken van duidelijk keuzen, dus in die zin nu ook echt te kiezen voor een duurzaam (en dus groen) toekomstperspectief voor de Regio Utrecht⁸³. Juist ook gezien de binnen de provincie Utrecht aanwezige kwaliteiten en daarmee samenhangende waarden en dan in het bijzonder ook binnen de Regio Utrecht kan o.i. immers gewoon niet alles (overal);
32. Meer in het bijzonder zou het dus goed zijn als in het IRP dus ook de per gebiedstype te bereiken omgevingswaarden/-kwaliteiten, dus zowel die met betrekking tot de natuur, als ook m.b.t. bepaalde milieukwaliteiten, zoals die m.b.t. geluid en ook de luchtkwaliteit⁸⁴, zouden worden aangegeven, daarbij uitgaande van de advieswaarden van de WHO (zie wat betreft de mogelijkheden die er in die zin zijn dus ook het rapport: 'Leidraad duurzame gebiedsontwikkeling - Vernieuwd instrumentarium leefbaarheid/duurzaamheid in ruimtelijke plannen (provincie Utrecht, 2015)');

Groen en landschap

33. Dus op zich fantastisch dat aan het thema groen en landschap nu mede door de inbreng vanuit diverse gemeenteraden, waaronder ook de gemeente Utrechtse Heuvelrug, bijzondere aandacht wordt gegeven, zowel in het IRP zelf, als met name ook in de achterliggende basisdocumenten, waar een en ander meer in detail is aangegeven (zie

⁸³ Zie in deze dus ook de enquête zoals deze door de provincie Utrecht in het kader van de POVI is gehouden en waarbij bij de respondenten aan de natuur veruit de hoogste prioriteit werd gegeven, namelijk 63.8 %, en daarna aan duurzaamheid met 35.1 %.

⁸⁴ Zie in deze dus o.a. ook het zogenaamde: 'Schone Lucht Akkoord'.

dus ook het drietal onderzoeksrapporten m.b.t. het thema/de Pijler Groen en Landschap).

In die zin wil men dus ook echt aan het: 'Natuurnetwerk' zoals dat binnen de regio voorkomt, evenals het landschap en ook cultuurhistorie een kwaliteitsimpuls geven, dat o.a. door een uitbreiding van het NP(U)H, maar ook door aanleg aantal meer robuuste ecologische verbindingen tussen de Heuvelrug en de Lek. Dat dus naast tal van andere maatregelen, zoals aanleg van een zevental natuurkernen (van 30 ha), extra ecologische verbindingen en ook (bijbehorende) ecopassages, al dan niet samen met bepaalde recreatieve verbindingen, zoals langs diverse rivieren die binnen de Regio voorkomen.

Ook hierbij is het natuurlijk wel altijd ook van belang te bezien hoe dat dan allemaal samen goed te doen, dat dan mede afhankelijk van de eisen die bepaalde doelsoorten aan een bepaalde ecologische verbinding stellen en in welke mate deze voor een bepaalde verstoring (zoals dus o.a. m.b.t. recreatie) gevoelig zijn;

34. Wel dus ook goed als er toch ook aandacht voor binnen de Regio voorkomende 'aardkundige waarden' was geweest, dat ook vanuit de 'lagenbenadering', zoals dus voor het initiatief van het: 'Geopark Heuvelrug, Gooi en Vecht i.o.', juist ook gezien bijzondere ligging van de Regio op overgang diverse landschappen⁸⁵;
35. Verder wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. hierbij nog wel ook de bijzondere aandacht vragen voor de nadere uitwerking zoals deze m.b.t. het 'natuurnetwerk' heeft plaatsgevonden (zie in deze ook in het rapport: 'Verdieping groene routes en scheggen/landschap van toekomst/landbouwkerengebied (BVR, 2019)' én ook rapport: 'U16 Ruimtelijke opgave Groen en Landschap 2020-2040 (BVR, 2020)') en dan met name ook voor de grotere robuustere ecologische verbindingen die daarbij van belang moeten worden geacht, zoals die tussen de Heuvelrug en de Veluwe, dus het: 'Valleilint', en ook die door het Groene hart, dus de verbinding die ook wel in het verleden als de: 'Groene Ruggengraat' werd aangeduid. Robuuste ecologische verbindingen die o.i. essentieel moeten worden geacht om het gehele natuurnetwerk binnen de provincie Utrecht adequaat te kunnen laten functioneren, dat ook met oog op klimaatverandering.
Op zich staan gegeven verbindingen ook op diverse kaarten, alsmede wordt daar met name wat betreft de :Groene Ruggengraat' ook in het IRP en dan in het bijzonder ook in het document: 'U16 Ruimtelijke opgave Groen en Landschap 2020-2040 (BVR, 2020)' bijzondere aandacht aan gegeven (met dus o.a. aandacht voor 'Blauwe krans Stelling van Amsterdam'), maar dat geldt dus niet voor het: 'Valleilint', aangezien dat buiten de Regio is gelegen, maar daardoor o.i. niet minder belangrijk moet worden geacht (zie overigens wel ook de motie die m.b.t. het: 'Valleilint' bij de behandeling van de: 'POVI' door de Staten van Utrecht is aangenomen);
36. Dat bij die nadere uitwerking van het natuurnetwerk ook op een lager schaalniveau naar bepaalde effecten wordt gekeken, zoals naar de effecten van de versnippering van wegen, spreekt dan voor zich (zie in deze dus met name ook het rapport: 'U16 Ruimtelijke opgave Groen en Landschap 2020-2040 (BVR, 2020)'. Wel zou het dus inderdaad goed zijn, als ook naar de kansen die snelheidsverlaging (tot maximaal 60 km/uur) biedt zou worden gekeken, zoals dus ook de gemeente Utrechtse Heuvelrug in haar zienswijze op het; 'Concept-IRP' voorstelt m.b.t. de N-226 en de N-227, ook al zou het o.i. goed zijn als ook de N-225 daaronder zou vallen (zie in deze dus ook het initiatief: 'Heuvelrug in goede banen');

⁸⁵ Zie in deze ook de diverse publicaties die inmiddels in het kader het: 'Geopark Heuvelrug, Gooi en Vecht i.o.' zijn verschenen, zoals over het Vechtplassengebied en het Kromme Rijngebied, naast ook diverse Ontdekkaarten.

37. Wat overigens ook in de diverse kaartbeelden behorende bij het rapport: 'U16 Ruimtelijke opgave Groen en Landschap 2020-2040 (BVR, 2020)' opvalt is dat men daarbij kennelijk ook de al eerder door met name de provincie Utrecht beoogde aanleg van een fietspad tussen het USP- Zeist-West via de Lage grond reeds heeft ingetekend. Een dergelijk fietspad zal o.i. evenwel tot een onaanvaardbare aantasting van aanwezige waarden leiden, inclusief de hier aanwezige ecologische verbinding tussen het Vechtplassengebied en het Kromme Rijngebied (zie in deze dus wederom de betreffende Bijlage 1.2.1: 'Folder Natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West, 2020)'), terwijl er daarvoor een goede alternatief aanwezig is, namelijk door de bestaande route over de Bisschopsweg te verbeteren, ook daarbij uiteraard rekening houdend met aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie;
38. Verder wordt nu gelukkig ook standaard bij alle deelgebieden aangegeven, dat er bij alle opgaven bijzondere aandacht dient te zijn voor zowel het integreren van water, de klimaatopgave en ook biodiversiteit, maar het zou dus wel goed zijn, zoals hiervoor ook al in algemene zin m.b.t. het thema groen/natuur/biodiversiteit aangegeven, als er m.b.t. betreffende thema's nog een nadere uitwerking van plaatsvindt, dus nog even los van de (meer) algemene inzet op groen (inclusief biodiversiteit) die daartoe in het diverse rapporten m.b.t. groen en landschap wordt aangegeven.
- Wat betreft water is het dan natuurlijk aan de orde dat als er inderdaad zoveel bewoners bij komen wat dat dan o.a. voor drinkwatervoorziening betekent. Dat dan ook weer in relatie tot de grondwateronttrekking t.b.v. drinkwater met dus mogelijk ook weer gevolgen voor de natuur. Juist in die zin ligt er dus o.i. ook een opgave om nu juist tot een algeheel herstel van de grondwaterbalansen tussen de Heuvelrug en omringende lager gelegen gebieden te komen, waaronder het Kromme Rijngebied, met dus ook positieve effecten op de kwel en dus aldaar aanwezige natuurwaarden (zie in deze dus ook de zogenaamde 'Blauwe Agenda' vanuit het NPUH). Ook liggen er in veel gebieden nog wel degelijk ook opgaven m.b.t. het verbeteren van waterkwaliteit, zoals in het kader van de 'Kader Richtlijn Water (KRW)', dus goed te bezien waar in die zin nog bepaalde opgaven liggen en deze ook meteen mee te nemen bij toekomstige ontwikkelingen.
- Wat betreft klimaatadaptatie ligt er dan natuurlijk wel ook al de: 'Regionale Adaptiestrategie Utrecht Zuid-West (RAS) (Netwerk Water & Klimaat, 2020)' waarna dan eveneens als inspiratie zou kunnen worden verwezen.
- Verder zou wat betreft biodiversiteit, zoals ook als hiervoor in algemene zin aangegeven, dus ook nog per relevant: 'Landschapstype' een: 'Basiskwaliteit natuur' kunnen worden aangegeven, dat op basis voor een bepaalde landschapstypen relevante soorten of zo men wil icoonsoorten (zie in deze dus o.a. ook de 'Natuurvisie - Een plus op het Natuurbeleid 1.0 (Provincie Utrecht, 2016)' en dan het: 'Supplement biodiversiteit'). Ook zou het goed zijn, voor zover het om het daadwerkelijk bereiken van een bepaalde natuurkwaliteit gaat dat de in het document: 'U16 Ruimtelijke opgave Groen en Landschap 2020-2040 (BVR, 2020)' aangegeven opgaven nog wel worden doorvertaald in bijbehorende natuurdoeltypen (en dus ook daarbij dan weer behorende 'doelsoorten'), evenals bijkomend beheer teneinde deze duurzaam in stand te kunnen houden, uiteraard voor zover niet wordt gekozen voor 'wildernisnatuur', dus uitgaande van 'zelfregulatie';
39. Onder dit thema is er dan tevens o.a. de aandacht voor de zogenaamde: 'Waterliniescheg', die dat ook weer met de Kromme Rijnvallei/het Kromme Rijngebied is verbonden. In dat verband wordt dus o.a. aandacht aan de: 'Voordorpse Polder' gegeven (zie in deze dus ook het: 'Concept-IRP', pag. 74), waaraan men dus mogelijk ook een recreatieve functie wil geven (zie in deze overigens ook de mogelijke ruimtelijke

reservering die met name wat betreft de: 'Voorveldse polder' in de: 'RSU 2040' is opgenomen).

Nu loopt er juist ook ten zuiden van zowel de gemeenten Zeist en ook De Bilt zoals ook hiervoor reeds aangegeven een belangrijke ecologische verbinding tussen het Vechtplassengebied en ook het Noorderpark (zie in deze dus ook Bijlage 1.2.1: 'Folder natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West, 2020)'). Ook loopt er net ten oosten van de stad Utrecht de NHW die dus op de nominatie staat om door de UNESCO tot Werelderfgoed te worden aangewezen.

In die zin zou het goed zijn als bij eventuele toekomstige recreatieve (en andere) ontwikkelingen nadrukkelijk met de betreffende ecologische verbinding, evenals andere waarden (denk dus met name ook aan de NHW), rekening zou worden gehouden⁸⁶.

In ieder geval is er door de Werkgroep Sandwijck (en anderen) specifiek wat betreft de: 'Waterliniescheg' en dan voor de zone aan weerszijden van de A-28 reeds een nadere uitwerking gemaakt met ook een duidelijke recreatieve zonering (zie in deze dus ook Bijlage 1.2.2: 'Folder Liniepark Rijnsweerd');

40. Meer in het algemeen wordt het dus van belang geacht dat wil men rekening houden met bepaalde waarden dat ook wat betreft het recreatieve mede-gebruik dus van een goede recreatieve zonering sprake dient te zijn, eigenlijk overal, dus zowel op de Heuvelrug (zie in deze ook de: 'Zoneringskaarten' zoals deze door het Nationale Park Utrechtse Heuvelrug zijn opgesteld), ter plaatse van de Waterliniescheg (zie dus ook hiervoor onder het aandachtspunt 39), maar dus ook in de Krommerijnvallei/het Kromme Rijngebied;
41. Meer in het bijzonder is er vanuit het verleden t.b.v. de o.i. nog noodzakelijk nadere uitwerkingen al heel veel informatie beschikbaar, evenals visies, dus goed daar dan in aanvullende zin ook gebruik van te maken, zoals die m.b.t. het: 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons & partners, 2009)', etc., etc.;
Teneinde bepaalde ambities te kunnen halen, zoals m.b.t. biodiversiteit, zou het dus ook goed zijn als ook naar de kansen die in die zin bijvoorbeeld het: 'Deltaplan biodiversiteitsherstel' biedt ook echt binnen de Regio Utrecht op te pakken, bijvoorbeeld door bij de transitie naar een landbouw die circulair en ook natuurinclusief is in de diverse deelgebieden diverse 'proeftuinen' op te zetten, zoals dus o.a. in het Kromme Rijngebied. Verder moet wat betreft herstel biodiversiteit, zoals ook hiervoor reeds aangegeven, dus ook aan het herstel grondwaterbalansen op de Heuvelrug en daarmee dus ook de kwel in de lager gelegen gebieden een belangrijke betekenis worden toegekend, hetgeen meteen ook wat betreft de aanpak van droogte in het kader van de klimaatverandering van belang moet worden geacht, dus goed dat in die zin aansluiting met de: 'Blauwe Agenda' van het NPUH wordt gezocht;
42. Overigens is het, zoals ook hiervoor al in algemene zin reeds aangegeven, dus nog onduidelijk hoe dan de financiering van de ambities m.b.t. groen/natuur en landschap zal plaatsvinden, die dus ook voorwaardelijk worden gesteld aan de overige ruimtelijke ontwikkelingen, hetgeen in die zin de aangegeven ambities dus wel meteen ook (wederom) onzeker maakt, ook al worden dan diverse fondsen en mogelijke opties aangegeven, zoals in het kader van het programma: 'Groen groeit mee'. In ieder geval zou daarbij o.i. dus ook, zoals ook in de zienswijze van de gemeente aangegeven, aan 'bovenplanse verevening' kunnen (en o.i. ook moeten) worden gedacht. Ook is inderdaad een goede fasering van de aanleg van al het nieuwe groen van belang zodat

⁸⁶ Zie in deze overigens wel ook de diverse kaarten behorende bij het rapport: 'U16 Ruimtelijke opgave Groen en Landschap 2020-2040 (BVR, 2020)' en waarbij wel ook aan de hier voorkomende ecologische verbinding tussen het Vechtplassen en het Kromme Rijngebied aandacht is gegeven, zij het alleen zeer schematisch.

bestaande natuurgebieden niet nog verder worden overlopen door de extra toestroom van recreanten t.g.v. alle bouwplannen;

43. Al met al kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich vinden in de m.b.t. het thema: 'Groen en landschap' door de gemeente gegeven zienswijze, zij het dat die op punten wellicht nog wel op hetgeen hiervoor naar voren is gebracht zou kunnen worden aangevuld;

Mobiliteit

44. Alhoewel dan niet direct binnen het grondgebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug gelegen, wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. hierbij toch de aandacht vragen voor de effecten van zowel het HOV USP-Zeist- Amersfoort langs de A-28 en kennelijk ook een nieuwe fietsroute tussen het USP en Zeist(-West) door de Lage grond (zie in deze dus met name ook het 'IRP', de kaart op pag. 48: 'Mobiliteitsnetwerk 2040' én ook de 'Perspectiefkaart', pag. 100-101);

45. Wat betreft het HOV USP- Zeist(-Noord)-Amersfoort hebben er dan in het kader van U-NED al diverse onderzoeken door Arcadis plaatsgevonden (zie in deze dus o.a. ook het rapporten: 'Doortrekken Uithoflijn naar Zeist en Amersfoort (Arcadis, 2020)' en ook: 'Studie naar HOV verbinding USP naar Mooi Zeist (Arcadis, 2020)').

Natuurlijk ook de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. is voor een transitie van automobilititeit naar gebruik van OV en de fiets, maar het kan o.i. dus niet zo zijn dat dat ten koste van bijzondere landschappen gaat, inclusief de hier liggende ecologische verbinding (zie wat betreft de betreffende ecologische verbinding dus wederom de betreffende Bijlage 1.2.1: 'Folder natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West, 2020)'). Zo zal een tracévariant door de Lage Grond met grote effecten op hier aanwezige waarden gepaard gaan, evenals een grote barrière gaan vormen voor de hier aanwezige ecologische verbinding. Terwijl een tracévariant parallel aan A-28 met directe effecten op het landgoed Oostbroek gepaard zal gaan, evenals ook effecten zal hebben op het functioneren van het wildviaduct 'De Wildsche Hoek' onder de A-28 dat immers dan nog verder dient te worden verbreed, dat dus naast verbreding in het kader Ring Utrecht.

Juist gezien die effecten zou o.i. dan ook, zoals overigens gelukkig ook in de zienswijzen van de gemeente Zeist en ook de gemeente De Bilt aangegeven, gewoon voor een tracé langs de Universiteitsweg en Utrechtseweg moeten worden gekozen, waar dus al vrijliggende busbanen aanwezig zijn, althans grotendeels. Verder zou het dus inderdaad goed zijn de keuze voor een tram of gelede bus af te laten hangen van een vervoerswaardestudie, evenals wat dit dan eventueel voor de rest van de OV-keten, dus het overige OV-net, betekent. In die zin dus goed als de gemeente Utrechtse Heuvelrug zich bij een dergelijk voorkeurstracé zou aansluiten.

Dat overigens vooralsnog een rijksbijdrage van 2.1 miljard voor de Merwedelijn en Waterlinielijn uit het: 'Nationale Groeifonds' (vooralsnog) niet is gehonoreerd, dat vanwege gegeven onderbouwing in het MKBA en die dan (voor diverse) onderdelen negatief zou zijn, geeft dus wel aan hoe onzeker een en ander nog is en dat dan nog los van eventuele effecten op aanwezige waarden;

46. Over een eventuele (snel)fietsroute van het USP naar Zeist-West (en verder) via de Lage Grond is hiervoor onder het hoofdje: 'Groen en landschap' dus al het een en ander gezegd (zie dus ook hiervoor onder het aandachtspunt 37).

Gezien de effecten op aanwezige waarden van natuur, inclusief de hier aanwezige ecologische verbinding tussen het Vechtplassengebied en het Kromme Rijngebied (zie dus wederom de betreffende Bijlage 1.2.1: 'Folder Natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West, 2020)'), evenals die van landschap en ook cultuurhistorie, waaronder aardkundige waarden, is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus

al lange tijd een tegenstander van een nieuw fietspad door de Lage Grond, maar dus wel een voorstander van het verbeteren van de bestaande route langs de Bisschopsweg. Ook daarbij uiteraard rekening houdend met aldaar aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie (vergelijk dus wederom het principe van: 'natuurinclusief ontwerpen')⁸⁷. Ook in die zin dus goed als de gemeente Utrechtse Heuvelrug zich eveneens tegen een dergelijk nieuw fietspad zou uitspreken, aangezien dat dus naar verwachting dus ook gevolgen heeft voor het functioneren van de gehele ecologische corridor tussen het Vechtplasseengebied en het Kromme Rijngebied, dat dus ook gezien de daarmee gepaard gaande cumulatieve effecten;

47. Verder speelt dan tevens mogelijk een bypass van de A-12 (in kader plannen U-NED) met dus mogelijk ook aanzienlijke effecten op het Kromme Rijngebied, ook al is dan voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. toch nog niet geheel duidelijk waar deze dan exact zal worden geprojecteerd (maar zie dus het: 'Concept-IRP', pag. 109). Duidelijk zal zijn dat niet alleen vanuit het oogpunt van duurzaamheid (zie in deze dus ook de 'Ladder van Verdaas'), maar ook gezien de (te verwachten) effecten op aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. daar geen enkele voorstander van is;

Wonen en werken

48. Wat betreft wonen wordt dan wat betreft de gemeente Utrechtse Heuvelrug met name gerefereerd aan de bouw van 500 (minimaal) en 1.500 (maximaal) extra woningen bij het Stationsgebied Driebergen-Zeist om ⁸⁸.
- Wat betreft het Stationsgebied Driebergen-Zeist is daar dan nog niet zo lang gelegen een: 'Gebiedsvisie Stationsgebied Driebergen-Zeist' opgesteld (zie dus ook de: 'Gebiedsvisie Stationsgebied Driebergen Zeist (12 N Stedenbouw, 2014)'), dat nadrukkelijk ook rekening houdend met aanwezige waarden, zoals o.a. ecologische verbindingen, etc., met ook bepaalde ontwikkelmogelijkheden binnen de 'rode contour', dus zou het o.i. goed zijn als die mogelijkheden als uitgangspunten voor de toekomstige ontwikkeling van dit station tot de 'Poort van de Heuvelrug/SLW' zou worden genomen;
49. Voor zover er dan wordt gebouwd zou dat dus wel, zoals ook hiervoor al op meerdere plekken aangegeven, natuurinclusief moeten zijn, dus zowel bij het ontwerp-proces meteen vanuit de 'lagenbenadering' rekening houden met aanwezige waarden, evenals als dan gebouwen worden gebouwd deze dan ook meteen natuurinclusief te bouwen. Iets waaraan overigens in het IRP gelukkig nu ook wel ook aandacht wordt gegeven, maar nog wel een nadere uitwerking zou verdienen, zoals wat betreft 'natuurinclusief bouwen' het toepassen van een 'puntensysteem' (vergelijk dus ook de betreffende puntensystemen m.b.t. 'natuurinclusief bouwen' van de gemeenten Den Haag, Groningen, Arnhem en Ede);
50. Dat men ook inzet op de ontwikkeling van een duurzame economie die ook circulair is op zich mooi (zie in deze ook het: 'Concept-IRP', Hoofdstuk 2.1: 'Perspectief - Gezond leven in een stedelijke regio voor iedereen' en dan onder: Perspectief 4: 'In 2040 profiteert iedereen van een regio met een sterke economie die volop in transitie is naar circulariteit', maar enerzijds ook hier de vraag of er dan m.b.t. de voorgestane sterke groei van de economie dan helemaal 'geen grenzen aan de groei zijn'⁸⁹, evenals of ook

⁸⁷ Zie in deze dus ook de reactie van de natuur- en milieuorganisaties op diverse onderzoeksrapporten van de provincie Utrecht, d.d. 30 november 2017.

⁸⁸ Zie in deze ook het: 'Concept-IRP', Tabel op pag. 154.

⁸⁹ Zie dus ook de publicatie: 'Grenzen aan de groei (Club van Rome, 1972)' en bijvoorbeeld ook het: 'Living Planet Report 2020', waaruit dan voren komen dat we met name in het westen momenteel op het niveau zitten dat we 3.6. aarden gebruiken voor onze levensstandaard.

dit thema dan juist niet veel verder zou moeten worden uitgewerkt, dat ook gezien de ambities van het Rijk en ook de provincie Utrecht⁹⁰;

Energie

51. Dan heeft iedere gemeente binnen de Regio Utrecht dus ook een opgave m.b.t. de energietransitie, dat niet alleen gezien haar eigen doelstellingen, maar ook bijdrage in het kader van de RES;
52. Alhoewel de gemeente Zeist wel al een bepaalde ambitie heeft neergelegd in de door de gemeenteraad vastgestelde: 'Routekaart Klimaatneutraal grondgebied 2035 (Utrechtse Heuvelrug, 2017)', zal zij zelf nog wel, al dan niet samen met de andere gemeenten binnen het Kromme Rijngebied, haar bod aan de RES moeten gaan bepalen.
53. Behalve vanuit een eigen verantwoordelijkheid naar de mogelijkheden die er zijn te kijken, met ook vanuit de: 'Trias Energetica' dus een accent op besparen, zou het dus goed zijn als ook op het schaalniveau van de RES uiteindelijk een integrale afweging plaatsvindt, dat dus rekening houdend met de diverse waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie zoals deze binnen de Regio Utrecht aanwezig zijn, evenals de gezondheid van de mensen. Als wij die opgave evenwel niet gezamenlijk oppakken, zowel wat betreft de overheid (zie dus ook uitspraak in zogenaamde: 'Urgenda-zaak'), maar ook door het bedrijfsleven (zie dus ook de uitspraak in de: 'Milieudefensie-zaak') én de burgers/consumenten, dan gaan we er uiteindelijk niet komen, met dus grote gevolgen voor zowel de natuur, als ook de mens. Dus ook hierbij is het zoeken met elkaar naar (zoveel als mogelijk) gedragen oplossingen;

Deelgebied 1: Kromme Rijnvallei

54. Aan dit gebied wil men dan een algehele kwaliteitsimpuls geven, zowel wat betreft de natuur, als ook de recreatieve mogelijkheden. Logischerwijs gaat daarbij dan in eerste instantie de bijzondere aandacht uit naar de moederrivier de Kromme Rijn. Ook wil men dan een meer robuust groen raamwerk ontwikkelen tussen de Heuvelrug en de Lek, waarbij de Langbroekerwetering dan een van de centrale schakels is;
55. Met name in dit gebied liggen er inderdaad o.i. vele kansen om tot een (verdere) vergroening en dus versterking biodiversiteit te komen, inclusief ook voor een landbouw die circulair en natuurinclusief is.

Voor zover men dan besluit om de aanwezige groenstructuren verder te versterken, bijvoorbeeld door de aanplant van extra bos en landschapselementen (zie in deze behalve de voorstellen in het rapport: 'U16 Ruimtelijke opgave Groen en Landschap 2020-2040 (BVR, 2020)' ook die uit het: 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons & Partners, 2009)'), zou men ook daarbij nadrukkelijk met aanwezige waarden rekening dienen te houden.

In ieder geval biedt ook dit gebied wellicht extra kansen voor voedselbossen (zie ook het initiatief van het: 'Binnenbos' nabij Driebergen) en ook klimaatbossen (zie ook de publicatie: 'Kansen voor soortenrijk klimaatbos - Ruimtelijke verkenning nieuwe klimaatbossen Kromme Rijngebied en Veenweidegebied (Coöperatie Bosgroep Midden-Nederland, 2020)');

56. Meer in het bijzonder zou het goed zijn als de gemeente Utrechtse Heuvelrug mede de zienswijze van de gemeente Zeist, alhoewel nog in concept, om het Kromme Rijngebied aan te laten wijzen als 'Bijzonder provinciaal landschap';
57. Wel gaat het ook bij alle opgaven die voor dit bijzondere gebied worden aangegeven, dat het ook daarbij om het vinden van de juiste balans gaat, want de ervaring is dat ook

⁹⁰ Zie dus o.a. ook de: 'Beleidsvisie circulaire samenleving 2050 (Provincie Utrecht, 2021)', etc.

in dit gebied, dat dus naast de Heuvelrug, de recreatiedruk inmiddels ook haar grenzen heeft bereikt, zeker wat bepaalde (natuur)gebieden betreft;

Deelgebied 2: Noordoostflank

58. Dit gebied bestaat dus uit de Heuvelrug en ook de flanken/gradiënten naar lager gelegen gebied als het Kromme Rijngebied en ook het Noorderpark/Vechtplassengebied;
59. De inzet is dus hier om de Heuvelrug meer robuust te maken, inclusief een vergroting van het Nationale Park. Ook wil men de kwaliteiten van de Stichtse Lustwarande (SLW) verbeteren;
60. Wat betreft het meer robuust maken van de Heuvelrug zou het o.i. dus mooi zijn, zoals ook onder het hoofdje: 'Algemeen' reeds aangegeven, als daarbij toch ook bijzondere aandacht aan de al langer gewenste robuuste verbinding tussen de Heuvelrug en Veluwe wordt gegeven, dus het zogenaamde: 'Valleilint', met ook een ecoduct over de A1 ter hoogte van Terschuur. Voor het duurzaam overleven van bepaalde soorten, zoals de boommarter, moet een dergelijke verbinding wel degelijk van belang worden geacht (zie in deze ook het rapport: 'Corridorstudie Leusderheide (Alterra, 2004)')⁹¹;
61. Verder ziet de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het Station Driebergen-Zeist wel als dé: 'Poort van de Stichtse Lustwarande/Heuvelrug', maar dus niet als een ontwikkellocatie voor verdere woningbouw, etc.. Dat dus met name ook gezien de kwetsbare ligging van de dit Station te midden van tal van waardevolle landgoederen, evenals aanwezige diverse ecologische verbindingen;

Conclusie

62. Alhoewel mede door inbreng diverse gemeenten er nu met name ook aandacht in het IRP (en prioritering) is voor waarden van groen en landschap, inclusief biodiversiteit, blijft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. met name kritisch t.a.v. van de sterke groei die de Regio zich met dit perspectief oplegt, zowel wat betreft de woningbouw, als de werkgelegenheid;
63. Verder zou het o.i. dus goed zijn als het 'IRP' en achterliggende documenten alsnog voor het indienen van inspraakreacties/zienswijze ter inzage wordt gelegd, want als eenmaal vastgesteld als richtinggevend(e) koers/kader kan dan later feitelijk alleen nog bij de nadere uitwerking van participatie sprake zijn, maar dan zijn de feitelijke keuzen dus al gemaakt;
64. Wat betreft de: 'Zienswijze UHR IRP' kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich in veel van de daarbij per thema gegeven zienswijzen vinden, ook al kunnen deze mogelijk op punten nog worden aangescherpt;
65. Wel is zij t.a.v. bepaalde punten (zeer) kritisch en dan met name ook t.a.v. de (mogelijke) nieuwe woningbouwlocaties ter plaatse van het Station Driebergen-Zeist, met dus naar verwachting ook (grote) gevolgen voor aldaar aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie;
66. Gezien het gestelde wil zij de gemeente dan ook verzoeken haar reactie op punten alsnog aan te passen;

Patrick Greeven (Stichting Milieuzorg Zeist e.o.)

⁹¹ Zie ook de motie die in die zin in door de Staten ten tijde van de behandeling van de POVI is aangenomen.

Natuur Verbinden en Behouden

[illegible]

Folder Liniepark Rijnsweerd

Eén van de vele mogelijkheden
Sommige wegdelen worden verbouwd.
Door van de gelegenheid gebruik te maken en de weg er op poten te zetten (i.p.v. op een dijk) ontstaat een open onderdoorgang voor recreanten en natuur.
(Geïnspireerd door De Hout bij Eindhoven.)
Afbeelding hiernaast: Uithof-noord, Serbonnesteen

huidige situatie

Liniepark Rijnsweerd
voorstel ter inspiratie

Snelwegverbreding als KANS
voor omwonenden en recreanten

LINIEPARK RIJNSWEERD

een landschapspark op de grens van stad en land onder knooppunt Rijnsweerd

De meeste mensen die wonen of werken in de omgeving van de A28 en A27 zullen de snelwegverbreding in eerste instantie zien als een bedreiging. Het bestaande groen zal immers worden aangetast, de werkzaamheden brengen overlast met zich mee en óf uiteindelijk de lucht- en geluidskwaliteit er op vooruitgaat is natuurlijk alleen maar te hopen.

Wij zien gelukkig ook kansen als gevolg van dit grootschalige verbredingsproject.

Mogelijkheden voor...

- het versterken van de cultuurhistorie (Nieuwe Hollandse Waterlinie, slagenvarkeling, landgoederenlandschap).
- het verbinden van waterlopen (voor o.a. vis, ringslang, vleermuis en schaatsen?).
- uitbreiding van het recreatieve fietsroutenetwerk.
- wandelen, spelen en picknicken voor omwonenden, studenten en werkenden.
- uitzicht op een groene holende omgeving rondom de ziekenhuizen.
- het behouden van bestaand groen.

Alles komt samen in 'Liniepark Rijnsweerd'.

'Liniepark Rijnsweerd'
Linie is een ander woord voor grens, en dit gebied is de overgang tussen stad en land, tussen Utrecht en Uithof, en er is zowel zichtbaar rijke historie als een modern toekomstbeeld. Daarnaast is natuurlijk de Nieuwe Hollandse Waterlinie duidelijk aanwezig in dit gebied. Een landschapspark is een groen natuurrijk landschap met recreatief medegebruik. De ondertitel 'landschapspark onder Knooppunt Rijnsweerd' duidt verder op de ligging ten zuiden van het knooppunt, maar ook naar de wens om het park letterlijk onder de weglichamen door te leiden en zo een aaneengesloten groengebied te scheppen.
Aantrekkelijk voor zowel mens als diër.

Doel van dit voorstel
Dit idee biedt oplossing voor meerdere problemen. Het doel van dit voorstel is om te inspireren. Het voorstel past zich aan aan het tracé van de snelwagen. Het is zeker niet definitief en behoeft nadere uitwerking. Deze flyer toont een selectie van het hele schetsplan. Wij informeren u graag verder!

De oranje/groen-gestreepte pijl staat voor Liniepark Rijnsweerd: een landschapspark voor mens en diër op de grens van stad en land. De groene pijl komt overeen met 'Groene wagen langs de Houvelrug' en is een rustgebied voor natuur. Behoud en versterking van landschap en natuurwaarden staat hier voorop.

Dit voorstel is mogelijk gemaakt door
Werkgroep Sandwijk
Utrechtse Landschap
IVN De Bilt o.o.
Vogelwacht Utrecht
Bewonersvereniging
Leefklimaat UtrechtseWeg
en...?

"Liniepark Rijnsweerd" voorstel ter inspiratie - park is aan te passen aan snelwegtracé

Bijlage 1.3: Folder Natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West, 2020)

Natuur Verbinden en Behouden

De ecologische verbindingen tussen De Bilt, Zeist, Bunnik, Odijk en Driebergen

Bijlage 2: Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake het: 'Rv Integraal Ruimtelijk Perspectief Regio Utrecht 2021 - 2040' van de gemeente Utrechtse Heuvelrug

Geachte leden van de Commissie Ruimte, wethouder, overige aanwezigen,

1. Thans is binnen de Commissie Ruimte en daarna in de gemeenteraad van de gemeente Utrechtse Heuvelrug de besluitvorming inzake het: 'Integraal Ruimtelijk Perspectief Regio Utrecht 2021 - 2040' (hierna: 'IRP') aan de orde;
2. Gaarne maakt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van de geboden gelegenheid gebruik nog een reactie op het: 'IRP' te geven. Eerst zal nog kort worden stilgestaan bij het planproces, waarna het: 'IRP' in inhoudelijke zin aan de orde zal worden gesteld. Afgesloten zal worden met een conclusie;

Planproces

Proces

3. Zoals ook in het: 'IRP' aangegeven is aan het betreffende perspectief een lang proces voorafgegaan. De basis werd dan gevormd door het zogenaamde: 'REK Regio U-16 (2018)', waarin dan de ruimtelijke economische koers voor de regio is aangegeven;
4. Daarna heeft dan een thematische verkenning van diverse thema's plaatsgevonden, zoals m.b.t. wonen, werken en energie, hetgeen dan later door de inbreng van (bepaal)de gemeenten, waaronder de gemeente Utrechtse Heuvelrug, nog is aangevuld met die op het gebied van natuur, landschap en cultuurhistorie (zie in deze dus met name het rapport: 'Ontwikkelbeeld Groen en Landschap (BVR, 2019)' en ook de latere nadere uitwerkingen daarvan⁹²);
5. Uiteindelijk hebben die diverse nadere verkenningen dan, zij het wel nadat eerst nog een: 'Uitgangspuntennotitie' en ook een: 'Beoordelingskader' was vastgesteld, geleid tot de zogenaamde: 'Contour-REP Regio Utrecht (2020)' met o.a. de visiekaarten: 'Kaart van Altijd' met de ontwikkelingen tot 2030 en ook de: 'Kaart van Alles' met die tot 2040;
6. Dan is een en ander uiteindelijk nader uitgewerkt in het: 'Concept-IRP', met ook een uitvoeringsparagraaf. Door de gemeenten zijn daarop dan wederom zienswijzen ingebracht, dat ook na een behandeling in de diverse gemeenteraden, hetgeen dan uiteindelijk tot het definitieve: 'IRP' heeft geleid. In een aparte notitie wordt dan aangegeven hoe met de diverse zienswijzen van de gemeenten is omgegaan (zie in deze dus ook de notitie: 'Overzicht zienswijzen raden op concept-IRP'), evenals wat betreft de diverse bijdragen vanuit de gemeente Utrechtse Heuvelrug zelf het document: 'Overzicht betrokkenheid gemeenteraad UHR in relatie tot het REP';

Participatie

7. Meer in het bijzonder is in de laatste fase toch ook bijzondere aandacht gegeven aan de participatie, dat ook op basis van de reacties vanuit de diverse gemeente(rade)n. Die participatie heeft dan met name plaatsgevonden met regionale stakeholders, waar ook verslag van is gedaan (zie in deze ook de notitie: 'Memo Regionale Participatie');
8. Alhoewel het actief betrekken van regionale stakeholders door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. wordt gewaardeerd, blijft zij het toch als een gemiste kans zien dat de bevolking zelf hier op geen enkele wijze bij is betrokken. De participatie vanuit de samenleving (in brede zin) dient dan plaats te vinden in het kader van met name de

⁹² Zie wat betreft de nadere uitwerkingen dus ook de beide rapporten: 'Casestudy Ontwikkelbeeld Groen en Landschap (BVR, 2019)' en met name ook: 'U 16 Ruimtelijke opgave Groen en Landschap 2020 – 2040 (BVR, 2020)'.

- opstelling door de afzonderlijke gemeenten van hun: 'Omgevingsvisies' en ook '-plannen'. Dan heeft echter al wel de vaststelling van het: 'IRP' plaatsgevonden. Natuurlijk het: 'IPR' heeft dan weliswaar in planologisch-juridische geen formele status⁹³, maar anderzijds gaan de afzonderlijke gemeenten met het vaststellen daarvan natuurlijk wel een bepaalde commitment aan, dat ook vanuit een bepaalde 'governance';
9. Weliswaar wordt dan door de gemeentebestuur in het: 'Rv IRP' aangegeven dat aan de (mogelijke) regionale ontwikkelingen ook aandacht is gegeven bij het opstellen van zowel de notitie: 'Hoofdpijnen voor de Omgevingsvisie (Utrechtse Heuvelrug, 2019)', als met name ook de: 'Peilnota Toekomstvisie (Utrechtse Heuvelrug, 2020)', hetgeen ook zo is, maar o.i. toch in zeer beperkte mate;
 10. In die zin had o.i. toch voor de hand gelegen als het: 'Concept-IRP' (op zijn minst) voor het indienen van inspraakreacties ter inzage was gelegd, zoals dat vaak ook wel bij andere plannen zonder formele juridische status het geval is geweest;

Plannen op andere overheidsniveaus

11. Naast de plannen vanuit de diverse regio's, zoals dus de U-16, vindt er thans ook planvorming op diverse andere overheidsniveaus plaats, dat veelal in het kader van de invoering van de: 'Omgevingswet', zoals door het Rijk de: 'NOVI', door de: 'Provincie Utrecht' de: 'POVI/POVER' en dan door afzonderlijke gemeenten ook hun: 'Gemeentelijke Omgevingsvisies (GOVI)', zoals ook het proces zoals dat thans in die zin binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug plaatsvindt (zie in deze wat betreft dat laatste dus met name ook de notitie: 'Hoofdpijnen voor de Omgevingsvisie (Utrechtse Heuvelrug, 2019)', de: 'Peilnota Toekomstvisie (Utrechtse Heuvelrug, 2020)' en ook de: 'Toekomstvisie' zelf);
12. Dan speelt tevens op het Regionale niveau het proces in het kader van het 'UNED/MIRT-Oost', waarbij tamelijk recent ook de visie: 'Utrecht Nabij (UNED, 2020)' is gepresenteerd⁹⁴;
13. Op diverse overheidsniveaus vindt er dus planvorming plaats. Op zich natuurlijk goed dat er op diverse schaalniveaus er planvorming plaatsvindt, zeker als deze ook echt integraal is, maar een goede onderlinge afstemming is dan wel van wezenlijk belang. Wel is het dus zo, dat ook gezien de complexiteit, ook al aangezien elk plan net weer iets andere accenten lijkt te leggen, dat dit het er natuurlijk voor de burger allemaal niet eenvoudiger op maakt;

Beoordelingskader i.r.t. opstellen echte 'Plan-MER

14. Teneinde aan het eindproduct en ook de toekomstige uitvoering dan mede sturing te geven is dan gebruikt gemaakt van een zogenaamd: 'Beoordelingskader', hetgeen dan ook is gebruikt in het kader van het: 'MIRT-Oost', of althans daarmee een grote gelijkenis vertoont;
15. Op zich goed dat van een dergelijk: 'Beoordelingskader' gebruik is gemaakt, maar het is in die zin natuurlijk nog geen: 'Plan-MER', inclusief ook een: 'Passende beoordeling';
16. Door de provincie Utrecht is in het kader van haar: 'Provinciale Omgevingsvisie (POVI)' dus wel een: 'Plan-MER' opgesteld, inclusief ook een: 'Passende beoordeling'. Daarbij komt men dan tot de conclusie dat de in de: 'POVI' opgenomen ontwikkelingen, inclusief

⁹³ Overigens is het o.i. zo dat wat betreft de formele planologische status de: 'Provinciale Omgevingsvisie (POVI)' bepalend is welke ruimtelijke ontwikkelingen al dan niet mogelijk zijn, althans voor zover dat uit een eerdere uitspraken van de Raad van State valt af te leiden n.a.v. een indertijd door het BRU gevoerde procedure tegen besluit van de provincie m.b.t. het toenmalige: 'Regionale Struktuurplan (RSP)' (zie in deze ook de: 'Uitspraak van de Raad van State', d.d. 19 december 2007).

⁹⁴ Zie overigens in deze ook het: 'Toekomstbeeld OV' waarna dan met name ook in het 'RV IRP' wordt verwezen.

ook die binnen de Regio, wel degelijk tot een aantasting kunnen leiden van binnen de provincie Utrecht aanwezige landschappelijke kwaliteiten (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER Omgevingsvisie provincie Utrecht (TAUW, 2020)', Hoofdstuk 4.6: 'Levend landschap, erfgoed en cultuur', Tabel: 'Effecten ontwikkelingen op thema Levend landschap, Erfgoed en Cultuur', pag. 59);

17. Eveneens is door de provincie Utrecht een: 'Plan-MER' opgesteld m.b.t. het zogenaamde: 'Programma Wonen en Werken provincie Utrecht', inclusief eveneens een: 'Passende beoordeling' (zie in deze dus ook het rapport: 'Plan-MER Programma Wonen en Werken Provincie Utrecht (Antea-group, 2021)'). Door o.a. de Commissie voor de mer zijn daar in haar: 'Toetsingsadvies' ook een aantal kritische kanttekeningen bij geplaatst.
Inmiddels is dat: 'Programma Wonen en Werken' ook door GS vastgesteld, dat mede op de basis van een: 'Nota van Beantwoording programma Wonen en Werken', inclusief ook een reactie op het 'Toetsadvies' van de Commissie voor het m.e.r.;
18. Dus blijft het op basis gestelde toch de vraag of voor het voorliggende: 'IRP', ook al is dat wellicht dan wettelijk niet verplicht, toch niet goed was geweest als toch een: 'Plan-MER' was opgesteld, inclusief ook een: 'Passende beoordeling' m.b.t. mogelijke effecten van alle voorgenomen ontwikkelingen op de zogenaamde: 'Natura 2000-gebieden', zoals die m.b.t. stikstof;

Conclusie m.b.t. het planproces

19. In de loop van het proces zijn met name de gemeenteraden en ook de regionale stakeholders steeds meer aangehaakt. Een groot deel van bevolking is evenwel nog ongewis van de regionale ontwikkelingen zoals de regiogemeenten van de U-16 zich dat voor zich zien, evenals hebben zij daar dus ook geen (inspraak)reactie op kunnen geven (vergelijk dus in die zin wel ook het interactieve planproces zoals dat door de provincie Utrecht in het kader van de: 'POVI' is gevolgd, inclusief dus ook een formele zienswijzenprocedure). O.i. is en blijft dat toch een gemiste kans;
20. Meer in het bijzonder wordt het tevens betreurd dat toch geen echte: 'Plan-MER' is opgesteld, inclusief een: 'Passende beoordeling' m.b.t. mogelijke effecten op: 'Natura 2000-gebieden', inclusief die m.b.t. effecten stikstof, etc.

Inhoudelijke aspecten

21. Hierbij zal toch eerst een meer algemene reactie worden gegeven, waarna nog op aantal deelaspecten zal worden ingegaan. Hierbij kan dan tevens worden verwezen naar de reactie van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zoals deze eerder al in de Commissie Ruimte t.a.v. het: 'Concept-IRP' is gegeven, dat ook om te voorkomen thans teveel in herhaling te vervallen (zie in deze dus ook voor de zekerheid de als zodanig toegevoegde Bijlage 2.1: 'Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake het Raadsvoorstel zienswijze gemeente Utrechtse Heuvelrug IRP');

Algemeen

Integrale aanpak

22. In het: 'IRP' wordt dan op basis van het centrale thema: 'Gezond leven in een stedelijke regio voor iedereen' op basis van 5-tal 'opgaven', een 7-tal 'perspectieven' én een 8-tal 'redeneerlijnen', evenals een 5-tal verdiepende afspraken m.b.t. bepaalde thema's, een toekomstbeeld voor de Regio Utrecht tot/voor 2040 geschetst. Dat dan op basis van een: 'Integrale Perspectiefkaart 2040' (zie in deze dus ook het: 'IRP', de kaart op pag. 102-103), hetgeen dan vervolgens gebiedsgericht voor een 5-tal als zodanig

onderscheiden gebiedsdelen nader wordt uitgewerkt. Tenslotte wordt ook alvast nader stilgestaan bij de uitvoering, waarbij dan aan een zogenaamde: 'Regionale programmering' een belangrijke betekenis wordt toegekend, evenals aan een: 'Adaptief ontwikkelpad';

23. Laat voorop worden gesteld dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de integrale aanpak zoals deze wordt voorgestaan en waar na inbreng vanuit de diverse gemeente(rade)n nu met name ook bijzondere aandacht wordt gegeven aan de waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie, die in het: 'IRP' dan ook wel als de: 'Utrechtse Trots' worden aangeduid, bijzonder waardeert;
24. Wat betreft die integraliteit is het o.i. dus wel zo dat: '*Niet alles overal kan*'⁹⁵, dus zullen in die zin toch ook bij nadere gebiedsgerichte uitwerkingen bepaalde keuzen moeten worden gemaakt, evenals is dus ook een bepaalde prioritering wenselijk/noodzakelijk, waaraan overigens ook wel in het: 'Beoordelingskader' en (nu) ook in het: 'IRP' zelf een bepaalde aandacht wordt gegeven;
25. Meer in het bijzonder is en blijft het dus wel zo dat de diverse gepresenteerde kaarten echte 'schetsen' blijven, hetgeen aan een kant aangezien veel nog onzeker en nog niet nader is uitgewerkt wellicht logisch lijkt, maar dat maakt het wel veel moeilijker bepaalde ontwikkelingen ook echt te duiden, dat dus ook gezien de daarmee gepaard gaande effecten, dat ook weer aangezien vaak met diverse bandbreedtes wordt gewerkt;

Opgave woningbouw en werkgelegenheid

26. Waar de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan toch met name kritisch over is (en ook blijft), is het gewoon in de Regio blijven faciliteren van de grote vraag naar woningen (tot 175.000 extra woningen) en ook de werkgelegenheid (tot 80.000 extra arbeidsplaatsen), waarbij door het faciliteren van de werkgelegenheid de druk op de woningmarkt natuurlijk nog verder zal worden verhoogd. Bij die vraag gaat het dan niet alleen om de woningbehoefte van de Regio Utrecht zelf, maar ook om de vraag die dan voorkomt uit wat dan als de binnenlandse en buitenlandse migratie wordt aangeduid, dus wat in algemene zin als de trek naar de Randstad bekend staat.

Alhoewel dan ervoor wordt gekozen de betreffende woningbehoefte toch in eerste instantie zoveel mogelijk in en nabij de randen van de stad Utrecht en vervolgens ook rondom de zogenaamde (H)OV-Knooppunten te realiseren (zie in deze dus met name ook de visie: 'Utrecht Nabij (UNED, 2020)' en ook de: 'RSU (Utrecht, 2021)'), zal dat naar verwachting wel degelijk ook met relatief grote negatieve effecten op de binnen de provincie Utrecht en dus ook Regio Utrecht aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie gepaard gaan (zie in deze dus wederom de: 'Plan-MER Omgevingsvisie provincie Utrecht (TAUW, 2020)', Hoofdstuk 4.6: 'Levend landschap, erfgoed en cultuur', Tabel: 'Effecten ontwikkelingen op thema Levend landschap, Erfgoed en Cultuur', pag. 59);

27. Natuurlijk men wil het groen dan mee laten groeien (zie ook het: 'Programma Groen Groeit Mee'), maar enerzijds is daarvoor vooralsnog geen financiering gevonden en anderzijds is de ruimte in Utrecht schaars, dus blijft het de vraag, ook al zijn daarna dan verkennende studies uitgevoerd, of hiervoor de ruimte uiteindelijk wel kan worden gevonden (zie wat betreft gegeven verkenningen o.a. het document: 'Groen groeit mee - Opgaven in beeld (BureauBuiten, 2021)' en dus ook de diverse nadere uitwerkingen m.b.t. groen en landschap in het kader van het: 'IRP');
28. Meer in het bijzonder is het dus ook nog onbekend wat de uiteindelijke effecten van COVID en thuiswerken zijn, hetgeen dus ook een grotere spreiding van de vraag naar

⁹⁵ Zie in deze dus o.a. het eindrapport van de zogenaamde Commissie Remkes m.b.t de stikstofproblematiek: '*Niet alles kan overal* (Commissie Remkes, 2020)'.

- won(ing)en over het land kan betekenen, dus goed ook dat te blijven volgen en zo nodig de vraag bij te stellen;
29. In ieder geval wel mooi te lezen dat men voor: 'Natuurinclusief ontwerpen' en '- bouwen', dus: 'Nature Based Solutions (NBS)' gaat (zie dus o.a. het: 'IRP' en dan het kader op pag. 152), waarbij het o.i. goed zou zijn als ook in die zin voor de gemeenten in een: 'Handreiking NBS' zou worden voorzien, dat dus naast een: 'Handreiking voor maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen' en ook een: 'Handreiking vitaliteit met kwaliteit';
 30. Overigens zal extra woningbouw en werkgelegenheid dus ook leiden tot extra druk op natuurgebieden in de nabije en verdere omgeving van de gebieden alwaar die verstedelijking is voorzien, gebieden die nu vaak al onder een te grote recreatieve druk staan, hetgeen, voor zover dus al wenselijk, het belang van een goede 'recreatie zonerings' nog eens extra benadrukt, dat ook rekening houdend met voldoende rustgebieden voor de dieren;

Duurzaamheid

31. In het: 'IRP' is dan het centrale thema: '*Gezond leven in een stedelijke regio voor iedereen*', met dus ook bijzondere aandacht voor wat dan als de: 'Utrechtse Trots' wordt aangeduid, dus de binnen de regio aanwezige intrinsieke kwaliteiten van het landschap, inclusief de natuur, en ook de cultuurhistorie.
Steeds duidelijker wordt hoe belangrijk groen is, niet alleen vanuit het gezichtspunt van de (achteruitgang van de) natuur/biodiversiteit (en dus ook van de zogenaamde 'ecosysteemdiensten'⁹⁶), maar dus ook voor de gezondheid/het welbevinden van de mens (zie in deze o.a. de publicatie: 'Green and Blue Spaces and Mental Health (WHO, 2021)');
32. Ook aan overige thema's die o.i. vanuit het gezichtspunt van duurzaamheid van belang moeten worden geacht wordt dan eveneens bijzondere aandacht gegeven, zoals het ontwikkelen van een circulaire economie, inclusief een circulaire landbouw, evenals de opgaven die er zijn om uiteindelijk tot een duurzame mobiliteit te kunnen komen;
33. Daarnaast is in het voorliggende: 'IRP' nu gelukkig dus ook de opgave m.b.t. de energietransitie, dat i.v.m. de problematiek van het klimaatverandering (vergelijk ook de bijeenkomst CoP 26 in Glasgow), geïntegreerd, dus wat betreft de: 'RES Regio Utrecht 1.0';
34. Ook is er dan, zoals ook hiervoor reeds aangegeven, bijzondere aandacht voor: 'Natuurinclusief ontwerpen' en ook '- bouwen', dus 'Nature Based Solutions (NBS)' (zie in deze dus o.a. ook het: 'Manifest bouwen voor natuur'), hetgeen eveneens wordt gewaardeerd⁹⁷;
35. Wel valt het op dat vele van de (m.b.t. het thema duurzaamheid) aangegeven doelen niet tot nauwelijks SMART zijn, met uitzondering dan van die m.b.t. wonen, werken en duurzame energie, zodat het niet alleen onduidelijk blijft hoe hard die doelen dan zijn, maar het daardoor tevens de regie/sturing er niet eenvoudiger op zal maken;
36. Dan zou het o.i. toch mooi zijn, zoals ook in de eerdere reactie op het: 'Concept-IRP' aangegeven, als de Regio U-16 net als de stad Amsterdam de zogenaamde: 'Donut-aanpak' zou gaan omarmen, waarbij dus echt op basis van daartoe gegeven ecologische grondslag/analyses wordt gestuurd op een ontwikkeling die enerzijds de grenzen van de aarde/natuur respecteert, anderzijds rekening houdt met minimale

⁹⁶ Zie in deze dus met name ook de website: 'www.atlasnatuurlijkkapitaal.nl'

⁹⁷ Zie overigens m.b.t. NBS ook de publicatie: 'Een natuurlijkere toekomst voor Nederland in 2120 (WUR, 2020)'.

behoeften samenleving, dus ook in die zin inclusief is (vergelijk in deze dus ook de zogenaamde: 'Sustainable Development Goals (SDG's van de UN)⁹⁸;

Natuur en landschap

37. Dan is met name t.a.v. het: 'REK' een aanzienlijke inhaalslag gemaakt m.b.t. het alsnog rekening houden met waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie, evenals aan die waarden bij toekomstige ontwikkelingen ook echt bijzondere aandacht te geven (vergelijk dus ook de aanpak via het programma: 'Groen groet mee');
38. Zoals bekend staan we behalve m.b.t. het klimaat, ook m.b.t. de biodiversiteit voor grote opgaven (vergelijk ook diverse rapporten IPBES en waaraan met name volgend jaar bij CBD CoP 15 in China/Kunming bijzondere aandacht zal worden gegeven). Dus verheugd over alle aanpassingen die in die zin m.b.t. opgave t.a.v. de natuur/biodiversiteit zijn doorgevoerd;
39. Meer in het bijzonder is dan als een van de doelstellingen aangegeven dat men de Heuvelrug meer robuust wil maken, hetgeen natuurlijk op zich mooi is, maar anderzijds blijft het o.i. toch onduidelijk hoe men daar dan vorm aan wil gaan geven.
In ieder geval wordt daarbij door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het alsnog realiseren van een robuuste ecologische verbinding tussen de Heuvelrug en de Veluwe ter hoogte van het zogenaamde 'Valleilint'/Groene Loper' van wezenlijk belang geacht, dat teneinde ook op de Heuvelrug op termijn tot meer duurzame populaties en ook (meer) complete zelfregulerende ecosystemen, inclusief dus mogelijk ook predatoren als de wolf, te kunnen komen (zie in deze dus eventueel ook:
<https://regiotvdebilt.nl/televisie/gemist/levende-monumenten/89b4b1d3-db61-497c-9aaf-3a4d2a08f0e9/levende-monumenten-de-wolf-van-de-utrechtse-heuvelrug>).
Verder moet dus ook, dat mede ook gezien de in de toekomst te verwachten nog grotere recreatieve druk, met name op Heuvelrug, maar ook elders, een goede 'recreatieve zonering' o.i. van groot belang worden geacht. In het kader van het NPUH is daar ook een eerste aanzet toe gegeven, maar moet deze kennelijk toch nog verder nader worden uitgewerkt/bezien.
Ook zou door het instellen, zoals ook al tijdens de beeldvorming over de toekomstvisie aan de orde geweest, van een snelheidsregime van 60 km/uur voor de provinciale wegen op de Heuvelrug tot een bepaalde verbetering van de robuustheid kunnen worden gekomen (zie dus wederom het initiatief: 'Heuvelrug in goede banen');
40. In vergelijkbare zin geldt dat ook voor vele andere opgaven, zoals o.a. het versterken van de natuur in de zogenaamde: 'Kromme Rijn Vallei', inclusief ook de kansen tot het benutten van aldaar aanwezige kwelpotenties i.r.t. de: 'Blauwe Agenda Heuvelrug', ook al wordt daar in het kaartbeelden op pag. 36/38 en ook 114 wel een bepaalde impressie van gegeven;
41. Aangezien feitelijk t.a.v. diverse natuuropgaven alleen een globaal beeld wordt gegeven, voor zover dat dus al het geval is, is dan overeenkomstig het: 'Beoordelingskader' ook niet echt aan te geven, zoals overigens ook de gemeente zelf ook in haar notitie: 'Overzicht betrokkenheid gemeenteraad bij IRP', pag. 9-10 aangeeft, wat nu de effecten voor de biodiversiteit zijn, dat ook omdat geen kwalitatieve uitwerking op basis van bijvoorbeeld: 'Natuurdoetypen' heeft plaatsgevonden, maar is dat afhankelijk van de nadere uitwerking, dus programmering (zie dus ook het: 'Beoordelingskader' onder het hoofdje: 'Intrinsieke natuurwaarden', pag. 18);
42. Wel dus goed dat mede n.a.v. zienswijzen vanuit de gemeenten alsnog de ecologische verbinding tussen het Noorderpark en het Kromme Rijngebied (nog) meer expliciet op

⁹⁸ Overigens bestaat er ook bij de provincie Utrecht steeds meer aandacht voor de zogenaamde: 'Donut-aanpak', zoals o.a. in het kader van het: 'Programma Recreatie en Toerisme'.

een van de betreffende kaartbeelden is aangegeven (zie in deze dus ook onderstaande Fig.: 'Ontwikkelbeeld Kromme Rijn Vallei' naar het: 'IRP' en dan de Fig. op pag. 114), aangezien deze verbinding voor tal van soorten voor hun overleven van belang moet worden geacht (zie wat betreft de voor de betreffende verbinding van belang zijnde doelsoorten dus o.a. ook het rapport: 'Ecopassage Griffenstein bij de N-237 (Alterra, 2009)').

In die zin is wel ook aangegeven, dat men zich richt 'op een groene verbinding (ecologische en recreatief) over de A-28 (Landgoed Oostbroek) en de A-27 (Noorderpark)' (zie in deze dus ook het: 'IRP', het bepaalde op pag. 117), maar onduidelijk blijft dan toch wat daar dan exact mee wordt bedoeld, want juist ook als het om deze ecologische verbinding gaat moet een goede recreatieve zonering van belang worden geacht;

43. In ieder geval zal o.i. als algemeen doel alsnog wat betreft de natuur minimaal naar een: 'Basiskwaliteit' moeten worden gestreefd (zie ook diverse publicaties Vogelbescherming), evenals binnen het NNN en ook de Natura 2000-gebieden natuurlijk naar die kwaliteiten die daartoe in diverse: '(Natuur)beheerplannen' zijn vastgelegd;
44. Meer in het bijzonder is er dan niet tot nauwelijks in het: 'IRP' aandacht voor problematiek stikstof, dus blijft het toch de vraag of diverse ontwikkelingen zoals men deze mogelijk wil maken, zowel wat betreft woningbouw, als die m.b.t. werkgelegenheid, inclusief toch ook een mogelijke uitbreiding van het wegennet, zoals in het uiterste geval dus een bypass van de A-12 ter hoogte Bunnik – Houten - Laaggraven, wel in juridische zin houdbaar zullen zijn;
45. Verder wordt door met name ook de gemeente Zeist gepleit voor het instellen van een: 'Bijzonder provinciaal landschap' voor (delen van) het Kromme Rijngebied. Daarop wordt dan door de Regio als reactie gegeven dat dat aan de provincie Utrecht is, maar waar het daarbij o.i. met name om gaat is dat de bijzondere landschappelijke waarden van dit gebied worden erkend, evenals wordt gezien hoe die kwaliteiten dan kunnen worden behouden en ook versterkt;

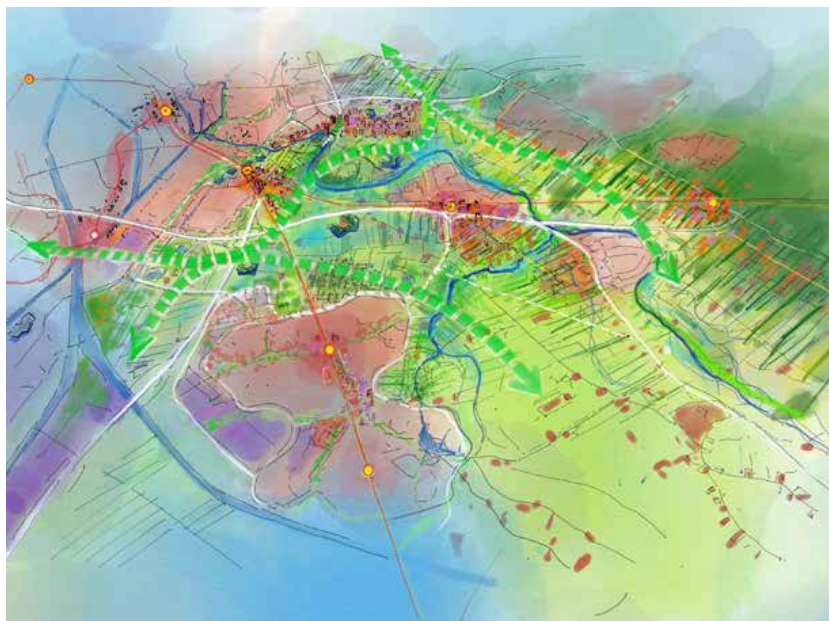

Fig.: 'Ontwikkelbeeld Kromme Rijnvallei' met dus o.a. ecologische corridor Vechtplassengebied/Noorderpark en het Kromme Rijngebied (naar het: 'IRP', Fi.g. op pag. 114)'

Specifieke aspecten

46. Hier zal dan met name ook worden ingegaan op nog een enkel aspecten dat dan in het bijzonder voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug van belang moeten worden geacht. Feitelijk wordt daar dan in het bijzonder in zowel het: 'Rv IRP', als ook in de notitie: 'Overzicht betrokkenheid gemeenteraad bij REP' reeds bij stilgestaan;

Waardering

47. Allereerst toch de complimenten voor de inzet van diverse gemeente(rade)n en in het bijzonder ook die van de gemeente Utrechtse Heuvelrug om met name thema groen/natuur en landschap in het: 'Perspectief' veel hoger op de agenda te zetten, want uiteindelijk is de natuur de drager van het leven.
48. Wel kan hierbij dus o.i. worden aangetekend dat met name door de grote woningbouwopgaven en ook die m.b.t. de werkgelegenheid, hetgeen dus ook weer gevolgen heeft voor de woningbouwopgaven, waarvan dan wordt uitgegaan en waar je dus ook verschillend over kunt denken, de druk op aanwezige waarden die men nu juist beoogt te behouden en versterken, dus die van natuur, landschap en cultuurhistorie, hetgeen nu juist als de 'Utrechtse Trots' wordt aangeduid, navenant groter zal worden, met dus ook alle gevolgen van dien (zie in deze dus wederom ook de: 'Plan-MER Omgevingsvisie provincie Utrecht (TAUW, 2020)', Hoofdstuk 4.6: 'Levend landschap, erfgoed en cultuur', Tabel: 'Effecten ontwikkelingen op thema Levend landschap, Erfgoed en Cultuur', pag. 59). Ook in die zin gaat het o.i., zo zal ook uit hetgeen dienaangaande in het voorgaande naar voren is gebracht duidelijk zijn, wel nog om het vinden voor de Regio als geheel van de juiste balans;

Ontwikkelingen op en nabij het Station Driebergen-Zeist

49. Kennelijk wil men dan bij het Station Driebergen-Zeist vast blijven houden aan de ontwikkeling van zowel wonen, evenals werken, dat laatste kennelijk ook als satelliet van het USP (zie ook het: 'IRP', pag. 83), waarbij het dan bij wonen gaat om 500 - 1500 extra woningen. Ook wordt kennelijk gesproken van een uitbreiding van de spoorcapaciteit tussen Utrecht en Maarn (zie ook het: 'IRP', pag. 113), dus kennelijk van 2 naar 4 sporen;
50. Nu is ook al eerder door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. aangegeven dat zij zeer kritisch staat tegen de ontwikkeling van een nieuwe woonkern 'Rijnwijk' nabij het Station Driebergen-Zeist. Zoals bekend ligt dit Station midden in de Stichtse Lustwarande (SLW) en wordt het omgeven door aantal waardevolle landgoederen, die bovendien grotendeels deel uitmaken van het NNN. Ook lopen er een aantal belangrijke ecologische verbindingen. Juist teneinde rekening te houden met aangegeven waarden is dus nog niet zolang geleden de: 'Gebiedsvisie Station Driebergen Zeist (12 N Stedenbouw, 2014)', dus zou het goed zijn die visie dan als basis voor de toekomstige ontwikkeling van deze: 'Poort van de Stichtse Lustwarande/Heuvelrug' te nemen;
51. Dan zijn ook in het verleden al eens in het kader van de plannen voor de HSL-Oost diverse studies naar de verbreding van twee naar vier sporen uitgevoerd. In ieder geval zal dat ook grote consequenties voor diverse direct aan het spoor gelegen natuurgebieden met zich meebrengen, evenals voor de oversteekbaarheid door dieren daarvan;

Nieuwe OV-hub nabij nieuw Station Maarn-Maarsbergen

52. En ook al wordt dat dan in de teksten niet expliciet aangegeven, op de diverse kaarten staat bij Maarsbergen nog steeds een bepaalde vlek aangegeven (zie ook het: 'IRP', Kaart: 'Kromme Rijn Vallei', pag. 110), waarover ook door diverse organisaties al het

een en ander tijdens de beeldvormende vergadering over de: 'Toekomstvisie' naar voren is gebracht;

Conclusie

53. Gewaardeerd wordt de echt 'integrale aanpak' van de voorliggende regionale visie/het perspectief, met na inbreng diverse gemeente(rade)n nu gelukkig ook de bijzondere aandacht voor het groen/natuur, hetgeen toch de basis voor het leven is;
54. Wel zijn er dus met name (grote) bedenkingen bij de grote opgaven m.b.t. wonen en ook werkgelegenheid, die de regio kennelijk gewoon wil faciliteren, terwijl daarvoor o.a. wel degelijk ook oplossingen op een hoger schaalniveau zijn te vinden, namelijk door de betreffende opgaven, waar overigens door diverse partijen verschillend tegenaan wordt gekeken, op basis van het principe van 'gebundelde deconcentratie' meer te spreiden over het land (denk o.a. ook aan Almere), ook daarbij uiteraard rekening houdend met aldaar aanwezige waarden;
55. Meer in het bijzonder zou het goed zijn als de regio ook echt m.b.t. duurzame ontwikkeling de zogenaamde: 'Donut-aanpak' zou omarmen (vergelijk ook Amsterdam);
56. Met betrekking tot de ontwikkelingen binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug staat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus met name kritisch tegenover de stedelijke ontwikkelingen zoals deze in het 'IRP' voor het Station Driebergen Zeist zijn voorzien, dat ook gezien de daar (naar verwachting) mee in geding zijnde waarden van natuur, landschap en ook cultuurhistorie;
57. Kortom, we staan met zijn allen voor grote opgaven/uitdagingen, zoals die m.b.t. het klimaat en ook de biodiversiteit. Daarvoor is ook echt een omslag/transitie van de samenleving als geheel nodig. Daartoe wordt in het voorliggende: 'IRP' gelukkig ook op diverse vlakken een aanzet gegeven, hetgeen ook wordt gewaardeerd, maar de vraag is dus wel of men daarbij moet blijven inzetten op (economische) groei (sec), terwijl o.i. dus toch veel meer de/het 'Brede welvaart/Wel-zijn', inclusief ook het wel-zijn van de natuur/aarde, het centrale thema zou moeten zijn⁹⁹;

Patrick Greeven (bestuurslid Stichting Milieuzorg Zeist e.o.)

⁹⁹ Zo gebruiken we thans in het westen 3.5 keer de aarde (zie in deze ook diverse: 'Living Planet Report(s)', dus om in die zin meer in balans te komen zullen we dan tot een heel andere economie en bijbehorende levensstijl moeten komen.

Bijlage 2.1: Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake het: 'Raadsvoorstel zienswijze UHR Concept-IRP'

Geachte raadsleden, wethouder, overige betrokkenen,

67. Thans is de het: 'Rv Zienswijze UHR Concept-IRP' aan de orde. Door het College is ook al eerder een zienswijze op een eerder concept van het IRP ingediend;
68. Eerst zal nog kort worden stilgestaan bij het planproces, waarna het: 'Concept-IRP' en daarmee samenhangende raadsvoorstel vanuit de gemeente UHR in inhoudelijke zin aan de orde zal worden gesteld. Afgesloten zal worden met een conclusie (zie ook onder de aandachtspunten 62 t/m 66);

Planproces

69. Nadat eerst het RBU en daarna het BRU is opgeheven¹⁰⁰, is daarna door diverse gemeenten binnen de Regio Utrecht naar een nieuwe samenwerkingsvorm gezocht, eerst met 10 gemeenten, daarna met 16 gemeenten. Uiteindelijk heeft in 2018 ook de gemeente Utrechtse Heuvelrug zich bij deze samenwerkingsvorm aangesloten;
70. Door in eerste instantie 10 gemeenten is dus eerst een koersdocument opgesteld t.a.v. van de beoogde ruimtelijke economische ontwikkeling van de regio (zie in deze ook het document: 'Ruimtelijke Economische Koers U 10 - Ontmoetingsplaats voor Healthy Urban Living (U10, 2017)');
71. Daarna hebben er t.a.v. diverse thema's/pijlers eerst een aantal verkenningen plaatsgevonden, zoals m.b.t. wonen, werken (inclusief analyse kantorenmarkt), mobiliteit (inclusief een zogenaamde: 'knooppuntenanalyse') en ook energie (inclusief per gemeente ook zogenaamde: 'energiepaspoorten'). Mede n.a.v. van diverse moties door de diverse gemeenteraden heeft er daarna nog een aanvulling m.b.t. het thema/de pijler groen en landschap plaatsgevonden, ook wel als de 5^e Pijler aangeduid (zie in deze dus het rapport: 'Ontwikkelbeeld Groen en Landschap (BVR, 2019)').
Op basis van de informatie zoals deze uit de betreffende analyserapporten naar voren kwam is dan vervolgens de: 'Contour-REP (U-10, 2020)' opgesteld, inclusief ook een 'Kaart van Altijd (tot 2030)' en een 'Kaart van Alles (tot 2040)', hetgeen wederom aan de gemeenteraden van de U16-gemeenten ter besluitvorming is voorgelegd. Dat ook inclusief een zogenaamd: 'Beoordelingskader'. Ten tijde van de behandeling in de Raadscommissie Ruimte is op zowel de: 'Contour-REP', als ook het: 'Beoordelingskader' toen ook al door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. een uitgebreide reactie gegeven. Uiteindelijk zijn toen ook door diverse gemeenten een aantal amendementen en ook moties aangenomen en niet in de laatste plaats ook m.b.t. het: 'Beoordelingskader' (zie o.a. voor het overzicht en ook de reactie vanuit de U-16 dus ook het: 'Raadsvoorstel Zienswijze UHR Concept-IRP', Bijlage 5: 'Overzicht amendementen/moties Beoordelingskader' én ook Bijlage 6: 'Overzicht amendementen/moties Contour');
72. Die: 'Contour-REP' is dan uiteindelijk nader uitgewerkt in wat dan als het: 'Integraal Ruimtelijk Perspectief (IRP)' wordt aangeduid, dat dan weer in nauwe samenwerking met zowel het Rijk in het kader van (o.a.) U-NED (zie dus ook de visie: 'Utrecht Nabij (U-NED, 2019)'), de provincie Utrecht in het kader van de provinciale Omgevingsvisie (zie dus o.a. de: 'POVI'), de stad Utrecht (in relatie tot de: 'Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040') en uiteraard de deelnemende gemeenten.
Met name m.b.t. het thema/de Pijler groen en landschap heeft er nog wel een nadere uitwerking plaatsgevonden, zowel wat betreft een nadere verdieping van diverse daarbij aan orde zijnde thema's (zie dus ook het rapport: 'Verdieping groene routes en

¹⁰⁰ Zie o.a. het: 'Regionaal Structuurplan 2005-2015 (BRU, 2005)'.

scheggen/Landschap van de toekomst/landbouw kerngebied (BVR, 2019)'), als t.a.v. de uiteindelijke ruimtelijke opgaven en waar deze dan zouden moeten landen (zie het rapport: 'U16 Ruimtelijke opgave Groen en Landschap 2020-2040 (BVR, 2020)');

73. Aan de gemeenten wordt dan thans de mogelijkheid geboden om op het: 'Concept-IRP', een zienswijze in te dienen, waarop dus door het College op een eerder concept al een reactie is gegeven (zie in deze dus ook het: 'Raadsvoorstel Zienswijze UHR Concept IRP', Bijlage 11: Reactiebrief College Concept-IRP, d.d. 10 maart 2021).

Door het College wordt dan thans m.b.t. de zienswijze vanuit de gemeente alvast een voorzet gegeven, waarbij zij dus in het bijzonder ook aandacht geeft aan de (verwerking van de) eerdere amendementen en moties die in die zin m.b.t. de 'REP' door de gemeenteraad zijn aangenomen (zie in deze dus ook het: 'Raadsvoorstel Zienswijze UHR Concept-IRP', Bijlage 12: 'Overzicht gemeenteraad UHR in relatie tot REP'); Die door de bij de U 16 betrokken gemeenten ingebrachte zienswijzen moeten dan uiteindelijk tot een definitief IRP leiden, nog gevolgd door een: 'Uitvoeringsstrategie' en ook een: 'Integraal Ruimtelijk Programma';

74. Het: 'Programma wonen en werken U-16' zal dan weer, net als van andere regio's binnen de provincie Utrecht, worden opgenomen in het: 'Regionaal programma wonen en werken provincie Utrecht', waarvoor inmiddels een m.e.r.-procedure is opgestart¹⁰¹;

75. Wat betreft de participatie met de samenleving heeft deze (uiteindelijk) kennelijk wel plaatsgevonden, maar dan vooral met een aantal 'regionale stakeholders' (zie in deze dus ook de aan het Raadsvoorstel toegevoegde Bijlage 8: 'Stand van zaken en vooruitblik - Participatie Integraal Ruimtelijk Perspectief'), dat ondanks diverse moties vanuit diverse gemeenten om toch ook echt actief de bevolking te betrekken (zie dus o.a. ook de aan het: 'Raadsvoorstel Zienswijze UHR Concept- IRP' toegevoegde Bijlage 6: 'Overzicht amendementen/moties Contour-REP').

Zonder hier nu op dit moment al te diep op in te gaan blijft het niet breed laten participeren van de burgers/bevolking bij de thans overeenkomstig het: 'Concept-IRP' voorgestelde ruimtelijke ontwikkelingen o.i. toch een grote gemiste kans, terwijl het uiteindelijk met name die burger natuurlijk toch aangaat. Natuurlijk er lopen diverse processen in het kader van locale omgevingsvisies, waarbij (soms) ook aandacht voor de positie van de betreffende gemeente in de regio, maar veel burgers zijn van de beoogde ontwikkelingen in de regio zoals nu met het IRP voorgestaan niet of nauwelijks op de hoogte, behalve dan mogelijk via de media, terwijl de voorgenomen ontwikkelingen naar verwachting wel degelijk een grote invloed op de leefomgeving zullen uitoefenen.

In die zin zou het o.i. toch goed zijn als er ook alsnog voor derde belanghebbenden, waaronder de burgers, belangenorganisaties, etc., de mogelijkheid komt om zienswijzen op het: 'Concept-IRP', hetgeen toch een (soort van) 'Regionale Omgevingsvisie (ROVI)' is, te kunnen indienen. Dat ook voorafgaand met een goede voorlichting/communicatie, alvorens het definitieve IRP door diverse gemeenteraden (op basis van 'consent') wordt aangenomen (vergelijk overigens ook het uitgebreide planproces in het kader van de: 'POVI').

Weliswaar heeft het IRP dan geen officiële wettelijke status, aangezien de Regio U-16 niet onder de WGR valt, maar daarom moet o.i. een inbreng vanuit de samenleving/burgers niet minder belangrijk worden geacht. Dat ook aangezien de gemeenten het IRP kennelijk toch als een (soort van) 'convenant' zien, waarbij de deelnemende gemeenten afspreken met behoud van de eigen publiekrechtelijke verantwoordelijkheden t.a.v. bijvoorbeeld gemeentelijke omgevingsplannen, de ambities

¹⁰¹ ¹⁰¹ Overigens ligt het betreffende 'Regionaal programma Wonen en Werken', inclusief ook de: 'Plan-MER' thans voor het indienen van zienswijzen ter inzage.

en doelen van het IRP naar vermogen te helpen realiseren (zie in deze overigens ook het zogenaamde: 'Governance document').

Hoe dat ook zij, in ieder geval zou het op zich goed zijn als de gemeente Utrechtse Heuvelrug, dat in navolging van de gemeente De Bilt, in haar zienswijze op het:

'Concept-IRP' aangeeft dat zij het IRP eerder als een 'tussenstap' ziet, ook al aangezien het proces in het kader van haar Toekomstvisie (en dus ook Omgevingsvisie) dus nog loopt en dat zij er in die zin aan hecht dat elementen die voortkomen uit de betreffende lokale participatieprocessen dan ook echt nog in de programmeringsfase van het REP/IRP aan de orde kunnen komen, dat ook gezien het voorgenomen adaptieve karakter van het IRP.

Natuurlijk door de gemeente Utrechtse Heuvelrug wordt hieraan ook in haar: 'Zienswijze URP Concept-IRP' aandacht aangegeven, waarbij zij dan stelt dat zij aan de regionale ontwikkelingen bij de participatie in het kader van haar Toekomstvisie/Omgevingsvisie ook al aandacht heeft gegeven, evenals dat vanuit die participatie nog bijstellingen kunnen ontstaan op de inbreng van de gemeente. De ervaring van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. is evenwel dat die regionale ontwikkelingen daarbij toch maar zeer beperkt aan de orde zijn gesteld, waarbij er bij de deelnemers, zonder deze overigens tekort te willen doen, veelal maar een zeer beperkt inzicht aanwezig is van alle plannen die in die zin relevant moeten worden geacht, teneinde zo dus ook echt op een zorgvuldige wijze in die zin de reacties te kunnen peilen¹⁰².

Bovendien is het o.i. gewoon zo dat als er eenmaal een definitief IRP ligt, het dan later niet eenvoudig zal zijn een eenmaal ingezette koers nog te wijzigen, dat dus n.a.v. de uitkomsten van het participatieproces in het kader van de Toekomstvisie/

Omgevingsvisie, zodat ook al zou de gemeente Utrechtse Heuvelrug net als de gemeente De Bilt en mogelijk ook andere gemeenten, zoals o.a. de gemeente Zeist, dergelijke kanttekeningen bij het IRP plaatsen, het o.i. nog steeds een gemiste kans blijft dat burgers, etc., bij het gehele proces niet op een actieve wijze direct zijn betrokken;

76. Verder is het o.i. wel zo is dat het uiteindelijk niet alleen om reactie vanuit het lokale perspectief van de gemeente Utrechtse Heuvelrug zou moeten gaan, maar ook om een reactie op het gehele IRP, dat ook aangezien ontwikkelingen in andere gemeenten ook weer gevolgen kunnen hebben voor de keuzen waar de gemeente Utrechtse Heuvelrug dan in haar eigen Omgevingsvisie voor staat (en natuurlijk ook vice versa);
77. Ook aangezien de invoering van de Omgevingswet wederom met een half jaar is uitgesteld, zou men o.i. eenvoudigweg ook de besluitvorming m.b.t. de IRP kunnen aanhouden, nadat dus eerst een uitgebreide participatie heeft plaatsgevonden;

Inhoudelijke aspecten

78. Eerst zal een algemene reactie worden gegeven, waarna nog bij een aantal deelaspecten zal worden stilgestaan en dan ook meer specifiek bij hetgeen in die zin in de: 'Concept-zienswijze' van de gemeente naar voren wordt gebracht;

Algemeen

79. In het: 'Concept-IRP' wordt dan aan de hand van de 'opgaven' t.a.v. het groen (inclusief nu ook de opgaven m.b.t. water, klimaatadaptatie en biodiversiteit), mobiliteit, het wonen en werken én de energie hét (algemene) perspectief voor de Regio geschetst, namelijk een: '*Gezond leven in en stedelijk regio voor iedereen*', hetgeen dan weer in een 'zevental perspectieven' op meer thematische basis wordt uiteengezet. De gegeven perspectieven leiden dan weer tot integrale ruimtelijke keuzen die dan worden toegelicht

¹⁰² Overigens is dus net ook vanavond nu juist ook een participatiebijeenkomst gepland i.r.t. de Toekomstvisie voor de kern Driebergen, hetgeen dus in die zin wel uitermate ongelukkig uitkomt.

op basis van een 'achtal redeneerlijnen'. Vervolgens vindt dan een thematische verdieping t.a.v. de thema's groen en landschap, mobiliteit (met dus o.a. het 'wiel met spaken'), wonen en werken en energie plaats, alvorens een nadere uitwerking in een vijftal deelgebieden plaatsvindt. Dat alles wordt dan op basis van een aantal (globale) schetsen per laag en ook een integrale: 'Perspectiefkaart' in beeld gebracht (zie dus ook het: 'IRP', 'Perspectievenkaart Regio Utrecht in 2040', pag. 28-29 en ook 100-101). Tenslotte vindt dus een uiteenzetting van de uitvoering plaats, inclusief wat dan als een 'Adaptief ontwikkelpad' wordt aangeduid;

80. Laat voorop wordt gesteld dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. verheugd is dat nu alsnog in het: 'Concept-IRP' t.o.v. de eerdere: 'Contour-REP' en zeker t.o.v. de: 'Koers' aan groen en landschap, dus wat dan als de 'Trots van Utrecht' wordt aangeduid, zo'n hoge prioriteit, zo niet de hoogste prioriteit, wordt gegeven, dat niet alleen in algemene zin, maar ook in voorwaardelijke zin t.a.v. voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen (zie dus ook het 'Concept-IRP', 'Redeneerlijn 1: 'De Utrechtse Trots als basis', pag. 39);
81. Die prioritering voor groen en landschap, hoe mooi ook, neemt evenwel niet weg dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. bij de overeenkomstig het: 'Concept-IRP' voorgestane sterke groei van de regio Utrecht tot een Metropoolregio - waarbij het dan niet alleen om het aantal inwoners gaat, maar ook om de economische groei, zoals m.b.t. de groei van het aantal arbeidsplaatsen, met dus ook weer verdergaande gevolgen voor diezelfde woningmarkt en naar verwachting ook de mobiliteit - dus wel (zeer) kritische kanttekeningen plaatst.
 Zoals iedereen die in de Regio Utrecht woont en werkt bekend is, staan de ruimtelijke kwaliteiten in de Regio al decennia onder een grote druk, dat ook na eerdere grote uitbreidingen in met name de jaren zestig en zeventig, de jaren negentig (met diverse zogenaamde VINEX-locaties)¹⁰³ en dan nu weer een nieuwe golf.
 De kernvraag is o.i. gewoon of je die sterke groei in de regio wel moet willen en in die zin dus ook accommoderen, dus in kwantitatieve zin, dat ook aangezien deze o.i. toch uiteindelijk vrijwel altijd ten koste zal gaan van de kwaliteiten van de regio, dus wat dan in het IRP als de 'Utrechtse trots' wordt aangeduid (zie in deze dus o.a. ook de diverse: 'Staat-en van Utrecht');
82. Als je dan het: 'Beoordelingskader' ziet, ook al liggen daar dan m.b.t. het bepalen van de eventuele effecten met name kwalitatieve inschattingen op basis van 'expert-judgement' aan te grondslag, dan zou de Regio daar op vrijwel alle punten naar verwachting beter op worden, ook al zijn m.b.t. een aantal subdoelen de inschattingen nog onzeker aangezien bijvoorbeeld een nadere uitwerking nog ontbreekt. Dat geldt dan bijvoorbeeld m.b.t. het subdoel: 'Het bevorderen van een gezonde leefomgeving' (zie in deze dus ook het: 'Beoordelingskader IRP', Hoofdstuk 3.1: 'Bevorderen van een gezonde, duurzame en energieke regio' en dan onder het hoofdje: 'Bevorderen gezonde leefomgeving', pag. 9/10), maar bijvoorbeeld ook m.b.t. het subdoel 'Behouden versterken van de intrinsieke natuurwaarden', waarbij (dan enerzijds) wordt aangegeven dat de effectieve invloed op biodiversiteit ongewis is, maar (anderzijds) dat men al met al (toch) een licht positief effect verwacht (zie dus ook het: 'Beoordelingskader IRP', Hoofdstuk 3.4: 'Ruimtelijke kwaliteit verhogen' en dan onder het hoofdje: 'Behouden versterken van intrinsieke natuurwaarden', pag. 17/18).
 Nu hangt een dergelijk toetsing allereerst af van welke toetsingcriteria wordt uitgegaan, maar anderzijds is het o.i. gewoon zo dat kennelijk van veel veronderstellingen wordt uitgegaan, waarbij de uiteindelijke effecten vooralsnog alleen inschattingen zijn;

¹⁰³ Zie in deze overigens o.a. het rapport: 'Ecologische toetsing stedenbouwkundige modellen Regio Utrecht (Bureau Waardenburg, 1990)'.

83. Nu is dus in het kader van de: 'POVI' (wel) een: 'Plan-MER' (inclusief ook zogenaamde: 'botsproeven') uitgevoerd en daarbij komt men o.i. toch tot een iets andere inschatting van de effecten van alle ruimtelijke ontwikkelingen dan op basis van het: 'Beoordelingskader' zoals dat in het kader van het voorliggende IRP is toegepast, namelijk dat er van gegeven ruimtelijke ontwikkelingen wel degelijk een negatief effect op met name de Utrechtse Landschappen zal uitgaan (zie in deze dus ook onderstaande fig.: '*Effecten ontwikkelingen op thema 'Levend landschap, Erfgoed en Cultuur (uit 'Plan-MER POVI', Hoofdstuk 4.6)*'). Dat terwijl deze dus al onder een grote druk staan;

Thema	Indicator	Huidig	Autonoom	Invloed omgevingsvisie (per saldo)
Levend landschap, erfgoed en cultuur	Utrechtse landschappen	Neutraal	Negatief	
	Cultuurhistorie	Neutraal	Neutraal	
	Archeologie	Neutraal	Neutraal	
	Aardkundige waarden	Neutraal	Neutraal	

Tabel.: Effecten ontwikkelingen op thema 'Levend landschap, Erfgoed en Cultuur (uit: 'Plan-MER POVI', Hoofdstuk 4.6)

84. Natuurlijk men probeert een en ander te ondervangen door wat dan als: 'Groen groeit mee' wordt aangeduid, dat als opvolger van het eerdere: 'Ringpark-concept'¹⁰⁴, hetgeen op zich als men er dan voor kiest om de bevolking en werkgelegenheid sterk te willen laten groeien natuurlijk mooi is.
- Een dergelijke voorwaarde, voor zover dus al hard (denk aan o.a. de financiën), neemt o.i. evenwel niet weg dat door de bouw van die minimaal 124.100 en maximaal 147.500 (inclusief kennelijk 30 % overprogrammering) extra woningen¹⁰⁵ én ook 80.000 extra arbeidsplaatsen, zij het dat dus kennelijk ook al met de bouw van 167.265 extra woningen¹⁰⁶ rekening wordt gehouden, hoe dan ook de druk op de regio als geheel sterk zal toenemen.
- Weliswaar is het dan het voornemen het grootste gedeelte van die woningen en ook arbeidsplaatsen te situeren rondom zogenaamde 'Metropoolpoorten' en ook 'Regiopoorten', dat dus vanwege de relatie met het 'Wiel met spaken', hetgeen op zich vanuit duurzaamheid voor de hand ligt, namelijk vanwege goede bereikbaarheid (H)OV (zie ook de zogenaamde: 'Ladder van verdaas'), maar door de grote aantallen zal daar hoe dan ook o.i. grote effecten vanuit gaan. Is het niet door het ruimtegebruik ter plaatse van die poorten zelf, dan wel door de toename die daarvan via het zogenaamde 'roltrap-model' (op termijn) op de woningbehoefte van omliggende gemeenten zal uitgaan (zie voor een nadere uiteenzetting ook hieronder onder aandachtspunt 20), evenals op de mobiliteit (in brede zin) en ook de recreatieve druk. Daarbij komt dan ook nog bij hoe

¹⁰⁴ Zie in deze ook het: 'Ringpark Magazine'.

¹⁰⁵ Zie dus ook de betreffende getallen in het 'IRP' op pag. 21.

¹⁰⁶ Zie dus ook het betreffende getal in het 'IRP' op pag. 156.

slim men bepaalde functies ook wil combineren, hetgeen ook een mooi streven is, dat ook daarbij toch geldt, wil men tenminste ook echt kwaliteit realiseren, dat ook dan *'niet alles overal kan'*¹⁰⁷;

85. Meer in algemene zin kan hier nog de kanttekening bij worden geplaatst dat overeenkomstig de diverse rapporten van het NIDI/CBS de scenario's voor de toekomstige groei van bevolking toch onzeker zijn (zie in deze o.a. het rapport: 'Bevolking 2050 in beeld (NIDI et al, 2020)'), evenals hoe de samenleving zich ook na ervaringen met COVID verder zal ontwikkelen, zodat het wellicht ook in die zin goed was geweest, voor zover men de groei dus al wil accommoderen dat dan met diverse 'scenario's' was gewerkt, dus toch grotere bandbreedtes dan nu aangehouden, inclusief ook met een heldere prioritering/planning.

Natuurlijk in het IRP wordt m.b.t. de uitvoering met bepaalde onzekerheden rekening gehouden, dat door uit te gaan van wat dan een: 'Adaptief ontwikkelpad' wordt genoemd, maar in de praktijk is het de ervaring, dat als je eenmaal koers hebt gezet in de richting van een maximaal ontwikkelmodel dat dan een latere bijsturing lastig, zo niet onmogelijk is. Vele ontwikkelingen zijn dan feitelijk in gang zijn gezet, inclusief een bepaalde grondspeculatie, die dan nog lang een bepaalde schaduw vooruit zullen (kunnen) werpen;

86. Dan is op zich dus wel een inschatting van de woningbehoefte van de Regio gemaakt, dat kennelijk op basis van de zogenaamde PRIMOS-prognoses, die ook door Companen zijn gebruikt voor kwalitatieve woninganalyse (zie dus ook het rapport: 'Kwalitatieve woningmarktanalyse U-16 gemeenten (Companen, 2020)').

Bij die PRIMOS-prognoses gaat men allereerst evenwel vaak ook uit van de gegeven plancapaciteit, dus t.o.v. het zogenaamde 'migratie saldo nul' komen daar altijd hogere aantallen m.b.t. de woningbehoefte uit. Duidelijk is dus wel ook dat er binnen de Utrechtse Regio wel degelijk ook sprake is van een aanzienlijke binnenlandse en buitenlandse migratie, die dan mede samenhangt met de druk op de Randstad als geheel¹⁰⁸.

Wat evenwel met name ook opvalt dat in het: 'Concept-IRP', ook al zou men dus de groei willen faciliteren, er o.i. toch van de bouw van veel hogere aantallen extra woningen wordt uitgegaan dan zoals deze uit gegeven PRIMOS-prognoses naar voren komen. Zo zou er dan volgens de PRIMOS-prognoses (2020) tot 2040 van een woningtekort sprake zijn van 96.300 woningen (zie dus ook het rapport: 'Woningvraag Regio Utrecht - Kwalitatieve en kwantitatieve woningbehoefte 2040 (Stec-groep, 2020)', 'Tabel 10: 'Confrontatie U16 woningvraag en plancapaciteit totaal', pag. 17)¹⁰⁹, terwijl men dus in het: 'Concept-IRP' voor betreffende periode uitgaat van 124.100 extra woningen, inclusief planuitval van 147.500 woningen (zie in deze dus ook het: 'Concept-

¹⁰⁷ Zie in deze dus o.a. ook het eindrapport van de zogenaamde Commissie Remkes m.b.t. stikstofproblematiek: 'Niet alles kan overal (Commissie Remkes, 2020)' en bijvoorbeeld ook het rapport: 'Kiezen en delen - Advies van de Studiegroep Ruimtelijke inrichting landelijk gebied (ABD TOPConsult, 2021)'.

¹⁰⁸ Zie in deze o.a. het rapport: 'Wonen in de provincie Utrecht - Knelpunten, veranderrichtingen en knelpunten (STEC-groep, 2017) en met name ook het rapport: 'Woningvraag Regio Utrecht – Kwalitatieve en kwantitatieve woningbehoefte 2040 (Stec-groep, 2020)'. Met name uit dat laatste rapport komt dan naar voren dat het aandeel van de binnenlandse en buitenlandse migratie in de loop van het afgelopen decennium in de Regio Utrecht is toegenomen tot iets meer dan 50%.

¹⁰⁹ Een en ander geldt dus o.i. in vergelijkbare zin als we het deelrapport: 'Locatieonderzoek woningbouw Regio Utrecht - De opgave (SITE Urban Development, 2018)' er op na slaan en waarbij de cijfers uit van de PRIMOSprognoses uit 2017 als basis heeft gebruikt en waarbij men uiteindelijk op 90.000 woningen en inclusief sloop 104.00 woningen voor 2040 uitkwam (zie dus ook het: 'Locatieonderzoek woningbouw Regio Utrecht - De opgave (SITE Urban Development, 2018), het kader op pag. 11).

IRP', de gegeven getallen op pag. 21). Tenzij de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de betreffende cijfers dus op een verkeerde wijze interpreteert.

Verder is ook duidelijk dat alhoewel de bouw van woningen en kantoren, etc., dan voornamelijk rondom 'Metropoolpoorten' en 'Regionale poorten' is geprojecteerd daarvan toch ook op basis van wat dan als het zogenaamde 'roltrapmodel' wordt aangeduid een bepaalde druk vanuit de stad Utrecht op de omliggende in het groen gelegen gemeenten zal uitgaan, zowel wat betreft de woningbehoefte (zie in deze dus ook onderstaande fig.: 'Illustratie roltrapmodel (uit het rapport: 'Kwalitatieve woningmarktanalyse U-16 (Companen, 2020)'), als dus ook de mobiliteit en ook de recreatieve druk;

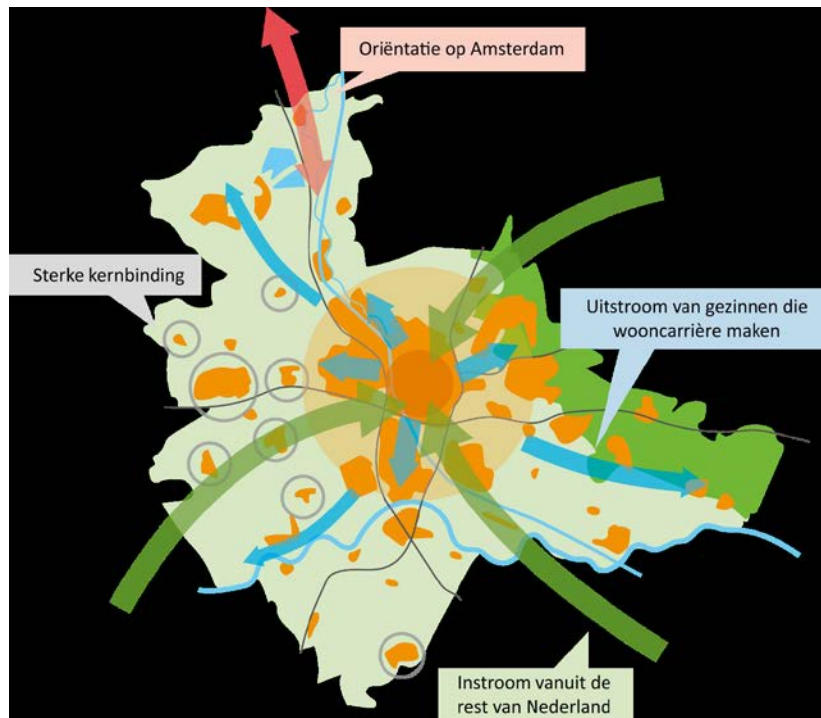

Fig.: 'Illustratie roltrapmodel (uit het rapport: 'Kwalitatieve woningmarktanalyse U-16 (Companen, 2020)'

87. Hoe dat ook zij, de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zet zich in voor een duurzame ontwikkeling in het algemeen en dus ook van de Regio Utrecht, inclusief ook de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Ook in haar eerdere reacties op o.a. de: 'Contour-REP' heeft de Stichting daarbij o.a. verwezen naar de kansen die in die zin het zogenaamde model van de: 'Doughnut Economics (Kate Raworth, 2016)' biedt en waarna ook in een motie van de gemeente Utrecht in haar reactie op het: 'Beoordelingskader' wordt verwezen.

Overeenkomstig dat model wordt dus enerzijds rekening gehouden met de grenzen die de aarde aan ontwikkelingen stelt en anderzijds met de minimale basisbehoeften van de mens (zie in deze dus ook onderstaande fig.: 'Doughnut economics (naar K. Raworth, 2016)'), dus met wat als de 'inclusieve samenleving' wordt aangeduid. Door de stad Amsterdam is dit model inmiddels omarmt¹¹⁰, dus het zou mooi zijn als de Regio Utrecht haar in die zin alsnog zou volgen.

¹¹⁰ Zie dus ook het rapport: 'The Amsterdam City Doughnut – A Tool for transformative Action (Amsterdam, 2020)'.

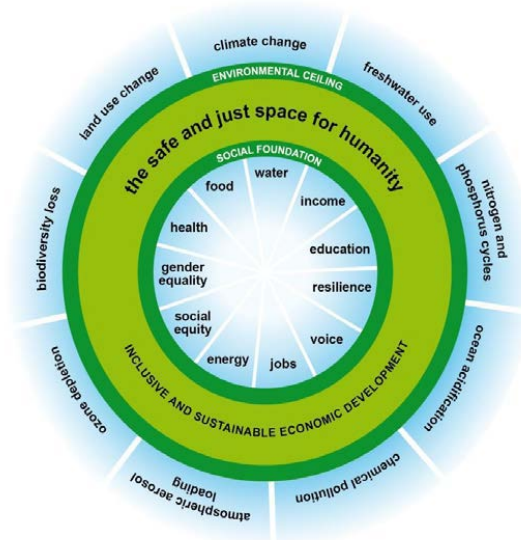

Fig.: 'Doughnut economics (naar K. Raworth, 2016)'

Voor zover dan het model van de: 'Doughnut economics' niet direct wordt overgenomen, zou het dan het dus mooi zijn als in ieder geval wat dan als: 'Brede welvaart' wordt aangeduid in de Regio centraal zou komen te staan, dat dus op basis SDG's van UN (vergelijk in deze dus o.a. ook de: 'NOVI'), inclusief dus wel ook de bijzondere aandacht voor de biodiversiteit;

88. Dan dus wel mooi dat wat betreft (het thema) groen/natuur/biodiversiteit er behalve aandacht voor het in algemene zin versterken van het natuurnetwerk er ook bijzondere aandacht is voor 'landschapsinclusief ontwikkelen/ontwerpen'¹¹¹ en ook 'natuur-/groeninclusief bouwen'¹¹² (zie in deze dus het 'IRP', Hoofdstuk 2.2: 'Acht redeneerlijnen die leiden tot ruimtelijke keuzen' en dan met name onder 'Redeneerlijn 1: 'De Utrechtse trots als basis', pag. 39). Wel is het o.i. zo dat bepaalde aspecten nog wel verder nader zouden moeten worden uitgewerkt, ook al ligt er met de diverse rapporten zoals deze m.b.t. Pijler 5: 'Groen en landschap' zijn opgesteld natuurlijk wel in die zin een goede basis.

Zo zou het mooi zijn als bijvoorbeeld t.a.v. de te bereiken natuurwaarden ook duidelijke (streef)doelen zou worden aangegeven, dat dus als een soort van 'Meetlat' (vergelijk ook het initiatief van de Vogelbescherming m.b.t. het weer bereiken van een: 'Basiskwaliteit Natuur' in Nederland¹¹³), evenals men ook echt zou kiezen voor wat dan als: 'Nature base solutions (Nbs)' wordt aangeduid (zie o.a. ook de publicatie: 'Een natuurlijkere toekomst voor Nederland in 2021 (WUR, 2020)', het: 'Handvest Nederland Natuurinclusief (IPO, 2021)', evenals ook de betreffende motie van Bunnik m.b.t.: 'Contour-REP').

Daarnaast zou dus ook het belang van 'landschapsinclusief ontwerpen' en ook 'natuurinclusief bouwen' nog wel sterker kunnen worden benadrukt, met name ook door deze aspecten nader uit te werken, bijvoorbeeld in een: 'Handreiking landschaps- en natuurinclusief ontwerpen' en wat betreft: 'Natuurinclusief bouwen' bijvoorbeeld ook m.b.t. aanbestedingen met een puntensysteem te gaan werken (vergelijk ook de puntensystemen dat in die zin reeds door de gemeenten Den Haag, Groningen, Arnhem en Ede worden toegepast);

¹¹¹ Zie o.a. het rapport: 'Zorg voor landschap - Naar een landschapsinclusief omgevingsbeleid (PBL, 2019)'

¹¹² Zie in deze ook het: 'Manifest natuurinclusief bouwen'.

¹¹³ Zie in deze ook het: 'Manifest Basiskwaliteit Natuur'.

89. Juist vanuit het rekening houden met die groene waarden, dus de totale balans, dat dus met name ook vanuit het perspectief van een duurzame ontwikkeling van de Regio als geheel, is het dan toch voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de kernvraag, zoals ook hiervoor al aangegeven, of je dan alle groei wel moet willen accommoderen, of juist wat betreft de werkgelegenheid en ook het wonen deze beter te spreiden over het gehele land, dat dan op basis van het principe van de 'gebundelde deconcentratie', ook daarbij uiteraard rekening houdend met aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie en ook de leefomgeving¹¹⁴;
90. Dan wordt dus aangegeven dat veel nog een nadere uitwerking verdient, dat o.a. in het kader van de nog vast te stellen: 'Regionale programmering' en ook: 'Groen groeit mee', waarbij wat betreft dat laatste overigens nog geen gelden beschikbaar zijn. Maar dan zou het toch goed zijn, voor zover de gemeenten dan instemmen met de nu aangegeven programmering van extra aantallen woningen, arbeidsplaatsen, etc., dat een aantal punten zoals nu in het 'zevental perspectieven', 'achtal redeneerlijnen, etc., worden aangegeven dus veel harder in voorwaardelijke zin zouden moeten worden geformuleerd, dus op basis duidelijke 'Meetlatten', zoals die m.b.t. de biodiversiteit, maar ook m.b.t. een integrale ruimtelijke ontwikkeling in het algemeen, zoals bijvoorbeeld op basis van de 'bar-codes' die Utrecht t.a.v. stedelijke ontwikkelingen in het kader van haar 'RSU 2040' heeft aangegeven¹¹⁵, dat dus naast harde grenzen/contouren waar al dan niet bepaalde ontwikkelingen kunnen plaatsvinden (vergelijk dus ook de: 'POVI'). Anders bestaat er toch een grote kans dat we straks met name wat betreft de te bereiken kwaliteiten, inclusief die van de natuur, het landschap en ook de cultuurhistorie en de leefomgeving, toch (wederom) achter heel veel feiten aan gaan lopen (zie dus wederom diverse: 'Staat-en van Utrecht');
91. Feitelijk ontbreekt in die zin o.i. toch een echt integraal (en zorgvuldig) 'Afwegingskader' m.b.t. waarden en leefomgevingskwaliteiten, dat dan op basis van de zogenaamde: 'lagenbenadering', evenals een echte: 'Plan-MER', inclusief een: 'Passende beoordeling' m.b.t. met name de effecten van stikstof op Natura 2000-gebieden, zij het wat betreft de: 'Plan-MER' daar dan, zoals ook hiervoor onder het hoofdje: 'Planproces' al aangegeven, ook op basis van het: 'Regionaal programmeren' in het kader van de 'POVI' zal worden voorzien;
92. Juist in die zin is het dus ook van belang dat voortdurend van een goede 'monitoring' en ook 'evaluatie' sprake is, dat dus ook met een eenduidig toetsingskader, zoals bijvoorbeeld dat van het: 'Rad van de leefomgeving' (vergelijk dus o.a. ook de: 'Plan-MER' in kader NOVI);

Specifieke aspecten

93. Hierbij zal nog bij aantal specifieke aspecten worden stilgestaan, die dan o.i. met name voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug relevant moeten worden geacht. Dat dan mede ook op basis van hetgeen dan thans in die zin in de: 'Zienswijze Concept-IRP' van de gemeente Utrechtse Heuvelrug wordt voorgesteld. Dat zal dan zowel tegelijkertijd themagewijs, als gebiedsgericht worden gedaan;

Koepelthema: Gezond leven in een stedelijke regio voor iedereen

¹¹⁴ Zie bijvoorbeeld dus ook recente aanbod noordelijke provincies voor bouw van 210.000 extra woningen.

¹¹⁵ Maar zie dus mogelijk ook de in het vooruitzicht gestelde Handreiking vitaliteit met kwaliteit' en ook de: 'Handreiking maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen' m.b.t. gezond leven in een stedelijke regio voor iedereen.

94. Zoals ook in algemene zin al aangegeven is het voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus nog maar de grote vraag of gezien het woningbouwprogramma (tussen de 124.100 en 147.500/167.265 extra woningen) en ook aan het aantal extra arbeidsplaatsen (80.000) dat men wil realiseren, men uiteindelijk dit doel, dus een: 'Gezond leven in een stedelijke regio voor iedereen', uiteindelijk wel kan halen. Dat hangt er dan met name ook mee samen dat t.a.v. dit overkoepelende thema en dan m.b.t. bepaalde o.i. in die zin wel degelijk wezenlijke aspecten in het: 'Beoordelingskader' een nadere uitwerking en dus ook beoordeling feitelijk gewoon nog ontbreekt (zie in deze dus ook het: 'Beoordelingskader IRP', Hoofdstuk 3.1: 'Bevorderen van een gezonde, duurzame en energieke regio' en dan bijvoorbeeld onder het hoofdje: 'Bevorderen gezonde leefomgeving', pag. 9/10), zodat eigenlijk wat dat betreft geen goede afweging mogelijk is;
95. Verder zou het o.i. hierbij niet alleen moeten gaan om de mens, maar ook over het leven van binnen de provincie Utrecht voorkomende planten en dieren (zie in deze dus o.a. ook het: 'Manifest Tijd voor Biodiversiteit - Een leefbare wereld is een kwestie van kiezen' (JongerenxNaturalis, 2021), waaraan toch ook een intrinsieke waarde kan worden toegekend.
Weliswaar wordt dat in het: 'Beoordelingskader' dus wel ook meegenomen onder het hoofddoel: 'Ruimtelijke kwaliteit verhogen' en dan onder het subdoel: 'Behouden versterken van intrinsieke natuurwaarden' (zie dus ook het: 'Beoordelingskader IRP', Hoofdstuk 3.4: 'Ruimtelijke kwaliteit verhogen' en dan onder het hoofdje: 'Behouden versterken van intrinsieke natuurwaarden', pag. 17/18), maar zoals uit het voorgaande duidelijk zal zijn dient vanuit de 'lagenbenadering' en juist ook het respect voor die intrinsieke waarden van de natuur o.i. nu juist hieraan bij de toetsing een veel groter gewicht te worden toegekend;
96. Ook moet nu juist ook de natuur van belang worden geacht voor tal van wat dan 'ecosysteemdiensten' wordt aangeduid, dus als het: 'Natuurlijk kapitaal', dus eveneens in die zin van belang om daar extra zorgvuldig mee om te gaan (zie in deze dus ook de website: 'www.atlasnatuurlijkkapitaal.nl');
97. Gezien het gestelde zou het dus goed zijn, dat bij toekomstige ontwikkelingen dus alsnog in het IRP (en dus eigenlijk ook het 'Beoordelingskader') (nog) beter wordt gewaarborgd dat (nog) zorgvuldiger met (bepaalde) kwaliteiten, zoals leefomgevingskwaliteiten (denk dus aan o.a. de luchtkwaliteit en ook de geluidsbelasting), evenals dus ook waarden, zoals die van natuur, landschap en cultuurhistorie, rekening wordt gehouden, bijvoorbeeld door daar bij de te maken afwegingen ook echt een hogere prioriteit aan worden gegeven. Dat met name ook door het maken van duidelijk keuzen, dus in die zin nu ook echt te kiezen voor een duurzaam (en dus groen) toekomstperspectief voor de Regio Utrecht¹¹⁶. Juist ook gezien de binnen de provincie Utrecht aanwezige kwaliteiten en daarmee samenhangende waarden en dan in het bijzonder ook binnen de Regio Utrecht kan o.i. immers gewoon niet alles (overal);
98. Meer in het bijzonder zou het dus goed zijn als in het IRP dus ook de per gebiedstype te bereiken omgevingswaarden/-kwaliteiten, dus zowel die met betrekking tot de natuur, als ook m.b.t. bepaalde milieukwaliteiten (sec), zoals die m.b.t. geluid en ook de luchtkwaliteit, daarbij uitgaande van de advieswaarden van de WHO¹¹⁷, zouden worden aangegeven (zie wat betreft de mogelijkheden die er in die zin zijn dus ook het rapport:

¹¹⁶ Zie in deze dus ook de enquête zoals deze door de provincie Utrecht in het kader van de POVI is gehouden en waarbij bij de respondenten aan de natuur veruit de hoogste prioriteit werd gegeven, namelijk 63.8 %, en daarna aan duurzaamheid met 35.1 %.

¹¹⁷ Zie in deze dus o.a. ook het zogenaamde: 'Schone Lucht Akkoord'.

'Leidraad duurzame gebiedsontwikkeling - Vernieuwd instrumentarium leefbaarheid/duurzaamheid in ruimtelijke plannen (provincie Utrecht, 2015)';

Groen en landschap

99. Dus op zich fantastisch dat aan het thema groen en landschap nu mede door de inbreng vanuit diverse gemeenteraden, waaronder ook de gemeente Utrechtse Heuvelrug, bijzondere aandacht wordt gegeven, zowel in het IRP zelf, als met name ook in de achterliggende basisdocumenten, waar een en ander meer in detail is aangegeven (zie dus ook het drietal onderzoeksrapporten m.b.t. het thema/de Pijler Groen en Landschap).

In die zin wil men dus ook echt aan het: 'natuurnetwerk' zoals dat binnen de regio voorkomt, evenals het landschap en ook cultuurhistorie een kwaliteitsimpuls geven, dat o.a. door een uitbreiding van het NP(U)H, maar ook door de aanleg van een aantal meer robuuste ecologische verbindingen tussen de Heuvelrug en de Lek. Dat dus naast tal van andere maatregelen, zoals de aanleg van een zevental natuurkernen (van 30 ha), extra ecologische verbindingen en ook (bijbehorende) ecopassages, al dan niet samen met bepaalde recreatieve verbindingen. Waarbij men zich wat betreft dat laatste met name ook richt op de diverse rivieren zoals deze binnen de regio voorkomen.

Ook hierbij is het natuurlijk wel altijd ook van belang te bezien hoe dat dan allemaal samen goed te doen, dat dan mede afhankelijk van de eisen die bepaalde doelsoorten aan een bepaalde ecologische verbinding stellen en in welke mate deze voor een bepaalde verstoring (zoals dus o.a. m.b.t. recreatie) gevoelig zijn;

100. Wel dus ook goed als er toch ook aandacht voor binnen de Regio voorkomende 'aardkundige waarden' was geweest, dat eveneens vanuit de 'lagenbenadering', zoals dus voor het initiatief van het: 'Geopark Heuvelrug, Gooi en Vecht i.o.', juist ook gezien bijzondere ligging van de Regio op overgang diverse landschappen¹¹⁸;

101. Verder wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. hierbij nog wel ook de bijzondere aandacht vragen voor de nadere uitwerking zoals deze m.b.t. het 'natuurnetwerk' heeft plaatsgevonden (zie in deze ook in het rapport: 'Verdieping groene routes en scheggen/landschap van toekomst/landbouwkerngebied (BVR, 2019)' én ook rapport: 'U16 Ruimtelijke opgave Groen en Landschap 2020-2040 (BVR, 2020)') en dan met name ook voor de grotere robuustere ecologische verbindingen die daarbij van belang moeten worden geacht, zoals die tussen de Heuvelrug en de Veluwe, dus het: 'Valleilint', en ook die door het Groene hart, dus de verbinding die ook wel in het verleden als de: 'Groene Ruggengraat' werd aangeduid. Robuuste ecologische verbindingen die o.i. essentieel moeten worden geacht om het gehele natuurnetwerk binnen de provincie Utrecht adequaat te kunnen laten functioneren, dat ook met oog op klimaatverandering.

Op zich staan gegeven verbindingen ook op diverse kaarten, alsmede wordt daar met name wat betreft de: 'Groene Ruggengraat' ook in het IRP en dan in het bijzonder ook in het document: 'U16 Ruimtelijke opgave Groen en Landschap 2020-2040 (BVR, 2020)' bijzondere aandacht aan gegeven (met dus o.a. aandacht voor de: 'Blauwe krans Stelling van Amsterdam'), maar dat geldt dus niet voor het: 'Valleilint', aangezien dat buiten de Regio is gelegen, maar daardoor o.i. niet minder belangrijk moet worden geacht (zie overigens wel ook de motie die m.b.t. het: 'Valleilint' bij de behandeling van de: 'POVI' door de Staten van Utrecht is aangenomen);

¹¹⁸ Zie in deze ook de diverse publicaties die inmiddels in het kader het: 'Geopark Heuvelrug, Gooi en Vecht i.o.' zijn verschenen, zoals over het Vechtplassengebied en het Kromme Rijngebied, naast ook diverse Ontdekkaarten.

102. Dat bij die nadere uitwerking van het natuurnetwerk ook op een lager schaalniveau naar bepaalde effecten wordt gekeken, zoals naar de effecten van de versnippering van wegen, spreekt dan voor zich (zie in deze dus met name ook het rapport: 'U16 Ruimtelijke opgave Groen en Landschap 2020-2040 (BVR, 2020)'. Wel zou het dus inderdaad goed zijn, als ook naar de kansen die snelheidsverlaging (tot maximaal 60 km/uur) biedt zou worden gekeken, zoals dus ook de gemeente Utrechtse Heuvelrug in haar zienswijze op het; 'Concept-IRP' voorstelt m.b.t. de N-226 en de N-227, ook al zou het o.i. goed zijn als ook de N-225 daaronder zou vallen (zie in deze dus ook het initiatief: 'Heuvelrug in goede banen');
103. Wat overigens ook in de diverse kaartbeelden behorende bij het rapport: 'U16 Ruimtelijke opgave Groen en Landschap 2020-2040 (BVR, 2020)' opvalt is dat men daarbij kennelijk ook de al eerder door met name de provincie Utrecht beoogde aanleg van een fietspad tussen het USP- Zeist-West via de Lage grond reeds heeft ingetekend. Een dergelijk fietspad zal o.i. evenwel tot een onaanvaardbare aantasting van aanwezige waarden leiden, inclusief de hier aanwezige ecologische verbinding tussen het Vechtplassengebied en het Kromme Rijngebied (zie in deze dus ook de Bijlage 2.1.1: 'Folder Natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West, 2020)'), terwijl er daarvoor een goed alternatief aanwezig is, namelijk door de bestaande route over de Bisschopsweg te verbeteren, ook daarbij uiteraard rekening houdend met aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie;
104. Verder wordt nu gelukkig ook standaard bij alle deelgebieden aangegeven, dat er bij alle opgaven bijzondere aandacht dient te zijn voor zowel het integreren van water, de klimaatopgave en ook biodiversiteit, maar het zou dus wel goed zijn, zoals hiervoor ook al in algemene zin m.b.t. het thema groen/natuur/biodiversiteit aangegeven, als er m.b.t. betreffende thema's nog een nadere uitwerking van plaatsvindt, dus nog even los van de (meer) algemene inzet op groen (inclusief biodiversiteit) die daartoe in het diverse rapporten m.b.t. groen en landschap wordt aangegeven.
- Wat betreft 'water' is het dan natuurlijk aan de orde dat als er inderdaad zoveel bewoners bij komen wat dat dan o.a. voor drinkwatervoorziening betekent. Dat dan ook weer in relatie tot de grondwateronttrekking t.b.v. drinkwater met dus mogelijk ook weer gevolgen voor de natuur. Juist in die zin ligt er dus o.i. ook een opgave om nu juist tot een algeheel herstel van de grondwaterbalansen tussen de Heuvelrug en omringende lager gelegen gebieden te komen, waaronder het Kromme Rijngebied, met dus ook positieve effecten op de kwel en dus aldaar aanwezige natuurwaarden (zie in deze dus ook de zogenaamde: 'Blauwe Agenda' vanuit het NPUH). Ook liggen er in veel gebieden nog wel degelijk ook opgaven m.b.t. het verbeteren van waterkwaliteit, zoals in het kader van de: 'Kader Richtlijn Water (KRW)', dus goed te bezien waar in die zin nog bepaalde opgaven liggen en deze ook meteen mee te nemen bij toekomstige ontwikkelingen.
- Wat betreft 'klimaatadaptatie' ligt er dan natuurlijk wel ook al de: 'Regionale Adaptiestrategie Utrecht Zuid-West (RAS) (Netwerk Water & Klimaat, 2020)' waarna dan eveneens als inspiratie zou kunnen worden verwezen.
- Verder zou wat betreft 'biodiversiteit', zoals ook als hiervoor in algemene zin aangegeven, dus ook nog per relevant: 'Landschapstype' een: 'Basiskwaliteit natuur' kunnen worden aangegeven, dat op basis voor een bepaalde landschapstypen relevante soorten of zo men wil iconsoorten (zie in deze dus o.a. ook de: 'Natuurvisie - Een plus op het Natuurbeleid 1.0 (Provincie Utrecht, 2016)' en dan het: 'Supplement biodiversiteit'). Ook zou het goed zijn, voor zover het om het daadwerkelijk bereiken van een bepaalde natuurkwaliteit gaat dat de in het document: 'U16 Ruimtelijke opgave Groen en Landschap 2020-2040 (BVR, 2020)' aangegeven opgaven nog wel worden doorvertaald in bijbehorende natuurdoeltypen (en dus ook daarbij dan weer behorende

‘doelsoorten’), evenals bijkomend beheer teneinde deze duurzaam in stand te kunnen houden, uiteraard voor zover niet wordt gekozen voor ‘wildernisnatuur’, dus uitgaande van ‘zelfregulatie’;

105. Onder dit thema is er dan tevens o.a. de aandacht voor de zogenaamde:

‘Waterliniescheg’, die dat ook weer met de Kromme Rijnvallei/het Kromme Rijngebied is verbonden. In dat verband wordt dus o.a. aandacht aan de: ‘Voordorpse Polder’ gegeven (zie in deze dus ook het: ‘Concept-IRP’, pag. 74), waaraan men dus mogelijk ook een recreatieve functie wil geven (zie in deze overigens ook de mogelijke ruimtelijke reservering die met name wat betreft de: ‘Voorveldse polder’ in de: ‘RSU 2040’ is opgenomen).

Nu loopt er juist ook ten zuiden van zowel de gemeenten Zeist en ook De Bilt zoals ook hiervoor reeds aangegeven een belangrijke ecologische verbinding tussen het Vechtplassengebied en ook het Noorderpark (zie in deze dus wederom Bijlage 2.1.1: ‘Folder natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West, 2020)’). Ook loopt er net ten oosten van de stad Utrecht de NHW die dus op de nominatie staat om door de UNESCO tot Werelderfgoed te worden aangewezen.

In die zin zou het goed zijn als bij eventuele toekomstige recreatieve (en andere) ontwikkelingen nadrukkelijk met de betreffende ecologische verbinding, evenals andere waarden (denk dus met name ook aan de NHW), rekening zou worden gehouden¹¹⁹.

In ieder geval is er door de Werkgroep Sandwijck (en anderen) specifiek wat betreft de: ‘Waterliniescheg’ en dan voor de zone aan weerszijden van de A-28 reeds een nadere uitwerking gemaakt met ook een duidelijke recreatieve zonering (zie in deze dus ook Bijlage 2.1.2: ‘Folder Liniepark Rijnsweerd’);

106. Meer in het algemeen wordt het dus van belang geacht dat wil men rekening houden met bepaalde waarden dat ook wat betreft het recreatieve mede-gebruik dus van een goede recreatieve zonering sprake dient te zijn, eigenlijk overal, dus zowel op de Heuvelrug (zie in deze ook de: ‘Zoneringskaarten’ zoals deze door het Nationale Park Utrechtse Heuvelrug zijn opgesteld), ter plaatse van de Waterliniescheg (zie dus ook hiervoor onder het aandachtspunt 39), maar dus ook in de Krommerijnvallei/het Kromme Rijngebied;

107. Meer in het bijzonder is er vanuit het verleden t.b.v. de o.i. nog noodzakelijk nadere uitwerkingen al heel veel informatie beschikbaar, evenals visies, dus goed daar dan in aanvullende zin ook gebruik van te maken, zoals die m.b.t. het: ‘LOP Kromme Rijngebied + (Brons & partners, 2009)’, etc., etc.;

Teneinde bepaalde ambities te kunnen halen, zoals m.b.t. biodiversiteit, zou het dus ook goed zijn als ook naar de kansen die in die zin bijvoorbeeld het: ‘Deltaprogramma biodiversiteitsherstel’ biedt ook echt binnen de Regio Utrecht op te pakken, bijvoorbeeld door bij de transitie naar een landbouw die circulair en ook natuurinclusief is in de diverse deelgebieden diverse ‘proeftuinen’ op te zetten, zoals dus o.a. in het Kromme Rijngebied. Verder moet wat betreft herstel biodiversiteit, zoals ook hiervoor reeds aangegeven, dus ook aan het herstel grondwaterbalansen op de Heuvelrug en daarmee dus ook de kwel in de lager gelegen gebieden een belangrijke betekenis worden toegekend, hetgeen meteen ook wat betreft de aanpak van droogte in het kader van de klimaatverandering van belang moet worden geacht, dus goed dat in die zin aansluiting met de: ‘Blauwe Agenda’ van het NPUH wordt gezocht;

¹¹⁹ Zie in deze overigens wel ook de diverse kaarten behorende bij het rapport: ‘U16 Ruimtelijke opgave Groen en Landschap 2020-2040 (BVR, 2020)’ en waarbij wel ook aan de hier voorkomende ecologische verbinding tussen het Vechtplassen en het Kromme Rijngebied aandacht is gegeven, zij het alleen zeer schematisch.

108. Overigens is het, zoals ook hiervoor al in algemene zin reeds aangegeven, dus nog onduidelijk hoe dan de financiering van de ambities m.b.t. groen/natuur en landschap zal plaatsvinden, die dus ook voorwaardelijk worden gesteld aan de overige ruimtelijke ontwikkelingen, hetgeen in die zin de aangegeven ambities dus wel meteen ook (wederom) onzeker maakt, ook al worden dan diverse fondsen en mogelijke opties aangegeven, zoals in het kader van het programma: 'Groen groeit mee'. In ieder geval zou daarbij o.i. dus ook, zoals ook in de zienswijze van de gemeente aangegeven, aan 'bovenplanse verevening' kunnen (en o.i. ook moeten) worden gedacht. Ook is inderdaad een goede fasering van de aanleg van al het nieuwe groen van belang zodat bestaande natuurgebieden niet nog verder worden overlopen door de extra toestroom van recreanten t.g.v. alle bouwplannen;
109. Al met al kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich vinden in de m.b.t. het thema: 'Groen en landschap' door de gemeente gegeven zienswijze, zij het dat die op punten wellicht nog wel op hetgeen hiervoor naar voren is gebracht zou kunnen worden aangevuld/aangescherpt;

Mobiliteit

110. Alhoewel dan niet direct binnen het grondgebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug gelegen, wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. hierbij toch de aandacht vragen voor de effecten van zowel het HOV USP-Zeist- Amersfoort langs de A-28 en kennelijk ook een nieuwe fietsroute tussen het USP en Zeist(-West) door de Lage grond (zie in deze dus met name ook het 'IRP', de kaart op pag. 48: 'Mobiliteitsnetwerk 2040' én ook de 'Perspectiefkaart', pag. 100-101). Dat dus naast eventuele effecten van mogelijke bypass van de A-12;
111. Wat betreft het HOV USP- Zeist(-Noord)-Amersfoort hebben er dan in het kader van U-NED al diverse onderzoeken door Arcadis plaatsgevonden (zie in deze dus o.a. ook het rapporten: 'Doortrekken Uithoflijn naar Zeist en Amersfoort (Arcadis, 2020)' en ook: 'Studie naar HOV verbinding USP naar Mooi Zeist (Arcadis, 2020)'). Natuurlijk ook de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. is voor een transitie van automobiliteit naar gebruik van OV en de fiets, maar het kan o.i. dus niet zo zijn dat dat ten koste van bijzondere landschappen gaat, inclusief de hier liggende ecologische verbinding (zie wat betreft de betreffende ecologische verbinding dus wederom de betreffende Bijlage 2.1.1: 'Folder natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West, 2020)'). Zo zal een tracévariant door de Lage Grond met grote effecten op hier aanwezige waarden gepaard gaan, evenals een grote barrière gaan vormen voor de hier aanwezige ecologische verbinding. Terwijl een tracévariant parallel aan A-28 met directe effecten op het landgoed Oostbroek gepaard zal gaan, evenals ook effecten zal hebben op het functioneren van het wildviaduct 'De Wildsche Hoek' onder de A-28 dat immers dan nog verder dient te worden verbreed, dat dus naast verbreding in het kader van de Ring Utrecht.
- Juist gezien die effecten zou o.i. dan ook, zoals overigens gelukkig ook in de zienswijzen van de gemeente Zeist en ook de gemeente De Bilt aangegeven, gewoon voor een tracé langs de Universiteitsweg en Utrechtseweg moeten worden gekozen, waar dus al vrijliggende busbanen aanwezig zijn, althans grotendeels. Verder zou het dus inderdaad goed zijn de keuze voor een tram of gelede bus af te laten hangen van een vervoerswaardestudie, evenals wat dit dan eventueel voor de rest van de OV-keten, dus het overige OV-net, betekent. In die zin dus goed als de gemeente Utrechtse Heuvelrug zich bij een dergelijk voorkeurstracé zou aansluiten.
- Dat overigens vooralsnog een rijksbijdrage van 2.1 miljard voor de Merwedelijn en Waterlinielijn uit het: 'Nationale Groeifonds' (vooralsnog) niet is gehonoreerd, dat

vanwege gegeven onderbouwing in het MKBA en die dan (voor diverse) onderdelen negatief zou zijn¹²⁰, geeft dus wel aan hoe onzeker een en ander nog is en dat dan nog los van eventuele effecten op aanwezige waarden;

112. Over een eventuele (snel)fietsroute van het USP naar Zeist-West (en verder) via de Lage Grond is hiervoor onder het hoofdje: '*Groen en landschap*' dus al het een en ander gezegd (zie dus ook hiervoor onder het aandachtspunt 37).

Gezien de effecten op aanwezige waarden van natuur, inclusief de hier aanwezige ecologische verbinding tussen het Vechtplassengebied en het Kromme Rijngebied (zie dus wederom de betreffende Bijlage 2.1.1: 'Folder Natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West, 2020)'), evenals die van landschap en ook cultuurhistorie, waaronder aardkundige waarden, is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus al lange tijd een tegenstander van een nieuw fietspad door de Lage Grond, maar dus wel een voorstander van het verbeteren van de bestaande route langs de Bisschopsweg. Ook daarbij uiteraard rekening houdend met aldaar aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie (vergelijk dus wederom het principe van: 'natuurinclusief ontwerpen')¹²¹.

Ook in die zin dus goed als de gemeente Utrechtse Heuvelrug zich eveneens tegen een dergelijk nieuw fietspad zou uitspreken, aangezien dat dus naar verwachting dus ook gevolgen heeft voor het functioneren van de gehele ecologische corridor tussen het Vechtplassengebied en het Kromme Rijngebied, dat dus ook gezien de daarmee gepaard gaande cumulatieve effecten;

113. Verder speelt dan tevens mogelijk een bypass van de A-12 (in kader plannen U-NED) met dus mogelijk ook aanzienlijke effecten op het Kromme Rijngebied, ook al is dan voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. toch nog niet geheel duidelijk waar deze dan exact zal worden geprojecteerd (maar zie dus het: 'Concept-IRP', pag. 109). Duidelijk zal zijn dat niet alleen vanuit het oogpunt van duurzaamheid (zie in deze dus ook de: 'Ladder van Verdaas'), maar ook gezien de (te verwachten) effecten op aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. daar geen enkele voorstander van is;

Wonen en werken

114. Wat betreft wonen wordt dan wat betreft de gemeente Utrechtse Heuvelrug met name gerefereerd aan de bouw van 500 (minimaal) en 1.500 (maximaal) extra woningen bij het Stationsgebied Driebergen-Zeist¹²².

Wat betreft het Stationsgebied Driebergen-Zeist is daar dan nog niet zo lang gelegen een: 'Gebiedsvisie Stationsgebied Driebergen-Zeist' opgesteld (zie dus ook de: 'Gebiedsvisie Stationsgebied Driebergen Zeist (12 N Stedenbouw, 2014)'), dat nadrukkelijk ook rekening houdend met aanwezige waarden, zoals o.a. ecologische verbindingen, etc., met ook bepaalde ontwikkelmogelijkheden binnen de 'rode contour', dus zou het o.i. goed zijn als die mogelijkheden als uitgangspunten voor de toekomstige ontwikkeling van dit station tot de: 'Poort van de Heuvelrug/SLW' zou worden genomen;

115. Voor zover er dan wordt gebouwd zou dat dus wel, zoals ook hiervoor al op meerdere plekken aangegeven, natuurinclusief moeten zijn, dus zowel bij het ontwerp-proces meteen vanuit de 'lagenbenadering' rekening houden met aanwezige waarden, evenals als dan gebouwen worden gebouwd deze dan ook meteen natuurinclusief te bouwen.

¹²⁰ Zie in deze dus ook het: 'Rapport eerste beoordelingsronde (Adviescommissie Nationaal Groeifonds, 2021)'.

¹²¹ Zie in deze dus ook de reactie van de natuur- en milieuorganisaties op diverse onderzoeksrapporten van de provincie Utrecht, d.d. 30 november 2017.

¹²² Zie in deze ook het: 'Concept-IRP', Tabel op pag. 154.

iets waaraan overigens in het IRP gelukkig nu ook wel ook aandacht wordt gegeven, maar nog wel een nadere uitwerking zou verdienen, zoals wat betreft 'natuurinclusief bouwen' het toepassen van een 'puntensysteem' (vergelijk dus ook de betreffende puntensystemen m.b.t. 'natuurinclusief bouwen' van de gemeenten Den Haag, Groningen, Arnhem en Ede);

116. Dat men ook inzet op de ontwikkeling van een duurzame economie die ook circulair is op zich mooi (zie in deze ook het: 'Concept-IRP', Hoofdstuk 2.1: 'Perspectief - Gezond leven in een stedelijke regio voor iedereen' en dan onder: Perspectief 4: 'In 2040 profiteert iedereen van een regio met een sterke economie die volop in transitie is naar circulariteit'), maar enerzijds ook hier de vraag of er dan m.b.t. de voorgestane sterke groei van de economie dan helemaal 'geen grenzen aan de groei zijn'¹²³, evenals of ook dit thema dan juist niet veel verder zou moeten worden uitgewerkt, dat ook gezien de ambities van het Rijk en ook de provincie Utrecht¹²⁴;

Energie

117. Dan heeft iedere gemeente binnen de Regio Utrecht dus ook een opgave m.b.t. de energietransitie, dat niet alleen gezien haar eigen doelstellingen, maar ook als bijdrage in het kader van de RES;
118. Alhoewel de gemeente Utrechtse Heuvelrug wel al een bepaalde ambitie heeft neergelegd in de door de gemeenteraad vastgestelde: 'Routekaart Klimaatneutraal grondgebied 2035 (Utrechtse Heuvelrug, 2017)', zal zij zelf nog wel, al dan niet samen met de andere gemeenten binnen het Kromme Rijngebied, haar definitieve bod aan de RES moeten gaan bepalen;
119. Behalve vanuit een eigen verantwoordelijkheid naar de mogelijkheden die er zijn te kijken, met ook vanuit de: 'Trias Energetica' dus een accent op besparen, zou het dus goed zijn als ook op het schaalniveau van de RES uiteindelijk een integrale afweging plaatsvindt, dat dus rekening houdend met de diverse waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie zoals deze binnen de Regio Utrecht aanwezig zijn, evenals de gezondheid van de mensen. Als wij die opgave evenwel niet gezamenlijk oppakken, zowel wat betreft de overheid (zie dus ook uitspraak in zogenaamde : 'Urgenda-zaak'), maar ook door het bedrijfsleven (zie dus ook de uitspraak in de: 'Milieudefensie-zaak') én de burgers/consumenten, dan gaan we er uiteindelijk niet komen, met dus grote gevolgen voor zowel de natuur, als ook de mens. Dus ook hierbij is het zoeken met elkaar naar (zoveel als mogelijk) gedragen oplossingen;

Deelgebied 1: Kromme Rijnvallei

120. Aan dit gebied wil men dan een algehele kwaliteitsimpuls geven, zowel wat betreft de natuur, als ook de recreatieve mogelijkheden. Logischerwijs gaat daarbij dan in eerste instantie de bijzondere aandacht uit naar de moederrivier de Kromme Rijn. Ook wil men dan een meer robuust groen raamwerk ontwikkelen tussen de Heuvelrug en de Lek, waarbij de Langbroekerwetering dan een van de centrale schakels is;
121. Met name in dit gebied liggen er inderdaad o.i. vele kansen om tot een (verdere) vergroening en dus versterking biodiversiteit te komen, inclusief ook voor een landbouw die circulair en natuurinclusief is.
- Voor zover men dan besluit om de aanwezige groenstructuren verder te versterken, bijvoorbeeld door de aanplant van extra bos en landschapselementen (zie in deze

¹²³ Zie dus ook de publicatie: 'Grenzen aan de groei (Club van Rome, 1972)' en bijvoorbeeld ook het: 'Living Planet Report 2020', waaruit dan voren komen dat we met name in het westen momenteel op het niveau zitten dat we 3.6. aarden gebruiken voor onze levensstandaard.

¹²⁴ Zie dus o.a. ook de: 'Beleidsvisie circulaire samenleving 2050 (Provincie Utrecht, 2021)', etc..

behalve de voorstellen in het rapport: 'U16 Ruimtelijke opgave Groen en Landschap 2020-2040 (BVR, 2020)' ook die uit het: 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons & Partners, 2009)', zou men ook daarbij nadrukkelijk met aanwezige waarden rekening dienen te houden.

In ieder geval biedt ook dit gebied wellicht extra kansen voor voedselbossen (zie ook het initiatief van het: 'Binnenbos' nabij Driebergen) en ook klimaatbossen (zie ook de publicatie: 'Kansen voor soortenrijk klimaatbos - Ruimtelijke verkenning nieuwe klimaatbossen Kromme Rijngebied en Veenweidegebied (Coöperatie Bosgroep Midden-Nederland, 2020)');

122. Meer in het bijzonder zou het goed zijn als de gemeente Utrechtse Heuvelrug mede de zienswijze van de gemeente Zeist zou ondersteunen, alhoewel nog in concept, om het Kromme Rijngebied aan te laten wijzen als 'Bijzonder provinciaal landschap';
123. Wel gaat het ook bij alle opgaven die voor dit bijzondere gebied worden aangegeven, dat het ook daarbij om het vinden van de juiste balans gaat, want de ervaring is dat ook in dit gebied, dat dus naast de Heuvelrug, de recreatiedruk inmiddels ook haar grenzen heeft bereikt, zeker wat bepaalde (natuur)gebieden betreft (zoals o.a. in Amelisweerd);

Deelgebied 2: Noordoostflank

124. Dit gebied bestaat dus uit de Heuvelrug en ook de flanken/gradienten naar lager gelegen gebied als het Kromme Rijngebied en ook het Noorderpark/Vechtplassengebied;
125. De inzet is dus hier om de Heuvelrug meer robuust te maken, inclusief een vergroting van het Nationale Park. Ook wil men de kwaliteiten van de Stichtse Lustwarande (SLW) verbeteren;
126. Wat betreft het meer robuust maken van de Heuvelrug zou het o.i. dus mooi zijn, zoals ook onder het hoofdje: 'Algemeen' reeds aangegeven, als daarbij toch ook bijzondere aandacht aan de al langer gewenste robuuste verbinding tussen de Heuvelrug en Veluwe wordt gegeven, dus het zogenaamde: 'Valleilint', met ook een ecoduct over de A1 ter hoogte van Terschuur. Voor het duurzaam overleven van bepaalde soorten, zoals de boommarter, moet een dergelijke verbinding wel degelijk van belang worden geacht (zie in deze ook het rapport: 'Corridorstudie Leusderheide (Alterra, 2004)'¹²⁵;
127. Verder ziet de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het Station Driebergen-Zeist wel als dé: 'Poort van de Stichtse Lustwarande/Heuvelrug', maar dus niet als een ontwikkellocatie voor verdere woningbouw, etc.. Dat dus met name ook gezien de kwetsbare ligging van dit Station te midden van tal van waardevolle landgoederen, evenals aanwezige diverse ecologische verbindingen;

Conclusie

128. Alhoewel mede door inbreng diverse gemeenten er nu met name ook aandacht in het IRP (en prioritering) is voor waarden van groen en landschap, inclusief biodiversiteit, blijft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. met name kritisch t.a.v. van de sterke groei die de Regio zich met dit perspectief oplegt, zowel wat betreft de woningbouw, als de werkgelegenheid;
129. Verder zou het o.i. dus goed zijn als het 'IRP' en achterliggende documenten alsnog voor het indienen van inspraakreacties/zienswijze ter inzage wordt gelegd, want als eenmaal vastgesteld als richtinggevend(e) koers/kader kan dan later feitelijk alleen nog

¹²⁵ Zie ook de motie die in die zin in door de Staten ten tijde van de behandeling van de POVI is aangenomen.

bij de nadere uitwerking van participatie sprake zijn, maar dan zijn de feitelijke keuzen dus al gemaakt;

130. Wat betreft de: 'Zienswijze UHR IRP' kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich in veel van de daarbij per thema gegeven zienswijzen vinden, ook al kunnen deze mogelijk op punten nog verder worden aangevuld/aangescherpt;
131. Wel is zij t.a.v. bepaalde punten (zeer) kritisch en dan met name ook t.a.v. de (mogelijke) nieuwe woningbouwlocaties ter plaatse van het Station Driebergen-Zeist, met dus naar verwachting ook (grote) gevolgen voor aldaar aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie;
132. Gezien het gestelde wil zij de gemeente dan ook verzoeken haar reactie op punten alsnog aan te passen;

Patrick Greeven (Stichting Milieuzorg Zeist e.o.

Natuur Verbinden en Behouden

[illegible]

Folder Liniepark Rijnsweerd

Eén van de vele mogelijkheden
Sommige weggedelen worden verbouwd.
Door van de gelegenheid gebruik te
maken en de weg er op poten te zetten
(i.p.v. op een dijk) ontstaat een open
onderdoorgang voor recreanten en natuur.

(Geïnspireerd door De Hoog bij Eindhoven.)
Afbeelding hiernaast: Uithof-noord, Sorbonnelaan

Snelwegverbreding als
KANS
voor omwonenden en
recreanten

De **oranje**/groen-gestreepte pijl staat voor
Liniepark Rijnsweerd: een landschapspark voor
mens en dier op de grens van stad en land.
De **groene** pijl komt overeen met 'Groene wegen
langs de Houvolgrug' en is een rustgebied voor
natuur. Behoud en versterking van landschap en
natuurwaarden staat hier voorop.

LINIEPARK RIJNSWEERD

een landschapspark op de grens van stad en land onder knooppunt Rijnsweerd

De meeste mensen die wonen of werken
in de omgeving van de A28 en A27 zullen
de snelwegverbreding in eerste instantie
zien als een bedreiging.
Het bestaande groen zal immers worden
aangetaast, de werkzaamheden brengen
overlast met zich mee en óf uiteindelijk de
lucht- en geluidskwaliteit er op vooruitgaat
is natuurlijk alleen maar te hopen.

Wij zien gelukkig ook kansen als gevolg
van dit grootschalige verbredingsproject.

Mogelijkheden voor...

- het versterken van de cultuurhistorie (Nieuwe Hollandse Waterlinie, slagenvarkeling, landgoederenlandschap).
- het verbinden van waterlopen (voor o.a. vis, ringslang, vloermuis en schaatsen?).
- uitbreiding van het recreatieve fietsroutenetwerk.
- wandelen, spelen en picknicken voor omwonenden, studenten en werkenden.
- uitzicht op een groene holende omgeving rondom de ziekenhuizen.
- het behouden van bestaand groen.

Alles komt samen in 'Liniepark Rijnsweerd'.

'Liniepark Rijnsweerd'

Linie is een ander woord voor grens, en dit gebied is de overgang tussen stad en land, tussen Utrecht en Uithof, en er is zowel zichtbaar rijke historie als een modern toekomstbeeld. Daarnaast is natuurlijk de Nieuwe Hollandse Waterlinie duidelijk aanwezig in dit gebied.

Een landschapspark is een groen natuurrijk landschap met recreatief medagebruik. De ondertitel 'landschapspark onder Knooppunt Rijnsweerd' duidt verder op de ligging ten zuiden van het knooppunt, maar ook naar de wens om het park letterlijk onder de weglichamen door te leiden en zo een aangesloten groengebied te scheppen.

Aantrekkelijk voor zowel mens als dier.

Doel van dit voorstel

Dit idee biedt oplossing voor meerdere problemen. Het doel van dit voorstel is om te inspireren. Het voorstel past zich aan aan het tracé van de snelweg. Het is zeker niet definitief en behoeft nadere uitwerking. Deze flyer toont een selectie van het hele schetsplan. Wij informeren u graag verder!

"Liniepark Rijnsweerd" voorstel ter inspiratie - park is aan te passen aan snelwegtracé

Dit voorstel is mogelijk
gemaakt door
Werkgroep Sandwijk
Utrechtse Landschap
IVN De Bilt e.o.
Vogelwacht Utrecht
Bewonersvereniging
Leefklimaat UtrechtseWeg
en...?

Bijlage 3: Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake: 'Rv Nota Woonkwaliteit bij aanvullende woningbouw in stedelijk gebied'

Geachte raadsleden, wethouder, overige aanwezigen,

1. Thans is de behandeling van het: 'Rv Nota Woonkwaliteit bij aanvullende woningbouw in het stedelijk gebied' aan de orde. Graag maakt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van de geboden gelegenheid gebruik hier nog een reactie op te geven. Eerst zal nog kort worden stilgestaan bij het planproces, waarna de: 'Nota Woonkwaliteit' in inhoudelijke zin aan de orde zal worden gesteld. Afgesloten zal worden met de conclusie;

Planproces

2. Zoals ook in het: 'Rv Nota Woonkwaliteit bij aanvullende woningbouw in het stedelijk gebied' aangegeven is op 8 oktober 2020 door de gemeenteraad een lijst met 29 kansrijke inbreidingslocaties vastgesteld (zie in deze dus ook het: 'Rv Kansrijke Inbreidingslocaties'). O.a. door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. is toen op de gegeven lijst een uitgebreide reactie ingebracht, dat ook op basis van een daartoe per locatie gegeven analyse van de waarden die daarbij in het geding zijn;
3. Teneinde aan eventuele inbreidingen dan toch een bepaalde sturing mee te geven is daarvoor dan, dat ook door consultatie van een aantal partijen, de: 'Nota Woonkwaliteit bij aanvullende bebouwing in stedelijk gebied' opgesteld;
4. Verder en dat moet o.i. toch ook m.b.t. de voorliggende Nota niet onbelangrijk worden geacht loopt er het proces van de: 'Omgevingsvisie', dat mede ook als een nadere uitwerking van de recent door raad vastgestelde 'Toekomstvisie' en ook de eerder (n 2019) reeds vastgestelde: 'Hoofdpijnennotitie Omgevingsvisie', met o.a. ook een groot aantal kernprincipes, etc.;
5. Aangezien het bij ruimtelijke ontwikkelingen altijd om een integrale ontwikkeling dient te gaan, dat ook vanuit een breder perspectief, dus vanuit de schaal van de regio, gemeente, diverse kernen, buurten, etc., dat eveneens bezien van de diverse opgaven waar we met zijn allen voorstaan, dus niet alleen m.b.t. woningbouw, maar ook die m.b.t. het klimaat (inclusief hittestress, etc.), de biodiversiteit, de leefomgeving (inclusief aspecten als geluid en de luchtkwaliteit), is het dan toch voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de vraag of de voorliggende Nota, ook al wordt het gewaardeerd dat de gemeente aan toekomstige stedenbouwkundige ontwikkelingen een bepaalde richting mee wil geven, niet veel te vroeg komt.
In die zin zou zich het o.i. toch goed zijn, dus verstandig lijken, eerst de: 'Omgevingsvisie' vast te stellen, waarin dan richting wordt gegeven aan de toekomstige ontwikkeling van de gemeente, alvorens een Nota van de te realiseren woonkwaliteiten aan de orde wordt gesteld;

Inhoudelijke aspecten

6. In inhoudelijke zin kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich aansluiten bij de eerdere reactie van de Federatie Groene Heuvelrug op de concept-Nota. Toch maakt zij gaarne van de gelegenheid gebruik op bepaalde punten nog tot een aanvullende reactie te komen;

Integraliteit

7. Laat voorop worden gesteld dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in algemene zin uiteraard het uitgangspunt van de: 'Nota Woonkwaliteit' onderschrijft om niet buiten de rode contour te bouwen, dus als er dan toch woningen dienen te worden gebouwd dat

- dan binnen de 'rode contour/stedelijk gebied' te doen (vergelijk in deze overigens ook de 'Ladder voor duurzame verstedelijking');
8. Voor zover het dan om stedelijke inbreidingen gaat wordt dan terecht in de Nota aangegeven, dat ook daarbij waarden in het geding zijn, evenals we ook in die zin voor diverse opgaven staan, zoals die m.b.t. het klimaat, de biodiversiteit (zie ook de 'Nota Woonkwaliteit', Hoofdstuk 1: 'Inleiding');
 9. In ieder geval in die zin goed dat in de Nota wordt aangegeven dat de gemeentelijke groenstructuur zoals weergegeven in het: 'Groenstructuurplan' wordt gerespecteerd, zij het dat men daar toch kennelijk ook weer uitzonderingen op wil maken. O.i. gaat het bij een gemeentelijke groenstructuur juist om dat groen dat wezenlijk moet worden geacht, ook in landschapsecologische zin, dus voor de gehele natuur/biodiversiteit zoals deze in de binnenstedelijke gebieden voorkomt. Ga je daar een bepaalde inbreuk op plegen dan zal dat naar verwachting ook gevolgen met zich meebrengen voor het gehele binnenstedelijke ecologische netwerk, dat dan ook weer in relatie tot de grotere natuurnetwerken in de buitengebieden, dus ook voor de biodiversiteit binnen de gemeente als geheel. Evenals op het binnenstedelijke klimaat (denk aan o.a. hittestress), maar ook de luchtkwaliteit, het geluid, de opvang van water, etc., dus de zogenaamde 'ecosysteemdiensten' in het algemeen (zie in deze o.a. de website: 'atlasnatuurlijkkapitaal.nl'). Dus zou het o.i. goed het betreffende voorbehoud niet als zodanig in de Nota op te nemen;
 10. Bezien we dan vanuit het betreffende integrale perspectief de voorliggende Nota dan kiest men o.i. wel voor een zeer eenzijdige uitwerking. Zo wordt voor de al zodanig onderscheiden opties, te weten: 'Kleinschalige buurtontwikkeling', 'Kavelsplitsing', 'Herstructurering woongebieden', 'Omvorming bedrijfsterrein naar woningbouw', 'Splitsing woningen' en 'Omvorming kantoor- of bedrijfsgebouwen naar woningen', alleen een aantal stedenbouwkundige principes uiteengezet. Daarbij wordt dan wel in algemene zin aangegeven, zoals ook hiervoor al gememoreerd, dat de gemeente 'klimaatadaptief' en ook 'natuurinclusief bouwen' voorstaat, hetgeen uiteraard wordt gewaardeerd, maar wordt dit op geen enkele wijze nader uitgewerkt. Dat geldt eveneens voor eisen vanuit 'welstand', etc., die toch ook aan de orde zijn. Zo kan tegen bepaalde inbreidingen in de centra van de diverse dorpskernen, uiteraard voor zover geen beschermde dorpsgezichten, toch heel anders worden aangekeken dan die langs de Stichtse Lustwarande (SLW), met de daarbij behorende typische korrelstructuur (zie in deze o.a. de: 'Visie Stichtse Lustwarande (Provincie Utrecht, 2004)'). En zo zijn dan naar verwachting nog vele voorbeelden te geven (zie in deze diverse: 'Welstandnota's');
 11. Alhoewel in die zin in de Nota wordt aangegeven dat het altijd om 'maatwerk' gaat en ook in voorkomende gevallen een 'ruimtelijke - stedenbouwkundige visie' dient te worden opgesteld, worden daartoe in de Nota dus niet tot nauwelijks criteria meegegeven, terwijl er toch diverse documenten zijn waar de gemeente uit zou kunnen putten, althans zich door zou kunnen laten inspireren (vergelijk in deze bijvoorbeeld ook de 'Barcode' zoals deze in de 'Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040 (Utrecht, 2020)' wordt voorgesteld, met ook een aantal duidelijke eisen aan ontwikkelingen);
 12. Verder ontbreekt toch ook zoals ook door de FGH aangegeven een algeheel 'Afwegingskader', dus bijvoorbeeld een 'Waardenweger', waardoor het ook mogelijk wordt bij ontwerpprocessen met diverse waarden zorgvuldig rekening te houden, tenminste als deze goed is ingericht;
 13. Meer in het bijzonder is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er geen voorstander van dat zonder nadere specificatie, dat m.u.v. beschermde dorpsgezichten, er feitelijk onder gegeven voorwaarden nu in een keer overal inbreiding/verstedelijking mogelijk worden gemaakt, hetgeen gewoon ten koste van de (groene) karakteristieken van bepaalde

wijken kan gaan, die de dorpen vaak juist zo bijzonder maken. O.i. zou dat dus alleen kunnen, voor zover je dat al zou willen, als daartoe een algehele analyse is gemaakt van een bepaald dorp of wijk, dus van de karakteristieken, inclusief de stedenbouwkundige ontwerpen die daaraan ten grondslag liggen, aangezien er anders al snel, zoals ook de FGH stelt, een algehele verrommeling kan optreden, bijvoorbeeld zoals we in de loop van de tijd op de vele buitenplaatsen van de Stichtse Lustwarande (SLW) hebben gezien, met alle gevolgen voor het aldaar aanwezige culturele (en natuurlijke) erfgoed van dien;

Natuurinclusief ontwerpen (en bouwen)

14. Dan is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. een (groot) voorstander van wat je dan kunt zien als 'Natuurinclusief ontwerpen' (zie ook de fig. in de bijlage 3.1: 'Natuurinclusieve ontwikkeling – Van schade beperken naar natuur herstellen'). Daarbij wordt eerst op basis van de zogenaamde: 'Lagenbenadering' een zorgvuldige afweging gemaakt of bouwen op een bepaalde plek gezien de daarbij in het geding zijnde waarden, dat ook gezien de betekenis van een plek in de ruimere omgeving, zoals bijvoorbeeld in het (stedelijke) natuurnetwerk, wel aanvaardbaar moet worden geacht. Vervolgens wordt bij het ontwerp dan zorgvuldig met die waarden rekening gehouden, dat dus op basis van het (stedenbouwkundige en groene) DNA van de plek en dat eveneens bezien vanuit de ruimere omgeving;
15. Zo zou o.i. bijvoorbeeld zorgvuldig rekening moeten worden gehouden met de op een bepaalde locatie aanwezige bomen, dat eventueel op basis van een 'Bomeneffectrapportage (BEA)' (zie in deze ook de recente behandeling van de nieuwe Bomenverordening');
16. Als dan wordt gebouwd zou dat zoveel als mogelijk natuurinclusief moeten, waar inmiddels vele gemeente een bepaald instrumentarium voor hebben ontwikkeld, zoals bijvoorbeeld de gemeenten Den Haag, Ede en Arnhem. Met name Ede heeft dan een geheel puntensysteem ontwikkeld, inclusief ook een (digitale) 'bio-morfologische kaart' met ook factsheet per wijk of gedeelte van het buitengebied;
17. Eveneens zou ook met 'Ground Space Indexen (GSI)' kunnen worden gewerkt, dat wel ook weer op basis van een zorgvuldige analyse van de plek;
18. Voor zover dan toch groen verloren gaat zou dat op een zorgvuldige wijze, dat op basis van het principe: 'Groen groeit mee' moeten worden gecompenseerd, dat op basis duidelijk criteria, anders blijft je in die zin steeds aan groene kwaliteiten inleveren;
19. Verder kan natuurlijk t.a.v. het inrichten van tuinen gebruik worden gemaakt van vele tools zoals deze inmiddels o.a. zijn ontwikkeld in het kader van: 'Heuvelrug Tuinen';

Klimaatadaptief bouwen

20. Wat hiervoor m.b.t. natuurinclusief ontwerpen is gesteld, geldt natuurlijk ook m.b.t. klimaatadaptief bouwen, dus vanaf het begin van een ontwerp rekening houden met hittestress, wateropvang, o.a. door aanleg groene daken, behoud bomen, etc., dus ook hier weer een integraal ontwerp dat toekomstbestendig is, zowel wat betreft het klimaat, de natuur en daarmee een gezonde leefomgeving voor mens en dier;
21. In die zin kan dus ook worden verwezen naar het: 'Rv Locale Adaptatie Strategie - Waterrobuuste en Klimaatadaptieve Heuvelrug', evenals de diverse reacties daarop, waaronder die van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o.;
22. In ieder geval dus ook mooi als in de: 'Nota Woonkwaliteit' naar diverse (beleids)regels zou worden verwezen zoals deze van kracht zijn, dus niet alleen die t.g.v. de: 'Woonvisie', waaronder woondifferentiatie, maar bijvoorbeeld ook die uit de: 'Bomenverordening', de: 'Hemelwaterverordening', etc., etc.. Dan komt in ieder geval de

integraliteit in zekere zin al wat sterker op de voorgrond, ook al zou het toepassen van eenduidige criteria/richtlijnen altijd beter zijn, waarvan dan altijd nog op basis van 'hardheidclausules' kan worden afgeweken. Natuurlijk komen deze beleidsregels ook aan orde bij de plan-procedure, maar als je hier vanaf het begin van een ontwerp vanuit een positief/duurzame grondhouding rekening mee houdt kunnen er in die zin al vele slagen worden gemaakt;

Participatie

23. Wellicht toch ook goed, dat ook gezien de Omgevingswet, dat in de Nota ook nog bepaalde richtlijnen over participatie zouden worden meegegeven (vergelijk o.a. het principe van de: 'omgevingstafels'), aangezien draagvlak toch ook van belang moeten worden geacht teneinde tot een zorgvuldige afweging te kunnen komen, dat zo mogelijk op basis van 'Consent';

Conclusie

24. Alhoewel de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het waardeert dat de gemeente toekomstige inbreidingen met de voorliggende: 'Nota Woonkwaliteit' beoogt te sturen, dat op basis van de gegeven 'Handreiking', moeten o.i. de daarbij gegeven (toetsings)criteria veel te eenzijdig worden geacht, namelijk alleen/voornamelijk stedenbouwkundig, hetgeen alleen maar tot een ongebreidelde inbreiding aanleiding kan geven met een groot verlies aan waarden;
25. Juist om dit te voorkomen zou het o.i. goed zijn eerst toch als algemeen kader de 'Omgevingsvisie' vast te stellen en op basis daarvan, dus op basis diverse ambities/opgaven, te komen tot duidelijke toetsingscriteria waar eventueel kan worden ingebreed, evenals aan welke eenduidige criteria men zich daarbij dan dient te worden houden teneinde tot een ontwerp te komen dat ook echt integraal, dus natuurinclusief en klimaatadaptief, etc., is;
26. Zo kun je immers ook echt tot een integrale handreiking komen die behalve aan het wonen (sec) ook aan de andere opgaven tegemoet komt, zoals die m.b.t. het klimaat, de biodiversiteit, etc. Gezien het groene karakter van de gemeente, evenals haar naam, zou zij dat eigenlijk aan zichzelf verplicht moeten zijn en in die zin een (groen) voorbeeld voor de hele regio kunnen en o.i. eigenlijk ook moeten (gaan) vormen.

Patrick Greeven

Bijlage 3.1: Natuurinclusief ontwikkeling – van schade beperken naar natuur herstellen (uit: 'Tussenrapportage Natuurverkenning 2050 (PBL, 2020)')

Design: Natasha Sena

Bijlage 4: Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake het ‘Rv Locale Adaptatie Strategie - Waterrobuuste en klimaatadaptieve Heuvelrug’, inclusief ook de zogenaamde: ‘Hemelwaterverordening’

Geachte raadsleden, wethouder, overigens aanwezigen,

1. Hedenavond is het: ‘Rv Locale Adaptatie Strategie - Waterrobuuste en klimaatadaptieve Heuvelrug’ aan de orde, inclusief ook het vaststellen van een: ‘Hemelwaterverordening’, dat met betrekking tot de heden reeds optredende klimaatverandering;
2. Gaarne maakt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van de geboden gelegenheid gebruik nog een reactie op het voorliggende: ‘Rv Locale Adaptatie Strategie’ te geven. Eerst zal nog kort worden stilgestaan bij het planproces, waarna het voorstel in inhoudelijke zin aan de orde zal worden gesteld. Afgesloten zal worden met een conclusie;

Planproces

3. Wat thans voorligt is het eerste plan, namelijk de: ‘Locale Adaptatie Strategie’, alwaar de dan gemeente Utrechtse Heuvelrug haar toekomstige aanpak van de klimaatadaptatie, dus die m.b.t. de gevolgen van de klimaatverandering, voor haar gemeentelijke grondgebied vastlegt. Daarbij wordt dan ingegaan op een aantal thema’s die met de klimaatverandering samenhangen, met dus zowel gevolgen voor de natuur, als de leefomgeving van mensen, zoals droogte, hitte-stress, weerextremen, zoals extreme buien, etc., waterveiligheid, etc.. De aanpak van de gemeente m.b.t. klimaatadaptatie kan daarbij uiteraard dan niet los worden gezien van die op de andere overheidsniveau’s, welke de klimaatadaptatie ook al enige tijd hoog op de agenda hebben staan;
4. Zo is er op rijksniveau een: ‘Nationale Adaptatie Strategie 2016 (NAS)’ opgesteld¹²⁶ en ook een: ‘Nationaal Deltaprogramma’ dat dan nader is uitgewerkt op basis van een 3-tal thema’s, namelijk een: ‘Deltaprogramma Waterveiligheid’, een: ‘Deltaprogramma Zoetwater’ en een: ‘Deltaprogramma Klimaatadaptatie’. Wat betreft met name klimaatadaptatie was er dan in januari 2021 nog een groot internationaal congres: ‘The Climate Adaption Summit’ in Nederland met vele wereldleiders, dus het thema leeft;
5. Ook op provinciaal niveau is er inmiddels ruim aandacht voor klimaatadaptatie, met o.a. het: ‘Programma Klimaatadaptatie’ dat in 2020 is vastgesteld. Ook in de ‘POVI’, waarin het integrale provinciale beleid aan de orde wordt gesteld wordt aan klimaatadaptatie dan bijzondere aandacht gegeven;
6. Op het regionale niveau is dan door de samenwerkende gemeenten de: ‘Regionale Adaptatie Strategie Regio Utrecht Zuid-West (Netwerkl Water & Klimaat 2020)’ opgesteld, dat dan weer mede als inspiratie/kader voor lokale plannen kan worden aangemerkt;
7. Meer in het bijzonder wordt dan op het niveau van de Utrechtse Heuvelrug op initiatief van het Nationale Park Utrechtse Heuvelrug gewerkt aan de Blauwe agenda, dat samen met diverse gebiedspartijen, zoals o.a. de provincie Utrecht, de gemeenten, de waterschappen, de diverse beheerders, etc..
In die zin dus lovenswaardig dat ook binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug aan het thema verdoging, dat mede in relatie tot de klimaatverandering, bijzondere aandacht wordt gegeven (zie in deze dus ook de: ‘Motie Bolle Buik’, d.d. 27 mei 2021), inclusief nu ook aan het nadere onderzoek zoals dat recent in het kader van de Blauwe agenda in die zin is uitgevoerd en dat ook een aantal mogelijke bouwstenen heeft opgeleverd (zie in deze dus ook het rapport: ‘Bouwstenen Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug (HydroLogic & AcaciaWater, 2021)’);

¹²⁶ Zie in deze dus ook het: ‘ Kennisportaal Klimaatadaptie’.

8. Goed dus te zien dat een en ander n door de de gemeente Utrechtse Heuvelrug met het: 'Rv Locale Adaptatie Strategie' ook echt actief wordt opgepakt;

Inhoudelijke aspecten

9. Eerst zal een meer algemene reactie worden gegeven, waarna nog op een aantal meer specifieke aspecten zal worden ingegaan;

Algemeen

10. Klimaatadaptatie kan niet los van de klimaatverandering worden gezien. Natuurlijk het klimaat is variabel, maar als we de langjarige trends zien dan is duidelijk dat de opwarming van de aarde en ook daarmee gepaard gaande fenomenen, die overigens per werelddeel, land en ook regio verschillend zal zijn, inmiddels plaats vindt¹²⁷. Zo is er bijvoorbeeld uit rapportage KNMI voor de regio Utrecht o.a. duidelijk dat er niet alleen meer regen valt, maar op de flanken van de Utrechtse Heuvelrug ook beduidend meer dan in het Groene Hart. In die zin blijft de aanpak van de klimaatverandering zelf, dus de transitie naar een klimaatneutrale samenleving de hoogste prioriteit geven. Dat de gemeente Utrechtse Heuvelrug haar eerdere ambitieuze doelen om in 2035 klimaatneutraal te worden mede n.a.v. het landelijke klimaatakkoord heeft bijgesteld, namelijk dat zij er nu naar streeft om in 2050 klimaatneutraal te zijn is wellicht begrijpelijk, maar doet in die zin aan de urgentie van niets af. Want een aanpak van de oorzaak is natuurlijk altijd nog beter dan een aanpak van de gevolgen, hoe belangrijk ook. In die dus wel goed dat de gemeente met de: 'RES Regio Utrecht' heeft ingestemd, evenals op basis van haar (eerdere) 'Routekaart Klimaatneutraal grondgebied (Utrechtse Heuvelrug, 2017)' dit ook voortvarend oppakt, althans al lerende probeert op te pakken;
11. In de: 'Locale Adaptatie Strategie - Waterrobuuste en klimaatadaptieve Heuvelrug ' worden dan de beleidskaders t.a.v. de klimaatadaptatie op met name het niveau van de gemeente uiteengezet. Daarbij wordt dan eerst ingegaan op de aanleiding, waarbij o.a. wordt stilgestaan bij een aantal m.b.t.. klimaatadaptatie relevante ontwikkelingen en beleidsdocumenten. Daarna wordt een analyse op het niveau van met name het watersysteem van de gemeente Utrechtse Heuvelrug als geheel wordt gegeven, aangezien daaraan m.b.t. (bepaalde thema's die spelen bij) klimaatadaptatie een belangrijke betekenis kan worden toegekend. Vervolgens wordt ingegaan op de diverse thema's die bij de klimaatverandering aan de orde zijn, zoals die m.b.t. de weerextremen, zoals hevige buien, etc., extreme droogte, hittestress en ook waterveiligheid. Op basis van de gegeven analyse(s) worden dan themagewijs de doelen m.b.t. gegeven thema's aangegeven, waarna de strategieën worden uiteengezet hoe die doelen te bereiken. Ook wordt kort op het vervolg ingegaan;
12. Laat voorop wordt gesteld dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. ook echt haar waardering voor het voorliggende beleidsdocument wil uitspreken, dat met name ook gezien de integrale aanpak die daarbij wordt voorgestaan en waarbij dan aan het gehele watersysteem van de Heuvelrug en aangrenzende gebieden, zoals het Kromme Rijngebied en ook de Geldersche Vallei, hetgeen in ecohydrologisch opzicht als één systeem kan worden gezien, een centrale rol wordt toegekend, maar ook bijvoorbeeld aan het behoud en waar mogelijk het versterken van het vele groen, zoals dat (gelukkig) binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug voorkomt, dat mede ook vanuit van het beginsel: 'Groen, tenzij...';
13. Verder is het gewoon een mooi en aantrekkelijk leesbaar document geworden, dat ook gezien de vele toelichtende en tot de verbeelding sprekende beelden/foto's, ook al is het

¹²⁷ Zie in deze o.a. publicatie: 'Future of the human climate niche (Xu, C. et al, 2019)'.

wellicht goed als in die zin een en ander bijvoorbeeld nog zou kunnen worden uitgewerkt in een brochure/factsheet, dat ook als communicatie naar de bredere lagen van de bevolking;

14. Gezien de(ze) algemene bevindingen wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich dan ook beperken tot het nog meegeven van een aantal overwegingen/kanttekeningen, want de algehele aanpak en ook de daaruit voorkomende doelen worden dus door haar bijzonder gewaardeerd;

Specifieke aspecten

15. Hierbij zal nog bij een aantal meer specifieke aspecten worden stilgestaan en dan in het bijzonder bij de diverse aan de orde gestelde strategieën om de m.b.t. de thema's droogte, wateroverlast (i.v.m. extreme buien), hitte en waterveiligheid gegeven doelen te kunnen bereiken (zie in deze dus met name ook de: 'Locale Adaptatie Strategie - Waterrobuuste en klimaatadaptieve Heuvelrug', Hoofdstuk 5: 'Strategieën om doelen te bereiken');

De regionale opgave: Naar een waterrobuuste Heuvelrug (inclusief aangrenzende gebieden)

16. Op regionaal niveau speelt dan met name de opgave van het herstel van het (grond)watersysteem van de Heuvelrug, inclusief ook de kwel, dat dan met name ook aan het met klimaatadaptatie samenhangende thema droogte is gerelateerd;
17. Zoals o.a. ook uit de: 'Motie Bolle Buik' naar voren komt kent de Utrechtse Heuvelrug en aangrenzende gebieden een kwetsbaar watersysteem (zie in deze ook onderstaande fig.: 'Dwarsdoorsnede Heuvelrug en aangrenzende gebieden'), hetgeen in tijden van klimaatverandering nog eens extra duidelijk wordt;

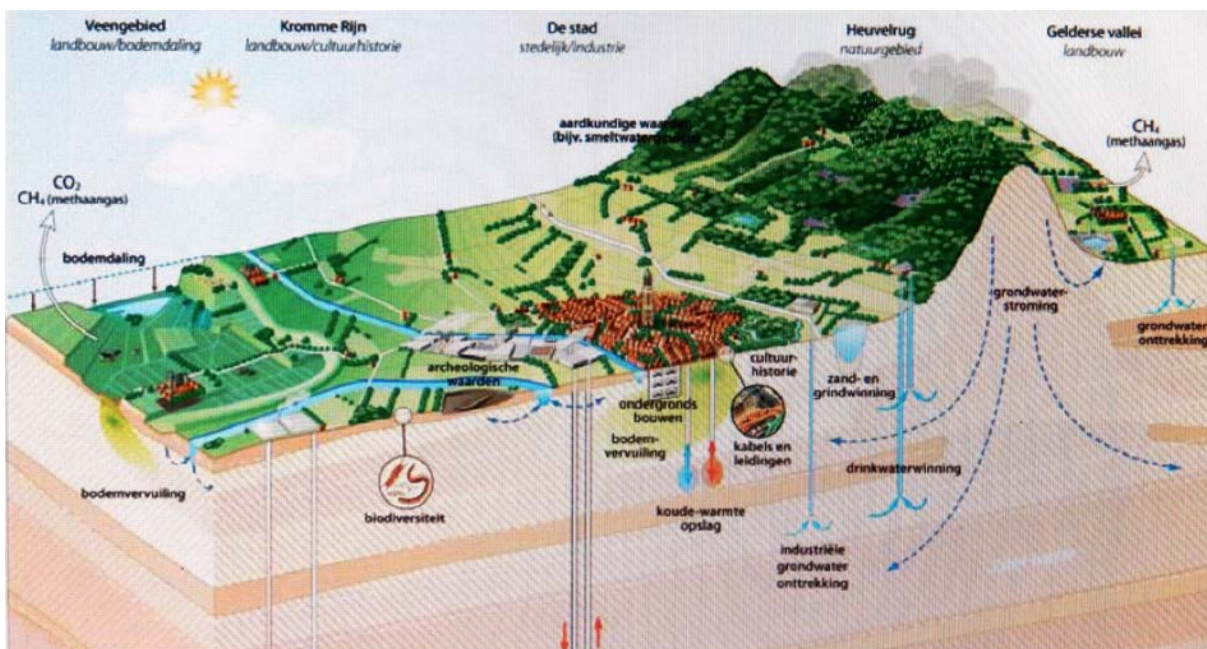

Fig. 'Dwarsdoorsnede Heuvelrug en aangrenzende gebieden (uit: 'Bodemvisie - De bodem biedt meer (provincie Utrecht, 2009)

18. Nog even los van de klimaatverandering staat met name het met de klimaatverandering samenhangende thema van de verdroging al enkele decennia op de politieke agenda, zij het in eerste instantie op een hoger schaalniveau.

Gezien d(i)e al langer optredende verdroging t.g.v. van o.a. de grondwaterwinningen op de Heuvelrug, maar ook door de versnelde afvoer van water in de lager gelegen aangrenzende gebieden t.b.v. o.a. de landbouw, is dus ook al eerder op verschillende schaalniveau's gekeken hoe die problematiek, met dus met name ook gevolgen voor de natuur, aan te pakken.

Zonder hier volledig te willen zijn is bijvoorbeeld door met name de provincie Utrecht al eens gekeken of basis van het zogenaamde: 'OEDI', dus 'Oeverfiltraat in combinatie met diepte-infiltratie', de t.g.v. de grondwaterwinning optredende verdroging aan met name de flanken van de Heuvelrug kon worden aangepakt. Ook met het beleidsdocument: 'Hart voor een natter Utrecht - Gezamenlijke aanpak van de verdrogingsbestrijding in de Provincie Utrecht (provincie Utrecht, 1999)' werd dan aan de verdrogingsbestrijding bijzondere aandacht gegeven.

Naast op provinciaal niveau is met name de verdrogingsproblematiek ook op gebiedsniveau nader opgepakt, zoals in het kader van de: 'Herinrichting Groenraven-Oost', waarvan het plangebied overigens maar deels binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug ligt (zie in deze o.a. het rapport: 'Groenraven Oost – Maatregelen ter bestrijding van de verdroging (Grontmij, 2001)');

19. Met de droogte van de afgelopen jaren is die verdrogingsproblematiek inmiddels gelukkig hoger op de politieke agenda gekomen en wordt deze met de zogenaamde 'Blauwe agenda' wederom opgepakt.

Uiteindelijk zullen hierbij wederom keuzen moeten worden gemaakt. Uiteraard is de Stichting milieuzorg Zeist e.o. op de hoogte van de diverse belangen die hierbij spelen, zoals die van de winning van grondwater op de Heuvelrug voor de drinkwaterwinning, maar als we niet echt tot een herstel van de grondwaterbalansen op de Heuvelrug komen dan blijft het met veel maatregelen toch 'dweilen met de kraan open', ook al moet een dergelijk uitdrukking m.b.t. dit thema dan minder van toepassing worden geacht. In ieder geval worden met het rapport: 'Bouwstenen Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug (HydroLogic & AcaciaWater, 2021)' de diverse opties op een rij gezet, dus een inzicht gegeven in de diverse 'bouwstenen' op basis waarvan de verdrogingsproblematiek zou kunnen worden aangepakt, inclusief ook de effectiviteit van die diverse bouwstenen/maatregelen, zodat nu in die zin ook echt bepaalde keuzen mogelijk zijn;

20. In ecohydrologische zin zou het o.i. evenwel toch het beste zijn, dus voor de natuur, etc., als alle grondwaterwinningen op de Heuvelrug (in beginsel) zouden worden stopgezet, althans na herstel van de (oorspronkelijke) grondwaterbalans er niet meer zou worden gewonnen dan netto extra aan regenwater bijvalt. Pas dan zouden de natte natuurpotenties van de Heuvelrug en met name ook die van de aangrenzende gebieden, inclusief het herstel van de daar van nature voorkomende kwel, weer optimaal tot hun recht kunnen komen (zie in deze o.a. 'Masterclass Verdroging 11 juni 2021' en dan met name presentatie: 'De natuur snakt naar water' van Piet Verdonschot'). Dat dus inclusief een echt herstel van de waterhuishouding van de diverse sprengen, met mogelijk ook de kansen op een bijzondere vegetatie en ook fauna.

In die zin zou dus wel ook naar elders in den lande naar voren gebrachte innovatieve oplossingen kunnen worden gekeken, zoals o.a. op de Sallandse Heuvelrug (zie in deze o.a. het concept van: 'De Eeuwige bron (H+N+S Landschapsarchitecten et al, 2020)'), waarbij de Stichting ook daarbij wel aantekent dat ook daarbij wel naar de gevolgen voor het gehele systeem zou moeten worden gekeken, niet alleen de waterkwantiteit, maar ook de waterkwaliteit;

21. Dat dan mede t.b.v. het herstel van grondwaterbalansen het water zoveel mogelijk wordt vastgehouden (vergelijk ook de zogenaamde waterkwantiteitstrijt: 'vasthouden, bergen en afvoeren'), evenals binnen dat kader het regenwater dat valt dan waar mogelijk wordt

afgekoppeld is natuurlijk mooi (zie in deze dus o.a. het: 'Convenant Afkoppelen Hemelwater Utrechtse Heuvelrug' en ook de doelstelling van de 'Regenwaterverordening'). Wel tekent de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. hierbij aan dat 2050 als doel voor het afgekoppeld zijn bestaande bebouwing o.i. dan wel erg ver weg is gelegd, dat terwijl er al vele fantastische voorbeelden zijn en ook al vele initiatieven, ook binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug (zie in deze het initiatief tot het: 'Klimaatplein Driebergen').

In ieder geval mooi dat de gemeente een 'Afkoppelsubsidie' heeft (of heeft gehad?) en deze ook wederom, maar dan met een bredere aanpak m.b.t. klimaatadaptatie, dus inclusief o.a. ook m.b.t. de aanleg van o.a. groende daken, in het vooruitzicht stelt. Verder dus goed dat ook de gemeente zelf in de openbare ruimte de bestaande zinloze verharding zoveel mogelijk wil vergroenen, evenals om het water ook echt vast te kunnen houden een gezonde bodem met veel organische stof en (dus) een rijk bodemleven nastreeft;

22. Dat men dan als een van de mogelijke maatregelen ook kijkt naar 'verloofing' (zie in deze dus overigens ook het rapport: 'Bouwstenen Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug (HydroLogic & AcaciaWater, 2021)'), lijkt wellicht voor de hand te liggen, maar alhoewel de Stichting er op zich niet op tegen is om bossen meer klimaatrobuust te maken, dat o.a. door tussenplanting diverse loofboomsoorten in naaldbossen, waarmee o.a. op Bornia wordt geëxperimenteerd, zou o.i. daarbij wel altijd de natuurlijke ontwikkeling van bos, dus de bossuccessie als uitgangspunt moeten worden genomen, aangezien op met name de voedselarme en droge gronden van de Heuvelrug ook aan de grove den dus wel degelijk een bepaalde ecologische betekenis kan worden toegekend. Zoals o.a. de recente vondst bij Leusden van grove dennen van 13.000 jaar oud terug aantoon;
23. Naast de waterkwantiteit speelt m.b.t. klimaatadaptatie tegelijkertijd ook nog die van de waterkwaliteit, dus goed dat daaraan bij de diverse in die zin t.a.v. klimaatadaptatie relevante thema's meteen ook de aandacht wordt gegeven die in die zin aan dit thema toekomt (vergelijk in deze dus ook de zogenaamde waterkwaliteitstrits: 'schoonhouden – scheiden – zuiveren'), zoals aan het mogelijk vaker t.g.v. extremere regenval optreden van overstorten, maar bijvoorbeeld ook aan de gevolgen van de waterkwaliteit van langere hitte-perioden;

Hittestress

24. M.b.t. hittestress, maar ook m.b.t. de aanpak van wateroverlast, moet aan groen een belangrijke betekenis worden toegekend. In die zin dus mooi te lezen dat de gemeente als een van de doelen aangeeft dat zij het '*huidige percentage groen in de dorpen minimaal wil handhaven*', hetgeen in de diverse dorpen dan boven de 60% zou liggen m.u.v. Amerongen. Voor Amerongen wil men dan de mogelijkheden onderzoek ook dat percentage boven de 50 % te brengen;
25. Dat groen is dan overigens niet alleen van belang om de dorpen leefbaar te houden, dus o.a. hittestress zoveel als mogelijk te voorkomen (vergelijk dus ook het initiatief samen met het Atelier BlauwGroen voor een klimaatplein in de Driebergen), maar ook gezien de positieve effecten van groen op de gezondheid in het algemeen (zie in deze o.a. de factsheet: 'Natuur en gezondheid (IVN, 2013)'). In die zin liggen er dus ook kansen voor de aanplant van o.a.: 'Ti(u)ny forests', etc.;
26. In ieder geval dus goed te lezen dat ook hierbij meteen ook de relatie met het versterken van de biodiversiteit wordt gezocht (zie in deze dus ook het afgelopen donderdag nog aangeboden: 'Manifest biodiversiteit'), dus m.b.t. de synergie die tussen klimaat(adaptatie) en het versterken van de biodiversiteit mogelijk is;

Klimaatadaptieve nieuwbouw

27. Ook mooi dat aan dit thema bijzondere aandacht wordt gegeven, inclusief het streven naar een groenoppervlakte van minimaal 50% en het principe van: 'Groen, tenzij....', want dat in het verleden hier veel te weinig naar werd gekeken, met dus ook vele onnodige verharde oppervlakten tot gevolg, zoals vele parkeerplaatsen met klinkers, is ook duidelijk (zie in deze overigens ook de: 'Afspraken klimaatadaptieve nieuwbouw (Provincie Utrecht, 2021)');
28. Dat men dan bij nieuwbouw standaard het regenwater dient af te koppelen spreekt wellicht voor zich, dat ook vanuit het: 'stand-still principe', maar dus goed dat dit in de: 'Regenwaterverordening' wordt vastgelegd;

Bewoners en bedrijven

29. Dat iedereen m.b.t. klimaatadaptatie (en dus ook met klimaatverandering in het algemeen en dan met name ook m.b.t. de klimaat-/energietransitie) een bepaalde verantwoordelijk heeft zal (inmiddels) duidelijk zijn, dus ook aan de bewoners en bedrijven, waar nog vele kansen liggen;
30. In ieder geval mooi dat de gemeente in die zin zowel de: 'Operatie Steenbreek', als ook het initiatief van de: 'Heuvelrug Tuinen' van harte ondersteunt, want een groene tuin/groen bedrijventerrein is niet alleen van belang voor de aanpak van de klimaatadaptatie, maar ook om tot een algeheel natuurherstel te kunnen komen, dus van de biodiversiteit;
31. Wel zal zo mogelijk wel ook, behalve dan aan voorlichting, dus wel ook aan een maatregel als: 'Tegeltax' kunnen worden gedacht, evenals aan een maximale oppervlakte aan verharding voor tuinen, etc., in het kader van de nog op te stellen Omgevingsplannen;
32. Wel dus goed, zoals ook hiervoor reeds aangegeven, dat er met betrekking tot het afkoppelen door bewoners/particulieren een: 'Regenwaterverordening' komt, ook al zou t.a.v. bestaande woningen, etc., het daarbij gegeven doel van 2050 nog wel meer naar voren kunnen worden gehaald;

Klimaatadaptieve natuur

33. Ook goed dat aan het thema van klimaatadaptieve natuur bijzondere aandacht wordt gegeven, want de natuur is zowel bijzonder gevoelig voor droogte als hittestress. Zo vindt er door de droogtes van de afgelopen jaren, met uitzondering dan van het afgelopen jaar, er met name op de Heuvelrug thans een vrij massale sterfte van met name meereisende naaldbomen plaats, zoals o.a. van de fijnspar, de douglas en ook de larix, inclusief ook een aantasting door de letterzetter;
34. Basis voor o.a. een meer klimaatadaptieve natuur is dan natuurlijk het herstel (van de veerkracht van) de natuur en dat dan m.b.t. diverse thema's, zoals m.b.t. herstel van het grondwatersysteem (zie dus ook hiervoor onder het hoofdje: 'De regionale opgave: Naar een waterrobuuste Heuvelrug (inclusief aangrenzende gebieden)'), maar bijvoorbeeld ook door het terugbrengen van de belasting met stikstof, de (verdere) aanpak van versnippering, etc., dus ook de aanpak van de diverse v's, zoals die van de verdroging, de vermesting, de verzuring, de versnippering, etc.. Want in de natuur hangt nu eenmaal alles met alles samen.
Wat betreft de versnippering zou de natuur dan op een hoger schaalniveau ook meer robuust moeten worden gemaakt, dat o.a. door de natuur van de Heuvelrug met die van

de Veluwe te verbinden, dus door de realisatie van een robuuste noordelijke verbinding door de Gelderse Vallei, het zogenaamde 'Valleilint';

35. Wat betreft de maatregelen om tot een meer klimaatadaptieve natuur te komen wordt daar inmiddels veel onderzoek naar gedaan, zoals o.a. naar het aanplanten in de bestaande natuur van zogenaamde 'rijkstrooiselsoorten', waarbij het dan vooral om loofbomen en –struiken gaat.
Wel is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. daarbij van mening dat ook hierbij, zoals ook hiervoor reeds aangegeven, zij het vanuit de optiek van het herstel van het (grond)watersysteem, dat men daarbij wel nadrukkelijk ook rekening dient te houden met de natuurlijke bosontwikkeling op een bepaalde plek, dat ook aangezien ook in de successie/bosontwikkeling aan (oudere) bossen van grove den wel degelijk een bepaalde waarde kan worden toegekend, zoals aan het: 'Korstmossen-Grove dennenbos';
36. Ook door de aanplant van extra bos en landschapselementen kan de natuur natuurlijk meer robuust en daarmee meer klimaatadaptief worden gemaakt, zoals langs de Kromme Rijn (zie in deze o.a. het rapport: 'Kansen voor soortenrijk klimaatbos – Ruimtelijke verkenning nieuwe klimaatbossen Kromme Rijngebied en Veenweidegebied (Bosgroep Midden Nederland, 2020)'). Waardoor meteen ook een bepaalde bijdrage aan klimaatverandering kan worden gegeven, zij het dat deze op schaal Nederland/Aarde als geheel natuurlijk wel beperkt is;

Landgoederen

37. Ook goed dat er aandacht voor grondwaterproblematiek van diverse landgoederen, zoals o.a. die rondom Maarsbergen, inclusief het zogenaamde Kombos en de Heijgraaf en ook rondom het landgoed Broekbergen;
38. Wel vraagt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich af, of daartegenover dan meer ruimte voor economische dragers zou moeten staan, althans om de landgoederen in die zin in stand te kunnen houden, zoals o.a. m.b.t. aanpak droogteproblematiek (zie dus ook het beleidsvoornemen: 'Local Adaptatie Strategie', pag. 36), of dat dit juist niet op een hoger schaalniveau zou moeten worden aangepakt;

Klimaatadaptieve landbouw

39. Goed dat eveneens hier bijzondere aandacht voor is, dat ook vanuit het perspectief van een natuurinclusieve kringlooplandbouw met dus ook bijzondere aandacht voor een gezonde bodem met voldoende organische stof en ook een rijk bodemleven, hetgeen de gewassen uiteindelijk ook minder kwetsbaar zal maken voor droogtes, etc.;

Vervolg

40. Dan is het dus goed als een en ander ook nader wordt uitgewerkt in de 'Omgevingsvisie' en ook het/de daarvan afgeleide Omgevingsplan/Omgevingsplannen', dat met name ook m.b.t. bepaalde doelen, ook al wordt in de Omgevingsvisie dan wel aan klimaatadaptatie reeds bijzondere aandacht gegeven (zie in deze dus de 'Concept-Omgevingsvisie' en dan met name ook de paragraaf: 'Klimaatbestendige omgeving', pag. 56-57);
41. Verder ook goed als een en ander in een programma nader wordt uitgewerkt, dus een: 'Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie';
42. Ook goed dat een en ander een plek wordt gegeven in de 'Dorpgerichte Inrichting Openbare Ruimte (DIOR)' en/of: Leidraad Inrichting Openbare Ruimte ('LIOR'), evenals er een: 'Handreiking Water en Klimaatadaptatie bij nieuwbouw' komt;
43. Wel dus goed om te bezien hoe aan een en ander in de gemeente en dan met name t.a.v. de uitvoering dan verder vorm wordt gegeven, dat ook gezien de vele integrale

opgaven waar de gemeente voor staat. In die zin zou het o.i. dus goed zijn als ook hiervoor extra fte's zouden komen, o.a. door de aanstelling van een (extra) stadsecoloog, dat niet alleen ter advisering vanaf het begin bij vele projecten, maar ook ter advisering van de hopelijk vele initiatieven van de burgers en bedrijven;

Conclusie

44. Goed te lezen dat de gemeente dit zo voortvarend oppakt, waarbij dan bij de analyse en ook de aanpak hetgeen op een hoger systeemniveau in die zin relevant moet worden geacht, namelijk dat van de waterhuishouding van de Heuvelrug als geheel, centraal staat;
 45. Alhoewel er bij bepaalde voorstellen/maatregelen wel nog bepaalde overwegingen/kanttekeningen zijn te plaatsen, is er bij de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in algemene zin dus instemming met de ingezette koers en ook aanpak;
 46. Wel zou er o.i. nog over moeten worden nagedacht hoe de gegeven doelen ook echt vorm te geven, dus niet alleen op papier, maar met name ook de (dagelijkse) praktijk, bijvoorbeeld door het aanstellen van een stadsecoloog;
- Patrick Greeven (bestuurslid Stichting Milieuzorg Zeist e.o.)*